

Helsinki

Tilinpäätös 2019

Helsingin kaupungin
tilinpäätös 2019

Kaupunginhallitus 23.3.2020

HELSINGIN KAUPUNGIN TILINPÄÄTÖS 2019

Julkaisija:

Helsingin kaupunki
Kaupunginkanslia

Helsingin kaupungin keskushallinnon julkaisuja 2020:5

ISBN 978-952-331-727-7 (nidottu)

ISBN 978-952-331-728-4 (verkkojulkaisu)

ISSN-L 2242-4504

ISSN 2242-4504 (painettu julkaisu)

ISSN 2323-8135 (verkkojulkaisu)

Tilinpäätöksen aineisto:

Taloushallintopalvelu (Talpa)
Kaupunginkanslian talous- ja suunnitteluosasto

Taitto: Innocorp Oy

Paino: Helsingin kaupungin digipaino

www.hel.fi/tilinpaatos

Tilinpäätös 2019 kaupunginvaltuustossa 17.6.2020.

Helsingin kaupunki

Tilinpäätös 2019

Sisällysluettelo

1 TOIMINTAKERTOMUS.....	4	3 TILINPÄÄTÖSLASKELMAT	124
1.1 Olennaiset tapahtumat kaupungin toiminnassa.....	4	3.1 Helsingin kaupungin tuloslaskelma	124
1.1.1 Pormestarin katsaus	4	3.2 Helsingin kaupungin rahoituslaskelma.....	125
1.1.2 Kunnan hallinto ja siinä tapahtuneet muutokset.....	6	3.3 Helsingin kaupungin tase.....	126
1.1.3 Taloudellinen kehitys Helsingin seudulla.....	6	3.4 Helsingin kaupungin konsernituloslaskelma	128
1.1.4 Kaupungin henkilöstö	9	3.5 Helsingin kaupungin konsernirahoituslaskelma	129
1.1.5 Olennaiset muutokset kaupungin toiminnassa ja taloudessa	11	3.6 Helsingin kaupungin konsernitase	130
1.1.6 Arvio merkittävimmistä riskeistä ja epävarmuustekijöistä sekä tulevasta kehityksestä ..	13	4 TILINPÄÄTÖKSEN LIITETIEDOT	134
1.1.7 Ympäristötekijät.....	15	4.1 Tilinpäätöksen laatimista koskevat liitetiedot.....	134
1.1.8 Harmaan talouden torjunta ja ihmisoikeusasiat	16	4.1.1 Kaupungin tilinpäätöksen laatimista koskevat liitetiedot.....	134
1.2 Selonteko kaupungin sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä.....	17	4.1.2 Konsernitilinpäätöksen laatimista koskevat liitetiedot.....	135
1.3 Tilikauden tuloksen muodostuminen ja toiminnan rahoitus alakohtineen	19	4.2 Tuloslaskelmaa koskevat liitetiedot	136
1.3.1 Tilikauden tuloksen muodostuminen	19	4.3 Tasetta koskevat liitetiedot	140
1.3.2 Toiminnan rahoitus	21	4.3.1 Taseen vastaavia koskevat liitetiedot	140
1.4 Rahoitusasema ja sen muutokset.....	24	4.3.2 Taseen vastattavia koskevat liitetiedot	149
1.5 Kokonaistulot ja -menot	26	4.4 Vakuuksia ja vastuusitoumuksia koskevat liitetiedot	153
1.6 Kuntakonsernin toiminta ja talous.....	27	4.5 Ympäristövastuut	163
1.6.1 Yhdistelmä konsernitilinpäätökseen sisällyttävistä yhteisöistä ja säätiöistä	27	4.6 Henkilöstöä, tilintarkastajan palkkiota ja intressitahotapahtumia koskevat liitetiedot	163
1.6.2 Konsernin toiminnan ohjaus.....	27	5 ERIYTETYT TILINPÄÄTÖKSET	168
1.6.3 Olennaiset konsernia koskevat tapahtumat	27	5.1 Kunnallisten liikelaitosten tilinpäätökset	168
1.6.4 Tytäryhteisöjen tavoitteiden toteutuminen	31	5.2 Muiden eriytettyjen yksiköiden tilinpäätöslaskelmat	184
1.6.5 Selonteko konsernivalvonnan järjestämisestä	36	5.3 Liikelaitosten ja rahastojen vaikutus kaupungin talouteen.....	192
1.6.6 Konsernitilinpäätös ja sen tunnusluvut.....	37	6 ALLEKIRJOITUKSET JA TILINPÄÄTÖSMERKINTÄ.....	196
1.7 Tilikauden tuloksen käsittely.....	42	7 LUETTELO KIRJANPITOKIRJOISTA JA TOSITELAJEISTA SEKÄ NIIDEN SÄILYTYSTAVASTA	198
2 TALOUSARVION TOTEUTUMINEN	44	8 TILINTARKASTUSKERTOMUS 2019	200
2.1 Käyttötaloulosan toteutuminen.....	44		
2.2 Tuloslaskelmaosan toteutuminen.....	97		
2.2.1 Helsingin kaupungin tuloslaskelman toteutumisvertailu.....	97		
2.2.2 Helsingin kaupungin talousarvion tuloslaskelmaosan toteutumisvertailu	98		
2.2.3 Tuloslaskelmaosan tuloarvioiden ja määrärahojen toteutuminen.....	100		
2.3 Investointiosan toteutuminen	104		
2.4 Rahoitusosan toteutuminen.....	118		
2.4.1 Helsingin kaupungin rahoituslaskelman toteutumisvertailu	118		
2.4.2 Talousarvion rahoitusosan toteutumisvertailu	119		
2.4.3 Rahoitusosan tuloarvioiden ja määrärahojen toteutuminen.....	120		

Toimintakertomus

1 Toimintakertomus

1.1 Olennaiset tapahtumat kaupungin toiminnassa

1.1.1 Pormestarin katsaus

Helsingin mahdollisuudet ja haasteet ovat erityisiä ja erilaisia muuhun maahan nähden – näin on lähes kaiken kaupunkiarkeen liittyvän, myös taloudenpidon saralla.

Viime vuosina Helsingin talous on kehittynyt suotuisasti väestönkasvun ja myös yrityksille vetovoimaisen kaupungin tuoman verotulojen myönteisen kehityksen ansiosta. Vastaavasti Helsingin on välttämätöntä investoida kasvuunsa, jotta se tapahtuisi kestävästi. Viime vuodet Helsingin talouden suurta kuvaa on hallinnut investointimenojen voimakas kasvu. Vuonna 2019 kaupungin kokonaisinvestointimenot olivat 780 miljoonaa euroa, joka on huomattavasti enemmän kuin edellisenä vuonna (2018: 625 miljoonaa euroa). Korkeasta investointitasosta huolimatta investoinnit kyettiin suurelta osin rahoittamaan tulorahoituksella. Toiminnan ja investointien rahavirta yhteensä oli negatiivinen -33 miljoonaa euroa.

Vuonna 2019 Helsinki panosti erityisesti liikenteeseen, uusiin asuinalueisiin, kasvavalle kaupungille välttämättömiin uusiin päiväkoteihin ja kouluihin sekä palveluiden laadun kehittämiseen. Isot muutokset ovat jatkuneet sosiaali- ja terveydenhuollossa, jossa kaupunkilaisten palveluita on koottu kattavammin laajan palvelun perhekeskuksiin, terveys- ja hyvinvointikeskuksiin sekä seniorikeskuksiin. Investointien lisäksi myös kaupungin toimintamenot jatkoivat kasvuaan. Ulkoisten toimintamenojen kasvu edelliseen vuoteen verrattuna oli 4,8 prosenttia, joka on kuntakentän keskimääräiseen nähden jonkin verran enemmän.

Alustavien tietojen mukaan kaikista Suomen kunnista kolmen neljäsosan tulos oli negatiivinen vuonna 2019. Vaikka Helsingin lähtötilanne edessä häämöttävään epävarmemman talouskehityksen aikaan on kuntakentän yleiseen tilanteeseen verrattuna parempi, ei Helsinki ole immuuni maailmassa tapahtuville muutoksille. Myös Helsingissä tulos oli huonompi kuin kolmena edellisenä vuonna. Suhdannetilanteen yleinen heikkeneminen vaikuttaa Helsingin näkymiin ja verotuloennusteisiin. Helsingin tämänhetkinen mahdollisuus rahoittaa investointinsa tulorahoituksella on seurausta pitkäjänteisestä strategian taloustavoitteiden mukaisesta taloudenpidosta. Tämän linjan jatkaminen kaupungin talouden hoidossa mahdollistaa myös tulevat kaupungin kasvun edellyttämät investoinnit. Vastuun kasvu koko maan suotuisasta kehityksestä asettaa lisää paineita kaupungin talouden kestäväälle hoidolle.

Samalla kun Helsingin on pystyttävä turvaamaan edellytykset kaupungin kestäväälle kasvulle, on kaupungin mahdollistettava asukkailleen toimiva, viihtyisä ja monipuolinen kaupunkiarki jokaisena päivänä.

Vuonna 2019 Helsingissä käynnistettiin useita laajoja, maailman toimivimman kaupungin ydinprosesseihin pureutuvia kehittämiskokonaisuuksia. Kuluneena vuonna käynnistyivät muun muassa sujuvampien katutöiden, kaupungin kiinteistöjen hallinnan ja hoidon sekä varhaiskasvatuksen henkilöstön riittävyyteen tähtäävät toimenpidekokonaisuudet. Ensimmäistä kertaa monia näistä viheliäisistä ongelmista on pyritty ja pystytty ratkomaan yhdessä, toimialarajoja ylittäen.

Tämän päivän Helsinki on myös kansainvälisempi ja verkottuneempi kuin koskaan aikaisemmin. Vuonna 2019 solmittiin uusia merkityksellisiä kaupunkien välisiä kumppanuuksia muun muassa New Yorkin ja Lontoon kaupunkien kanssa. Helsingistä tuli New Yorkin vanavedessä maailman toinen kaupunki, joka raportoi YK:n kestävä kehityksen periaatteiden toteutumisesta paikallisella tasolla.

Kaupunkimme on myös päivä päivältä modernimpi ja toivottavasti myös kaupunkilaisille hahmotettavampi ja palveluhenkisempi. Kaupungin ponnistelut digitalisaation mahdollisuuksiin tarttumiseksi ja digitaalisten palveluiden kehittämiseksi ovat saaneet oman strategiansa digitalisaatiojohtajan myötä. Kaupungille on muodostettu viestintäosasto ja kansainvälisten asioiden yksikkö. Loppuvuodesta rakensimme kaupunginkansliaan uutta strategiaosastoa, jotta myös toimintaympäristön nopean muutoksen väistämättä mukanaan tuomat mahdollisuudet pystyttäisiin hyödyntämään Helsingin ja helsinkiläisten hyväksi mahdollisimman laajasti ja ennakkoiden. Kaupungin modernimpaa otetta kuvastaa konkreettisesti uuden ilmeen saanut kaupungintalon ala-aula, joka on remontin jälkeen täyttynyt uusilla käyttäjillä, tapahtumilla ja tilaisuuksilla.

Helsingin strategia perustuu visioon maailman toimivimmasta kaupungista. Visiomme ei voi toteutua kertarysäyksellä. Olellaista on johtaa kaupunkia tavalla, jossa se kehittyy päivä päivältä paremmaksi. Positiivisia onnistumisia ja kehitystä tarvitaan siellä täällä, jotta se säteilee ympärilleen hyvää ja luo uusia onnistumisia. Jokainen kaupungin työntekijä ja asukas on tässä työssä tärkeä. Jokaisen panosta tarvitaan.

Vuonna 2019 rakennettiin ja mahdollistettiin myös tulevia helsinkiläisiä tähtihetkiä – kuten merellisen Helsingin ensimmäistä biennaalia kesälle 2020, Tanssin taloa ja Helsinki Energy Challengea, jossa koko maailma haastetaan etsimään mahdollisimman kestäviä tulevaisuuden ratkaisuja Helsingin lämmittämiseksi.

Vuonna 2019 Helsinki oli parempi kuin vuonna 2018. Helsingillä on kaikki edellytykset rakentaa päivä päivältä parempaa kaupunkia myös tänään ja huomenna jokaiselle meistä.

Jan Vapaavuori
Pormestari

1.1.2 Kunnan hallinto ja siinä tapahtuneet muutokset

Helsingin kaupunginvaltuustoon kuuluu 85 jäsentä. Vuoden 2019 aikana valtuusto kokoontui 21 kertaa. Valtuuston paikat jakautuivat vuoden lopussa ryhmittäin seuraavasti: Kokoomus 23, Vihreät 21, Sosialidemokraattinen puolue 12, Vasemmistoliitto 10, Ruotsalainen kansanpuolue 5, Perussuomalaiset 4, Keskustapuolue 2, Sininen valtuustoryhmä 2, Liike Nyt Helsinki 2, Kristillisdemokraatit 1, Feministinen puolue 1, Piraattipuolue 1 ja Terve Helsinki -ryhmä 1. Joulukuussa Piraattipuolueen valtuustoryhmä vaihtoi nimekseen Avoin valtuustoryhmä.

Valtuuston puheenjohtajana vuonna 2019 toimi Otso Kivekäs (vihr.), I varapuheenjohtajana Harry Bogomoloff (kok.) ja II varapuheenjohtajana Pentti Arajärvi (SDP). Hallintosäätöön 16.1.2019 tehdyllä muutoksella puheenjohtajiston kausi muutettiin alkamaan kesäkuun ensimmäisestä valtuuston kokouksesta seuraavan vuoden kesäkuuhun. 5.6.2019 kokouksessa vuoden alussa valittu valtuuston puheenjohtajisto valittiin jatkamaan tehtävissään.

Vuoden 2019 alusta tuli voimaan organisaation muutos, jolla kulttuurin ja vapaa-ajan toimialalle luotiin kirjastopalvelukokonaisuus erillään kulttuuripalveluista.

Kaupungin hallintosäätöä tarkistettiin kolmessa valtuuston kokouksessa vuoden 2019 aikana uusien toimintamallien kehityksessä edelleen johtamisuudistuksen ja toimialamuutoksen suuntaisesti.

9.10.2019 kaupunginvaltuusto päätti, että kaupunginkansliaan perustetaan 1.1.2020 alkaen uusi strategiasasto tehtävänänsä kaupungin strateginen kehittäminen ja strategisesti keskeisten asiakokonaisuuksien ja hankkeiden koordinaatio, digitalisaation ja tietohallinnon ohjaus, tilasto- ja tutkimustoiminta sekä kansainväliset asiat. Valtuusto päätti samalla muuttaa apulaispormestareiden toimivaltaa siten, että kaupunkistrategian ja talousarvion toteutumisen valvonta toimialalla sekä toimialan asioiden viestinnästä huolehtiminen osaltaan kuuluu apulaispormestareille.

Kaupunginvaltuusto valitsi 13.3.2019 kokouksessa kaupungin tilintarkastajaksi kaudelle 2019–2022 kilpailutuksen perusteella tilintarkastusyhteisö KPMG Oy Ab:n.

1.1.3 Taloudellinen kehitys Helsingin seudulla

Talouskehitys ja elinkeinotoiminta

Suomen talouden tuotannon kasvu näyttää hidastuneen. Ennakkotietojen mukaan koko maan tuotanto kasvoi vuoden 2019 kolmannella neljänneksellä noin 2,2 prosenttia edellisvuoden vastaavasta neljänneksestä. Kasvu vuoden 2019 kahdella ensimmäisellä neljänneksellä oli selvästi hitaampaa. Vuonna 2018 BKT kasvoi vuonna 2018 ennakkotietojen mukaan 1,7 prosenttia edellisvuodesta. Vuonna 2017 kasvua kertyi selvästi enemmän, 3,1 prosenttia. Hitaampi talouskasvu on heijastunut myös työmarkkinoille. Työllisten määrä kasvoi vuonna 2019 vain noin prosentin vuoden takaisesta, ja työllisyysaste nousi vajaalla prosenttiyksiköllä 72,5 prosenttiin.

Helsingin seudun tuotannon kasvu jatkui vuoden 2019 kolmannella neljänneksellä. Tuotanto oli heinä-syyskuussa ennakoarvion mukaan yli 5 prosenttia korkeammalla tasolla kuin vuotta aikaisemmin. Vuoden alkupuoliskolla ja edellisvuoden lopulla tuotanto kasvoi kullakin neljänneksellä noin 3 prosenttia edellisvuoden vastaavasta ajanjaksosta. Helsingin seudun liiketoiminnan kehitys oli vahvaa vuoden 2019 kolmannella neljänneksellä lähes kaikilla aloilla. Jalostusaloista liikevaihto kasvoi vahvasti sekä teollisuudessa että rakentamisessa. Kehitys oli positiivista myös useilla Helsingin seudun palvelualoilla: liikevaihto kasvoi vahvasti informaatio- ja viestintäalalla sekä majoitus- ja ravitsemistoiminnassa.

Työllisyys ja työttömyys

Vuonna 2019 Helsingissä oli 445 000 työpaikkaa. Koko Helsingin seudun työpaikkamäärä oli 812 300. Helsingin osuus koko maan lähes 2,6 miljoonasta työpaikasta oli 17 prosenttia ja Helsingin seudun osuus 32 prosenttia. Helsingin työpaikkamäärä kasvoi 2,4 prosenttia vuodesta 2018 ja Helsingin seudulla työpaikkoja oli 1,5 prosenttia enemmän kuin vuosi sitten. (TK, Työvoimatutkimus).

Vuonna 2019 Helsingissä oli 338 400 työllistä. Työllisyysaste oli 74,7 prosenttia, mikä oli 0,7 prosenttiyksikköä edellisvuotta korkeammalla tasolla. Työllisten määrä kasvoi Helsingissä vuonna 2019 ennakkotiedon mukaan puoli prosenttia edellisvuodesta. Helsingin seudulla työllisten määrä kasvoi lähes kahdella prosentilla.

Olellaiset tapahtumat kaupungin toiminnassa

Työ- ja elinkeinoministeriön työnvälitystilaston mukaan työttömien määrä aleni Helsingissä vuonna 2019 keskimäärin viisi prosenttia edellisestä vuodesta. Loppuvuotta kohden työttömien määrän lasku hiipui. Vuoden 2019 lopussa Helsingin työttömyysaste oli 9,2 prosenttia, mikä oli 0,1 prosenttiyksikköä pienempi kuin vuotta aiemmin (TEM).

Työttömyys aleni voimakkaimmin nuorilla. Alle 25-vuotiaiden työttömien määrä aleni keskimäärin 10 prosenttia vuoden takaisesta. 25–29-vuotiaiden työttömien määrä väheni 12 prosentilla. Yli 50-vuotiaiden työttömien määrä kääntyi loivaan kasvuun vuoden 2019 elokuussa. Keskimäärin yli 50-vuotiaiden työttömien määrä pieneni vuonna 2019 kahdella prosentilla.

Pitkäaikaistyöttömien (yli vuoden yhtäjaksoisesti työttömänä olleet) osuus kaikista työttömistä oli kolmasosa. Vuoden 2019 lopussa pitkäaikaistyöttömien määrä oli prosentin pienempi kuin vuotta aiemmin. Keskimäärin pitkäaikaistyöttömiä oli vuoden 2019 aikana seitsemän prosenttia vähemmän kuin edellisellä vuonna.

Väestönkehitys

Vuoden lopussa 2019 Helsingin väkiluvun arvioidaan olevan noin 653 400 asukasta. Siten väkiluku kasvoi vuoden 2019 aikana 5 350 asukkaalla eli 600 enemmän kuin vuonna 2018. Suhteellinen kasvu oli 0,8 prosenttia. Lopullinen tieto väestönkasvusta tarkentuu maaliskuun lopussa.

Syntyneiden määrä, noin 6 370, pysyi nyt samalla tasolla kuin edellisvuonna. Kuolleita oli hieman vähemmän, 5 125 ja luonnollisen väestönkasvun ennakoitaan olevan 1 250 asukasta. Huippuvuonna 2015 syntyi 7 000 lasta, mutta kuolleiden määrä on vaihdellut vain vähän tällä vuosikymmenellä.

Helsingin saama muuttovoitto oli edellisvuoden tapaan pienempi kuin vuosina 2010–2017. Vaikka seudun ulkopuolelta Suomesta tuleva muutto oli edelleen vuosikymmenen huippulukemissa, kotimainen nettomuutto yhteensä pieneni ja oli noin 1 750 henkeä. Tämä johtui siitä, että muuttotappio muulle Helsingin seudulle kasvoi 3 600 henkeen. Helsingistä muutettiin aikaisempaa enemmän erityisesti Espooseen ja Vantaalle.

Ulkomailta saatu muuttovoitto oli edelleen vuosien 2010–2015 huippuvuosia pienempi, etenkin siksi että Virossa ei enää aikaisempien vuosien tapaan muuteta Helsinkiin. Muuttovoitto oli kuitenkin ennakkotiedon mukaan hieman edellisvuotta korkeampi, noin 2 000–2 300 henkeä, mutta nämä tiedot tarkentuvat myöhemmin.

Varhaiskasvatusikäisiä, 1–6-vuotiaita oli ennakkotiedon mukaan 39 000, ja heidän määränsä väheni 500 lapsella. 0-vuotiaiden määrä, 6 300, pysyi viime vuoden tasolla. 7–15-vuotiaiden määrä kasvoi 1 500:lla ja peruskouluikäisiä on nyt noin 53 700. Toisen asteen ikäluokkaan kuuluvia, 16–18-vuotiaita oli 16 300 ja määrä kasvoi yli 200 hengellä. 65 vuotta täyttäneitä on nyt 112 700 ja kasvua oli 2 400 henkeä. Yli 75-vuotiaita asukkaita tuli viime vuoden aikana yli 1 600 lisää. Työikäisten eli 19–64-vuotiaiden määrä kasvoi 3 000 asukkaalla.

Eteläinen suurpiiri kasvoi eniten, lähes 1 500 asukkaalla ja Läntinen 1 400 asukkaalla. Varhaiskasvatusikäisten määrä kasvoi hieman vain Läntisessä (40) ja Kaakkoisessa (25) suurpiirissä, kun taas Koillisessa ja Itäisessä suurpiirissä lasten määrä väheni yli 200:lla.

Peruskouluikäisten kasvu oli suurinta Eteläisessä (360) ja Keskisessä suurpiirissä (250). Yli 75-vuotiaiden määrä kasvoi eniten Eteläisessä (500) ja Läntisessä suurpiirissä, joissa kasvu 300 asukasta.

Vieraskielisen väestön määrä on nyt 105 300 eli 16 prosenttia väestöstä, kasvua oli 3 500. Suomenkielisten kasvu noin 1 700 ja ruotsinkielisten 150. Ruotsinkielisiä on 36 700, vajaa 6 prosenttia helsinkiläisistä.

Suurimmat vieraskielisten ryhmät ovat venäjänkieliset 18 800, somalinkieliset 11 300 ja vironkieliset, 10 700 henkilöä. Somalin ja arabiankielisten määrä kasvoi yli 500:lla sekä englannin ja venäjänkielisten määrä noin 400:llä. Vironkielisten määrä väheni lähes 300:lla.

Ulkomaan kansalaisia oli noin 63 000 eli 10 prosenttia väestöstä. Suurimmat ryhmät olivat Viron, Venäjän, Irakin ja Somalian kansalaiset. Eniten kasvoi filippiiniläisten, intialaisten, irakiläisten ja kiinalaisten määrä, 150–200 hengellä.

Rakentaminen Helsingissä vuonna 2019

Rakentamisen korkeasuhdanne jatkui vuonna 2019. Vuodenvaihteessa rakenteilla oli hieman yli 1,2 miljoonaa kerrosneliometriä, joista noin 750 000 oli keskeneräisiä asuinrakennuksia ja noin 480 000 kerrosneliometriä muita rakennuksia. Vuodenvaihteen tilanne kokonaiskerrosalan suhteen oli vuotta aikaisempaa tilannetta vastaava, mutta painottuu enemmän asuntorakentamiseen. Vuoden aikana valmistui ja aloitettiin lähes sama määrä asuntoja, joten rakenteilla olevien asuntojen määrä pysyi edelleen noin 10 000 asunnossa.

Helsingin asuntotuotantotavoite nousi vuoden 2019 alusta 7 000 asunnoksi. Myös asuntotuotannon määrä on noussut hyvin lähelle tavoitteen mukaista tasoa. Vuoden aikana Helsingissä valmistui 6 736 asuntoa ja yhteensä 6 928 asunnon rakentaminen alkoi. Rakennuslupia myönnettiin kaikkiaan 7 909 asunnon rakentamiseksi.

Valmistuneista asunnoista 21 prosenttia (1 409 asuntoa) oli valtion tukemia korkotukiasuntoja. Sääntelemätöntä asuntotuotantoa oli 54,7 prosenttia valmistuneista ja välimuodon asuntoja 24,4 prosenttia. Välimuodon tuotanto koostui pääosin asumisoikeusasunnoista (625) sekä hitas- ja hintakontrolloiduista asunnoista (950). Sääntelemättömistä asunnoista vuokra-asunnoiksi valmistui 1 021 ja omistusasunnoiksi 2 661.

Valtaosa valmistuneista asunnoista (90 prosenttia) rakentui kerrostaloihin. Rivitaloasuntoja valmistuneista asunnoista oli noin 4 prosenttia ja loput olivat omakoti- ja paritaloasuntoja tai sijaittivat muissa rakennuksissa. Uudisrakennuksiin valmistuneista kerrostaloasunnoista yhden tai kahden huoneen asuntoja oli 63,1 prosenttia ja kaikkien uudisrakennuskerrostalojen huoneistoalan keskiarvo oli 53,9 neliötä.

Kaupungin oman tuotannon osuus valmistuneista oli 19,5 prosenttia (1 314 asuntoa). Näistä asunnoista 732 oli valtion tukemia ARA-vuokra-asuntoja Helsingin kaupungin asunnot Oy:lle, 378 asumisoikeusasuntoja Helsingin Asumisoikeus Oy:lle ja 204 Hitas- tai hintakontrolloitua asuntoa. Kaupungin omana tuotantona asuntoja alkoi 1 505.

Toimitilarakentamisena (muu kuin asuntorakentaminen) vuonna 2019 valmistuneiden rakennusten kerrosala oli 263 776 kerrosneliometriä. Valmistuvaa kerrosalaa oli yli kolmannes edellisvuotta vähemmän, mutta selkeästi 2010-luvun keskiarvoa enemmän. Loppuvuodesta valmistunut Pasilan aseman kokonaisuus (asemarakennus, kauppakeskus, hotelli sekä toimistorakennukset) olivat valmistuneista noin neljännes. Kerrosalaltaan merkittävä toimitilarakennus on myös Kalasatamaan valmistunut Keskon pääkonttorirakennus.

Toimitilarakentamista aloitettiin 212 295 kerrosneliometriä, mikä on vajaa 60 prosenttia edellisvuoden vastaavasta määrästä. Aloitusten määrä on myös alle 2010-luvun keskiarvon. Myös myönnettyjen rakennuslupien määrä (236 122 kerrosneliometriä) oli hieman vähemmän kuin edellisenä vuonna.

Rakentaminen jatkui siis ennätysellisellä tasolla painotuksen ollessa enemmän asuntorakentamisessa. Myös suurten liikennehankkeiden edistäminen jatkui. Raide-Jokeriradan rakentaminen on aloitettu ja Kruunusillat -raitiotien hankinta eteni allianssin kehitysvaiheeseen. Vahvinta rakentaminen on juuri nyt Jätkäsaaren ja Kalasataman alueilla, joissa molemmissa on hieman alle 2 000 asuntoa rakenteilla. Myös Pasilan projektialueen asuntotuotanto on lähtenyt hyvään vauhtiin (891 asuntoa rakenteilla). Suurien projektialueiden osuus rakenteilla olevista asunnoista on noin 58 prosenttia. Toimitiloista projektialueille on rakentumassa noin 48 prosenttia. Vuonna 2019 myönnettyjen rakennuslupien korkean tason johdosta voidaan arvioida, että ainakin asuntotuotanto pysyy korkealla tasolla myös kuluvana vuonna.

1.1.4 Kaupungin henkilöstö

Kaupungin palveluksessa oli vuoden 2019 lopussa vakinaisessa tai määräaikaisessa työsuhteessa (ilman työllistettyjä) yhteensä 37 459 työntekijää (2018: 37 656). Henkilöstömäärä laski yhteensä 197 työntekijällä eli 0,5 prosentilla (2018: kasvoi 1,5 prosentilla).

Sosiaali- ja terveystoimialan henkilöstömäärässä on tapahtunut huomattava vähentyminen johtuen muun muassa organisatorisista muutoksista ja liikkeenluovutuksista. Kasvatuksen ja koulutuksen toimialan henkilöstömäärä on kasvanut asiakasmäärän kasvusta johtuen. Pormestari Jan Vapaavuori perusti vuoden loppupuolella kaupungille task force -ryhmän ratkomaan varhaiskasvatuksen henkilöstön saatavuuskriisiä. Kaupunkiympäristön toimialan vakanssien täyttöaste on pysynyt samalla tasolla ja henkilöstömäärä on saatu lähemmäksi tavoitetasoa. Saatavuushaasteita on monissa asiantuntijatehtävissä. Kulttuurin ja vapaa-ajan toimialan henkilöstömäärä laski hieman edellisen vuoden vastaavaan ajankohtaan verrattuna. Kaupunginkanslian henkilöstömäärän kasvussa näkyvät erilaiset sijaisuudet ja projektitehtävät sekä uudet tehtävät digitalisaatio-ohjelman myötä. Henkilöstökasvu Liikennelaitoksella on ollut maltillista. Pelastuslaitoksella henkilöstömäärä on kasvanut vuoden takaisesta, mutta saatavuushaasteita on edelleen. Palvelukeskuksen henkilöstö on pienentynyt johtuen kasvatuksen ja koulutuksen sekä sosiaali- ja terveystoimialan kilpailutuksista seuranneista liikkeenluovutuksista. Staran henkilöstömäärässä on pientä vähennystä vuodentakaiseen tilanteeseen verrattuna. Taloushallintopalveluliikelaitoksen henkilöstömäärän kasvuun on vaikuttanut määräaikaisen henkilöstön lisätarve palkkahallinnon palveluissa, lisäksi Helsingin Satama Oy:stä on siirtynyt henkilöstöä Taloushallintopalvelukeskukseen. Helsingin palveluksessa olevan henkilöstön määrä ja henkilöstön saatavuus vaikuttavat Työterveys Helsingin henkilöstömäärään. Saatavuusongelmien vuoksi lääkäriresurssia ostetaan myös vuokratyövoimana.

KAUPUNGIN HENKILÖSTÖN MÄÄRÄ TOIMIALOITTAIN VUOSIEN 2018 JA 2019 LOPUSSA

Toimialat	Vakinaiset		Määräaikaiset		Palkkatuetut		Yhteensä ilman palkkatuettuja		Muutos 2018-2019
	2018	2019	2018	2019	2018	2019	2018	2019	
Kasvatuksen ja koulutuksen toimiala	10 508	10 703	2 875	3 296	154	123	13 383	13 999	616
Kaupunkiympäristön toimiala	3 270	3 340	256	242	18	5	3 526	3 582	56
Kaupunkiympäristön toimiala (ilman HKL ja Pel)	1 501	1 513	139	141	18	5	1 640	1 654	14
Liikennelaitos	1 102	1 159	85	65			1 187	1 224	37
Pelastuslaitos	667	668	32	36			699	704	5
Keskushallinto	3 720	3 676	434	463	56	63	4 154	4 139	-15
Kaupunginkanslia	629	646	132	150	15	20	761	796	35
Palvelukeskus	1 391	1 346	74	56	27	34	1 465	1 402	-63
Rakentamispalvelu	1 198	1 189	164	161	4	4	1 362	1 350	-12
Taloushallintopalvelu	349	342	40	67	10	5	389	409	20
Tarkastusvirasto	16	17					16	17	1
Työterveys Helsinki	137	136	24	29			161	165	4
Kulttuurin ja vapaa-ajan toimiala	1 596	1 591	268	267	117	113	1 864	1 858	-6
Sosiaali- ja terveystoimiala	11 556	10 986	3 173	2 895	404	361	14 729	13 881	-848
YHTEENSÄ	30 650	30 296	7 006	7 163	749	665	37 656	37 459	-197

Henkilöstöstä 75,8 prosenttia oli naisia ja 24,2 prosenttia miehiä. Koko henkilöstöstä 8,5 prosenttia oli muun kuin suomen- tai ruotsinkielisiä. Vakinaisesta henkilöstöstä 35,7 prosenttia oli työskennellyt kaupungilla yli viisitoista vuotta. Henkilöstön suurin ikäryhmä oli edelleen 50–59-vuotiaat, 31,5 prosenttia henkilöstöstä kuuluu tähän ikäryhmään.

Sairaus-, työtaturma- ja kuntoutuspoissaolot ovat laskeneet hieman 4,8 prosenttiin. Vakinaisen henkilöstön lähtövaihtuvuus laski 6,5 prosenttiin (2018: 6,9 prosenttia). Kaupungin palveluksesta erosi 1 459 työntekijää (2018: 1 385) ja eläkkeelle jäi 618 työntekijää (2018: 625). Eläkkeelle jäätiin keskimäärin vähän yli 62-vuotiaana.

Olennaiset tapahtumat kaupungin toiminnassa

Vuoden 2019 toimialojen, liikelaitosten ja virastojen varsinaisen ja määräaikaisen henkilöstön palkkasumma oli yli 1,4 miljardia euroa. Edellisen vuoden loppuun verrattuna summa on 3 prosenttia korkeampi. Nousu selittyy muun muassa tammikuussa maksetulla kertaerällä, palkkojen yleiskorotuksilla ja toimialauudistukseen liittyvillä palkkaharmonisoinneilla.

Joka toinen vuosi toteutettava työterveyskysely toteutettiin loka-marraskuussa. Kyselyyn vastasi yli 18 000 kaupungin työntekijää. Tulosten mukaan kaupungin työntekijät ovat sitoutuneita ja kokevat työnsä mielekkääksi ja työilmapiirin luottamukselliseksi. Vuoteen 2017 verrattuna erityisesti lähijohtaminen on kehittynyt hyvää suuntaan; luottamus on vahvistunut ja kokemus esimiehen vuorovaikutuksen ystävällisyydestä ja huomaavaisuudesta. Sen sijaan työstä palautuminen on heikentynyt ja alle 30-vuotiaiden masennusriski kasvanut aikaisempiin vuosiin verrattuna. Erityinen huoli kohdistuu nuorten ja työuran alussa olevien työntekijöiden jaksamiseen, joista reilu kolmas on masennusriskissä. Kuitenkin tulosten mukaan Helsingin kaupunki koetaan yhä vetovoimaisempana työpaikkana. Tulosten mukaan lähes 80 prosenttia työntekijöistä suosittelee Helsinkiä työnantajana.

Vuonna 2018 toteutetun Kunta 10 -kyselyn tulosten perusteella tukea tarvitseville työyksiköille on laadittu omat kehittämissuunnitelmat ja kehittämistyössä on edetty järjestelmällisesti. Vastaavaa tukea tarjotaan työterveyskyselyn perusteella tukea tarvitseville työyksiköille.

Strategian suuntaista uudistumista arviointiin Uudistumisen pulssi -kyselyllä, joka toteutettiin ensimmäinen kerran joulukuussa (2.–22.12.). Tuloksista ilmeni, että yli 50 prosenttia kaupungin henkilöstöstä tietää, mitä Helsingin strategialla tulla maailman toimivimmaksi kaupungiksi tavoitellaan. Suurin kehittämisen paikka oli kaupungin eri toimintojen ja yksiköiden välisen yhteistyön sujuvuus. Yhteistyön tiivistämisen teemaa tullaan kehittämään ja aktiivisesti edistämään kaupungin johtoryhmän toimesta yhdessä keskijohdon kanssa.

Työhyvinvointia edistettiin Työhyvinvointiohjelman (2018–2021) kuuden eri teemakokonaisuuden osalta. Työhyvinvointiohjelma ohjaa ja haastaa jokaista ottamaan myös itse vastuuta hyvinvoinnistaan; yhtenä konkreettisenä toimenpiteenä on Liikkuva työpaikka -hankkeen käynnistäminen. Kaupungin henkilöstön tasa-arvosuunnitelman toimenpiteillä edistetään kaupungin strategian suuntaisesti henkilöstön tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustyötä, mitä tehdään yhteistyössä kaupungin eri tahojen kanssa.

Sopuisasti stadissa -toimintaohjelma julkaistiin epäasiallisen kohtelun ja häirinnän ennaltaehkäisyyn ja häiriötilanteissa toimimiseen. Tavoitteena on, että Sopuisasti stadissa -toimintaohjelma käsitellään kerran vuodessa jokaisella kaupungin työpaikalla. Häirintäyhteyshenkilöiden toimintamalli luotiin syksyllä 2019. Neljätoista häirintäyhteyshenkilöä valmennettiin ja toimintamallin pilotointi tapahtuu vuonna 2020.

Vuonna 2019 Helvi-virtuaaliohjaajan avustuksella työyhteisöissä käsiteltiin Korvaavan työn -mallia, jonka käyttöönottoa on edistetty vuoden 2019 aikana. Korvaavan työn käyttö sairauspoissaolon sijaan on löytänyt paikkaansa eri puolilla organisaatioita.

Tarkempia tietoja henkilöstöstä esitellään erillisessä Henkilöstöraportti 2019 -julkaisussa.

1.1.5 Olellaiset muutokset kaupungin toiminnassa ja taloudessa

Kaupunginvaltuusto hyväksyi 30.1.2019 sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteet kaupunkikonsernille. Vuonna 2013 tehty aiempi päätös sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteista oli tarpeen päivittää toimialuudistuksen ja pormestarimalliin siirtymisen sekä vuoden 2015 kuntalain muutosten johdosta.

Kaupunginhallitus hyväksyi 28.10.2019 Helsingin kaupungin eettiset periaatteet. Eettiset periaatteet ovat osa kaupunkistrategian toimeenpanoa. Kaupunginhallituksen konsernijaoston hyväksymässä (17.6.2019) Hyvä hallinto ja johtamistapa -ohjeessa todetaan, että myös tytäryhteisössä noudatetaan kulloinkin voimassa olevia kaupungin eettisiä periaatteita.

Toiminta ja talous

Kesäkuun 19. päivänä hyväksytty vuoden 2018 tilinpäätös osoitti ylijäämää 406,6 miljoonaa euroa. Kaupungin hyvän taloudellisen tilanteen ansiosta kaupunginvaltuusto päätti 13.11.2019, hyväksyessään vuoden 2020 veroprocentit, säilyttää kunnallisveron 18,00 prosentin tasolla huolimatta suuresta investointipanostuksesta. Myöskään kiinteistöveroon ei päätetty korotuksia. Talousarvio vuodeksi 2020 sekä taloussuunnitelma vuosille 2020–2022 hyväksyttiin kaupunginvaltuustossa 27.11.2019.

Kaupunginvaltuuston toiminnassa näkyi Helsingin rakentamisen aktiivinen vaihe. Valtuusto käsitteli yhteensä 17 tontinluovutus- tai -vuokrausasiaa ja 35 asemakaava-asiata sekä joukon hankesuunnitelmia. Kaupunginhallitus käsitteli näiden lisäksi toimivaltansa puitteissa lukuisia vähäisempiä suunnitelmia ja tontinvarauksia.

30.1.2019 kaupunginvaltuuston käsittelyssä oli Kaisaniemen ja Kansalaistorin yhdistävän kevyen liikenteen alikulkuyhteyden yleissuunnitelma. Suunnitelman toteutuksen kustannusarvio on 23 miljoonaa euroa.

10.4.2019 valtuusto hyväksyi Vallilanlaakson raitiotien edellyttämän asemakaavan. Päätöksellä on kauaskantoiset vaikutukset joukkoliikenteen verkossa. Uusi raitiotielinjaus yhdistää Kalasataman alueen ja Hermannin sekä yliopiston Kumpulan kampuksen alueen Pasilan asemakeskukseen.

Kalasatamassa Nihdin osa-alueelle hyväksyttiin uusi asemakaava 27.11.2019. Se mahdollistaa alueelle uutta kerrosalaa 135 000 kerrosneliometriä 3 000 asukkaalle sekä toimisto-, liike- ja palvelukäyttöön.

Finlandia-talon perusparannuksen hankesuunnitelma käsiteltiin kaupunginvaltuustossa 10.4.2019. Laajan teknisen ja toiminnallisen perusparannuksen enimmäishinnaksi päätettiin hyväksyä 119 miljoonaa euroa.

Vuonna 2016 käynnistetyssä Raide-Jokeri-hankkeessa tapahtuneeseen kustannusten nousuun liittyen kaupunginvaltuusto hyväksyi 13.3.2019 Raide-Jokerin hankesuunnitelman enimmäishinnan korottamisen Helsingin kaupungin osalta siten, että Helsingin kaupungin osuus kustannuksista on 209 miljoonaa euroa pikaraitiotien infrastruktuurin kokonaiskustannusarvion kohotessa 386 miljoonaan euroon. Allianssimallisessa hankkeessa ovat osapuolina Espoon kaupunki ja Suomen valtio.

Kaupunginvaltuusto hyväksyi samassa 13.3.2019 kokouksessa myös Raide-Jokerin varikon hankesuunnitelman liikenneliikelaitoksen esityksen 31.1.2019 mukaisesti siten, että varikon kokonaiskustannusarvio on yhteensä 69,45 miljoonaa euroa, josta Helsingin kaupungin osuus on yhteensä 62,44 miljoonaa euroa.

Koulu- ja päiväkotirakentaminen sekä perusparantaminen on ollut vilkasta Helsingin väkiluvun kasvun seurauksena sekä terveellisten ja turvallisten palvelutilojen järjestämisen kiireellisyyden takia. Kaupunginvaltuusto on tehnyt lukuisia hyväksymispäätöksiä vuoden 2019 aikana:

- 13.3.2019 Mäkelänrinteen lukion laajennuksen ja perusparannuksen hankesuunnitelma 17 miljoonaa euroa
- 13.3.2019 Vuosaaren lukion uudisrakennuksen hankesuunnitelma 28 miljoonaa euroa
- 22.5.2019 Tehtaankadun ala-asteen perusparannuksen hankesuunnitelma 15 miljoonaa euroa
- 28.8.2019 Tahvonlahden ala-asteen koulun ja päiväkodin perusparannuksen ja laajennuksen hankesuunnitelma 27,4 miljoonaa euroa
- 11.9.2019 Etu-Töölön lukion perusparannuksen hankesuunnitelma 17,5 miljoonaa euroa

Olennaiset tapahtumat kaupungin toiminnassa

- 11.9.2019 päiväkotiki Vaapukan ja Roihuvuoren ala-asteen Marjaniemen toimipaikan uudisrakennuksen hankesuunnitelma 14 miljoonaa euroa
- 23.10.2019 Kaarelan raitin päiväkodin ja Kannelmäen peruskoulun Kaarelan raitin toimipisteen hankesuunnitelma 15,3 miljoonaa euroa
- 6.11.2019 Hoplaxskolanin Lokkalantien yksikön perusparannuksen ja laajennuksen hankesuunnitelma 14 miljoonaa euroa
- 11.12.2019 päiväkotiki Capellan puistotie 27 uudisrakennuksen hankesuunnitelma 14 miljoonaa euroa
- 11.12.2019 Käpylän peruskoulun Väinölä-rakennuksen hankesuunnitelma 18,4 miljoonaa euroa

Pirkkolan huonokuntoiset jäähallit korvaavan uudisrakennuksen hankesuunnitelma hyväksyttiin valtuustossa 23.11.2019. Hankkeen kustannusarvio oli 19,4 miljoonaa euroa.

9.10.2019 valtuusto hyväksyi M300-metrojunien optiohankinnan hankesuunnitelman siten, että hankkeen kokonais-hinta on yhteensä 40,7 miljoonaa euroa. Hankinnalla varaudutaan Länsimetron jatkon valmistumisen aiheuttamaan junakapasiteetin lisätarpeeseen.

28.8.2019 päätettiin kaupunginvaltuustossa myydä Kiinteistö Oy Helsingin Lasipalatsin liiketilojen hallintaan oikeut-tavat osakkeet Mercator Fastigheter Ab:lle 33,5 miljoonaa euron kauppahinnalla. Kiinteistöistä luopuminen tapahtui omistajapoliittisten periaatteiden mukaisesti, koska kaupungilla ei ollut sille omaa käyttöä.

Kaupunginhallitus päätti 21.10.2019 siirtää kaikki kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunnan hallinnassa olevat rakennukset 1.1.2020 lukien kaupunkiympäristölautakunnan omistajahallintoon, jonne kaupungin omistamien rakennusten hallin-ta on keskitetty.

Kaupunkistrategian kärkihankkeet

19.6.2019 kaupunginvaltuusto hyväksyi Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen ohjausryhmän kokoaman strategisen asiakirjan, hyvinvointisuunnitelman 2019–2021. Vuonna 2018 asetettu Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen ohjaus-ryhmä toimii terveydenhuoltolain (1326/2010) 12 §:n mukaisena kunnan terveyden ja hyvinvoinnin edistämisen vas-tuutahona edistäen kuntalain (410/2015) 1 §:n mukaisia asukkaidensa hyvinvointiin ja kestäväan kehitykseen liittyviä tehtäviä. Hyvinvointisuunnitelman toteutus tapahtuu poikkihallinnollisella yhteistyöllä. Hyvinvointisuunnitelmaan on valittu 108 toimenpidettä, joista 89 sisältyy toimialojen ja kaupunginkanslian toimintasuunnitelmiin sekä 66 toimenpi-dettä, joita johdetaan useamman toimialan yhteistyönä.

Kaupunkistrategian kärkihankkeiden kohdalla kaupunginhallitus on johdonmukaisesti kehottanut toimialoja ja liikelai-toksia käynnistämään niiden toteuttamiseksi tarvittavat toimenpiteet ja edellyttänyt, että ne suuntaavat toimintaan-sa strategian mukaisesti kulloinkin käytettävissä olevien määrärahojen puitteissa. Näin on toimittu myös jo 10.12.2018 hyväksytyt Hiilineutraali Helsinki 2035 -toimenpideohjelman kohdalla, jossa esitetyt toimenpiteet kaupunkistrategi-assa 2017–2021 asetettujen päästövähennystavoitteiden saavuttamiseksi ovat edenneet vuoden 2019 aikana.

Kaupunginhallitus hyväksyi 11.2.2019 lasten ja nuorten syrjäytymisen ehkäisyn strategiahankkeen 2017–2021 (Muka-na-ohjelma). Nuorten syrjäytyminen erityisesti koulutuksesta ja työstä on vakava ongelma. Sen lievittäminen näh-dään tärkeäksi niin inhimilliseltä kuin taloudelliselta kannalta sekä kaupungin turvallisuuden, viihtyisyyden ja elinkei-nopoliittisten intressien edistämiseksi.

Kaupunginhallitus hyväksyi 11.3.2019 Helsingin kaupungin merellisen strategian ja toimintaohjelman kaupunkistra-tegiassa 2017–2021 asetettujen Helsingin merellisyyttä koskevien tavoitteiden saavuttamiseksi. Merellisessä strate-giassa haetaan keinoja muun muassa merellisten kohteiden saavutettavuuden parantamiseen, saariston palvelujen kehittämiseen ja merellisten tapahtumien edistämiseen.

Kaupunginhallitus hyväksyi 24.6.2019 Helsingin kaupungin kiinteistöpoliittisen ohjelman, sisäilmaohjelman 2018–2028 ja näiden asiakirjojen toteutusohjelman ohjeellisina asiakirjoina Helsingin kaupunkistrategiassa 2017–2021 ase-tettujen tavoitteiden toteuttamiseksi. Kaupungin kiinteistöpoliittisen tarkastelukehikon kiteyttävän kiinteistöstrategi-an valmistelua päätettiin jatkaa vuoden loppuun.

1.1.6 Arvio merkittävimmistä riskeistä ja epävarmuustekijöistä sekä tulevasta kehityksestä

Taloudelliset ja strategiset riskit

Toimintaympäristön merkittävimmät riskit liittyvät muun muassa hallitusohjelman mukaisen valtakunnallisen sote-uudistuksen vaikutukseen, kaupunkien rahoituspohjaan ja investointikyvyn heikkenemiseen sekä valtion muiden toimenpiteiden epävarmuustekijöihin, joilla voi olla merkittäviä vaikutuksia Helsingin kaupunkiin. Lisäksi keskeinen toimintaympäristön muuttumisesta seurannut riski liittyy henkilöstön saatavuuteen. Merkittävimpänä epävarmuustekijänä on tunnistettu mahdollisen sote-uudistuksen mukanaan tuomat kuntien verotulopohjan muutokset, joiden Helsingin taloutta heikentäviä vaikutuksia 2020-luvulla on vaikea ennakoida tässä vaiheessa.

Pääministeri Juha Sipilän hallituksen maakunta- ja sote-uudistuksen valmistelu päättyi keväällä 2019. Maakunta- ja sote-uudistuksen valmistelu käynnistyi uudestaan syksyllä 2019 uuden hallituksen sote-ministeriryöryhmän johtamana. Uudistuksen valmistelu edellyttää paljon selvitystyötä ja nykytilan kartoittamista. Syksyllä 2019 selvitettiin Uudenmaan, pääkaupunkiseudun tai Helsingin sote-erillisratkaisun vaihtoehtoja tiiviissä yhteistyössä alueen kuntien ja Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiirin (HUS) kanssa. Selvityksessä tarkasteltiin mahdollisen erillisratkaisun perusteluja, perustuslaillisia reunaehtoja ja toteutuksen vaihtoehtoja.

Kaupunki perusti pormestarin johdolla toimivan sote-valmistelu- ja seurantaryöryhmän, jonka työskentely käynnistyi syyskuun alussa. Yhteistyötä on tehty myös suurten kaupunkien yhteistyöryöryhmissä sekä Kuntaliiton kanssa muun muassa soten rahoitusmallin tarkastelussa ja kehittämisessä. Mahdollisista uudistuksista kaupungille aiheutuvat taloudelliset sekä organisaatio- ym. vaikutukset konkretisoituvat lainsäädäntötyön edetessä, ja niihin varaudutaan kaupungin toiminnan ja palvelujen suunnittelussa.

Kaupungin uusi johtamisjärjestelmä astui voimaan 1.6.2017, jolloin kaupunki siirtyi sekä pormestari- että toimialamalliin. Vuosi 2019 oli toinen kokonainen vuosi kaupungin uudessa johtamisjärjestelmässä. Uuden johtamis- ja toimialamallin arvioinnin mukaan kaupungin strateginen ohjaus ja johtaminen ovat vahvistuneet. Tehdyt uudistukset ovat luoneet hyvän pohjan tehdä kaupungin toiminnasta asukaslähtöisempää, osallistaa kaupunkilaisia palveluiden kehittämiseen aiempaa enemmän sekä samanaikaisesti toimia tehokkaammin ja yhtenäisemmin. Johtamisuudistus tukee kaupunkistrategian tavoitetta olla maailman toimivin kaupunki.

Kaupunginvaltuuston ja kaupunginhallituksen rooli kaupungin johtamisessa on vahvistunut. Kaupunkikokonaisuuden ohjattavuus on parantunut ja kaupunkia johdetaan enemmän yhtenä kokonaisuutena, muun muassa siksi, että entiset virastot yhdistettiin neljäksi toimialaksi. Johtamisuudistukseen keskeisesti liittyneessä osallisuus- ja vuorovaikutusmallissa on useita jo hyvin toimivia osa-alueita. Yhtenä johtamishaasteena on lisäksi se, miten uuteen johtamiskulttuuriin kuuluvat strategiset avaukset ja pyrkimykset onnistutaan sovittamaan operatiivisten päivittäistoimintatapojen kehittämispyrkimysten kanssa. Henkilöstölle johtamisjärjestelmän uudistus näyttäytyy vielä osin keskeneräiseltä.

Vuosi 2019 oli Helsingin kaupungin taloudessa hyvä, vaikkakin edellisvuotta heikompi. Vuoden 2019 tilikauden tulos oli 377 miljoonaa euroa eli 94 miljoonaa talousarviota parempi, mikä johtuu erityisesti ennakoitua suuremmista maanmyyntituloista. Myös osinkotuloja saatiin arviota enemmän. Vuoden 2018 tulos oli 387 miljoonaa euroa. Verotuloja ja valtionosuuksia kertyi 3,1 prosenttia enemmän kuin edellisenä vuonna, mutta ne jäivät 47 miljoonaa euroa talousarviosta. Kaupungin ulkoiset toimintamenot kasvoivat 4,8 prosenttia edellisvuodesta. Toimintamenoissa suurin ylitys oli Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiirin menojen ylittyminen 46 miljoonalla eurolla. Käyttötalouden taloustavoitteen mukainen menokasvu oli noin 5 prosenttia ja tämä oli kaksinkertainen strategian tavoitteeseen verrattuna. Keskeisenä riskinä voidaan pitää kaupungin kykyä toteuttaa strategiassa asetettuja taloustavoitteita käyttötalouden menokasvun hillinnän osalta.

Kaupungin kokonaisinvestoinnit olivat 780 miljoonaa euroa, joka on huomattavasti (noin 150 miljoonaa euroa) enemmän kuin edellisenä vuonna. Investoinnit kyettiin tästä huolimatta rahoittamaan suurelta osin tulorahoituksella. Toiminnan ja investointien rahavirta oli negatiivinen -33 miljoonaa. Vuoden 2019 aikana lyhennettiin lainoja suunnitelman mukaisesti (87 miljoonaa euroa) eikä uutta lainaa nostettu. Lainojen lyhennykset kyettiin rahoittamaan kasvavista kaupungin maksuvalmiuden säilyessä riittävänä. Kaupungin lainakanta aleni 1 014 miljoonaan euroon.

Etelä-Suomen aluehallintovirasto jätti Helsingin kaupungille pelastustoimen toimintavalmiuteen liittyvän 20 miljoonan euron uhkasakkovaatimuksen. Kaupunki on jättänyt asiasta valituksen hallinto-oikeuteen.

Riskien hallinta:

Kasvavan kaupungin investointikyvystä on huolehdittava kaikissa oloissa. Uusiin haasteisiin varaudutaan mitoitamalla kokonaisinvestoinnit tasolle, joka kyetään rahoittamaan strategiakaudella tulorahoituksella siten, ettei lainakanta asukasta kohden kasva.

Kaupungin johtoryhmä on määritellyt edunvalvonnan tavoitteet ja vastuut. Kaupunki on pyrkinyt vaikuttamaan valtion suunnittelemiin uudistuksiin (lait ja tehtävät) ja ennakoimaan niiden vaikutuksia. Lainakannan kasvua hillitään, jotta mahdollisen sote- ja maakuntauudistuksen rahoitusmuutoksiin pystytään varautumaan ja vuosittaiset lainanhoitokustannukset eivät kerkotason noustessa nouse liian korkeiksi. Taloudellisten riskien vaikutukset huomioidaan talousarvioprosessissa. Taloudelliseen epävarmuuteen liittyviä riskejä on pyritty vähentämään muun muassa strategiaohjelmaan sisältyvillä menojen kasvun hidastamista, tuottavuuden parantamista sekä investointien rahoitusta ja mitoitusta koskevilla tavoitteilla.

Operatiivisia ja muita riskejä

Keskushallinnon ja toimialojen sitovista tavoitteista toteutui kokonaisuudessaan puolet (18/33).

Yksityisten päiväkotituottajien rakennuslupia koskevan lainsäädännön noudattamisen valvonnassa todettiin puutteita kaupunkiympäristön ja kasvatuksen ja koulutuksen toimialoilla. Lisäksi tuli ilmi puutteita kaupungin omien päiväkotien rakennuslupien käsittelyssä.

Rautatien metroasema jouduttiin sulkemaan rankkasateen yhteydessä kahdeksi vuorokaudeksi elokuussa 2019, kun vaurioitunut viemäri aiheutti veden tulvimisen metroasemalle. Vesivahingon seurauksena vahingoittuneet hissit ovat edelleen poissa käytöstä.

Edelleen jatkuneesta ja pitkään kestäneestä kaupungin palvelukykyyn liittyvästä riskistä on jatkunut pula osaavasta henkilöstöstä erityisesti kasvatuksen ja koulutuksen alalla sekä sosiaali- ja terveystoimen alalla. Rekrytointiongelmia on ollut myös muualla kaupunkikonsernissa. Varhaiskasvatuksen henkilöstön saatavuuskriisiä ratkomaan perustettiin vuoden loppupuolella kaupunkitasoinen työryhmä.

Kiinteistöihin ja turvallisuuteen kohdistuu muun muassa onnettomuus-, palo- ja vuotoriskejä. Kaupunki on varautunut henkilö- ja omaisuusriskeihin riskien ennaltaehkäisyä lisäksi vakuutusrahastolla ja vakuutuksilla. Vakuutusrahastosta maksettiin vuoden 2019 aikana Helsingin työterveyskeskuksen Helsinginkadulla sijaitsevan toimipisteen vuonna 2016 tapahtuneesta vesivauriosta aiheutuneita kuluja 770 000 euroa sekä Lauttasaaren liikuntapuiston suojellun huolto- ja pukuhuonerakennuksen vuonna 2017 tapahtuneesta tulipalosta aiheutuneita kuluja 150 000 euroa.

Riskien hallinta:

Kaupunginvaltuusto hyväksyi kaupunkikonsernin sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteet 30.1.2019 (§ 29). Kuntalain säännökset velvoittavat kaupunginvaltuuston päättämään sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteista. Perusteiden tarkoituksena on ohjata kaupunginhallitusta sen huolehtiessa kuntalain velvoittamana sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä. Perusteet ohjaavat myös konsernijohdon vastuulla olevan konsernivalvonnan järjestämistä.

Kaupunginkanslia sekä kaupunkikonsernin sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan koordinaatioryhmä ohjaavat ja tukevat toimialoja, liikelaitoksia ja tytäryhteisöjä sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan kehittämisessä. Ne antavat tarvittaessa sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan toteuttamista koskevia täydentäviä ohjeita. Lisäksi ne avustavat kaupunkikonsernin johtoa kokoamalla ja arvioimalla kaupunkikonsernin merkittävimpiä riskejä sekä niiden hallintakeinoja.

Vuoden 2018 loppupuolella käynnistettiin kaupunkikonsernin merkittävien riskien ja riskien hallintakeinojen arviointi. Kaupungin johtoryhmä käsitteli arvioinnin tulokset toukokuussa 2019 ja hyväksyi hallintatoimenpiteiden toteutussuunnitelman. Merkittävien riskien arvioinnissa tunnistettiin 15 riskikategoriaa, jotka liittyvät henkilöstöön, maakuntauudistukseen ja soteen, talouskehitykseen, edunvalvontaan, syrjäytymiseen ja segregatioon, yhteiskunnalliseen radikaalisatioon, digitaaliseen turvallisuuteen ja tietoturvaan, ilmastonmuutokseen ja siihen varautumiseen, rakentamiseen ja asumiseen, toimitiloihin ja rakennettuun ympäristöön, kaupungin kilpailukykyyn, eettisyyteen ja vaatimustenmukaisuuteen, liikennejärjestelmään, kansainväliseen turvallisuusympäristöön sekä johtamiseen ja ennakointiin. Merkittävien riskien hallintatoimenpiteiden toteutuksen raportointi käynnistyi syksyn 2019 aikana kaupunkikonsernin sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan koordinaatioryhmälle.

Kaupunkikonsernin sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan koordinaatioryhmän ohjauksessa valmisteltiin vuoden 2019 aikana sisäinen valvonta ja riskienhallinta Helsingin kaupunkikonsernissa -ohje (Khs 13.1.2020 § 12) sekä uudistettiin Helsingin kaupungin eettiset periaatteet (Khs 28.10.2019 § 722). Lisäksi vuoden aikana käynnistyi sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan selvitys- ja kehitystyö.

Kaupunginkanslia, liikelaitokset ja toimialat arvioivat ja raportoivat talousarvioiden ennusteiden yhteydessä merkittävimmät taloudelliset ja toiminnalliset riskit sekä tilinpäätöksen yhteydessä sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan selonteoissa. Arvio merkittävimmistä riskeistä pohjautuu sekä selontekojen että vuoden 2018 lopussa käynnistettyyn kaupunkikonsernin merkittävien riskien arviointiin, joka on syntynyt kaupunginkanslian, toimialojen, liikelaitosten ja suurimpien tytäryhtiöiden tunnistamista riskeistä.

1.1.7 Ympäristötekijät

Helsingin kaupunki on ympäristön kannalta alueensa merkittävimpien toimijoiden joukossa. Helsingissä käytetyn energian ja muun kulutuksen aiheuttamat kasvihuonekaasupäästöt ovat noin seitsemän prosenttia koko Suomen hiilidioksidipäästöistä. Viikinmäen jätevedenpuhdistamo vastaa noin 800 000 asukkaan jätevesien puhdistuksesta.

Kaupungin oman toiminnan ympäristöasioiden hallintaa ohjaavat kaupunkistrategia, ympäristöpolitiikka sekä ympäristönsuojelun osa-alueiden ohjelmat. Lisäksi toimialoilla ja liikelaitoksilla on käytössään omia ympäristöjärjestelmiä ja -ohjelmia. Ekotukitoiminnan avulla ympäristöasiat tuodaan lähelle työntekijöiden arkea.

Kaupungin emo-organisaation ympäristökulut ovat nousseet tasaisesti viime vuosina ja olivat vuonna 2019 noin 92 miljoonaa euroa. Merkittävimpiä ympäristökuluja aiheuttivat ilmastonsuojelu (28 miljoonaa euroa), alueiden puhtaanapito ja jätehuolto (20 miljoonaa euroa) sekä ilmasto- ja ympäristöystävällisen liikkumisen edistäminen (18 miljoonaa euroa).

Kaupungin ympäristöinvestointien määrä vaihtelee vuosittain. Vuonna 2019 investointeja tehtiin noin 135 miljoonalla eurolla. Suurimmat investoinnit liittyivät ilmasto- ja ympäristöystävälliseen liikkumiseen (103 miljoonaa euroa) sekä pilaantuneiden maiden kunnostuksiin (25 miljoonaa euroa). Ympäristötuotot vuonna 2019 olivat noin 8,3 miljoonaa euroa. Merkittävimmät tuotot tulivat ajoneuvojen siirtomaksuista katujen puhdistukseen liittyen (1,8 miljoonaa euroa) ja kaupunkipyöristä (1,6 miljoonaa euroa).

Tulevaisuudessa ympäristökustannuksia tulevat lisäämään entisestään ilmastomuutoksen hillintä ja siihen sopeutuminen, energiatehokkuuden velvoitteet, paikallisen ilmanlaadun parantaminen sekä meluntorjunta. Ympäristökulut ovat viime vuosina olleet noin 2–3 prosenttia kaupungin kaikista toimintakuluista.

Kaupunki laatii erillisen ympäristöraportin, joka tuodaan tiedoksi kaupunginvaltuustolle myöhemmin keväällä. Ympäristöraportissa raportoidaan myös Hiilineutraali Helsinki 2035 -toimenpideohjelman, sopeutuslinjausten sekä ympäristöpolitiikan toteutumisesta.

Energia ja ilmastopolitiikka

Helsingin ilmastotyötä ohjataan valtuustotasolla kaupunkistrategian, ympäristöpolitiikan ja Hiilineutraali Helen 2035 -ohjelman kautta. Kaupunki on mukana TEM:n energiatehokkuussopimuksessa (KETS), EU:n kaupunginjohtajien energia- ja ilmastopoliittiseen (Covenant of Mayors for Climate & Energy) ja kuuden suurimman kaupungin kaupunginjohtajien ilmastoverkostossa. Helsingin kaupunkistrategiassa 2017–2021 on linjattu, että Helsinki on hiilineutraali vuonna 2035 ja vähentää päästöjä 60 prosenttia vuodesta 1990 vuoteen 2030 ja 80 prosenttia vuoteen 2035 mennessä. Tavoitteeseen pyritään toteuttamalla Hiilineutraali Helsinki 2035 -toimenpideohjelmaa, jonka toteutumista seurataan.

Ilmansuojelu

EU:n asettama typpidioksidin vuosiraja-arvo ylittyy edelleen pakokaasupäästöjen takia Helsingin keskustan vilkasliikenteisissä katukuiluissa. Kaupungin ilmansuojelusuunnitelma 2017–2024 sisältää lainsäädännön vaatimusten mukaisesti toimenpiteitä liikenteen päästöjen vähentämiseksi niin, että raja-arvon alle päästään mahdollisimman pian. Typpidioksidin pitoisuudet ovat viime vuosina olleet laskusuunnassa ja raja-arvon ylitysalue on pienentynyt.

Liikenteen pakokaasupäästöjen lisäksi Helsingin ilmanlaatua heikentävät myös katupöly ja pientulisijojen päästöt. Ilmansuojelusuunnitelmaan on sisällytetty myös niiden vähentämiseen tähtäviä toimia. Katupölyn eli hengitettävien hiukkasten raja-arvot eivät ole ylittyneet Helsingissä viime vuosina, mutta ylitysriski on edelleen olemassa etenkin vilkasliikenteisissä katukuiluissa.

Meluntorjunta

Tieliikenne on merkittävin ympäristömelun lähde Helsingissä. Kaupunkilaisista 37 prosenttia asuu alueilla, joilla tie- ja katuliikenteen aiheuttama melutaso ylittää valtioneuvoston päätöksen (993/1992) mukaisen päiväajan ohjearvotason 55 desibeliä. Helsingin meluntorjunnan toimintasuunnitelma 2018–2022 sisältää tavoitteet meluhaittojen vähentämiseksi sekä toimenpiteet, joiden avulla melutilannetta pyritään parantamaan.

Melutasojen alentamiseksi ja melulle altistumisen vähentämiseksi tarvitaan laaja keinovalikoima. Meluhaittojen ennaltaehkäisemisessä tärkeintä on huomioida liikennemelu maankäytön ja liikenteen suunnittelussa. Lisäksi tarvitaan melutasojen alentamiseen liittyviä toimia, kuten nopeusrajoitusten alentamista, melua vaimentavia katupäälylysteitä ja nastarenkaiden käytön vähentämistä. Melusteitä tarvitaan meluisimmissa kohteissa, joissa ei muilla toiminla voidaan saavuttaa riittävää vaikuttavuutta. Määrärahojen vähäisyyden vuoksi kaikkia toimenpiteitä ei kuitenkaan ole saatu toteutettua tavoiteaikataulussa. Erityisen haastavaa on ollut melusteiden rakentamiseen ja valtion hallintomien maanteiden meluntorjuntaan osoitettujen määrärahojen puuttuminen.

Maaperän ja kaatopaikkojen kunnostaminen

Helsingissä otetaan käyttöön alueita, joiden maaperää joudutaan esirakentamaan ennen uutta käyttöä. Osa esirakentamisesta on pilaantuneen maan kunnostamista. Helsingin entiset kaatopaikat kunnostetaan ympäristönsuojelulainsäädännön mukaisesti.

Kaupunki varautuu tulevana vuosina Iso-Huopalahden kaatopaikan kunnostamiseen. Kaatopaikkojen jälkihoitoon on lisäksi tehty varaukset. Pilaantuneiksi arvioitujen alueiden kunnostusten määrärahatarpeet arvioidaan vuosittain kymmenelle seuraavalle vuodelle. Arvio tarkentuu siten aina vuosittain. Merkittävimmät puhdistamiskohteet vuonna 2019 olivat Kalasataman entisen satama-alueen, Työpajanpihan korttelin sekä Vuosaaren lukion tontin puhdistaminen. Vuosaaren kaatopaikan kunnostaminen on käynnissä.

1.1.8 Harmaan talouden torjunta ja ihmisoikeusasiat

Kaupunkikonsernin hankinnoissa tuli noudattaa lainsäädäntöä ja konserninsisäistä vuonna 2018 uudistettua harmaan talouden torjuntaohjetta. Ohjeesta järjestettiin edelleen koulutusta kaupunkikonsernin hankinnoista ja sopimuksista vastaavalle henkilöstölle. Henkilöstön käyttöön perustettiin Harmaan talouden torjunnan Teams-kanava ajankohtaisten päivitettävien asioiden hoitamista ja keskustelua varten. Hankintojen kautta valittavat sopimuskuppanit alihankkijoi- neen toimittivat tilaajavastuulain ja harmaan talouden torjuntaohjeen mukaiset selvitykset viimeistään ennen hankinta- sopimuksen allekirjoittamista. Sopimuskauden aikana sopimuskuppaneiden veronmaksu- ja lakisääteisten eläkeva- kuutusmaksujen tiedot tuli tarkastaa tilaajavastuulain mukaisesti vähintään 12 kuukauden välein.

Kaupungin ja Verohallinnon välistä sopimuskuppaneita koskevaa vapaaehtoista seulontatiedonvaihtoa ei tehty Verohallinnon tietojärjestelmien uudistamisen vuoksi. Urakkatietojen ilmoittaminen Verohallintoon tehtiin luonnolli- sesti verotusmenettelylain mukaisesti. Verohallinnon ja kilpailu- ja kuluttajaviraston edustajien kanssa kokoonnuttiin neuvonpitoon joitain kertoja vuoden aikana.

Kaupunginhallitus hyväksyi 4.10.2019 uudistetut Helsingin kaupungin eettiset periaatteet, jotka ohjeistuksen mukai- sesti velvoittavat henkilöstöä ja luottamushenkilöitä ohjaten heidän toimintaansa koko kaupunkikonsernissa. Ohjeis- tuksessa velvoitetaan henkilöstöä ja luottamushenkilöitä toimimaan hyvän hallinnon mukaisesti ja työskentelemään asukkaiden parhaaksi. Rasismia, syrjintää, epäasiallista kohtelua, seksuaalista häirintää tai korruptiota ei sallita. Hankinnoissa tulee toimia vastuullisesti ja ihmisoikeuksia edistäen sekä kansainvälisen työelämän perusnormeja noudattaen muun muassa lapsityövoiman käytön vähentämiseksi. Läpinäkyvyyttä tulee edistää kaikessa toiminnassa ja talouden hoidossa korruption ja lahjonnan ehkäisemiseksi. Henkilökohtainen tai lähimpiin etu ei saa vaikuttaa pää- töksentekoon tai sen valmisteluun millään tasolla. Lahjaa tai muuta etua, jolla vaikutetaan, pyritään vaikuttamaan tai joka on omiaan vaikuttamaan toimintaan, ei saa ohjeistuksen mukaan vaatia, ottaa vastaan tai hyväksyä.

Edelleen henkilöstöä koskee 1.1.2013 annettu ohje ulkopuolisten kustantamien matkojen ja muiden taloudellisten etu- jen vastaanottamisesta.

Selonteko kaupungin sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä

1.2 Selonteko kaupungin sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä

Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestäminen

Sisäisellä valvonnalla tarkoitetaan yleisesti kaikkia niitä toiminta- ja menettelytapoja, joilla toimielimet, johtavat viranhaltijat ja muut esimiehet pyrkivät varmistamaan toiminnan laillisuuden ja tuloksellisuuden, resurssien ja omaisuuden turvaamisen sekä raportoinnin ja tietojen luotettavuuden. Riskienhallinta puolestaan tarkoittaa järjestelmällistä ja ennakoivaa tapaa tunnistaa, analysoida ja hallita toimintaan liittyviä uhkia ja mahdollisuuksia.

Kaupungin sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan selonteko perustuu kaupungin sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan koordinaatioryhmän vuoden aikana tekemään ohjaukseen ja seurantaan sekä lauta- ja johtokuntien hyväksymiin selontekoihin. Lisäksi kaupungin sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan selonteko perustuu sisäisen tarkastuksen tekemiin tarkastuksiin ja tilintarkastajan väliraportin arviointitietoihin.

Kaupunginvaltuusto on kuntalain 13 §:n perusteella hyväksynyt 30.1.2019 (§ 29) Helsingin kaupunkikonsernin sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteet. Päätöksellä valtuusto on ohjannut koko kaupunkikonsernin sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämistä ja edellyttänyt, että kaupungin ja sen tytäryhteisöjen kaikissa toiminnoissa on oltava riittävä sisäinen valvonta ja riskienhallinta. Kaupunginvaltuuston hyväksymässä hallintosäännössä on määritelty sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan tehtävät ja vastuut.

Kaupunginhallitus huolehtii kaupungin sisäisestä valvonnasta ja riskienhallinnan järjestämisestä sekä valvoo sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan toimeenpanoa. Kaupunginhallitus hyväksyy kaupunkikonsernin sisäistä valvontaa ja riskienhallintaa koskevat ohjeet sekä sisäisen tarkastuksen toimintaohjeen. Lauta- ja johtokunta vastaa toimialallaan sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan asianmukaisesta järjestämisestä ja toimeenpanon valvonnasta. Lauta- ja johtokunnat sekä tytäryhteisöjen hallitukset hyväksyvät vastuualueidensa sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan kuvaukset, joissa esitetään sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan keskeisimmät tavoitteet, toimintaperiaatteet, menettelyt ja vastuut. Kansliapäällikkö, tarkastusjohtaja, toimialajohtajat ja muut johtavat viranhaltijat huolehtivat sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan tuloksellisesta toimeenpanosta vastuualueellaan.

Hallintosäännön lisäksi sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestäminen perustuu toimintasääntöihin, sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan kuvauksiin, toimintasuunnitelmiin ja ydinprosessien kuvauksiin ja vastuiden määrittelyihin. Riskienhallinnan toteutumista seurataan osana toiminnan ja talouden seurantaprosessia.

Arvio sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan nykytilasta

Kaupungin sisäinen valvonta ja riskienhallinta tuottaa kohtuullisen varmuuden toiminnan tuloksellisuudesta, lain- ja hyvän hallintotavan mukaisuudesta, varojen ja omaisuuden turvaamisesta sekä johtamisen edellyttämän luotettavan toiminnallisen ja taloudellisen informaation riittävydestä.

Toteutuneet merkittävät riskit

Yksityisten päiväkotituottajien rakennuslupia koskevan lainsäädännön noudattamisen valvonnassa todettiin puutteita kaupunkiympäristön ja kasvatuksen ja koulutuksen toimialoilla. Lisäksi tuli ilmi puutteita kaupungin omien päiväkotien rakennuslupien käsittelyssä.

Etelä-Suomen aluehallintovirasto jätti Helsingin kaupungille pelastustoimen toimintavalmiuteen liittyvän 20 miljoonan euron uhkasakkovaatimuksen. Kaupunki on jättänyt asiasta valituksen hallinto-oikeuteen.

Rautatientorin metroasema jouduttiin sulkemaan rankkasateen yhteydessä kahdeksi vuorokaudeksi elokuussa 2019, kun vaurioitunut viemäri aiheutti veden tulvimisen metroasemalle. Vesivahingon seurauksena vahingoittuneet hissit ovat edelleen poissa käytöstä.

Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan kehittämiskohteet ja kehittäminen

Kaupunkikonsernin sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan koordinaatioryhmän puheenjohtajana toimii kansliapäällikkö. Koordinaatioryhmä ohjaa ja tukee toimialoja, liikelaitoksia ja tytäryhteisöjä sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan kehittämisessä sekä avustaa kaupunkikonsernin johtoa kokoamalla ja arvioimalla kaupunkikonsernin merkittävimpiä riskejä ja niiden hallintakeinoja.

Vuoden 2019 aikana kaupunginvaltuusto hyväksyi Helsingin kaupunkikonsernin sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteet (Kvsto 30.1.2019 § 29). Vuoden aikana valmisteltiin Sisäinen valvonta ja riskienhallinta Helsingin kaupunkikonsernissa -ohje kaupunginhallituksen hyväksyttäväksi (Khs 13.1.2020 § 12). Lisäksi kaupungin johtoryhmä käsitteli 20.5.2019 kaupunkikonsernin merkittävien riskien arvioinnin tulokset ja hyväksyi tunnistettujen riskienhallintatoimenpiteiden toteuttamissuunnitelman. Kaupungin eettiset periaatteet uusittiin ja kaupunginhallitus hyväksyi ne lokakuussa (28.10.2019 § 722). Sisäisestä valvonnasta ja riskienhallinnasta järjestettiin kaksi kaupunkiyhteistä koulutusta esihenkilöille ja asiantuntijoille sekä marraskuussa järjestettiin sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan ajankohtaispäivä.

Sisäisen tarkastuksen järjestäminen

Sisäisen tarkastuksen tarkoitus, tehtävät, valtuudet ja raportointi on määritelty kaupunginhallituksen hyväksymässä sisäisen tarkastuksen toimintaohjeessa. Sisäinen tarkastus toimii kansliapäällikön alaisuudessa. Sen tehtävänä on arvioida, varmistaa ja tukea hyvän johtamis- ja hallintotavan toteutumista sekä sisäisen valvonnan, riskienhallinnan ja konsernivalvonnan tuloksellisuutta. Sisäinen tarkastus raportoi pormestarille, kansliapäällikölle ja tarkastuskohteen johdolle. Sisäisen tarkastuksen kansainvälisten ammattistandardien mukaisen ulkoisen arvioinnin mukaan Helsingin kaupungin sisäinen tarkastus noudattaa kansainvälisiä sisäisen tarkastuksen ammattistandardeja.

Vuoden aikana valmistui 28 tarkastusta kaupungin johdolle. Tarkastuksissa arvioitiin sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan toimivuutta toimialoilla ja tytäryhteisöissä. Tarkastuskohteiden johto on vastauksissaan tarkastusten toimenpidesuosituksiin sitoutunut toteuttamaan tarvittavat toimenpiteet valvonnan parantamiseksi.

1.3 Tilikauden tuloksen muodostuminen ja toiminnan rahoitus alakohtineen

1.3.1 Tilikauden tuloksen muodostuminen

TUOSLASKELMA

1 000 euroa	01.01.–31.12.2019	01.01.–31.12.2018
Toimintatuotot	1 205 175	1 155 060
Valmistus omaan käyttöön	176 558	163 192
Toimintakulut	-4 500 217	-4 292 821
TOIMINTAKATE	-3 118 483	-2 974 569
Verotulot	3 493 732	3 416 582
Valtionosuudet	232 776	197 308
Rahoitustuotot	150 319	130 198
Rahoituskulut	-16 931	-17 523
VUOSIKATE	741 412	751 996
Poistot ja arvonalentumiset	-364 436	-346 801
Satunnaiset erät	0	-18 412
TILIKAUDEN TULOS	376 976	386 782
Tilinpäätössiirrot	2 252	19 812
TILIKAUDEN YLIJÄÄMÄ/ ALIJÄÄMÄ (-)	379 228	406 595

Kaupungin tilikauden tulos oli 377 miljoonaa euroa ollen 94 miljoonaa euroa talousarviota parempi. Vuoden 2018 tulos oli 386,8 miljoonaa euroa, vuoden 2017 tulos 483,1 miljoonaa euroa ja vuoden 2016 tulos 470,2 miljoonaa euroa. Vuoden 2019 tulos mahdollistui, kun toimintakate toteutui talousarviota parempana (96 miljoonaa euroa) toimintatulojen ylittäessä talousarvion merkittävästi. Maan-, rakennusten- ja osakkeiden myyntituloja kertyi talousarviossa ennakoitua (100 miljoonaa euroa) enemmän, yhteensä 157 miljoonaa euroa. Tämä on yli 40 miljoonaa euroa edellistä vuotta enemmän. Myös osinkotulot toteutuivat talousarviossa ennakoitua suurempina.

Kaupungin ulkoiset toimintamenot ylittivät talousarvion 35 miljoonalla eurolla. Kaupungin ulkoisten toimintamenojen kasvu edelliseen vuoteen verrattuna oli 4,8 prosenttia. Kaupunkistrategian käyttötalouden toimintamenoja mitoitettava taloustavoitteen mukaiset menot kasvoivat vuonna 2019 noin 5 prosenttia eli noin kaksinkertaisesti strategiatavoitteeseen nähden.

Verotulot kasvoivat edellisvuodesta 2,3 prosenttia. Yhteensä vero- ja valtionosuustulot olivat 47 miljoonaa euroa talousarviota pienemmät.

Vuosikate 741 miljoonaa euroa toteutui 84 miljoonaa euroa talousarviota korkeampana, mutta hieman edellisvuotta heikompana (752 miljoonaa euroa vuonna 2018).

Muutaman viime vuoden positiivisen verotulokehityksen, vuosina 2016–2018 toteutuneen käyttötalouden strategiatavoitteen mukaisen toimintamenojen maltillisen kasvun sekä maan-, rakennusten- ja osakkeiden myyntitulojen myötä saavutettu tilikauden ylijäämä oli 379 miljoonaa euroa.

Tilikauden tuloksen muodostuminen ja toiminnan rahoitus alakohtineen

Maksurahoituksen osuutta toimintamenoista kuvataan tunnusluvulla, joka lasketaan kaavasta:
 $100 \times \text{toimintatuotot} / (\text{toimintakulut} - \text{valmistus omaan käyttöön})$.

Tunnusluku on kehittynyt seuraavasti:

	2019	2018	2017	2016	2015
Toimintatuotot toimintakuluista, prosenttia ¹	27,9	28,0	29,2	31,8	24,9

¹ Satunnaisten tuottojen ja kulujen kirjauskäytännön muutoksen 2017 vaikutukset huomioitu vuodesta 2016 alkaen.

Tarkempaa erittelyä tuloslaskelman eristä on luvussa 2 Talousarvion toteutuminen sekä liikelaitosten ja rahastojen erillistilinpäätöksissä luvussa 5.

	2019	2018	2017	2016	2015
Vuosikate, miljoonaa euroa ¹	741,4	752,0	837,9	807,4	265,1
Vuosikate, prosenttia poistoista ¹	203,4	216,8	236,2	239,4	68,7
Vuosikate, euroa/asukas ^{1,2}	1 135	1 160	1 300	1 270	422

¹ Satunnaisten tuottojen ja kulujen kirjauskäytännön muutoksen 2017 vaikutukset huomioitu vuodesta 2016 alkaen.

² Vertailuvuoden 2018 ennakkotietoon perustuva asukasmäärä on päivitetty vastaamaan lopullista asukasmäärää. Vastaava päivitys on tehty vuoden 2018 tunnuslukuihin.

1.3.2 Toiminnan rahoitus

RAHOITUSLASKELMA

1 000 euroa	2019	2018
TOIMINNAN RAHAVIRTA		
Vuosikate	741 412	751 996
Satunnaiset erät	0	-18 412
Tulorahoituksen korjauserät	-190 198	-107 180
	551 214	626 404
INVESTOINTIEN RAHAVIRTA		
Investointimenot	-780 382	-625 292
Rahoitusosuudet investointimenoihin	15 034	11 933
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	181 192	137 672
	-584 156	-475 687
TOIMINNAN JA INVESTOINTIEN RAHAVIRTA	-32 942	150 717
RAHOITUKSEN RAHAVIRTA		
Antolainauksen muutokset		
Antolainasaamisten lisäys	-86 268	-120 031
Antolainasaamisten vähennys	79 891	70 302
	-6 377	-49 729
Lainakannan muutokset		
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-86 541	-105 849
	-86 541	-105 849
Oman pääoman muutokset	0	0
Muut maksuvalmiuden muutokset		
Toimeksiantojen varojen ja pääomien muutokset	-30 172	-64 475
Vaihto-omaisuuden muutos	-3 861	4 533
Saamisten muutos	-33 664	-14 884
Korottomien velkojen muutos	64 183	4 544
	-3 514	-70 282
RAHOITUKSEN RAHAVIRTA	-96 432	-225 860
RAHAVAROJEN MUUTOS	-129 374	-75 143
Rahavarojen muutos		
Rahavarat 31.12.	1 112 044	1 241 418
Rahavarat 1.1.	1 241 418	1 316 561
	-129 374	-75 143

Kaupungin investointien toteuma vuonna 2019 oli liikelaitosten investoinnit (pääosin Helsingin kaupungin liikenneliikelaitoksen joukkoliikenneinvestointeja) huomioiden 780 miljoonaa euroa eli selvästi edellistä vuotta enemmän (625 miljoonaa vuonna 2018).

Investointimenot ilman liikelaitoksia vuonna 2019 olivat 639,9 miljoonaa euroa, joka on 24 prosenttia enemmän kuin vuonna 2018. Vuonna 2018 käytettiin 516 miljoonaa euroa, 545,7 miljoonaa euroa vuonna 2017, 485,9 miljoonaa euroa vuonna 2016 ja 388 miljoonaa euroa vuonna 2015. Investointitason nousu on viime vuosina kohdistunut erityisesti kasvatuksen ja koulutuksen toimialan rakennushankkeisiin, uusien projektialueiden esirakentamiseen sekä katujen ja liikenneväylien uudisrakentamiseen ja perusparantamiseen.

Vuoden 2019 investointimenot kasvoivat vuoteen 2018 verrattuna erityisesti talonrakennushankkeisiin, esirakentamiseen sekä katuihin ja liikenneväyliin kohdistettujen määrärahojen käytössä.

Talonrakennushankkeisiin käytettiin yhteensä 266,1 miljoonaa euroa, joka on 27,5 prosenttia enemmän kuin vuonna 2018. Vuonna 2018 käytettiin 208,7 miljoonaa euroa. Uudis- ja lisärakennushankkeisiin käytettiin 116,2 miljoonaa euroa, kun vuonna 2018 käytettiin 83,8 miljoonaa euroa. Korjaushankkeisiin käytettiin 149,1 miljoonaa euroa, kun vuonna 2018 käytettiin 124 miljoonaa euroa. Merkittävimmät määrärahan käytön lisäykset verrattuna vuoteen 2018 kohdistuivat kasvatukseen ja koulutuksen toimialalle.

Esirakentamiseen käytettiin yhteensä 85,7 miljoonaa euroa, kun vastaava käyttö vuonna 2018 oli 66,4 miljoonaa euroa. Talousarviokohdan Projektialueiden esirakentaminen, Khn käytettäväksi, käytettiin vuonna 2019 yhteensä 55,6 miljoonaa euroa, joka on 20,9 prosenttia enemmän kuin vuonna 2018. Vuonna 2018 vastaava käyttö oli 44 miljoonaa euroa. Talousarviokohdan Esirakentaminen, täyttötyöt, rakentamiskelpoiseksi saattaminen, Kylk:n käytettäväksi, investointeihin käytettiin yhteensä 30,1 miljoonaa euroa, joka on 32 prosenttia enemmän kuin vuonna 2018. Vuonna 2018 vastaava käyttö oli 20,4 miljoonaa euroa. Merkittävimmät määrärahan käytön lisäykset verrattuna vuoteen 2018 kohdistuivat Kalasataman, Länsisataman ja Kruunuvuorenrannan esirakentamiseen.

Katuihin ja liikenneväyliin käytettiin yhteensä 158,7 miljoonaa euroa, joka on 13,3 prosenttia enemmän kuin vuonna 2018. Vuonna 2018 käytettiin 140,1 miljoonaa euroa. Merkittävimmät määrärahan käytön lisäykset verrattuna vuoteen 2018 kohdistuivat talousarviokohtaan Perusparantaminen ja liikennejärjestelyt.

HKL-liikelaitoksen investoinnit vuonna 2019 olivat 134,1 miljoonaa euroa (102,7 miljoonaa vuonna 2018). Suurin investointikohde olivat Raide-Jokeri-infran maksut 42,5 miljoonaa euroa. Uusien Artic-raitiovaunujen maksueriä maksettiin 30,9 miljoonaa euroa.

Toiminnan ja investointien rahavirta toteutui -33 mil-joonaa euroa negatiivisena johtuen edellistä vuotta merkittävästi korkeammasta investointitasosta. Toiminnan ja investointien rahavirta, joka on keskeinen kaupungin talouden tilannetta kuvaava tunnusluku, toteutui selvästi heikompana kuin edellisenä vuonna (151 miljoonaa euroa).

Vuoden 2019 aikana lyhennettiin lainoja suunnitelman mukaisesti (87 miljoonaa euroa) eikä uutta lainaa nostettu. Lainojen lyhennykset kyettiin rahoittamaan kassavaroista kaupungin maksuvalmiuden säilyessä riittävänä. Kaupungin lainakanta aleni 1 014 miljoonaan euroon (sisältäen HKL:n rahalaitoslainat).

Kaupungin rahat ja pankkisaamiset ovat pienentyneet kuluneella tilikaudella 129,4 miljoonaa euroa. Kassavarojen määrän väheneminen johtuu toiminnan ja investointien rahavirran edellistä vuotta heikommasta tasosta sekä pitkäaikaisten lainojen lyhentämisestä.

Kaupungin taseen rahat ja pankkisaamiset -erä sisältää myös kaupungin konsernitiliin kuuluvien yhteisöjen tilivarat kaupungin konsernitilillä. Kaupungin velka edellä mainituille yhteisöille näiden varoista konsernitilillä näkyy kaupungin taseessa vastaavasti lyhytaikaisten velkojen määrässä. Kaupungin konsernitilillä oli tytäryhteisöjen varoja vuoden lopussa yhteensä 332,8 miljoonaa euroa.

Muissa maksuvalmiuden muutoksissa kohdassa toimeksiantojen varojen ja pääomien muutokset näkyy kaupungin maksuvalmiutta edelliseen vuoteen nähden parantavana eränä Asuntotuotantopalveluiden niin sanotun kaupungin sisäisen käyttötililuoton käytön pieneminen edellisvuodesta. Edellisen vuoden korkea taso johtui tuolloin huomattavasti kasvaneesta tuotantomäärästä sekä urakoiden kustannusten kasvusta.

Rahoituslaskelman tunnusluvut ovat kehittyneet seuraavasti:

	2019	2018	2017	2016	2015
Toiminnan ja investointien rahavirta, (kertymä vuosina 2015 - 2019), 1 000 euroa	354 671	789 658	563 819	221 907	-16 764
Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä viideltä vuodelta, miljoonaa euroa, ilman vuoden 2014 liikelaitosten yhtiöittämisten kirjanpidollisia vaikutuksia	354,7	410,3	184,4	-157,5	-396,0
Investointien tulorahoitus, prosenttia ¹	96,9	122,6	137,0	125,3	46,8
Lainahoitokate ¹	7,4	6,3	4,7	2,4	2,1
Kassan riittävyys, pv ¹	77	91	99	79	70

¹ Satunnaisten tuottojen ja kulujen kirjauskäytännön 2017 muutoksen vaikutus huomioitu vuodesta 2016 alkaen.

Tilikauden tuloksen muodostuminen ja toiminnan rahoitus alakohtineen

Kaupungin toiminnan ja investointien rahavirta on ollut vuosina 2016–2018 ylijäämäinen ja se on parantanut rahoituslaskelman tunnuslukuja.

Toiminnan ja investointien rahavirta -tunnusluku kertoo, kuinka paljon rahavirrasta jää nettoantolainaukseen, lainojen lyhennyksiin ja kassan vahvistamiseen. Luvun ollessa negatiivinen menoja joudutaan kattamaan joko olemassa olevia kassavaroja vähentämällä tai ottamalla lisää lainaa.

Lainanhoitokate ilmaisee tulorahoituksen riittävyyden vieraan pääoman korkojen ja lyhennysten maksuun. Kunnan lainanhoitokykyä pidetään hyvänä, jos tunnusluvun arvo on yli 2. Vuonna 2019 lainanhoitokate oli 7,4.

Kassan riittävyys päivissä -tunnusluku kertoo, kuinka monen päivän kassasta maksut voidaan kattaa vuoden viimeisen päivän rahavaroilla.

1.4 Rahoitusasema ja sen muutokset

TASE

1 000 euroa	31.12.2019	31.12.2018	1 000 euroa	31.12.2019	31.12.2018
VASTAAVAA			VASTATTAVAA		
PYSYVÄT VASTAAVAT			OMA PÄÄOMA		
Aineettomat hyödykkeet			Peruspääoma		
Aineettomat oikeudet	23 061	24 106	2 972 407	2 972 407	
Muut pitkävaikutteiset menot	75 455	75 327	Arvonkorotusrahasasto	1 796 801	1 798 440
Ennakkomaksut	5 438	5 566	Muut omat rahastot	608 007	583 229
	103 954	104 999	Muu oma pääoma	729 031	729 031
Aineelliset hyödykkeet			Edellisten tilikausien	5 722 870	5 346 275
Maa- ja vesialueet	3 345 756	3 256 019	ylijäämä / alijäämä (-)		
Rakennukset	1 789 838	1 706 183	Tilikauden ylijäämä / alijäämä (-)	379 228	406 595
Kiinteät rakenteet ja laitteet	1 623 113	1 524 952		12 208 344	11 835 977
Koneet ja kalusto	447 947	409 316	POISTOERO JA		
Muut aineelliset hyödykkeet	12 759	12 523	VAPAAEHTOISET VARAUKSET		
Ennakkomaksut ja keskeneneräiset hankinnat	384 173	308 272	Poistoero	63 867	63 596
	7 603 586	7 217 266	Vapaaehtoiset varaukset	7 389	4 690
Sijoitukset				71 256	68 286
Osakkeet ja osuudet	3 228 753	3 239 756	PAKOLLISET VARAUKSET		
Muut lainasaamiset	1 950 332	1 943 955	Eläkevaraukset	67 210	101 217
Muut saamiset	546	546		67 210	101 217
	5 179 632	5 184 258	TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT		
TOIMEKSIANTOJEN VARAT			Valtion toimeksiannot	100 235	115 323
Valtion toimeksiannot	91 832	113 366	Lahjoitusrahastojen pääomat	5 421	5 070
Lahjoitusrahastojen erityiskatteet	5 421	5 070	Muut toimeksiantojen pääomat	444 658	460 969
Muut toimeksiantojen varat	565 021	544 715		550 314	581 362
	662 274	663 151	VIERAS PÄÄOMA		
VAIHTUVAT VASTAAVAT			Pitkäaikainen		
Vaihto-omaisuus			Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	924 587	1 006 128
Aineet ja tarvikkeet	10 754	12 039	Lainat muilta luotonantajilta	7 438	7 438
Keskeneneräiset tuotteet	10 836	5 698	Saadut ennakot	5 110	5 109
Muu vaihto-omaisuus	98	90	Ostovelat	5 772	1 211
	21 687	17 826	Liittymismaksut ja muut velat	7 552	7 552
Saamiset				950 458	1 027 438
Pitkäaikaiset saamiset			Lyhytaikainen		
Lainasaamiset	62	62	Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	81 541	86 541
Muut saamiset	51 406	71 026	Saadut ennakot	10 790	7 562
	51 468	71 088	Ostovelat	289 300	202 275
Lyhytaikaiset saamiset			Liittymismaksut ja muut velat	485 043	490 863
Myyntisaamiset	118 604	96 159	Siirtovelat	356 238	381 050
Lainasaamiset	987	545		1 222 913	1 168 291
Muut saamiset	164 511	104 035	Vieras pääoma yhteensä		
Siirtosaamiset	51 748	81 825		2 173 371	2 195 729
	335 849	282 564	VASTATTAVAA YHTEENSÄ		
Saamiset yhteensä	387 317	353 653		15 070 495	14 782 571
Rahoitusarvopaperit					
Sijoitukset rahamarkkinainstrumentteihin	625 004	50 000			
Joukkovelkakirjalainasaamiset	20 000	20 000			
	645 004	70 000			
Rahat ja pankkisaamiset	467 041	1 171 418			
VASTAAVAA YHTEENSÄ	15 070 495	14 782 571			

Kaupungin taseen loppusumma vuonna 2019 kasvoi 288 miljoonaa euroa eli saman verran kuin kasvua oli vuonna 2018. Muutaman viime vuoden positiivisen verotulokehityksen, vuosina 2016–2018 toteutuneen käyttötalouden strategiatavoitteen mukaisen toimintamenojen maltillisen kasvun sekä maan-, rakennusten- ja osakkeiden myyntivoittojen myötä saavutettu tilikauden ylijäämä 379 miljoonaa euroa on mahdollistanut vieraan pitkäaikaisen pääoman alentamisen (lainat rahoituslaitoksilta). Korkean investointitason kautta aineellisten hyödykkeiden erä on kasvanut.

Taseen tunnusluvut, jotka ilmaisevat vakavaraisuutta, rahoitusvarallisuutta ja velkaantuneisuutta, ovat kehittyneet seuraavasti:

Taseen tunnusluvut	2019	2018	2017	2016	2015
Omavaraisuusaste, prosenttia	81,6	80,6	79,6	77,6	77,9
Suhteellinen velkaantuneisuus, prosenttia	43,8	45,8	47,7	49,9	52,5
Lainakanta 31.12., miljoonaa euroa	1 014	1 100	1 206	1 371	1 582
Lainat, euroa/asukas ¹	1 551	1 698	1 871	2 157	2 518
Lainasaamiset 31.12., miljoonaa euroa	1 950	1 944	1 894	1 951	2 009
Lainat ja vuokravastuut 31.12., miljoonaa euroa	1 250	1 394	1 515	1 517	1 692
Lainat ja vuokravastuut, euroa/asukas	1 914	2 151	2 356	2 389	2 694
Kertynyt ylijäämä (alijäämä), miljoonaa euroa	6 102	5 753	5 396	4 944	4 479
Kertynyt ylijäämä (alijäämä), euroa/asukas	9 339	8 877	8 389	7 784	7 130

¹ Vertailuvuoden 2018 ennakkotietoon perustuva asukasmäärä on päivitetty vastaamaan lopullista asukasmäärää. Vastaava päivitys on tehty vuoden 2018 tunnuslukuihin.

Omavaraisuusaste, joka kuvaa kunnan vakavaraisuutta, alijäämän sietokykyä ja kunnan kykyä selviytyä sitoumuksista pitkällä aikavälillä, on parantunut tarkastelujaksolla. Omavaraisuuden yleisenä tavoitetasona pidetään kuntatalouden keskimääräistä 70 prosentin omavaraisuutta.

Suhteellinen velkaantuneisuus kuvaa kuinka paljon kunnan käyttötuloista tarvittaisiin vieraan pääoman takaisinmaksuun. Mitä pienempi tunnusluvun arvo on, sitä paremmin kunta selviytyy takaisinmaksusta tulorahoituksella. Vieraan pitkäaikaisen pääoman alentamisen (lainat rahoituslaitoksilta) myötä kyseinen tunnusluku on tarkastelujaksolla parantunut.

Vahvana pysynyt vuosikate on mahdollistanut kaupungin investointien rahoittamisen viime vuosina pääosin tulorahoituksella sekä samanaikaisesti kaupungin pitkäaikaisten lainojen nettomääräisen lyhentämisen.

Lainasaamisten kasvua vuonna 2018 selitti kaupunkikonserniin kuuluvalla Stadion-säätiöllä Olympiastadionin peruskorjaukseen myönnetty 90 miljoonan euron laina. Lainanhoitokulut on suunniteltu katettavan kaupungin vuosittain myöntämällä avustuksella.

1.5 Kokonaistulot ja -menot

Kokonaistulot ja -menot -laskelma kuvaa kaupungin rahan lähteet ja käytön. Siihen on koottu yhteen kaikki tulot ja menot tuloslaskelmasta ja rahoituslaskelmasta. Kokonaistulojen ja -menojen erotus -125 miljoonaa euroa on sama kuin rahavarojen ja muiden maksuvalmiuden muutosten erotus.

TULOT	Miljoonaa euroa	MENOT	Miljoonaa euroa
Toiminta		Toiminta	
Toimintatuotot	1 205	Toimintakulut	4 500
Verotulot	3 494	Valmistus omaan käyttöön	-177
Valtionosuudet	233		
Korkotuotot	78	Korkokulut	17
Muut rahoitustuotot	72	Muut rahoituskulut	0
Satunnaiset tuotot	0	Satunnaiset kulut	0
Tulorahoituksen korjaukset		Tulorahoituksen korjaukset	
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutusvoitot	-156	Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustappiot	0
		Pakollisten varausten muutos	34
Investoinnit		Investoinnit	
Rahoitusosuudet investointimenoihin	15	Investointimenot	780
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	181		
Rahoitustoiminta		Rahoitustoiminta	
Antolainasaamisten vähennykset	80	Antolainasaamisten lisäykset	86
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	0	Pitkäaikaisten lainojen vähennys	87
Oman pääoman lisäykset	0	Oman pääoman vähennykset	0
Kokonaistulot yhteensä	5 202	Kokonaismenot yhteensä	5 327

Täsmäytys:

Kokonaistulot – Kokonaismenot = 5 202 – 5 327 = -125

Rahavarojen muutos – Muut maksuvalmiuden muutokset = -129 – (- 4) = -125

Kokonaistulot ja -menot -laskelma on täsmäytettävissä rahoituslaskelmaan siten, että kokonaistulojen ja -menojen erotus on yhtä suuri kuin rahoituslaskelman Rahavarojen muutos vähennettynä Muut maksuvalmiuden muutokset -erän summalla.

1.6 Kuntakonsernin toiminta ja talous

1.6.1 Yhdistelmä konsernitilinpäätökseen sisältyvistä yhteisöistä ja säätiöistä

Helsingin kaupungin konsernitilinpäätökseen on yhdistelty 83 kaupunkikonserniin kuuluvaa tytäryhteisöä. Konsernitilinpäätökseen sisältyy yhdisteltyjen tytäryhteisöjen kautta myös 16 alikonserniyhteisöä. Tilinpäätökseen on yhdistelty kaikki kuusi kuntayhtymää, joissa kaupunki on jäsenenä sekä kaikki 12 säätiötä, joissa kaupungilla on määräysvalta. Lisäksi konsernitilinpäätökseen on yhdistelty kaupungin yksi yhteisyhteisö ja 38 osakkuusyhteisöä.

Yksityiskohtainen luettelo konsernitilinpäätökseen yhdistellyistä yhteisöistä ja säätiöistä on konsernitilinpäätöksen liitetiedoissa.

1.6.2 Konsernin toiminnan ohjaus

Helsingin kaupunki on aktiivinen ja vahva omistaja. Kaupungin konserniohjauksen tavoitteena on, että ohjauksen kohteena oleva yhteisö ottaa toiminnassaan huomioon omistajansa tahdon ja tavoitteet, kaupunkikonsernin kokonaisedun sekä yhteisön aseman osana kaupunkikonsernia. Konserniohjauksen keinoin yhtenäistetään tytäryhteisöjen hallinto- ja johtamiskäytäntöjä sekä varmistetaan sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan asianmukainen järjestäminen. Kaupunki noudattaa konserniohjauksessaan eri yhteisöjä koskevien lakien mukaisia yhteisön hallinto- ja toimielimien sekä omistajan välisiä tehtävä- ja vastuujakoja.

Kaupunkikonserni on omistus- ja hallintorakenne, jonka tarkoituksena on mahdollistaa siihen kuuluvien yksiköiden välinen yhteensopivuus ja yhteistyö, josta koituu hyötyä kaupungin asukkaille ja alueelle. Kaupunki emoyhteisönä vastaa kaupunkikonsernin kehityksen ohjaamisesta sekä kaupungin järjestämien palvelujen määrittelystä. Yhteisöjä käytetään täydentämään kaupungin omaa palvelutuotantoa ja hoitamaan kaupunkikonsernin tarvitsemia tukitoimintoja sekä kaupungin ja ulkopuolisten organisaatioiden yhteistyössä hoitamissa tehtävissä.

Konserniohjeella pyritään kaupunkikonsernin tytäryhteisöjen ohjauksen yhtenäistämiseen ja tehostamiseen sekä kaupungin tytäryhteisöistä saaman tiedon laadun parantamiseen ja tiedonkulun varmistamiseen. Konserniohjeen tarkoituksena on tukea kaupunkikonsernin johtamisen edellytyksiä ja omistajaohjausta siten, että konsernia voidaan johtaa ja ohjata kokonaisuutena yhtenäisillä ohjeilla ja toimintaperiaatteilla kaupunkikonsernin kokonaisuutena huomioon ottaen.

Konserniohjeella luodaan puitteet kaupunkikonserniin kuuluvien tytäryhteisöjen ohjaukselle kaupungin tavoitteiden mukaisesti. Vuoden 2019 aikana uudistettiin Hyvä hallinto- ja johtamistapa kaupunkikonsernissa -ohje. Ohjeessa määritellään tytäryhteisöjen johdon rooli ja velvollisuudet sekä pelisäännöt sille, miten Helsingin kaupunki käyttää määräysvaltaa tytäryhteisöissään. Tavoitteena on myös yhtenäistää johtamis- ja hallintokäytäntöjä ja varmistaa tytäryhteisöjen toiminnan läpinäkyvyys sekä sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan asianmukainen järjestäminen. Ohjeen mukaiset suositukset ja käytännöt koskevat kaikkia kaupungin tytäryhteisöjä niiden yhteisömuodosta riippumatta, ellei asianomaista tytäryhteisöä koskevasta lainsäädännöstä muuta johdu.

1.6.3 Olennaiset konsernia koskevat tapahtumat

Markkinaehtoiset yhtiöt

Finlandia-talo Oy:n liikevaihto ja liikevoitto kasvoivat ennätyksellisiin lukuihin tilikauden 2019 aikana. Tähän vaikuttivat yhtiön ennustetta parempi alkuvuosi sekä Suomen EU-puheenjohtajuuskauden kokoukset ajalla 1.7.–31.12.2019 ja syksyn isot kansainväliset kongressit. Liikevaihdon nousu ei kuitenkaan vaikuttanut kustannusten kasvuun vaan yhtiö sai parannettua tehokkuutta ja tuottavuutta.

Helen-konsernin tuloskehitys jatkui hyvänä vuonna 2019, missä onnistuneilla toimenpiteillä sähkömarkkinoilla oli suuri merkitys. Helenin tavoitteena on olla hiilineutraali vuonna 2035 ja kivihiilestä luovutaan vaiheittain jo aiemmin. Vuosaaren rakennettavan biolämpölaitoksen suunnittelu päätettiin käynnistää ja hankkeen investointiarvo on noin 260 miljoonaa euroa. Samalla voitiin vahvistaa Hanasaaren voimalaitoksen sulkeminen, kun tarvittavat ratkaisut lämmöntuotannon korvaamiseen saatiin vahvistettua. Vuosaaren päätettiin rakentaa uusi ja ainutlaatuinen meriveden lämpöä

hyödyntävä lämpöpumppu. Rakentaminen alkaa vuonna 2020 ja uusi lämpöpumppu saadaan käyttöön vuonna 2022. Investoinnin arvo on noin 15 miljoonaa euroa. Vuosaareen kehitetään ainutlaatuista kaupunkijalostamo Helenin, Lasila & Tikanojan ja VTT:n yhteisessä hankkeessa. Tavoitteena on kiertotalouden mukainen materiaalien ja energian hyödyntäminen. Työ- ja elinkeinoministeriö on myöntänyt Helenille 7,9 miljoonan euron energiatuen investointia varten.

Helen Oy myi yhdessä Vantaan Energia Oy:n ja Lahti Energia Oy:n kanssa omistamansa Suomen Energia-Urakointi Oy:n osakkeet KSS Energia Oy:lle. Urakointiyhtiö jatkoi toimintaansa KSS Energian tytäryhtiönä toukokuun 2019 alusta alkaen.

Helen Oy käynnisti marraskuussa 2019 uuden Helen Ventures -sijoitustoiminnan, jonka tavoitteena on kiihdyttää energia-alan murrosta yhdessä start-up-kumppaneiden kanssa. Helen Ventures on strateginen sijoittaja, joka tukee energia-alaa ravistelevia ja uudistavia kasvuyrityksiä. Helenin sijoitus on suuruusluokaltaan 50 miljoonaa euroa ensimmäisen viiden vuoden aikana.

Helen Oy:n maakaasun jakelu- ja myyntiliiketoiminta siirtyivät Suomen Kaasuenergia Oy:lle 31.12.2019 toteutuneella kaupalla.

Kolmen vuoden ajan Helsinki oli Euroopan vilkkain ulkomaanliikenteen matkustajasatama. Viime vuonna Helsingin sataman kautta kulki kaikkiaan yhteensä 12,2 miljoonaa laivamatkustajaa, mikä on prosentin verran enemmän kuin vuonna 2018. Kansainvälisen risteilijäliikenteen kausi oli erityisen positiivinen ja matkustajamäärä kasvoi 16,7 prosenttia. Kokonaismäärä nousi 605 000 matkustajaa, joka on uusi ennätys.

Helsingin Sataman kautta kulki vuonna 2019 kaikkiaan 14,4 miljoonaa tonnia tavaraa. Määrä laski 2 prosenttia edellisestä ennätysvuodesta. Suurin osa Helsingin Sataman kautta kulkevasta tavarasta on Suomen ulkomaankaupan yksiköityä tavaraliikennettä, eli rekoissa, perävaunuissa ja konteissa kuljetettua rahtia. Vuonna 2019 sitä kulki Helsingin Sataman kautta 11,7 miljoonaa tonnia (lisäystä edellisvuoteen 0,5 prosenttia).

Vuoden 2019 aikana yhtiö käynnisti yhteistyössä Väyläviraston kanssa hankkeen Vuosaaren meriväylän syventämiseksi. Hankkeessa väylän ja satama-altaan syvyyttä kasvatetaan 13 metrin kulkusyvyuden vaatimusten mukaiseksi. Hankkeen tavoitteena on parantaa erityisesti konttiliikenteen kuljetustaloutta ja kehittää sataman kilpailukykyä. Väylän syventämisen myötä osalla rahtialuksista lastikapasiteetti voidaan lähes kaksinkertaistaa, mikä tuo merkittäviä kuljetuskustannussäästöjä ja pienentää alusliikenteen haitallisia ympäristövaikutuksia.

Kesäkuun 2019 lopussa Eckerö Linen Finbo Cargo -alus aloitti liikennöinnin Vuosaari-Muuga-reitillä. Uuden aluksen myötä reitin palvelutaso kasvoi ja sataman asettaman strategisen tavoitteen mukainen raskaan liikenteen kasvun ohjaaminen Vuosaareen eteni merkittävästi.

Kiinteistö Oy Kaapelitalon kiinteistökehityksen osalta yhtiön merkittävin projekti on Tanssin talo -hanke, kun Helsingin hallinto-oikeus hylkäsi Tanssin talon -hankkeen kaavasta tehdyn kunnallisvalituksen ja kaava tuli lainvoimaiseksi kesäkuussa 2019. Maanrakennustyöt alkoivat lokakuussa 2019, kun Helsingin kaupunki ja Opetusministeriö olivat sopineet kunnallisvalituksesta aiheutuneen rahoitusvajeen kattamisesta. Rakennuslupa myönnettiin joulukuussa 2019. Tanssin talon odotetaan valmistuvan loppuvuodesta 2021.

Toinen merkittävä Kiinteistö Oy Kaapelitalon kiinteistökehityksellinen projekti oli Nilsiäkatu 10:ssä sijaitsevan entisen tehdaskiinteistön hankinta tontteineen vuoden 2019 lopussa. Kiinteistö siirtyi yhtiön omistukseen vuoden 2020 alussa. Kiinteistössä on 17 000 bruttoneliötä ja siinä on jo vuosia toiminut taide- ja kulttuuritoimijoiden yhteisö, joka jatkaa kiinteistön vuokralaisena myös Kaapelitalon omistuksessa.

Palmia Oy:n kasvu ja markkinoille laajentuminen jatkuivat vuonna 2019. Palmia Oy osti 1.10.2018 Hämeenlinnassa toimivien Tekme Oy:n ja Linnan Ateriapalvelut Oy:n osakekannat Hämeenlinnan kaupungilta, Kanta-Hämeen sairaanhoidopiiriltä ja Riihimäen seudun terveyskeskuksen kuntayhtymältä. Yhtiöt tarjoavat siivous-, kiinteistö- ja ruokapalveluja Kanta-Hämeessä. Tekmessä oli 350 työntekijää erilaisissa palvelukohteissa muun muassa kouluissa, sairaaloissa ja kauppakeskuksissa.

Yhtiöiden toiminta fuusioitiin osaksi Palmia Oy:tä 1.1.2019 alkaen. Palmia Oy:n tarkoituksena on kasvattaa Etelä-Suomessa erityisesti julkiselle sektorille tarjottavia palveluja, joissa osaavia toimijoita on toistaiseksi vähän ja joita kunnat tuottavat pääsääntöisesti vielä itse. Yritykset toimivat Palmian kanssa samalla toimialalla ja kasvattivat Palmian liikevaihtoa noin 25 miljoonaa euroa vuonna 2019.

Palmia Oy ja Buildercom Oy solmivat puitesopimuksen kesäkuussa 2019. Puitesopimuksella pyritään edesauttamaan ja kehittämään molemminpuolista liiketoimintaa muun muassa tehostamalla tietojärjestelmien, kuten huoltokirjajärjestelmien käyttöä, sekä parantamalla tietojärjestelmissä ylläpidettävän tietosisällön laatua.

MetropoliLab Oy on kotimainen vesi-, elintarvike- ja ympäristölaboratorio, joka tarjoaa monipuolisia laboratoriopalveluita yrityksille, laitoksille ja yhteisöille, kuntien ja valtion viranomaisille sekä yksityisille henkilöille. Laboratorioanalytiikan kilpailu on tiivistynyt viimeisen kahden vuoden aikana merkittävästi. Alan toimijoiden lukumäärä on vähentynyt kansainvälisten toimijoiden yritysostojen kautta. MetropoliLab Oy on tällä hetkellä suurin suomalainen ympäristölaboratorio ja toiminnan laatu sekä nopeus ovat valtakunnallista huippua.

Elinvoima- ja markkinointiyhtiöt

Helsinki Marketing Oy Ltd pyrkii eurooppalaiseksi kaupunkimarkkinoinnin edelläkävijäyhtiöksi ja yhtiön rakentamat konseptit ja kampanjat herättivät huomiota niin kansallisesti kuin kansainvälisesti. Helsinki Marketing toteutti Helsingin markkinointia, mikä palkittiin muun muassa kansallisessa digitaalisen markkinoinnin Grand One -kilpailussa sekä kansainvälisessä Skift Design Awards -kilpailussa. Yhtiö sai myös lukuisia kansainvälisiä puhujapyyntöjä erityisesti digitaalisuuden ja vastuullisuuden teemoihin liittyen. Yhtiön edustajat kävivät puhumassa kaupunkimarkkinointiin liittyen muun muassa Lontoossa, Kööpenhaminassa, Ateenassa, Ljubljanassa, Pärnussa, Singaporessa, Edinburgissa, Lissabonissa ja Lyonissa.

Helsinki Region Marketing Oy:n palvelutoiminta jatkui Moskovan toimipisteessä vaikeassa toimintaympäristössä 31.10.2019 saakka. Vuokraustoiminta Moskovassa on päättynyt ja Helsingin tilat luovutettiin 31.10.2019 Moskovan kaupungille. Helsingissä olevien tilojen vuokrasopimus päättyi 31.10.2019. Viranomaisprosessi edustuston lopettamiseksi on käynnistetty. Yhtiö tullaan asettamaan selvitystilaan edustuston lopettamisen jälkeen.

Toimitilayhtiöt

Kiinteistö Oy Myllypuron Kampuksen rakentamishanke vastaanotettiin 17.10.2019 ja luovutettiin Metropolia Ammattikorkeakoulu Oy:n hallintaan. Hanke eteni tilikauden aikana muilta osin asetetun tavoitteen mukaisesti, mutta valmistui aikataulusta myöhässä kiirehtimistoimenpiteistä huolimatta.

Kaupunginvaltuuston päätöksellä 28.8.2019, § 229 myytiin osakkuusyhteisö Kiinteistö Oy Helsingin Lasipalatsin liiketilojen hallintaan oikeuttavat osakkeet Mercator Fastigheter Ab:lle 33,5 miljoonalla eurolla.

Asuntoyhtiöt

Helsingin kaupungin tytäryhteisöille valmistui vuoden 2019 aikana yhteensä 1 112 asuntoa. Helsingin Asumisoikeus Oy:lle valmistui vuonna 2019 yhteensä 378 asuntoa ja Helsingin kaupungin asunnot-konsernille 734 asuntoa. Suurimmilla tytäryhteisöillä on yhteensä 69 391 asuntoa, joista merkittävimmät tytäryhteisöt ovat Helsingin kaupungin asunnot-konserni, 49 714 asuntoa, Helsingin Asumisoikeus Oy, 4 885 asuntoa, Kiinteistö Oy Auroranlinna, 4 204 asuntoa ja Oy Helsingin Asuntohankinta Ab, 3 524 asuntoa. Helsingin kaupungin asunnot-konsernilla on noin 92 000 asukasta ja Helsingin Asumisoikeus Oy:llä noin 95 000 asukasta.

Helsingin kaupungin asunnot Oy:n viisi alueyhtiötä sulautuivat emoyhtiöön 31.12.2019. Lisäksi yhtiöön fuusioitiin 31.12.2019 Helsingin kaupungin omistamat Kiinteistö Oy Oulunkylän Sotaveteraanitalo ja Kiinteistö Oy Oulunkylän Sotaveteraanitalo II.

As Oy Helsingin Nattastenpolku sulautettiin Kiinteistö Oy Auroranlinnaan 30.6.2019.

Keskinäinen kiinteistöosakeyhtiö Helsingin Korkotukiasunnot sulautui Kiinteistö Oy Auroranlinnaan 31.12.2019.

Alueelliset- ja infrayhtiöt

Kaupunginhallituksen 23.9.2019, § 645 päätöksen perustella perustettiin tytäryhteisö Postipuiston Pysäköinti Oy.

Koulutus- ja kulttuuriyhteisöt

Helsingin teatterisäätiö sr:n ylläpitämä Helsingin Kaupunginteatteri ylitti vuonna 2019 sen ennätysvuosille 2002–2012 tyypillisen 300 000 katsojan rajan. Kaupunginteatterissa kävi vuoden aikana kaikkiaan 305 568 katsojaa. Kasvua edelliseen vuoteen 2018 (263 832) oli noin 15 prosenttia. Esityksiä nähtiin vuoden aikana 885, ja ohjelmistossa oli kaikkiaan 40 eri tuotantoa, joista ensi-iltoja oli 17. Lisäksi erilaisiin yleisötyön tapahtumiin osallistui vuoden aikana lähes 17 000 teatterin ystävää.

Helsingin tapahtumasäätiö sr (ent. Helsinki-viikon säätiö sr) aloitti uuden laajemman toimintansa kaupungin tapahtumatuotantojen keskittymänä 1.1.2019. Säätiön tarkoituksena on voittoa tai ylijäämää tavoittelematta kulttuurin, mukaan lukien kaupunkikulttuurin, aineettoman kulttuuriperinnön ja taiteen sekä näiden eri muotojen tunnetuksi tekeminen kotimaiselle ja ulkomaiselle yleisölle. Säätiö vahvistaa omalta osaltaan Helsingin kaupungin vetovoimaisuutta osana Helsingin kaupunkikonsernia.

Säätiö toteuttaa tarkoitustaan järjestämällä kaupunkitapahtumia, festivaaleja ja kulttuuritilaisuuksia, joihin voi sisältyä muun muassa esityksiä, konsertteja, näyttelyitä sekä muita säätiön tarkoituksen toteuttamiseen liittyviä taide- ja kulttuurisisältöjä. Säätiö vastaa myös Helsingin juhla viikkojen ohjelmistosta ja toimii nykymusiikkifestivaali Musica Novan pääjärjestäjänä.

Liikuntayhteisöt

Jääkentäsäätiö sr varautui Garden Helsinki -hankkeen mahdolliseen toteutumiseen useasta näkökulmasta, kuten tuottamalla päätösperiaaleihin erilaisia skenaarioita kustannuksista säätiön talouteen. Säätiö osallistui useisiin erilaisiin työryhmiin, joissa käsitellään hankkeen vaikutusta alueen toimijoihin ja ympäristöön. Lisäksi säätiö yhdessä hankkeen kanssa esitti erilaisia yhteistyömalleja ja -muotoja tulevaisuudesta, joista säätiö, kaupunki ja hanke voisivat hyötyä taloudellisesti ja toiminnallisesti. Lisäksi säätiö osallistui säännöllisesti konsernin, kaupungin ja hankkeen edustajien kanssa ennalta määrättyihin kokouksiin, joissa hanketta käsiteltiin säätiön näkökulmasta.

Stadion-säätiö sr:n ylläpitämä Olympiastadion kokee merkittävän muodonmuutoksen. Suomeen ja Helsinkiin rakennetaan kansainväliset suur tapahtumien vaatimukset täyttävä monitoimiareena, joka on päivittäin myös kaupunkilaisien ja vierailijoiden käytössä. Vuonna 2019 säätiön keskeisimpinä tehtävinä olivat: vaikuttaminen perusparannus- ja uudistamishankkeen rakentamistoimikunnassa ja seurantaryhmässä, palvelujen konseptointi ja palvelutuottajien sekä varustamisen kilpailutus. Lisäksi tapahtuma- ja tilamyynni vuosille 2020–2021 alkoi sekä yhteistyökumppanuuksien solmiminen käynnistyi. Yleisölle, tapahtumajärjestäjille ja kaupunkilaisille rakentuu 19 290 bruttoneliötä uusia tiloja. Hankkeen kokonaislaajuus on kenttäalue ja katsomot mukaan lukien 90 000 neliötä. Tulevaisuudessa Olympiastadionilla arvioidaan vierailevan vuosittain noin miljoona kävijää.

Urheiluhallit Oy:n ylläpitämä Töölön urheilutalo avautui yleisölle perusparannuksen jälkeen joulukuussa 2019. Kahden vuoden perusparannusurakan aikana taloon saatiin lisätilaa yli 500 neliometriä. Samalla tilojen esteettömyyttä kohennettiin. Entinen palloiluhalli jaettiin ryhmäliikuntatilaksi sekä kuntosaliksi. Toinen ryhmäliikuntatila on remontoitu entisestä Työterveyslaitoksen ruokalasta.

Kaupunginhallitus hyväksyi Urhea-halli Oy:n osakkeiden merkitsemisen ja kaupungin omistusosuus yhtiöstä on 28 prosenttia. Osakkeet merkitsemällä ja osakassopimusta koskevan liittymissopimuksen hyväksymällä kaupunki sitoutui myöntämään hankkeen toteuttamiseksi Urhea-halli Oy:lle viiden miljoonan euron suuruisen pääomalan. Urhea-halli Oy:n tavoitteena on rakentaa Mäkelänrinteen lukion viereen noin 12 000 neliömetrin suuruinen kansainvälisen tason urheilun arkhijärjestelykeskus.

Sosiaali- ja terveysyhteisöt

Helsingin kaupunkikonserniin kuuluvat sosiaali- ja terveystoimialalla toimivat säätiöt (Helsingin Seniorisäätiö sr, Niemikotisäätiö sr ja Oulunkylän sairaskotisäätiö sr) varautuivat omalta osaltaan valmistelussa olevaan maakunta- ja sote-muutokseen.

Tukipalvelu- ja muut yhtiöt

Seure Henkilöstöpalvelut Oy:n palveluiden kysyntä oli erittäin vilkasta. Saapuneiden tilattujen työvuorojen määrä kasvoi 28,3 prosenttia ja myynti 30,4 prosenttia. Kasvaneeseen asiakastarpeeseen vastaamisen mahdollistivat erilaiset toimenpiteet työntekijöiden saatavuuden parantamisessa sekä Seuren sisäisten sekä Seuren ja asiakkaiden yhteisten prosessien kehittämisessä. Tilausten automaatioaste oli 68,9 prosenttia (edellisenä vuonna 63,9 prosenttia), eli tilauksista täyttyi automaattisesti asiakkaiden ja vuokratyöntekijöiden sähköisellä asiointilla ilman yhtiön työpanosta. Yhtiössä otettiin käyttöön OmaSeure-mobiilisovellus, joka on seurelaisten kokonaan uudenlainen ja entistä helpompi tapa hoitaa työsuhteasioita ja varata työvuoroja.

1.6.4 Tytäryhteisöjen tavoitteiden toteutuminen

Kaupunginvaltuusto asetti osana konserniohjausta vuoden 2019 talousarviossa seuraaville tytäryhteisöille tavoitteita. Viittä tytäryhteisöä lukuun ottamatta kaikki tavoitteet toteutuivat.

Yhteisö	Kaupunginvaltuustolle raportoitavat tavoitteet	Toteuma	Selite
Finlandia-talo Oy	Yhtiö varautuu kiinteistön peruskorjaukseen.	Toteutui	Yhtiö osallistui aktiivisesti perusparannuksen suunnitteluun sidosryhmien kanssa. Yhtiö myös teetätti yhdessä omistajan kanssa talon toiminnoista strategisen konseptiprojektin, joka tähtää perusparannuksen jälkeiseen aikaan. Lisäksi yhtiö osallistui aktiivisesti Pikku-Finlandiaksi nimetyn väistötilan suunnitteluprosessiin.
Helen Oy	Omistajan päätöksen mukaisen kehitysohjelman toteuttaminen suunnitelman mukaisesti.	Toteutui	<ul style="list-style-type: none"> • Yhtiö päätti käynnistää Vuosaaren rakennettavan biolämpölaitoksen suunnittelun. Samalla voitiin vahvistaa Hanasaaren voimalaitoksen sulkeminen, kun tarvittavat ratkaisut lämmöntuotannon korvaamiseen saatiin vahvistettua. • Yhtiö päätti rakentaa Vuosaaren uuden, ainutlaatuisen meriveden lämpöä hyödyntävän lämpöpumpun. Rakentaminen alkaa vuonna 2020 ja käyttöön uusi lämpöpumppu saadaan 2022. • Helen lanseerasi uuden virtuaaliakku palvelun aurinkopaneelien ostajille. Virtuaaliakku on askel kohti uudenlaista puhtaampaa energiantuotantoa, johon myös asiakkaat osallistuvat. • Vuosaaren kehitetään ainutlaatuista kaupunkijalostamo Helenin, Lassila & Tikanojan ja VTT:n yhteisessä hankkeessa. Tavoitteena on kiertotalouden mukainen materiaalien ja energian hyödyntäminen.
Helsingin Asumisoikeus Oy	Kiinteistöjen ylläpitokustannusten (euroa/m ²) nousu enintään ylläpitokustannuksia kuvaavan indeksin nousun suuruinen verrattuna kolmen vuoden keskiarvoon (vrt. Tilastokeskuksen kiinteistön ylläpidon kustannusindeksi).	Toteutui	Yhtiön kiinteistöjen ylläpitokustannusten kolmen vuoden keskimääräinen kasvu oli 0,6 prosenttia, mikä oli 3,3 prosenttiyksikköä pienempi kuin kustannusindeksin muutos kyseisenä ajankohtana. Pinta-alayksikköä kohden ajanjaksolla nousi merkittävästi ulkoalueiden huolto. Lisäksi ajanjaksolla hallinnon kustannukset, lämmitys, vesi ja jätevesi, sähkö ja siivous kasvoivat. Käytön ja huollon sekä jätehuollon kustannukset laskivat hiukan.

Yhteisö	Kaupunginvaltuustolle raportoitavat tavoitteet	Toteuma	Selite
Helsingin kaupungin asunnot Oy	Kiinteistöjen ylläpitokustannusten (euroa/m ²) nousu enintään ylläpitokustannuksia kuvaavan indeksinousun suuruinen verrattuna kolmen vuoden keskiarvoon (vrt. Tilastokeskuksen kiinteistön ylläpidon kustannusindeksi).	Toteutui	Yhtiön kiinteistöjen ylläpitokustannusten kolmen vuoden keskimääräinen kasvu oli 3,8 prosenttia, mikä oli 0,1 prosenttiyksikköä pienempi kuin kustannusindeksin muutos kyseisenä ajankohtana. Verrattaessa edelliseen vuoteen kustannuksissa prosentuaalisesti merkittävästi kasvoivat korjauskulut noin 23 prosenttia, sähkö 14 prosenttia ja ulkoalueiden hoito 12 prosenttia.
Helsingin Satama Oy	Hiilineutraali Satama 2035 -ohjelman laatiminen.	Toteutui	Hallitus päätti valmistelun jälkeen 24.10.2019 ohjelmasta, joka ohjaa yhtiön toiminta tulevana vuosina hiilidioksidipäästöjen vähentämisessä.
Helsingin Seniorisäätiö sr	Säätiö valmistautuu sote-uudistukseen kaupungin kanssa sovittujen linjausten mukaisesti.	Toteutui	Sosiaali- ja terveystalukunta vieraili säätiön tiloissa vuoden 2019 aikana ja tutustui toimintaan. Säätiön operatiivinen johto tapasi alkukevään 2019 aikana kaupungin virkamiehiä ja luottamusjohtoa, joiden kanssa käytiin keskusteluita kaupungin sote-uudistuksen linjauksista.
Helsingin tapahtumasäätiö sr	Säätiön uuden roolin haltuunotto.	Toteutui	Säätiön toiminta nykymuodossaan alkoi 1.1.2019. Säätiöön siirtyi neljä työntekijää Helsinki Marketing Oy:stä ja säätiön vastuulla olevien tapahtumien liiketoimintasiirtojen sopimukset allekirjoitettiin alkuvuoden aikana. Säätiön ja kaupungin välinen yhteistyösopimus on valmis.
Jääkenttäsäätiö sr	Garden Helsinki -hankkeen mahdolliseen toteutumiseen varautuminen.	Toteutui	Säätiö varautui mahdolliseen hankkeeseen useasta näkökulmasta, esimerkiksi tuottamalla päätösmateriaaleihin erilaisia skenaarioita kustannuksista säätiön talouteen. Säätiö osallistui useisiin erilaisiin työryhmiin, joissa käsitellään hankkeen vaikutusta alueen toimijoihin ja ympäristöön. Lisäksi säätiö yhdessä hankkeen kanssa esitti erilaisia yhteistyömalleja ja -muotoja tulevaisuudesta, joista säätiö, kaupunki ja hanke voisivat hyötyä taloudellisesti ja toiminnallisesti. Lisäksi säätiö osallistui säännöllisesti konsernin, kaupungin ja hankkeen edustajien kanssa ennalta määrättyihin kokouksiin, joissa hanketta käsiteltiin säätiön näkökulmasta.

Yhteisö	Kaupunginvaltuustolle raportoitavat tavoitteet	Toteuma	Selite
Keskinäinen kiinteistöosakeyhtiö Helsingin Korkotukiasunnot	Kiinteistöjen ylläpitokustannusten (euroa/m ²) nousu enintään ylläpitokustannuksia kuvaavan indeksinousun suuruinen verrattuna kolmen vuoden keskiarvoon (vrt. Tilastokeskuksen kiinteistön ylläpidon kustannusindeksi).	Ei toteutunut	Yhtiön kiinteistöjen ylläpitokustannusten kolmen vuoden keskimääräinen kasvu oli 23,4 prosenttia, mikä oli 19,4 prosenttiyksikköä suurempi kuin kustannusindeksin muutos kyseisenä ajankohtana. Yhtiön korjauskulut olivat yhteensä 6 miljoonaa euroa. Kustannusten kasvu johtui kiinteistöissä tehdyistä suurista korjaushankkeista. Merkittävimmät korjaushankkeet olivat seuraavissa kiinteistöissä: Tilanhoitajakaari 3:n kylpyhuonekorjaukset 0,6 miljoonaa euroa, Käpyläntie 1:n terassiparvekkeiden kaivojen sekä ikkunoiden ja ovien korjaukset 0,5 miljoonaa euroa, Siilitie 18:n kylpyhuoneremontit 0,3 miljoonaa euroa ja Valtimontie 3:n terassiparvekkeiden sekä ikkunoiden ja ovien korjaukset 0,3 miljoonaa euroa.
	Varautuminen mahdolliseen fuusioon Koy Aurooranlinna.	Toteutui	Sulautuminen toteutui 31.12.2019.
Kiinteistö Oy Aurooranlinna	Kiinteistöjen ylläpitokustannusten (euroa/m ²) nousu enintään ylläpitokustannuksia kuvaavan indeksinousun suuruinen verrattuna kolmen vuoden keskiarvoon (vrt. Tilastokeskuksen kiinteistön ylläpidon kustannusindeksi).	Toteutui	Yhtiön kiinteistöjen ylläpitokustannusten kolmen vuoden keskimääräinen muutos oli -5,1 prosenttia, mikä oli 9,0 prosenttiyksikköä pienempi kuin kustannusindeksin muutos kyseisenä ajankohtana. Yhtiön korjauskustannukset laskivat tarkastelujaksolla, mikä selittää yhtiön kustannusindeksiluvun pienentymisen.
	Korkotukiasuntojen fuusioitumisen toteutumiseen varautuminen.	Toteutui	Sulautuminen toteutui 31.12.2019.
Kiinteistö Oy Helsingin Toimitilat	Kiinteistöjen ylläpitokustannusten (euroa/m ²) nousu enintään ylläpitokustannuksia kuvaavan indeksinousun suuruinen verrattuna kolmen vuoden keskiarvoon (vrt. Tilastokeskuksen kiinteistön ylläpidon kustannusindeksi).	Ei toteutunut	Yhtiön kiinteistöjen ylläpitokustannusten kolmen vuoden keskimääräinen kasvu oli 6,0 prosenttia, mikä oli 2,1 prosenttiyksikköä suurempi kuin kustannusindeksin muutos kyseisenä ajankohtana. Yhtiön kunnossapitokustannuksissa oli suurta vaihtelua eri vuosina ja kustannusten kehitykseen vaikuttivat rakennuskannan muutokset vuosina 2018–2019.
Kiinteistö Oy Kaapelitalo	Kiinteistöjen ylläpitokustannusten (euroa/m ²) nousu enintään ylläpitokustannuksia kuvaavan indeksinousun suuruinen verrattuna kolmen vuoden keskiarvoon (vrt. Tilastokeskuksen kiinteistön ylläpidon kustannusindeksi).	Toteutui	Yhtiön kiinteistöjen ylläpitokustannusten kolmen vuoden keskimääräinen muutos oli -2,4 prosenttia, mikä oli 6,3 prosenttiyksikköä pienempi kuin kustannusindeksin muutos kyseisenä ajankohtana. Yhtiön korjauskustannukset laskivat tarkastelujaksolla noin 30 prosenttia edellisvuodesta, mikä selittää yhtiön kustannusindeksiluvun pienentymisen.

Yhteisö	Kaupunginvaltuustolle raportoitavat tavoitteet	Toteuma	Selite
	Tanssin talo -hankkeen toteuttaminen suunnitelman mukaisesti.	Toteutui	Yhtiö toi esille 17.12.2018, § 129 konsernijaostolle kunnallisvalituksesta aiheutuvan viivästyksen vaikutukset Tanssin talo -hankkeen kustannusarvioon ja aikatauluun. Kun Helsingin hallinto-oikeus hylkäsi kaavasta tehdyn kunnallisvalituksen ja kaava sai lainvoiman kesäkuussa 2019, kaupunginhallitus käsitteli 7.10.2019, § 679 konsernijaostossa joulukuussa 2018 ollutta päivitettyä kustannusarviota ja hyväksyi kaupungin rahoitusosuuden korotuksen enintään 3,95 miljoonalla eurolla. Kiinteistö Oy Kaapelitalo toteutti Tanssin talo -hanketta vuonna 2018 päivittyneen suunnitelman mukaisesti.
Kiinteistö Oy Myllypuron Kampus	Kampuksen rakentamishanke etenee suunnitelmien mukaisesti.	Ei toteutunut	Hanke eteni tilikauden aikana muilta osin asetetun tavoitteen mukaisesti, mutta valmistui aikataulusta myöhässä kiirehtimistöimenpiteistä huolimatta. Hanke pysyi kustannuspuutteissaan.
MetropoliLab Oy	Yhtiö varmistaa ja turvaa elintarvikkeiden, veden ja ympäristön tilan seurantaan tarvittavien laboratorioanalyysi- ja näytteenotto-palveluiden saatavuuden pääkaupunkiseudulla kaikissa epidemia- ja muissa poikkeus- ja häiriötilanteissa sekä takaa näiden saatavuuden alueen yrittäjille, viranomaisille ja kuntalaisille.	Toteutui	Yhtiö on varmistanut ja turvannut sitovan tavoitteen mukaisesti laboratorio- ja näytteenotto-palvelut pääkaupunkiseudulla kaikissa tavoitteen mukaisissa tilanteissa.
Mäkelänrinteen Uintikeskus Oy	Toiminnan lisääminen Urhea yhteistyöverkostossa.	Toteutui	Yhtiö on yhdessä Pääkaupunkiseudun urheiluakatemia Urhean ja Mäkelänrinteen lukion kanssa kartoittanut urheilijoiden ja valmentajien erityistarpeet harjoittelupaikkojen, -välineiden ja harjoitusaikojen osalta. Uintikeskuksen, Urhean ja Mäkelänrinteen lukion henkilöstö on tavannut säännöllisesti käyden läpi eri käyttäjäryhmien palautteita ja tehnyt tarvittaessa niiden pohjalta muutoksia toimintaan. Lisäksi käydään säännöllistä vuoropuhelua yhteistyöstä ja ideointia toiminnan kehittämisestä.
Niemikotisäätiö sr	Säätiö valmistautuu sote-uudistukseen kaupungin kanssa sovittujen linjausten mukaisesti.	Toteutui	Säätiön operatiivinen johto tapasi alkukevään 2019 aikana kaupungin virkamiehiä ja luottamusjohtoa, joiden kanssa käytiin keskusteluita kaupungin sote-uudistuksen linjauksista. Säätiö valmistautui sote-uudistukseen kaupungin linjausten mukaisesti.

Yhteisö	Kaupunginvaltuustolle raportoitavat tavoitteet	Toteuma	Selite
Oulunkylän sairaskotisäätiö sr	Säätiö valmistautuu sote-uudistukseen kaupungin kanssa sovittujen linjausten mukaisesti.	Toteutui	Säätiön hallitus käsitteli sote-uudistusta aktiivisesti ja tilannetta tarkasteltiin myös kahden teetetyn konsulttiselvityksen pohjalta. Ohjeita ja tukea saatiin konserniyksiköstä.
Palmia Oy	Yhtiön toiminta sopeutuu kilpailutuksiin kannattavuutta heikentämättä.	Ei toteutunut	Yhtiö ei saavuttanut asetettua tavoitetta tuloksen ollessa negatiivinen.
	Valmistautuminen kaupungin tuleviin palvelukilpailutuksiin.	Toteutui	Yhtiö jatkoi kasvua markkinoilla ja toteutti valtakunnallistumisstrategiansa implementointia. Asiakasmäärä kasvoi edelleen. Kasvustrategian mukaisesti Palmia osti Hämeenlinnassa toimivat Tekme Oy:n ja Linnan ateriapalvelut Oy:n. Yrityskauppa toi uutta vuositason liikevaihtoa ja mahdollisuuden kasvattaa liikevaihtoa sekä parantaa kannattavuutta synergiahöyryjen kautta. Uusia laajentumisvaihtoehtoja (yrityskaupat ja ulkoistukset) edistetään säännöllisesti.
Seure Henkilöstöpalvelut Oy	Henkilöstövuokrauksen volyymipalvelutuotteiden hintojen nousu enintään kustannustason nousua vastaava.	Toteutui	Yhtiön hallitus päätti 13.12.2018 hintojen nostosta 1.4.2019 alkaen 1,7 prosentilla, jolloin vuosivaikutus on 1,3 prosenttia. Tilastokeskuksen ennakkotietojen mukaan kuntien peruspalvelujen hintaindeksi nousi 2,2 prosenttia vuoden 2019 kolmannella vuosineljänneksellä vuotta aiempaan verrattuna. Yhtiö saavutti sille asetetun sitovan tavoitteen.
Stadion-säätiö sr	Olympiastadionin perusparannus- ja uudistamishanke etenee kustannusarviossa ja aikataulussa.	Ei toteutunut	Olympiastadionin hankesuunnitteluvaiheesta toukokuusta 2014 marraskuuhun 2019 tarjoushintaindeksi on noussut 29 prosenttia. Hanketta ei ole sidottu tarjoushintaindeksiin. Kustannusten taustalla on hankkeen poikkeuksellisuus ja ainutlaatuisuus. Olympiastadion on Suomen kautta aikojen suurin perusparannuskohde ja vaikeustasoltaan täysin poikkeuksellinen hanke. Olympiastadion on myös suojeltu voimakkaasti rakennuslailla, mikä asettaa omat vaatimuksensa hankkeelle. Turvamääräysten kiristymisen vuoksi Olympiastadionilla toteutetaan myös uudenlaiset turvaportit, joita on käytettävä kaikissa Olympiastadionin suur tapahtumissa. Lisäksi stadionin yhteyteen ja erityisesti sen alapuolelle on rakennettu kokonaan uusia tiloja.

Yhteisö	Kaupunginvaltuustolle raportoitavat tavoitteet	Toteuma	Selite
UMO-säätiö sr	Säätiön ylläpitämän orkesterin rakenteen joustavammaksi muuttamisen mahdollisuuksien selvittäminen ja kehittäminen.	Toteutui	Työlainsäädännön ja työehtosopimuksen antaman kehyksen puitteissa säätiössä päästiin orkesterin joustavoittamisen osalta tavoitteeseen. Kaksi vakanssia jätetiin täyttämättä ja niiden ja 1,5 muun vakanssin osalta (yhteensä 3,5) käytetään freelancer-työtä. Lisäksi pienyhteytoiminta saatiin hyvään vauhtiin yhteistyössä muusikoiden kanssa.

1.6.5 Selonteko konsernivalvonnan järjestämisestä

Kaupunginvaltuuston 30.1.2019 (§ 29) hyväksymät sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteet koskevat myös tytäryhteisöjä ja niiden hallituksia. Tämän lisäksi ohjeita annetaan kaupunginhallituksen 13.1.2020 (§ 12) hyväksymässä sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan ohjeessa.

Kaupunginvaltuuston 7.5.2017 (§ 241) hyväksymän konserniohjeen mukaan tytäryhteisöjen tulee ottaa sisäisessä valvonnassaan ja riskienhallinnassaan hyvän hallinto- ja johtamistavan mukaisesti huomioon kaupunkikonsernin sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteet, sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan ohjeet sekä muut kaupunginkanslian antamat tarkentavat ohjeet ja määräykset. Tytäryhteisöissä sisäinen valvonta ja riskienhallinta kuuluvat kunkin yhteisön hallituksen ja toimitusjohtajan vastuulle. Tytäryhteisön hallituksen on huolehdittava siitä, että yhteisön toimintaan liittyvät riskit tunnistetaan, arvioidaan ja että niitä seurataan.

Konsernijohto valvoo tytäryhteisöjen toimintaa ja tuloksellisuutta säännöllisesti muun muassa seurantaraporttien avulla. Raporteissa esitetään kustakin tytäryhteisöstä toiminnan ja talouden kehittymistä koskevat tiedot yhteisöjen toimittamien osavuositarkastusten perusteella. Osavuositarkastuksissa tytäryhteisöt raportoivat myös merkittävimmistä riskeistään. Kaupunginvaltuuston talousarviossa asettamien sitovien ja muiden tavoitteiden toteutumisen seuranta ja raportointi ovat osa kunkin tytäryhteisön sisäistä valvontaa.

Keskitettyjä konsernitoimintoja on rahoitus- ja sijoitustoiminnassa sekä hankinnoissa. Tytäryhteisöt vastaavat itse toimintansa ja omaisuutensa vakuuttamisesta. Harmaan talouden torjunnassa tytäryhteisöt hyödyntävät muun muassa Tilajavastuu.fi-palvelua ja osallistuvat kaupunkikonsernin ja Verohallinnon väliseen yhteistyöhön.

Voimassaolevan konserniohjeen mukaan kaupungin tytäryhteisöt ja -säätiöt jaetaan kahteen eri ryhmään eli salkkuun: markkinaehtoisesti toimiviin tytäryhteisöihin ja muihin tytäryhteisöihin. Kaupungin omistajaohjauksessa voidaan soveltaa erilaisia toimintaperiaatteita ja -tapoja markkinaehtoisesti toimivien tytäryhteisöjen ja muiden tytäryhteisöjen välillä esimerkiksi asettamalla erilaisia velvollisuuksia sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan suhteen. Kaupunginhallitus päättää tytäryhteisöjen sijoittamisesta salkkuihin osana tytäryhteisökohtaisia omistajastrategioita, jotka ovat valmistelussa kaupunginkansliassa.

Konsernijohto on seurannut toiminnan ja talouden seurannan yhteydessä muun muassa seurantaraporttien avulla konsernityhteisöjen riskitilannetta. Sisäinen valvonta ja riskienhallinta on yhteisöjen koon ja toiminnan laajuuden kannalta toteutettu toiminnan vaatimalla tavalla, eikä siinä ole havaittu merkittäviä puutteita.

Tilinpäätöstietojen yhteydessä tytäryhteisöt toimittavat sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan selonteot kaupunginkanslian talous- ja suunnitteluosastolle. Selonteot tukevat näkemystä, että sisäisessä valvonnassa ja riskienhallinnassa ei ole merkittäviä puutteita ja tytäryhteisöt tunnistavat toimintaansa liittyvät riskit ja niiden hallintakeinot kokonaisuudessaan kohtuullisen hyvin. Sisäistä valvontaa ja riskienhallintaa voidaan kuitenkin monessa tytäryhteisössä vielä kehittää ja systematisoida.

1.6.6 Konsernitilinpäätös ja sen tunnusluvut

Helsingin kaupunkikonsernin vuoden 2019 vuosikate parani vuodesta 2018 noin 19 miljoonalla eurolla ollen 1 377 miljoonaa euroa. Helsingin kaupungin vuosikate aleni noin 11 miljoonaa euroa vuonna 2019 edelliseen vuoteen verrattuna. Näin ollen tytäryhteisöjen vaikutus kaupunkikonsernin vuosikatetta nostavasti oli noin 29 miljoonaa euroa edellisestä vuodesta parempi. Ennen kaikkea Helen Oy:n toiminta oli edellistä vuotta kannattavampaa.

Kaupunkikonsernin toimintatuotot vuonna 2019 kasvoivat edellisestä vuodesta noin 5,3 prosenttia. Tästä kokonaisuudesta Helsingin toimintatuottojen kasvu oli 4,9 prosenttia, tytäryhteisöjen tuottojen yhteenlaskettu kasvu (ilman kuntayhtymiä ja osakkuusyhteisöjä tarkasteltuna) 4,5 prosenttia ja mm. HUS:n tuottojen kasvu 8,9 prosenttia (nämä tuotot ovat pääosin jäsenkuntien maksamia maksuusuuksia erikoissairaanhoidon palveluiden tuottamisesta).

Kaupunkikonsernin tulos oli vuonna 542 miljoonaa euroa, josta Helsingin kaupungin osuus oli 377 miljoonaa euroa ja Helen Oy:n osuus 128 miljoonaa euroa.

Kaupunkikonsernin ylijäämä oli 504 miljoonaa euroa ja se heikkeni edellisestä vuodesta 25 miljoonaa euroa. Helsingin kaupungin ylijäämä oli 27 miljoonaa euroa edellisen vuoden tasoa heikompi.

Kaupunkikonsernin vuoden 2019 toiminnan ja investointien rahavirta oli -333 miljoonaa euroa negatiivinen ja selvästi edellisten vuosien tasoa (-27 miljoonaa euroa vuonna 2018 ja 171 miljoonaa euroa vuonna 2017) heikompi. Helsingin kaupungin vaikutus kaupunkikonsernin toiminnan ja investointien rahavirtaan oli -33 miljoonaa euroa, jonka taso oli edellisiä vuosia (151 miljoonaa euroa vuonna 2018 ja 245,1 miljoonaa euroa vuonna 2017) heikompi.

Tytäryhteisöjen ja kuntayhtymien yhteenlaskettu investointitaso oli 1 430,2 miljoonaa euroa ja se oli 336,7 miljoonaa euroa edellisen vuoden tasoa (1093,5 miljoonaa euroa vuonna 2018 ja 764,6 miljoonaa euroa vuonna 2017) suurempi. Tytäryhteisöjen kasvanut yhteenlaskettu investointitaso heikensi, kaupungin vuosikatteen heikentymisen ohella, kaupunkikonsernin toiminnan ja investointien rahavirtaa. Tytäryhteisöjen yhteenlaskettu investointitaso on noussut 2019 vuoden 2017 toteumaan nähden 665 euroa eli lähes kaksinkertaistunut. Vuonna 2019 tytäryhteisöistä suurimmat investoinnit olivat Helsingin kaupungin asunto Oy:n (346 miljoonaa euroa), HSY:n (256 miljoonaa euroa), HUS:n (209 miljoonaa euroa), Helsingin asumisoikeus Oy:n (156 miljoonaa euroa), Helen Oy:n (156 miljoonaa euroa), ja Stadion-säätiön ylläpitämän Olympianstadionin (105 miljoonaa euroa) investoinnit. Helsingin kaupungin investointitaso vuonna 2019 oli 780,4 miljoonaa euroa.

Kaupunkikonsernin lainakanta oli 5171,3 miljoonaa euroa (vuonna 2018 vastaava taso oli 4 983,8 miljoonaa euroa). Tästä Helsingin kaupungin lainakanta oli 1 014 miljoonaa euroa eli 1 551 euroa asukasta kohden. Helsingin kaupungin lainakanta pieneni (87 miljoonaa euroa), mutta vastaavasti tytäryhteisöjen yhteenlaskettu lainakanta kasvoi kasvaneen investointitason seurauksena noin 434 miljoonaa euroa. Yksittäiset suurimmat lainakannan kasvut kohdistuivat Helsingin kaupungin asunto Oy:n (145 miljoonaa euroa), HUS:n (145 miljoonaa euroa), HSY:n (112 miljoonaa euroa), Helsingin asumisoikeus Oy:n (57 miljoonaa euroa) ja Stadion-säätiön ylläpitämän Olympianstadionin (43 miljoonaa euroa) lainakantojen kasvuun. Tytäryhteisöistä Helen Oy:n lainakanta pieneni merkittävimmin (-105 miljoonaa euroa).

Yhteisöraportti 1-12/2019 esitetään merkittävimmistä tytäryhteisöistä toiminnan ja talouden kehittymistä koskevat tiedot vuodelta 2019.

HELSINGIN KAUPUNGIN KONSERNITULOSLASKELMA

1 000 euroa	01.01.-31.12.2019	01.01.-31.12.2018
Toimintatuotot	3 739 674	3 551 633
Toimintakulut	-6 076 784	-5 797 476
Osuus osakkuusyhteisöjen voitosta / tappiosta (-)	16 817	14 523
TOIMINTAKATE	-2 320 294	-2 231 320
Verotulot	3 493 732	3 416 582
Valtionosuudet	233 329	197 861
Rahoitustuotot ja -kulut		
Korkotuotot	22 908	20 613
Muut rahoitustuotot	8 984	7 960
Korkokulut	-60 129	-61 488
Muut rahoituskulut	-1 480	7 798
	-29 717	-25 117
VUOSIKATE	1 377 050	1 358 006
Poistot ja arvonalentumiset		
Suunnitelman mukaiset poistot	-824 773	-777 801
Omistuksen eliminointierot	-9 428	-2 600
Arvonalentumiset	-635	-100
	-834 836	-780 501
Satunnaiset erät	-50	-18 391
TILIKAUDEN TULOS	542 165	559 114
Tilinpäätössiirrot	1 522	2 050
Tilikauden verot	-24 319	-15 145
Laskennalliset verot	-15 729	-18 959
Vähemmistöosuudet	95	1 311
TILIKAUDEN YLIJÄÄMÄ/ ALIJÄÄMÄ (-)	503 733	528 372
Konsernituloslaskelman tunnusluvut		
Toimintatuotot/ Toimintakulut, prosenttia	61,5	61,3
Vuosikate/Poistot, prosenttia	166,8	174,6
Vuosikate, euroa/asukas	2 108	2 096
Asukasmäärä	653 400	648 042

HELSINGIN KAUPUNGIN KONSERNIRAHOITUSLASKELMA

1 000 euroa	2019	2018
TOIMINNAN RAHAVIRTA		
Vuosikate	1 377 050	1 358 006
Satunnaiset erät	-50	-18 391
Tilikauden verot	-24 319	-15 145
Tulorahoituksen korjaukset ¹	-136 999	-150 962
	1 215 682	1 173 508
INVESTOINTIEN RAHAVIRTA		
Investointimenot	-2 210 554	-1 718 766
Rahoitusosuudet investointimenoihin	16 603	11 511
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	645 146	506 424
	-1 548 805	-1 200 831
TOIMINNAN JA INVESTOINTIEN RAHAVIRTA¹	-333 123	-27 323
RAHOITUKSEN RAHAVIRTA		
Antolainauksen muutokset		
Antolainasaamisten lisäys	-10 706	-10 089
Antolainasaamisten vähennys	14 875	11 509
	4 169	1 421
Lainakannan muutokset		
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	566 813	366 423
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-396 983	-305 620
Lyhytaikaisten lainojen muutos	17 610	-891
	187 440	59 912
Oman pääoman muutokset¹	-960	-23 613
Muut maksuvalmiuden muutokset		
Toimeksiantojen varojen ja pääomien muutokset	-14 971	-58 326
Vaihto-omaisuuden muutos	17 890	-2 857
Saamisten muutos	-24 832	-5 963
Korottomien velkojen muutos	150 764	33 229
	128 851	-33 917
RAHOITUKSEN RAHAVIRTA¹	319 500	3 802
RAHAVAROJEN MUUTOS	-13 623	-23 521
Rahavarojen muutos		
Rahavarat 31.12.	1 495 297	1 508 920
Rahavarat 1.1.	1 508 920	1 532 441
	-13 623	-23 521

Konsernin rahoituslaskelman tunnusluvut

Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä 5 vuodelta, 1 000 euroa ¹	-283 135	97 903
Investointien tulorahoitus, prosenttia	62,8	79,5
Lainanhoitokate	3,1	3,3
Kassan riittävyys (pv)	62	69

¹⁾ 2018 vuoden vertailutietoa muutettu: Omasta pääomasta on siirretty 7,2 miljoonaa euroa Tulorahoituksen korjauksiin

HELSINGIN KAUPUNGIN KONSERNITASE

1 000 euroa	31.12.2019	31.12.2018
VASTAAVAA		
PYSYVÄT VASTAAVAT		
Aineettomat hyödykkeet		
Aineettomat oikeudet	40 219	59 625
Muut pitkävaikutteiset menot	198 745	203 355
Ennakkomaksut	7 908	7 946
	246 872	270 925
Aineelliset hyödykkeet		
Maa- ja vesialueet	3 429 482	3 328 928
Rakennukset	6 266 624	6 032 715
Kiinteät rakenteet ja laitteet	2 694 195	2 575 088
Koneet ja kalusto	1 374 911	1 378 441
Muut aineelliset hyödykkeet	23 588	23 387
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	1 736 855	1 277 670
	15 525 655	14 616 229
Sijoitukset		
Osakkuusyhteisöosuudet	285 092	272 871
Muut osakkeet ja osuudet	473 765	484 078
Muut lainasaamiset	474 043	478 189
Muut saamiset	2 879	2 902
	1 235 779	1 238 040
TOIMEKSIANTOJEN VARAT	526 163	542 538
VAIHTUVAT VASTAAVAT		
Vaihto-omaisuus	105 595	123 485
Saamiset		
Pitkäaikaiset saamiset	129 010	128 390
Lyhytaikaiset saamiset	482 863	458 651
	611 873	587 041
Rahoitusarvopaperit	717 705	105 929
Rahat ja pankkisaamiset	777 592	1 402 991
VASTAAVAA YHTEENSÄ	19 747 233	18 887 178

1 000 euroa	31.12.2019	31.12.2018
VASTATTAVAA		
OMA PÄÄOMA		
Peruspääoma	2 972 407	2 972 407
Säätiöiden peruspääomat	7 015	7 015
Arvonkorotusrahasto	1 801 661	1 803 300
Muut omat rahastot	1 000 028	962 469
Muu oma pääoma	734 105	734 105
Edellisten tilikausien ylijäämä / alijäämä (-)	5 220 722	4 721 234
Tilikauden ylijäämä / alijäämä (-)	503 733	528 372
	12 239 671	11 728 901
VÄHEMMISTÖOSUDET	151 338	90 444
PAKOLLISET VARAUKSET		
Eläkevaraukset	68 001	102 113
Muut pakolliset varaukset	37 107	37 134
	105 108	139 246
TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT	568 285	599 631
VIERAS PÄÄOMA		
Pitkäaikainen		
Pitkäaikainen korollinen vieras pääoma	4 855 341	4 654 445
Pitkäaikainen koroton vieras pääoma	130 927	112 907
	4 986 268	4 767 353
Lyhytaikainen		
Lyhytaikainen korollinen vieras pääoma	315 922	329 378
Lyhytaikainen koroton vieras pääoma	1 380 641	1 232 226
	1 696 563	1 561 603
Vieras pääoma yhteensä	6 682 831	6 328 956
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	19 747 233	18 887 178
Konsernitaseen tunnusluvut		
Omavaraisuusaste, prosenttia	62,7	62,6
Suhteellinen velkaantuneisuus, prosenttia	88,6	87,4
Kertynyt ylijäämä, euroa	5 724 455	5 249 605
Kertynyt ylijäämä, euroa/asukas	8 761	8 101
Konsernin lainakanta 31.12., 1 000 euroa	5 171 263	4 983 823
Konsernin lainakanta, euroa/asukas	7 914	7 691
Konsernin lainat ja vuokravastuut 31.12., 1 000 euroa	5 769 477	5 663 071
Konsernin lainat ja vuokravastuut, euroa/asukas	8 830	8 739
Konsernin lainasaamiset 31.12., 1 000 euroa	474 043	478 189
Konsernin lainasaamiset, euroa/asukas	726	738

1.7 Tilikauden tuloksen käsittely

Tilikauden tulos ennen varausten ja rahastojen muutoksia on 376 976 075,00 euroa. Tulokseen sisältyvät myös kaupungin liikelaitosten ja itsenäisinä taseyksikköinä käsiteltyjen rahastojen tulokset, jotka käsitellään niiden omissa kirjanpidoissa.

Kaupunginhallitus esittää tilikauden tuloksen käsittelystä seuraavaa:

Alla olevien liikelaitosten yli-/alijäämä siirretään ko. liikelaitoksen johtokunnan esityksen mukaisesti taseen omaan pääomaan.

Liikelaitos	Yli-/ alijäämä	2019 euroa
Liikenneliikelaitos (HKL)	ylijäämä	2 830 462,34
Palvelukeskusliikelaitos (Palvelukeskus Helsinki)	ylijäämä	2 979 560,21
Taloushallintopalveluliikelaitos (Talpa)	ylijäämä	711 710,66
Työterveysliikelaitos (Työterveys Helsinki)	ylijäämä	354 274,15
Rakentamispalveluliikelaitos (Stara)	ylijäämä	5 745 724,16

Alla olevien rahastojen yli-/alijäämä siirretään rahaston sääntöjen mukaisen ko. rahaston rahastopääomaan.

Rahasto	Yli-/ alijäämä	2019 euroa
Asuntotuotantorahasto	ylijäämä	2 462 403,58
Urheilu- ja ulkoilulaitosrahasto	ylijäämä	3 688,15
Vakuutusrahasto	ylijäämä	1 183 138,98
Innovaatorahasto	alijäämä	-3 128 712,57

Kaupunginhallitus esittää lisäksi, että muun toiminnan tilikauden tulos käsitellään seuraavasti:

	2019 euroa
Kamppi-Töölönlahti-alueen investointirahastosta tuloutetaan alueen investointeihin käytetty määrä	5 266 731,51
Asuntotuotantorahastoon siirretään asuntotuotannon tilikauden tuloksesta	3 618 971,00
Lähiörahastosta tuloutetaan toteutunutta käyttöä vastaava määrä	4 095 005,78
Kallion virastotalon peruskorjausta varten tehdystä investointivarauksesta syntynyttä poistoeroa tuloutetaan	840 939,63
Muun toiminnan tilikauden ylijäämä varaus- ja rahastokirjausten jälkeen, ehdotetaan kirjattavaksi kaupungin taseen omaan pääomaan edellisten tilikausien yli-/alijäämiin	366 606 450,95

Talousarvion toteutuminen

2 Talousarvion toteutuminen

2.1 Käyttötalouden toteutuminen

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Tulot						
Keskushallinto	22 559	0	22 559	27 546	4 987	0
Kasvatuksen ja koulutuksen toimiala	57 456	0	57 456	69 285	11 830	0
Kaupunkiympäristön toimiala	1 023 261	0	1 023 261	1 099 143	75 882	0
Kulttuurin ja vapaa-ajan toimiala	29 385	0	29 385	33 528	4 143	0
Sosiaali- ja terveystoimiala	178 039	0	178 039	186 246	8 206	-800
Tulot yhteensä	1 310 700	0	1 310 700	1 415 748	105 048	-800
Menot						
Keskushallinto	-284 609	0	-284 609	-240 854	43 754	-20 060
Kasvatuksen ja koulutuksen toimiala	-1 193 425	0	-1 193 425	-1 201 875	-8 450	-9 500
Kaupunkiympäristön toimiala	-778 000	0	-778 000	-770 865	7 135	-8 449
Kulttuurin ja vapaa-ajan toimiala	-250 992	0	-250 992	-255 100	-4 108	0
Sosiaali- ja terveystoimiala	-2 109 125	0	-2 109 125	-2 164 047	-54 923	-55 900
Menot yhteensä	-4 616 150	0	-4 616 150	-4 632 741	-16 591	-93 909
Toimintakate						
Poistot	-317 821	0	-317 821	-315 569	2 252	0
Tilikauden tulos	-3 623 271	0	-3 623 271	-3 532 562	90 709	-94 709

Toimintatulot (sisältäen valmistus omaan käyttöön) olivat 1 415,7 miljoonaa euroa sisältäen maanmyynnin sekä rakennusten ja osakkeiden myynnin myyntivoitot. Nousua edellisen vuoden vastaavasta luvusta 1 355,8 miljoonaa euroa oli 4,4 prosenttia, mikä johtuu pääasiassa kaupunkiympäristön toimialan edellistä vuotta suuremmista tuloista. Maan sekä rakennusten ja osakkeiden myyntivoitto oli noin 40 miljoonaa euroa edellistä vuotta suurempi. Maanvuokratulot toteutuivat noin 11 miljoonaa euroa edellistä vuotta suurempana. Edellä mainitut tulot toteutuivat myös talousarvioon nähden suurempina. Kasvatuksen ja koulutuksen toimialan tulot ylittivät talousarvion noin 12 miljoonalla eurolla johdun kaupungin saamista käyttötarkoitussidonnaisista valtionavustuksista sekä muusta ulkopuolisesta hankerahoituksesta, joita ei ole pystytty huomioimaan talousarviossa.

Toimintamenot olivat 4 632,7 miljoonaa euroa ja ne kasvoivat edellisestä vuodesta 4,9 prosenttia. Merkittäviä menokasvun kohteita olivat mm. sosiaali- ja terveystoimialaan sisältyvä Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiirin (HUS) maksuosuus, jossa vertailukelpoinen (organisaatiomuutokset huomioitu) kasvu oli 5,9 prosenttia, kaupunkiympäristön toimialan kaupunkirakenne talousarviokohdan menojen kasvu 8,8 prosenttia, kulttuurin ja vapaa-ajan toimialan menojen (ilman laitospalveluita) kasvu 6,6 prosenttia sekä kasvatuksen ja koulutuksen toimialan menojen kasvu 5,5 prosenttia. Kaupunginkanslian menojen kasvu edellisestä vuodesta jäi hieman keskimääräisen menokasvun alle eli 4,8 prosenttiin. Sosiaali- ja terveyspalveluiden talousarviokohdan vertailukelpoinen (organisaatiomuutokset huomioitu) kasvu oli 3,5 prosenttia.

Toimintamenot ylittivät talousarvion 16,6 miljoonalla eurolla. Talousarvioon nähden toimintamenot alittivat eniten keskushallinnon toimialalla, jonka menot alittavat talousarvion mukaiset määrärahat 43,8 miljoonalla eurolla. Sosiaali- ja terveystoimialan menot ylittivät talousarvion 54,9 miljoonalla eurolla, josta Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiirin talousarviokohdan menot ylittyivät 45,9 miljoonaa euroa sekä sosiaali- ja terveyspalvelujen talousarviokohdan menot noin 5,3 miljoonalla eurolla.

Kaupungin ulkoiset kokonaismenot ylittivät talousarvion 34,8 miljoonaa euroa ja kasvu edelliseen vuoteen verrattuna oli 4,8 prosenttia. Kaupunkistrategian käyttötalouden toimintamenoja mitoittava taloustavoitteen mukaiset menot

kasvoivat vuonna 2019 noin 5 prosenttia eli noin kaksinkertaisesti strategiatavoitteeseen nähden (tässä vertailussa on huomioitava, että taloustavoitteen mukaiset eri talousarviokohtien menot oli asetettu talousarvion valmisteluvaiheen kustannustason muutoksen ja väestönkasvuvauhdin ennusteiden perusteella).

Toimintatulojen ja -menojen toteutumisesta ja poikkeamia talousarvioon verrattuna on kuvattu jäljempänä tässä luvussa toimialoittain, virastoittain ja liikelaitoksittain.

1 Keskushallinto

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Tulot	22 559	0	22 559	27 546	4 987	0
Menot	-284 609	0	-284 609	-240 854	43 754	-20 060
Toimintakate	-262 050	0	-262 050	-213 308	48 742	-20 060
Poistot	7 135	0	-7 135	10 294	-3 159	0
Tilikauden tulos	-269 185	0	-269 185	-223 602	45 583	-20 060

Toimialan menot alittavat talousarvion mukaiset määrärahat 43,8 miljoonalla eurolla. Keskeinen muutos talousarvioon nähden on se, että keskitetysti varattua koko kaupungin eläkevastuuvarausta on purettu 24 miljoonaa euroa uusien keväällä päivitettyjen laskelmien mukaiseksi. Lähes kaikki talousarviokohdat toteutuvat talousarviota pienempinä, lukuun ottamatta työmarkkinatuen kuntaosuutta.

1 10 01 VAALIEN JÄRJESTÄMINEN, KESKUSVAALILAUTAKUNNAN KÄYTETTÄVÄKSI

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Tulot	2 120	0	2 120	2 154	34	0
Menot	-6 432	0	-6 432	-3 801	2 630	0
Toimintakate	-4 312	0	-4 312	-1 647	2 665	0
Tilikauden tulos	-4 312	0	-4 312	-1 647	2 665	0

Vuonna 2019 toimitettiin huhtikuussa eduskuntavaalit ja toukokuussa europarlamenttivaalit. Talousarviota vuodelle 2019 laadittaessa lähtökohtana oli se, että maan hallituksen silloisten ehdotusten mukaiset maakuntavaalit toimitetaan samaan aikaan kuin europarlamenttivaalit. Maakuntavaalien peruunnuttua määrärahoissa syntyi huomattavia säästöjä. Eduskuntavaalien ja europarlamenttivaalien järjestämisessä säästöjä talousarvioon nähden syntyi erityisesti palveluiden ostoissa.

1 20 01 TARKASTUSLAUTAKUNTA JA -VIRASTO

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Tulot	3	0	3	5	2	0
Menot	-1 994	0	-1 994	-1 802	192	0
Toimintakate	-1 991	0	-1 991	-1 797	194	0
Tilikauden tulos	-1 991	0	-1 991	-1 797	194	0

Määrä- ja taloustavoitteet

	Talousarvio	Toteutunut	Poikkeama
Tarkastuslautakunta ja -virasto			
Suoritetavoitteet			
Henkilötyöpäivät	3 400	3 231	-169
Tehokkuus/taloudellisuus			
Arviointi- ja tarkastustyöhön käytettyjen työpäivien osuus henkilötyöpäivistä, prosenttia	75,0	82,0	7,0
Arviointikertomus valmistuu 30.4. mennessä	30.4.	9.4.	
Tilintarkastuskertomus annetaan 30.4. mennessä	30.4.	26.4.	
Toiminnan laajuustiedot			
Tilintarkastuspäivät per tilivuosi, ulkoisen tilintarkastajan toteutuneet tarkastuspäivät	390	385	-5
Resurssit			
Henkilöstön määrä (31.12.)	18	16	-2
Tarkastusta ja arviointia tekevän henkilöstön määrä	16	15	-1

Tuottavuus (2016=100)	2019	2018	2017	2016
Tarkastus- ja arviointitoiminnan tuottavuuden kehittyminen	112,4	113,4	100,7	100,0
Tilankäytön tehokkuuden mittari	2019	2018	2017	2016
Tilojen kokonaispinta-ala (h ²)	602	602	602	602

Tarkastustoimen vuoden 2019 toimintamenot toteutuivat arvioitua pienempinä. Tarkastusviraston suurin menoerä ovat henkilöstömenot. Vuoden aikana avoimena eri pituisia aikoja olivat kolmen kaupunkitarkastajan sekä johdon sihteerin vakanssit. Asukasta kohden tarkastustoimen menot olivat 2,76 euroa. JHT-tilintarkastuspalvelujen osuus tarkastustoimen toimintamenoista oli noin kahdeksan prosenttia ja tarkastuslautakunnan osuus oli noin viisi prosenttia. Helsingin kaupungin tarkastusvirasto avusti KPMG Oy Ab:ta kaupungin lakisääteisessä tilintarkastuksessa noin 870 työpäivällä.

Tarkastuslautakunta valvoi lakisääteisen sidonnaisuusilmoitusvelvollisuuden noudattamista ja saattoi ilmoitukset kaupunginvaltuustolle tiedoksi kesä- ja joulukuussa.

Tarkastusviraston tuottavuutta mitataan tuloskorttiin pohjautuvalla tuottavuusindeksillä. Tuotosindeksissä työpanosten käyttöön liittyvien tekijöiden painoarvo on 50 prosenttia, työn laatutekijöiden painoarvo on 40 prosenttia ja henkilöstötekijöiden painoarvo 10 prosenttia. Panosindeksi on muodostettu julkisten menojen hintaindeksillä (kuntatalouden yleishallinto) deflatoiduista toimintamenoista.

Sitova toiminnan tavoite toteutui seuraavasti:

- Tarkastuslautakunnan arviointitoiminta kohdistuu kaupunkistrategian toteutumisen arviointiin. Tarkastuslautakunnan arviointisuunnitelmaan sisältyvistä vuosittain vaihtuvista aiheista (pois lukien tavoitearvioinnit, vaikuttavuuden seuranta ja talouden arviointi) vähintään 65 prosenttia liittyy kaupunkistrategiassa asetettujen linjausten tai tavoitteiden arviointiin.

Tavoite toteutui. 80 prosenttia vaihtuvista aiheista sisälsi strategiakytkennän.

1 30 KAUPUNGINHALLITUS

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Tulot	0	0	0	235	235	0
Menot	-12 140	0	-12 140	-9 980	2 160	-14 294
Toimintakate	-12 140	0	-12 140	-9 745	2 395	-14 294
Tilikauden tulos	-12 140	0	-12 140	-9 745	2 395	-14 294

1 30 01 KAUPUNGINHALLITUKSEN KÄYTTÖVARAT

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Tulot	0	0	0	235	235	0
Menot	-9 974	0	-9 974	-7 917	2 057	-14 294
Toimintakate	-9 974	0	-9 974	-7 682	2 292	-14 294
Tilikauden tulos	-9 974	0	-9 974	-7 682	2 292	-14 294

Kaupunginhallituksen käyttövaroja on käytetty yleisiin tarkoituksiin, kaupungin viihtyisyyden ja turvallisuuden parantamiseen sekä monimuotoiseen tapahtumatuotantoon 7,917 miljoonaa euroa.

Suurimmat yleisiin käyttövaroihin sisältyvät toteutuneet kustannukset olivat nuorten syrjäytymisen ehkäisemisen ja alueiden välisen eriytymisen torjumisen hankkeisiin (Khn päätöksen 12.3.2018 mukaiset) käytetyt 2,2 miljoonaa euroa, maahanmuuttajien kotouttamisen tukeen kohdennetut menot 1,2 miljoonaa euroa sekä nuorten kausityöllisyys 0,8 miljoonaa euroa, Helsinki-mitalien hankintamenot 0,6 miljoonaa euroa, kauppatorin kehittämiseen kohdennetut 0,4 miljoonaa euroa, EU-puheenjohtajakauden tapahtumatuotantoon kohdennetut 0,4 miljoonaa euroa ja kaupunkifestivaali Pointin järjestämiseen kohdennetut 0,3 miljoonaa euroa.

1 30 02 KAUPUNGINHALLITUKSEN AVUSTUKSET

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Menot	-2 166	0	-2 166	-2 063	103	0
Toimintakate	-2 166	0	-2 166	-2 063	103	0
Tilikauden tulos	-2 166	0	-2 166	-2 063	103	0

Kaupunginhallitus myöntää avustuksia sellaisille järjestöille, joiden toiminta ei kuulu minkään lautakunnan toimialaan.

1 40 01 KAUPUNGINKANSLIA

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Tulot	16 086	0	16 086	15 081	-1 005	0
Menot	-129 119	0	-129 119	-116 601	12 518	-4 734
Toimintakate	-113 033	0	-113 033	-101 520	11 513	-4 734
Poistot	7 135	0	-7 135	10 276	-3 141	0
Tilikauden tulos	-120 168	0	-120 168	-111 796	8 372	-4 734

Kaupunginkanslian talousarviokohdalla oli käytettävissä 129,1 miljoonaa euroa sekä ylitysoikeutta 4,7 miljoonaa euroa. Ylitysoikeutta myönnettiin Helsinki Abroad Ltd Oy:lle maksuosuuksiin 34 000 euroa ja keskitettyihin tietotekniikkahankkeisiin 4,7 miljoonaa euroa. Yhteensä kaupunginkanslialla oli määrärahaa käytettävissä ylitysoikeuksineen 133,9 miljoonaa euroa. Suurimmat menoerät olivat henkilöstömenot 69,6 miljoonaa euroa (59,7 prosenttia menoista) ja palvelujen ostot 33,0 miljoonaa euroa (28,3 prosenttia menoista). Suurimmat säästöt syntyivät avustuksissa 1,1 miljoonaa euroa ja palvelujen ostoissa 14,7 miljoonaa euroa. Avustusten säästö johtui suurimmalta osalta työllisyysavustusten määrärahojen säästöstä. Palvelujen ostojen säästöt koostuivat mm keskitettyjen tietotekniikkahankkeiden siirtymisestä seuraavalle vuodelle sekä työllisyyden asiantuntijapalveluiden toteutumisessa.

Alla on esitetty koko kaupunkia palvelevan tietotekniikan (ent. keskitetty tietotekniikka) ja työllisyyspalvelun (ent. työllisyyspolitiikka) vuoden 2019 toteutuma.

2019	Kaupunginkanslia (muut määrärahat)	Tietotekniikka	Työllisyysasiat	Yhteensä
Tulot	3 725 617	1 938 238	9 416 992	15 080 847
Menot	63 229 541	22 173 769	31 197 685	116 600 995

Elinkeinotoiminta

Elinkeino-osaston tavoitteena on synnyttää uusia yksityisen sektorin työpaikkoja Helsinkiin. Vuonna 2019 NewCo Helsingin yritysneuvonnassa kävi 3 415 asiakasta. Vuonna 2019 yritysneuvonnan asiakkaat perustivat ennätyselliset 1 194 yritystä. Luvussa ei näy niin kutsutut kevytyrittäjät. Lisäksi elinkeino-osaston yritysluotsit edistivät yritysten toimintaedellytyksiä Helsingissä auttamalla yrityksiä kaupungin lupa-, toimitila- ja sijaintipaikka-asioissa sekä tuissa, hankinnoissa ja rekrytoinneissa.

Vuonna 2019 elinkeino-osasto toteutti yrityksille suunnattua kehittämis- ja kokeilualustatoimintaa älykkäisiin liikku- misratkaisuihin, kestäviin ja älykkäisiin kaupunkiratkaisuihin, tulevaisuuden oppimisympäristöihin sekä terveys- ja hyvinvointiratkaisuihin. Lisäksi elinkeino-osasto laati yrityksille suunnattua kehittämis- ja kokeilualustatoimintaa var- ten kaupunkitasoisen toimintamallin ja valmisteli terveysalan sekä puhtaiden ja kestävien kaupunkiratkaisujen yri- tushautomotoimintojen käynnistämistä. Elinkeino-osasto jatkoi Maria O1 -kasvuyrityskampuksen kehittämistä ja yhteistyössä yritysconsortion kanssa laajemman kampuksen kehittämistä entisen Marian sairaalan alueelle. Elinkei- no-osasto on kehittänyt yhteistyössä korkeakoulujen ja muiden kumppaneiden kanssa keskeisiä kampusalueita ja innovaatioympäristöjä (Meilahden health-kampus, Viikin bio-kampus, XR-keskus, Think Company toiminta).

Vuonna 2019 valmistuivat uudet kaupungin kansainvälisen toiminnan painopisteet. Vuonna 2019 elinkeino-osasto val- misteli ja käynnisti toimenpidesuunnitelman digitaalisten luovien alojen ja elokuva-alan kehittämiseksi Helsingissä sekä kansainvälisten elokuvatuotantojen houkuttelemiseksi Helsinkiin.

Työllisyys

Kaupungin työllisyyspalveluiden toiminta jatkui vuonna 2019 keskitetysti kaupunginkanslian elinkeino-osastolla. Työl- lisyshoidon painopisteenä olivat erityisesti pitkään työttömänä olleet, maahanmuuttajat ja nuoret. Alle 30-vuoti- aille palvelua tarjottiin Helsingin Ohjaamon, urapalveluiden ja nuorten monialaisen yhteispalvelun (TYP) kautta. Nuor- ten urapalveluiden ohjausta sai 1 572 asiakasta. Vuoden aikana päättyneistä asiakkuuksista 62 prosenttia päätyi työhön tai koulutukseen. Asiantuntijatoimintaa neuvontapalveluissa oli 16 775. Työ- ja elinkeinotoimiston ja Kansaneläkelai- toksen kanssa yhteistyössä järjestettyä työllistämistä edistävää monialaista yhteispalvelua (Helsingin TYP) tarjottiin 5 813 henkilölle, joista 29 prosenttia eteni työhön tai koulutukseen ja 10 prosenttia jatkoi sote-palveluihin, eläkkeelle tai pitkäkestoiseen kuntoutukseen.

Työttömille järjestettiin palkkatuen avulla palkkatukityötä ja oppisopimusta kaupungin työpaikoilla. Vaikeassa työ- markkina-asemassa olevien työllistämistä tuettiin Helsinki-lisällä ja työmahdollisuuksia luotiin kaupungin hankintojen työllistämishoidoissa. Työllisyyspalvelut tarjosivat 2 990 työelämän toimenpidejaksoa (Helsinki-lisä, työkokeilu, oppi- sopimus ja palkkatuki), kun vuonna 2018 jaksoja oli 3 550. Myös elinkeino-osaston yrityskoordinaattorit edistivät yri- tysten tarjoamien työmahdollisuuksien ja työtä etsivien asiakkaiden kohtaamista ja työllistämistä. Vuonna 2019 yri- tyskoordinaattorien järjestämiin rekrytointi- ja koulutustapahtumiin osallistui 4 281 työnhakijaa.

Helsingin kaupungin kasvatuksen ja koulutuksen toimiala järjesti työttömille kurssitusta ja koulutusta sekä kielikou- lutusta. Työrasti Helsinki -verkkosivun kautta 2 176 asiakasta tutustui digitaalisesti työ- ja koulutusmahdollisuuksiin. Lisäksi käynnistettiin aikuisten opinto-ohjauksen palvelu sekä hankittiin työttömille asiakkaille ostopalveluna tulos- perusteista valmennusta. Kaupunki käynnisti myös tulosperusteisen kumppanuuspilottihankinnan työmarkkinatuen kuntarahoitusosuuksien asiakkaille yhteistyössä Uudenmaan ELY-keskuksen ja Invalidiliiton kanssa.

Syksyllä 2019 aloitettiin valmistautuminen alueelliseen työllisyyskokeiluun, jossa Helsinki saisi vastuun Kansaneläke- laitoksen etuudella olevista, nuorista ja maahanmuuttajataustaisista työttömistä tai työllistymistä edistävissä palve- lussa olevista helsinkiläisistä työnhakija-asiakkaista noin kolme vuotta kestävä kokeilun ajan. Kokeilun arvioidaan alkavan touko-kesäkuussa 2020.

Määrärahoista jäi hyödyntämättä noin 2,64 miljoonaa euroa. Tähän vaikutti erityisesti se, että yritykset hakivat Helsinki-lisää arvioitua vähemmän. Lisäksi oppisopimuskoulutuksen aloitusmäärä väheni hieman edellisvuodesta ja tulosperusteiseen valmennus-ostopalveluun ohjattiin odotettua vähemmän asiakkaita. Myöskään toimialojen kanssa toteutettaviin hankkeisiin varatut määrärahat eivät kuluneet täysimääräisesti.

Strategiat

Kaupunkistrategian mittareista valmisteltiin vuonna 2018 kehitettäväksi jääneiden mittareiden kokonaisuus. Kaupunginhallitus hyväksyi kaikki mittarit 18.3.2019 ja niitä on raportoitu talouden ja toiminnan seurantaraporttien yhteydessä.

Kaupunginvaltuustolle valmisteltiin kaupunkistrategian 2017–2021 puolivälin arviointi. Puolivälin tarkastelu tehtiin valtuustoseminaarissa 13.–14.6. Hyvinkäällä. Kaupunkistrategian etenemisen tarkastelua varten valmisteltiin laaja aineisto, johon sisältyi kaupunkistrategian toteutuksen yhteenveto, strategian toteutuksen keskeisimmät toimenpiteet vuonna 2019 toimialoilla ja kansliassa, kaupunkistrategian puoliväliarvioinnin keskeiset havainnot, toimialajohdon ja kanslian johdon esitykset, strategiamittarit, kansainvälisten kaupunkivertailujen yhteenveto sekä toimintaympäristön tilannekatsaus Helsingin tila ja kehitys 2019.

Valtuustokauden puolivälin tarkastelusta valmisteltiin syyskauden lopuksi yhteenveto kaupunginhallitukselle, joka merkitsi kokonaisuuden tiedoksi 20.1.2020.

Kesäkuun valtuustoseminariin valmisteltiin myös laaja aineisto johtamisjärjestelmän arviointikokonaisuudesta. Aineistona oli KPMG:n toteuttaman arvioinnin raportti, Hankenin toteuttaman etnografisen arviointitutkimuksen väliraportti, henkilöstökokemuksen arviointiraportti, osallisuus- ja vuorovaikutusmallin arviointi ja johtoryhmien työpaikkojen arviointi. Johtamisjärjestelmän ja toimialamallin arvioinneista muodostui selkeä kuva, ettei laaja-alaista uuden arvioinnin tarvetta tehdyn muutoksen kokonaisuudelle ollut.

Kaupunginhallitus käsitteli 24.6.2019 johtamisjärjestelmän valtuustokauden puolivälin tarkastelun toimenpiteitä. Kaupunginhallituksen kehotuksen mukaisesti kanslia valmisteli apulaispormestareiden toimivallan muutokset, jotka päätettiin kaupunginvaltuustossa hallintosääntömuutoksina 9.10.2019. Tukutorin tarkoituksenmukaisesta sijoittumisesta kaupungin organisaatioon jatkettiin selvitystyötä syyskauden 2019 aikana.

Aluerakentaminen

Aluerakentamisprojekteina ohjattiin ja koordinoitiin 11 projektialueen suunnittelua ja toteuttamista sekä esikaupunkien ja keskustan kehittämistä. Vuoden aikana Helsinkiin valmistui 6 736 uutta asuntoa, aloitettiin 6 928 asunnon rakentaminen ja rakennusluvan sai 7 909 uutta asuntoa.

Kalasadatassa valmistui 1 071 asuntoa. K-ryhmän päätoimitalo K-kampus valmistui kesällä ja Lindström Investin toimitalo vuoden 2019 lopussa. Kaupunkiympäristötoimialan talon rakentaminen jatkui. Redin ensimmäinen asuintorni valmistui marraskuussa. Asuntorakentaminen eteni kiivaana Sompasaassa ja Verkkosaaren eteläosassa. Kalasataman peruskoulun toisen vaiheen rakentaminen alkoi.

Jätkäsaassa asuntorakentaminen jatkui vilkkaana Jätkäsaarenkallion, Atlantinkaaren ja Saukonlaiturin alueilla. Jätkäsaaren peruskoulu ja liikuntapuiston ensimmäinen vaihe valmistuivat. Hernesaaren toteutuksen valmistelu jatkui rakennusten purkutöillä.

Asuntorakentaminen ja katurakentaminen jatkuivat kiivaana myös Kuninkaantammassa. Myllypurossa rakennettiin asuntojen lisäksi Metropolia -ammattikorkeakoulun kampukselta, jonka ensimmäinen vaihe otettiin käyttöön heti alkuvuonna 2019 ja toinen vaihe vuodenvaihteessa 2020.

Kruunuvoorenrannassa Koirasaarten alueen täyttötöitä aloitettiin ja vuoden lopussa vauhdilla edennyt urakka oli jo lähes valmis. Haakoninlahti 1 asemakaava-alueen katurakentamisurakka valmistui ja alueen talorakentaminen alkoi. Katuja suunniteltiin Haakoninlahti 2 ja Kruunuvooren asemakaava-alueilla, joissa katurakentamisen on tarkoitus alkaa vuonna 2020.

Pasilassa Keski-Pasilan keskuksen rakennustyöt jatkuivat ja lokakuussa kauppakeskus Mall of Tripla ja Pasilan asema avattiin. Samalla otettiin käyttöön Veturitien eteläosa sekä Teollisuuskadun uusi tunneli. Ensimmäinen Triplan asunto-yhtiö sai uudet asukkaansa. Pasilan tornialueen asemakaavatyö käynnistyi Helsinki High Rise -kilpailun voittaneen ehdo-

tuksen perusteella. Postipuiston rakentaminen aloitettiin. Itä- ja Länsi-Pasilan kehittämisen tueksi hyväksyttiin kehittämisperiaatteet. Konepajan toimitilarakentaminen jatkuu ja samaan yhteyteen toteutetaan päiväkotia. Kesällä 2020 avautuu Aleksis Kiven kadun varteen uusi hotelli. Konepajan pohjoisosan viimeiset asuntotontit ovat rakentumassa.

Malmin lentokentän alueen kaavoitus ja rakentamisen edellytysinvestointien suunnittelu jatkuivat kiivaana. Alueen väliaikaiskäytön yleissuunnitelma valmistui. Alueella järjestettiin kesällä 2019 Ed Sheeranin suurkonsertit, joissa vieraili 108 000 kuulijaa.

Täydennysrakentamisalueilla aloitettiin vuoden aikana 2 733 uuden asunnon rakentaminen. Vilkkainta täydennysrakentaminen oli Mellunkylässä. Mellunmäen keskuksen asemakaavamuutos ja Kontulan ostarin ideakilpailun valmistelu käynnistyivät. Vihdintien ja Huopalahdentien bulevardikaupungin asemakaavarunko valmistui, ja Vihdintien pikaraitiotien ja läntisen kantakaupungin raitiotien yleissuunnitelman suunnitteluperiaatteet valmistuivat. Seuraaviksi kaupunkiuudistusalueiksi valikoituivat alueellisten kehittämistarpeiden arvioinnin tuloksena Malminkartano-Kannelmäki, Mellunkylä ja Malmi. Malminkartanossa ja Kannelmäessä laadittiin kaupunkiuudistuksen toimenpidetarpeiden selvittämiseksi osakeskusten visio- ja kehittämisselvitykset. Kannelmäen ja Lassilan toimitila-alueen suunnitteluperiaatteet valmistuivat.

Keskustan merkittävimpiä kokonaisuuksia olivat kävelykeskustan laajentamiseen sekä Eteläsataman kehittämiseen tähtäävät selvitykset. Hakaniemen kauppahallin peruskorjaus jatkui, alueen toimitilakiinteistöjä peruskorjattiin ja alueen laajempaan kehittämiseen valmistauduttiin. Ydinkeskustan viihtyisyyttä ja toiminnallisuutta edistävän kävelykeskustan merkittävämmän laajentamisen sekä keskustan läpiajoliikennettä ja satamien raskasta liikennettä katutilassa vähentävän maanalaisen kokoojakadun edellytysten selvittäminen eteni kaupunkiympäristölautakunnan päätökseen yleissuunnitteluun ja vaikutusten arviointiin valittavista vaihtoehdoista.

Talous- ja konserniohjaus

Talousarvio 2020 valmisteltiin kaupunkistrategian taloustavoitteen mukaisesti. Taloudesta ja toiminnasta raportoitiin kaupungin johdolle ja tilinpäätös valmisteltiin yhteistyössä Helsingin kaupungin taloushallintopalvelun Talpan kanssa. Talouden ohjausta tehostettiin kaupunkitasoisen taloudenohjausryhmän (TOR) kautta. Hallitusohjelman mukaisen sote-uudistuksen vaikutuksista kaupungin talouteen toteutettiin selvitystyötä sekä tehtiin edunvalvontaa muun muassa yhdessä muiden suurten kaupunkien kanssa.

Toimialojen ja keskushallinnon hankinnat olivat vuonna 2019 yhteensä noin 3,5 miljardia euroa. Kaupungin ulkopuolisten toimittajien osuus hankinnoista oli 53 prosenttia. Kaupungin yhteishankinnoista ja keskushallinnon erillishankinnoista vastaava kaupunginkanslian talous- ja suunnitteluosaston hankinnat ja kilpailuttaminen -tiimi toteutti toimintavuoden aikana 66 kaupunkitasoista hankintaa. Toimialojen ja keskushallinnon edustajista muodostettu hankintojen ohjausryhmä toimi hankintojen ohjauksen ja koordinaation työvälineenä.

Vuoden 2019 aikana toteutettiin tytäryhteisöraportointiin liittyvä järjestelmä uudistus, päivitettiin kaupungin hyvä hallinto- ja johtamistapaohje, jatkettiin kaupungin tytäryhteisöille laadittavien omistajastrategioiden valmistelua sekä osallistuttiin erilaisiin selvityksiin, muun muassa liikenneliikelaitoksen yhtiöittämisen osalta. Lisäksi valmisteltiin konserniohjauksen käytössä olevan omistajatietojärjestelmän päivittämistä ja siihen perustuvia tiimin ydinprosessien kehittämistoimenpiteitä.

Kaupungin pitkäaikaisia lainoja lyhennettiin 86,5 miljoonaa euroa, ja uutta lainanottoa lykättiin edelleen vahvana säilyneen maksuvalmiuden turvin. Kaupungin lainakanta (sisältäen liikenneliikelaitoksen ulkoiset lainat) oli vuoden lopulla 1 013,6 miljoonaa euroa. Uusia antolainoja ja takauksia myönnettiin 220,2 miljoonan euron edestä, pääosin kaupunkikonsernin sisäisesti.

Tietotekniikka ja digitalisaatio

Keskitetyn tietotekniikan 25,2 miljoonan euron määrärahasta jäi käyttämättä 3,0 miljoonaa euroa. Myönnettyä 4,7 miljoonan euron ylitysoikeutta ei käytetty. Suurimmat käyttömenojen kustannukset kohdentuivat keskeisten kaupunkiyhteisten järjestelmien ja alustojen kuten asian- ja dokumentinhallintajärjestelmän, taloushallinnon järjestelmien, sähköisen asioinnin ja verkkopalvelujen (hel.fi ja Helmi) ylläpitoon sekä tietoteknisen perusinfrastruktuurin, kuten tietoliikenneverkon, työasema-, palvelin- ja kapasiteettipalvelujen sekä viestintäjärjestelmien hallintaan ja ylläpitoon. Menosäästöjä syntyi muun muassa eräiden järjestelmä hankkeiden uudistamisen siirtymisestä (taloushallinnon järjestelmät ja raportointi) sekä digitalisaatio-ohjelman kärkihankkeiden aloituksen siirtymisestä johtuen viiveistä toiminnan organisoinnissa ja tarvittavien rekrytointien toteuttamisessa.

Hallinto

Kaupunginvaltuustossa kokeiltiin keväällä uusimuotoista kyselytuntia, joka kokeilun jälkeen vakiinnutettiin. Hallintomenettelyn ja päätösvalmistelun kehittämistä jatkettiin ottamalla käyttöön opas kirjoittamiseen valmistelijoille, jolla yhtenäistetään päätösten sisältöjä ja kirjoitusasua. Hallinto-osasto toteutti laajan kaupunkitasoisen hallintoasioiden käsittelyyn liittyvän koulutuskokonaisuuden hallintomenettelyn perusteista sekä asianhallinnasta, tietosuojasta ja tietoturvasta. Hallintoasioiden elinkaarioppaan kehittäilytyö jatkuu, ja oppaan kokoaminen tapahtuu vuonna 2020.

Hallinnon tehostamista ja läpinäkyvyyttä toteutettiin edelleen kehittämällä sähköistä asianhallintajärjestelmää, Ahjoa. Sovitun tiekartan toimenpiteiden lisäksi toteutettiin laaja käytettävyydetutkimus ja -kysely, jonka tulosten perusteella laadittiin erillinen käytettävyyden parannusohjelma, jonka ensimmäiset toimenpiteet saatiin nopeasti käyttöön. Asioiden ja esityslistojen ketterään katseluun tarkoitettua Ahjon johdon työpöydän ensimmäinen versio otettiin käyttöön.

Kaupunki valmistautui lain julkisen hallinnon tiedonhallinnasta (tiedonhallintalaki 906/2019) voimaantuloon asettamalla kaupunkitasoisen valmistelutyöryhmän. Kansliapäällikkö päätti tiedonhallinnan kaupunkitasoisista ohjausvas-
tuista ja asetti tiedonhallintaryhmän koordinoimaan tiedonhallintaan liittyvien tehtävien kokonaisuudesta Helsingin kaupungilla.

Kaupungin tietoaineiston sisältävä tiedonohjaussuunnitelma valmistui monivuotisen työn tuloksena, ja se sisältyy kaupungin tiedonohjausjärjestelmään. Asianhallinnan kehittämistä jatkettiin kartoittamalla hallintoasioita ja laatimalla asianhallinnan menettelyohjetta. Kaupunkiyhteisen digitaalisen säilytysjärjestelmän hankinnan osalta tehtiin esiselvitys.

EU:n yleisen tietosuoja-asetuksen edellyttämiä toimia jatkettiin kaupungin tietosuojavaikuttavien johdolla. Kaupungille laadittiin tietosuojan vaikutustenarvioinnin työkalut, jotka sisällytettiin myös Helsingin kaupungin kehittämistoiminnan menetelmiin ja jotka julkaistiin kaupungin ulkoisilla internetsivuilla kaupungin yhteistyökumppaneiden hyödynnettäviksi. Tietosuojakäsikirjasta valmistui uusi versio, ja myös se julkaistiin kaupungin ulkoisilla internetsivuilla. Laadittiin Helsingin kaupunkikonsernille päivitetty varautumisen ja jatkuvuudenhallinnan toimintamalli ja käynnistettiin toimintamallin sertifiointihanke.

Vuoden 2019 aikana vakiinnutettiin kriisijohtamismalli sekä sen käyttöön liittyvät toimitila- ja muut tekniset järjestelyt. EU-puheenjohtajuuskauden sekä Venäjän presidentin vierailun edellyttämistä kaupungin toimintaan liittyvistä turvallisuusjärjestelyistä huolehdittiin. Helsingin paikallisen turvallisuussuunnittelun periaatteet ja siihen liittyvä yhteistointarakenne laadittiin.

Kaupunginkanslian työympäristön kehittämishankkeessa siirryttiin toteuttamisvaiheeseen. Vuoden aikana otettiin käyttöön tiloja, jotka mahdollistavat uudenlaisia yhteistyön muotoja.

Sisäinen tarkastus

Sisäinen tarkastus tuotti kaupunginjohdolle arviointitietoa sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan toimivuudesta teke-
mällä tarkastuksia keskushallinnossa, toimialoilla ja tytäryhteisöissä. Vuoden aikana valmistui 26 tarkastusraporttia ja 2 muistiota. Raporteissa ja muistioissa arvioitiin sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan toimivuutta toimialoilla ja tytäryhteisöissä. Tarkastukset koskivat muun muassa controller-toiminnon järjestämistä ja johdon raportointia, tietohallintojen järjestämistä toimialoilla, kaupungin tietoliikenneverkon hallintaa, Ahjo-järjestelmäkokonaisuuden käyttöoikeuksien hallintaa, hankintatoimen järjestämistä, yhteisöraportointia, takuuajan korjausten järjestämistä ja valvontaa, tilojen hallintaa, vuokraustoimintaa, käteisen rahan käsittelyä, virkamatkoja ja luottokortteja sekä kaupungin kassavarojen sijoituksia. Vuoden 2019 aikana sisäisellä tarkastuksella ei ollut tarkastettavana poliisitutkintaan joh-
taneita väärinkäytösepäilyjen selvityksiä. Valmistuneista tarkastuksista saaduista asiakaspalautteista lasketun asia-
kaskokemusta kuvaavan lisäarvoindeksin arvoksi saatiin 4,3 asteikolla 1–5.

Aikaisempina vuosina annettujen toimenpidesuosituksen tilannetta seurattiin. Seurannassa todettiin, että sisäisen tarkastuksen vuonna 2018 antamista toimenpidesuosituksista vuoden 2019 syyskuuhun mennessä oli toteutettu 60 prosenttia.

Lisäksi valmisteltiin valtuuston päätettäväksi Helsingin kaupunkikonsernin sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteet sekä kaupunginhallituksen päätettäväksi Helsingin kaupungin eettiset periaatteet sekä Sisäinen valvonta ja riskienhallinta Helsingin kaupunkikonsernissa -ohje.

Kaupungin henkilöstöasioiden ohjaaminen

Vuoden 2019 kesäkuun alussa määriteltiin strategiakauden loppuun saakka tärkeimmät HR:n strategiset painopistealueet: vastuullinen työnantaja, vaikuttava palkitseminen, onnistumisen johtaminen, henkilöstön saatavuuden varmistaminen, oppiminen ja strategian suuntainen uudistuminen sekä johtamisen ja työkuultuurin kehittäminen. Kaupungin kansliassa sijaitseva henkilöstöosasto organisoitui uudelleen kyseisten strategisten HR-painopistealueiden ympärille.

Kaupungin riskikartoituksessa merkittäviksi henkilöstöriskeiksi tunnistettiin henkilöstön saatavuus, osaaminen sekä avaintehtävien varmistaminen poikkeustilanteissa. Päätettiin lisätä resursseja henkilöstön saatavuuden edistämiseen, parantaa työnantajamarkkinointia sekä tehostaa harjoittelijayhteistyötä ja valtakunnallista vaikuttamista koulutuksen aloituspaikkoihin. Palvelutoiminnan avaintehtävät kartoitettiin ja päätettiin toimenpidesuunnitelman vuosittaisesta seurannasta.

Vuoden aikana kaupunki uudisti kerta- ja ideapalkitsemisen toimintatavat, jotka kannustavat uudella tavalla ideointiin ja erinomaisiin suorituksiin. Kaupungin HR-palvelujärjestelmien uudistamistyö eteni, kun käyttöön saatiin uusi rekrytointijärjestelmä (Helbit). Rekrytoinnin toimintatavat ja prosessit uudistettiin, mitä uusi järjestelmä osaltaan tuki. Kesällä 2019 tehtiin kaupungin sisäinen selvitys keskeisimmistä henkilöstön saatavuuden ongelmista yhteistyössä toimialojen ja liikelaitosten kanssa. Henkilöstön saatavuuden edistämiseksi perustettiin henkilöstön saatavuus-yksikkö, jonka yhtenä tehtävänä on koordinoida kaupunkitasoisia toimenpiteitä työvoiman saatavuuden edistämiseksi.

Onnistumiskeskusteluille (aikaisemmat tulos- ja kehityskeskustelut) rakennettiin uusi järjestelmä (Onni), joka otettiin käyttöön vuoden 2020 alussa. Onni-järjestelmä on oleellinen esimiesten henkilöstöjohtamisen työväline, jonne kirjataan yksilöiden ja tiimien tavoitteita, odotuksia ja osaamisvaatimuksia. Myös työssä ja tavoitteissa onnistumista seurataan järjestelmässä, mikä edelleen varmistaa tavoitteiden asennan ja seurannan systemaattisuuden.

Kaupungin henkilöstön tasa-arvosuunnitelma hyväksyttiin kaupunginhallituksessa 24.6.2019. Suunnitelma sisältää tavoitteet ja toimenpiteet henkilöstön tasa-arvon edistämiseksi vuosina 2019–2021. Lisäksi yhdenvertaisuussuunnitelman vuosittaiset toimenpiteet hyväksyttiin. Toimenpiteillä edistetään kaupungin strategian suuntaisesti henkilöstön tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustyötä, mitä tehdään yhteistyössä kaupungin eri tahojen kanssa.

Joka toinen vuosi toteutettava työterveyskysely toteutettiin loka-marraskuussa. Kyselyyn vastasi yli 18 000 kaupungin työntekijää. Tulosten mukaan kaupungin työntekijät ovat sitoutuneita ja kokevat työnsä mielekkääksi ja työilmapiirin luottamukselliseksi. Vuonna 2018 toteutetun Kunta10-kyselyn tulosten perusteella tukea tarvitseville työyksiköille on laadittu omat kehittämissuunnitelmat ja kehittämistyössä on edetty järjestelmällisesti. Vastaavaa tukea tullaan tarjoamaan työterveyskyselyn perusteella tukea tarvitseville työyksiköille.

Uudistetut eettiset periaatteet hyväksyttiin kaupunginhallituksessa 28.10.2019. Eettiset periaatteet sovelletaan työyhteisöjen toimintatapoihin keskustellen huhtikuuhun 2020 mennessä.

Kaupunki haluaa panostaa erityisesti hyvään johtamiseen ja työn sujuvuuteen. Johtamisen laadun mittariksi määriteltiin toimiala- ja liikelaitoskohtaiset valmentavan johtamisen indeksit vuoden 2018 Kunta10-kyselyn tulosten perusteella sekä asetettiin tavoitteet johtamiselle vuodelle 2020. Johtamisen ja esimiestyön kehittämisessä keskeisiä toimenpiteitä olivat johdolle ja keskijohdolle kohdennetun uuden EMBA-valmennusryhmän aloittaminen sekä lähiesimiehille kohdennettujen valmennusohjelmien toteuttaminen. Kaupunkiyhteisillä esimiesvalmennuksilla tuettiin hyvää esimiestyötä ja johtamista, niiden kehittymistä sekä menetelmien hallintaa. Digitalisaatio-osaamisen kehittämiseen järjestettiin tilaisuuksia johtamis- ja esimiestehtävissä toimiville ja uusien työkalujen käyttöönottoa tukevia koulutuksia pidettiin koko henkilöstölle.

Virtuaalinen ryhmäkeskusteluiden ohjaaja Helvi otettiin käyttöön vuoden 2019 aikana.

Lakiin ja kaupunkistrategiaan pohjautuvan Työhyvinvointiohjelman (2018–2021) kausi on puolivälissä. Työhyvinvointia on edistetty kuuden eri teemakokonaisuuden osalta. Työhyvinvointiohjelma ohjaa ja haastaa jokaista ottamaan myös itse vastuuta hyvinvoinnistaan; yhtenä konkreettisena toimenpiteenä on Liikkuva työpaikka -hankkeen käynnistäminen.

Alkukeväästä 2019 julkaistiin Sopuisasti stadissa -toimintaohjelma epäasiallisen kohtelun ja häirinnän ennaltaehkäisyyn ja häiriötilanteissa toimimiseen.

Työtapaturvamavakuutuksen maksut nousevat ennusteiden mukaan vuodelle 2020 noin neljällä miljoonalla eurolla edellisiin vuosiin verrattuna. Nousua selittää vuoden 2019 lisääntyneet kustannukset. Itse työtapaturmien määrissä ei näytä tapahtuneen suurta muutosta. Maksujen nousua olisi voinut ehkäistä tehokkaammalla työkykyjohtamisella.

Viestintä, markkinointi ja osallisuus

Viestinnän ja markkinoinnin johtamista ja hyvien käytäntöjen jakamista kehitettiin vuonna 2019 niin kaupunginkansliassa kuin kaupunkitasollakin. Kaupunkistrategian etenemistä tuettiin aktiivisella, luotettavalla ja kiinnostavalla viestinnällä. Kriisi- ja häiriöviestinnän kyvykkyksiä kehitettiin kaupunkitasoisesti. Uusien alueiden ja täydennysrakentamisen saralla erityisesti Pasilan alueen suurten rakennushankkeiden valmistuminen kiinnosti sekä kuntalaisia että mediaa.

Helsingin kansainvälisen tunnettuuden ja vetovoiman lisäämistä tuettiin sekä viestinnän että markkinoinnin keinoin. Esimerkiksi Suomen EU-puheenjohtajuuskauden yhteydessä nostettiin vahvasti esiin kestävän kehityksen teemoja. Kaupungin elinkeino-, innovaatio- ja kilpailukyky politiikkaa tuettiin usein eri keinoin, muun muassa merkittävällä markkinoinnin ja viestinnän panostuksella Slush-tapahtumaan. Yhdessä kaupungin muiden toimijoiden kuten Helsinki Marketing Oy:n kanssa tiivistettiin yhteistyötä sekä ryhdyttiin rakentamaan kansainvälisen viestinnän ja markkinoinnin yhteisiä linjauksia.

Viestintäosastolla edistettiin myös digitalisaatio-ohjelman kärkihankkeisiin kuuluvan kanavastrategian ja domainpolitiikan laadintaa. Hel.fi-verkkosivuilla otettiin käyttöön uusi asiakaspalautetyökalu, jonka avulla parannetaan sisällön löydettävyyttä.

Kaupungintalon uusi aulakonsepti ja kohtaamisia mahdollistava tapahtumatori lanseerattiin käyttöön. Tapahtumatorin laajin erilaisia kohderyhmiä palveleva tapahtumakokonaisuus vuonna 2019 oli Helsinki Design Weekin yhteydessä toteutettu ”ilmastoviikko”.

Kaupunkistrategian mukainen tapahtumien tiekartta valmistui ja tiekartan toteutus alkoi. Uutena kumppanuustapahtumana suunniteltiin ja toteutettiin utelias kaupunkifestivaali Pointti yhdessä Ylen kanssa.

Sitovat toiminnan tavoitteet toteutuivat seuraavasti:

Kanslian digikartan toteuttaminen ja digitalisaation parempi hyödyntäminen kanslian digikyvykkyuden ja osaamistason vahvistamiseksi.

Tavoite toteutui, mittari toteutui.

- Toteutetaan data-analytiikan menetelmillä kaupunkistrategiaan tai kaupunkikokonaisuuteen liittyviä kokeiluja 3 kappaletta vuoden 2019 aikana. Kokeiluissa yhdistetään uusilla menetelmillä kaupungin sisäisiä tai ulkoisia tietovarantoja, joita ei ole aiemmin yhdistetty.

Mittari toteutui. Suunniteltuja ja dokumentoituja kokeiluja toteutettiin neljä kappaletta.

Alustana toimiminen innovaatiotoiminnalle ja uudelle liiketoiminnalle.

Tavoite toteutui, kaikki mittarit toteutuivat.

- Luodaan 1. versio kaupunkitasoiseksi toimintamalliksi siitä miten kaupunki toimii innovaatioiden, kehittämisen ja kokeilujen alustana yrityksille.

Mittari toteutui. Toimintamalli käsitelty kaupungin johtoryhmissä ja kaupunginhallituksen elinkeinojaostossa ja siihen tehty tarvittavat muutokset.

- Yritysten mitattu halukkuus suositella Helsinkiä sijaintipaikkana kasvaa vuoden 2016 lähtötasoon verrattuna.

Mittari toteutui. Yritysten halukkuus suositella Helsinkiä sijaintipaikkana oli noussut 13:sta 16:sta.

- Aluerakentamisprojekteissa aloitetaan 5 uutta rakentamiseen liittyvää tutkimus-, kehitys- ja innovaatiohanketta.

Mittari toteutui, 5 hanketta käynnistynyt.

Vakaan talouden ja kestävä kasvun turvaaminen.

Tavoite ei toteutunut, koska yksi kuudesta mittarista ei toteutunut.

- Rahoitetaan investoinnit tulorahoituksella siten, ettei lainakanta/asukas kasva 1 871 euroa/asukas.

Mittari toteutui. Kaupungin pitkäaikaisia lainoja lyhennettiin 86,5 miljoonaa euroa, ja uutta lainanottoa lykättiin edelleen vahvana säilyneen maksuvalmiuden turvin. Kaupungin lainakanta (sisältäen liikenneliikelaitoksen ulkoiset lainat) oli vuoden lopulla 1 013,6 miljoonaa euroa. Lainakanta/asukas on vuoden 2019 lopussa 1 551 euroa/asukas.

- Aloitettujen asuntojen lukumäärä 7 000 asuntoa.

Mittari ei toteutunut, aloitettuja asuntoja vuonna 2019 oli 6 928 asuntoa.

- Helsingiläisten yksityisen sektorin työpaikkojen määrän kasvu suhteessa asukasluvun kasvuun. Strategian tavoitteena on, että yksityisen sektorin työpaikkamäärä kasvaa väkilukua nopeammin, joten suhdeluvun pitää olla suurempi kuin 1,0, jotta tavoite toteutuisi.

Mittari toteutui, toteuma on suurempi kuin 1.

- Helsingin työttömyysaste ja pitkäaikaistyöttömien määrä laskevat vuoden 2017 lähtötasoon verrattuna.

Mittari toteutui. Helsingin työttömyysaste ja pitkäaikaistyöttömien määrä laskeneet vuoden 2017 lähtötasoon verrattuna.

- Varmistetaan hallintamuotojakauman tasapainottaminen maankäyttösopimuksilla ja tontinluovutuksessa, niin että oppilaaksiottoalueiden hallintamuotojakauma muuttuu kohti AM-ohjelman mukaista tavoitetta.

Mittari toteutui. Tarkastelut tehty uudella menettelyllä. Maankäyttösopimusneuvotteluihin ja tontinluovutukseen on toimitettu ja analysoitu hallintamuotojakaumatavoite sekä jatkettu hallintamuotokartan päivitystä. Työtä tulee vielä standardoida vuoden 2020 aikana.

- Parannetaan projektialueiden investointimäärärahojen vaikuttavuutta, käyttämättä jääneiden investointimäärärahojen osuus vähenee neljänneksen vuoteen 2018 verrattuna.

Mittari toteutui, projektialueiden investointimäärärahaa jäi käyttämättä 2 652, joka riittää tavoitteeseen.

150 KESKITETYSTI MAKSETTAVAT MENOT

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Tulot	4 350	0	4 350	10 071	5 721	0
Menot	-134 924	0	-134 924	-108 670	26 254	-1 032
Toimintakate	-130 574	0	-130 574	-98 599	31 975	-1 032
Poistot	0	0	0	18	-18	0
Tilikauden tulos	-130 574	0	-130 574	-98 617	31 957	-1 032

1 50 01 TOIMIELINTEN TOIMINTAKUSTANNUKSET, PORMESTARIN JA KAUPUNGINKANSLIAN KÄYTETTÄVÄKSI

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Tulot	0	0	0	0	0	0
Menot	-7 780	0	-7 780	-7 284	496	-40
Toimintakate	-7 780	0	-7 780	-7 284	496	-40
Tilikauden tulos	-7 780	0	-7 780	-7 284	496	-40

Suomen EU-puheenjohtajuuskauden vuoksi Helsingissä järjestettiin poikkeuksellisen paljon kansainvälisiä kokouksia ja konferensseja, mikä näkyi vastaanottojen määrässä. Vieraanvaraisuutta tarjottiin myös EU-puheenjohtajuuskauteen suoraan liittyville kokouksille kaupungin omissa edustustiloissa ja keskustakirjasto Oodissa. Vastaanottoja oli yhteensä 102. Korean tasavallan presidentti vieraili kaupungintalolla toukokuussa. Lokakuussa pormestari kutsui perinteiseen tapaan kansanedustajat vieraakseen. Kiireisestä vuodesta huolimatta budjetoitu määräraha ei ylittynyt.

Valtuusto kokoontui suunnitellut 21 kertaa ja kokousten pituudet olivat ennakoituja. Valtuusto järjesti tilivuonna kaksi seminaaria, jotka kuitenkin olivat aiempaa tiiviimmin järjestettyjä, toinen yksipäiväisenä ja toinen vuorokauden mittaisena. Näin ollen kulut olivat edellisvuotta pienemmät ja alittivat budjetoitua määrää.

Kaupunginhallitus kokoontui suunnitellusti. Kaupunginhallituksen asettamien toimielinten toiminnassa oli enemmän vaihtelua, jonka ennakoiminen on vaikeampaa. Budjetoitua verrattuna saavutettiin noin 20 prosentin säästö.

Kaupungin kansainvälisen edunvalvonnan merkityksen korostuminen ja tiiviimpi osallistuminen niin verkostoihin kuin kahdenväliseen toimintaan kasvatti edelleen pormestarikunnan matkustamista. Edellisvuoteen verrattuna määrärahaa käytettiin 25 prosenttia enemmän.

Historiatoimikunta edisti Helsingin historia-portaali -hanketta. Se on Helsingin kaupungin historiaa ja sen lähteitä keskitetysti eri käyttäjäryhmille esittelevä verkkosivusto. Tammikuussa 2019 julkaistiin virtuaalikonkonnaisuus, johon kuului VR-lasien avulla koettava kierros Santahaminan vuoden 1918 tapahtumien paikoille sekä karttapohjainen sisällöllisodan muistopaikat esittelevä verkkonäyttely. Toimikunta järjesti Ajankohtaista Helsingin historiasta -yleisötilaisuuden Oodissa 11.4.2019. Vuosien 1864–1915 historian kirjoittaminen käynnistyi.

1 50 02 KESKITETYSTI MAKSETTAVAT HENKILÖSTÖMENOT, KAUPUNGINKANSLIAN KÄYTETTÄVÄKSI

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Tulot	0	0	0	330	330	0
Menot	-20 969	0	-20 969	9 790	30 759	0
Toimintakate	-20 969	0	-20 969	10 120	31 089	0
Tilikauden tulos	-20 969	0	-20 969	10 120	31 089	0

Jaksotetut henkilöstömenot

Jaksotettujen henkilöstömenojen kokonaismenoksi muodostui 16,6 miljoonaa euroa. Lomapalkkavelan määrä kasvoi tilinpäätökseen 2018 verrattuna 17,4 miljoonaa euroa. Lomapalkkavelan muutos toteutui talousarviossa arvioitua suurempana (varaus talousarviossa 10,0 miljoonaa euroa). Osasyys talousarviota suurempaan toteumatason oli kilpailukysopimukseen sisältyneen 30 prosentin lomarahaleikkauksen poistuminen ja se, että lomarahaleikkausta ei huomioita enää vuoden 2019 tilinpäätöksessä vuosien 2016-2018 tilinpäätösten tapaan. Lomapalkkavelan jaksotusta purettiin vuonna 2019 sosiaali- ja terveystoimialalta HUSiin siirtyneen henkilökunnan osalta ja sen vaikutus oli 4,9 miljoonaa euroa. Lomapalkkavelan määrää vähensi myös ammatillisen koulutuksen opettajien siirtyminen vuosityöaikajärjestelmään vuonna 2019.

Vakuutusmaksujen tasaus vähensi menoja tässä kohdassa 1,3 miljoonaa euroa.

Työsuhdematkalippu

Työsuhdematkalippu-kohdan kokonaismenoksi muodostui 5,2 miljoonaa euroa. Määrärahalta tuettiin henkilöstön työsuhdematkalippuetua tai vaihtoehtoisesti annettiin rahallista tukea polkupyörän hankintaan. Määräraha ylittyi 2,2 miljoonaa euroa.

Eläkkeet

Määrärahaa on varattu kaupungin oman eläkejärjestelmän mukaisiin menoihin sekä niihin eläkemenoihin, joita ei voida kohdistaa millekään hallintokunnalle. Kohdan menoja vähentäväksi summaksi muodostui 31,7 miljoonaa euroa (kyseinen summa pienensi menotasoja joka kyseiselle talousarviokohdalle olisi muuten toteutunut). Varaus talousarviossa kyseisiin kustannuksiin oli 7,2 miljoonaa euroa (menoja lisäävästi).

Menoja vähensi lakisääteisen eläkevastuuvarauksen purkaminen, jonka vaikutus oli 8,8 miljoonaa euroa. Lisäksi vuonna 2019 kirjanpidollinen eläkevastuu pieni laskentaperusteiden tarkistuksen vuoksi ja sen vaikutus oli 23,9 miljoonaa euroa. Menoja vähentää myös kaupungin KuEL-eläkkeiden tasaus ja sen vaikutus oli 10,9 miljoonaa euroa.

1 50 03 MAKSUOSUUDET, KORVAUKSET JA JÄSENMAKSUT, KAUPUNGINKANSLIAN KÄYTETTÄVÄKSI

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Menot	-37 030	0	-37 030	-36 678	352	0
Toimintakate	-37 030	0	-37 030	-36 678	352	0
Tilikauden tulos	-37 030	0	-37 030	-36 678	352	0

Kunnallisverotus

Menoihin kirjattiin valtion veloittamat verohallintolain 11 § mukaiset verotuksen toteuttamisesta aiheutuneet kustannukset 16,8 miljoonaa euroa. Näissä kustannuksissa nousua oli edelliseen vuoteen nähden yli 2 miljoonaa euroa.

Osuudet ja korvaukset

Kaupungin elinkeinopolitiikan sekä tapahtumatuotannon toteuttamiseen liittyviä avustuksia kaupunkikonserniin kuuluville yhteistöille ja säätiöille maksettiin Helsingin Markkinointi Oy:lle 4,9 miljoonaa euroa sekä Tapahtumasäätiölle 3,4 miljoonaa euroa. Uudenmaanliiton maksuosuus oli 3,1 miljoonaa euroa, Helsingin Väylä Oy:n rahoituskustannusten maksuosuus oli 2,4 miljoonaa euroa, Helsinki Business Hub Ltd Oy:n maksuosuus 1,3 miljoonaa euroa sekä Forum Viriumin maksuosuus 1,2 miljoonaa euroa.

Jäsenmaksut

Suurimmat yksittäiset jäsenmaksut maksettiin Suomen kuntaliitolle 2,0 miljoonaa euroa, KT Kuntatyönantajat -järjestölle 0,8 miljoonaa euroa ja Uudenmaan virkistysalueyhdistys ry:lle 0,4 miljoonaa euroa.

1 50 04 KESKITETTY HANKETOIMINTA, KAUPUNGINKANSLIAN KÄYTETTÄVÄKSI

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Tulot	4 350	0	4 350	9 741	5 391	0
Menot	-7 145	0	-7 145	-11 506	-4 361	0
Toimintakate	-2 795	0	-2 795	-1 765	1 030	0
Poistot	0	0	0	18	-18	0
Tilikauden tulos	-2 795	0	-2 795	-1 783	1 012	0

Keskitetyn hanketoiminnan määrärahaalla rahoitettiin vuonna 2019 yhteensä 62 kaupungin eri toimialojen EU-hanketta (muun muassa 6Aika-hankkeet) sekä muita ulkopuolisella osarahoituksella toteutettuja hankkeita. Euroopan unionin rahoittamia hankkeita oli vuoden 2019 aikana 52 ja muulla ulkopuolisella rahoituksella rahoitettiin 10 hanketta. Vuonna 2019 hankkeisiin käytettiin 11,5 miljoonaa euroa, joista EU-hankkeiden osuus oli 9,8 miljoonaa euroa. Tuloihin on kirjattu EU:lta ja muilta rahoittajilta saatuja tukia yhteensä 9,7 miljoonaa euroa. Tuloista EU-hankkeiden osuus oli 8,4 miljoonaa euroa. Vuoden 2019 osalta toimintakate toteutui talousarviota parempana.

1 50 05 TYÖMARKKINATUEN KUNTAOSUUS, KAUPUNGINKANSLIAN KÄYTETTÄVÄKSI

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Menot	-62 000	0	-62 000	-62 992	-992	-992
Toimintakate	-62 000	0	-62 000	-62 992	-992	-992
Tilikauden tulos	-62 000	0	-62 000	-62 992	-992	-992

Työmarkkinatuen kuntarahoitusosuuden määrä nousi vuonna 2019 noin 63 miljoonaan euroon, mikä oli noin 500 000 euroa (0,8 prosenttia) edellisvuotta enemmän. Tuen saajien määrä aleni hieman edellisvuodesta, mutta sillä ei ollut maksuosuutta alentavaa vaikutusta. Syynä tähän on se, että samaan aikaan kuukausittain tukea saavien määrän kasvu ei pysähtynyt ja henkilöitä siirtyi korkeamman maksuosuuden (70 prosenttia) piiriin. Työttömyysturvan aktiivimalliin tuli keväällä 2019 muutos, jonka seurauksena aktiivisuusehdon saattoi täyttää aiempaa useammin siten, että sillä ei ollut vaikutusta maksuosuuteen. Näin ollen myös aktiivimallin kustannuksia laskeva vaikutus jäi oletettua pienemmäksi. Osaltaan työmarkkinatuen kuntarahoitusosuuden kehitykseen vaikutti haastavimmassa työmarkkina-asemassa olevan perustoimeentulotukea saavan asiakasryhmän sekä vuosina 2015–2016 turvapaikanhakijoiksi Suomeen saapuneiden asiakasryhmän siirtyminen työmarkkinatuella vuonna 2017. Tämän arvioidaan lisänneen työmarkkinatuen kuntarahoitusosuuden kustannuksia syksystä 2019 alkaen.

PALVELUKESKUSLIIKELAITOS

Määrä- ja taloustavoitteet

1 000 euroa	Talousarvio	Toteutunut	Poikkeama
Tuloskehitys			
Liikevaihto	96 976	101 336	4 360
Liikelyijäämä/alijäämä	5 031	3 060	-1 971
Tilikauden ylijäämä/alijäämä	4 951	2 980	-1 971
Varsinaisen toiminnan rahavirta	5 474	3 169	-2 305
Investointien rahavirta	-800	-259	541
Muut maksuvalmiuden muutokset	-320	248	568
Vaikutus maksuvalmiuteen	4 354	3 158	-1 196
Peruspääoman tuotto (8 %)	80	80	0

	Talousarvio	Toteutunut	Poikkeama
Suoritavoitteet			
Tehokkuus/taloudellisuus			
Liikevaihto/henkilö, 1 000 euroa	70,0	72,3	2,3
Toiminnan laajuustiedot			
Liikevaihdon muutos, prosenttia	-10,5	-8,3	2,2
Investoinnit liikevaihdosta, prosenttia	0,8	0,3	-0,5
Tuottavuus			
Jalostusarvo/henkilö	93	104	11
Resurssit			
Henkilöstön määrä (31.12.)	1 386	1 402	16,0
Kannattavuus			
Liikelyijäämä liikevaihdosta, prosenttia	5,1	3,0	-2,1
Sijoitetun pääoman tuotto, prosenttia	7,0	4,2	-2,8
Rahoitusrakenne			
Omavaraisuusaste, prosenttia	82,6	84,0	1,4
Sivovat toiminnalliset tavoitteet			
Asiakastyytyväisyys vähintään, (asteikolla 1–5)	3,5	3,8	0,3

Palvelukeskusliikelaitos kaupungin toiminnassa ja taloudessa

Palvelukeskusliikelaitos huolehtii palvelutoiminnan tukipalvelujen tuottamisesta kaupungille. Liikelaitoksen pääasiallinen toiminta muodostuu ateria- ja puhtaanapidon palvelujen, vahtimestaripalvelujen sekä puhelin- ja hyvinvointipalvelujen tuottamisesta ja kehittämisestä Helsingin kaupungin toimialoille ja liikelaitoksille. Liikelaitos käyttää toiminnassaan nimeä Palvelukeskus Helsinki.

Palvelukeskus Helsingin tehtäviin kuuluu myös kaupungin valmius-, päivittäistavarahuolto- ja pelastuspalvelusuunnitelmissa määritellyjä poikkeusolojen ruokahuoltotehtäviä.

Jo vuonna 2018 aloitettua vuositeemaa, päivä päivältä parempaa palvelua, jatkettiin vuonna 2019 palvelukävelyjen muodossa. Palvelukävelyillä pyritään sekä oman henkilöstön että asiakkaiden kanssa tarkastelemaan palvelupolkuja ja kehittämään niitä asiakkaan näkökulmasta. Palvelukävelyllä asiakaspolku kävellään konkreettisesti läpi yhdessä asiakkaan kanssa, ja samalla keskustellaan asioista, joihin asiakas on palvelussa tyytyväinen tai joihin toivotaan parannusta. Osallistujien havainnot, huomiot ja kiitokset kirjataan ylös sähköiselle lomakkeelle.

Palvelukeskus Helsingin ruokapalvelutuotantoa on päätetty kilpailuttaa kaupunginvaltuuston 8.10.2014 (§ 322) päätöksen mukaisesti vuosina 2015–2022 hallitusti ja vaiheittain sosiaali- ja terveystoimialalla sekä kasvatuksen ja koulutuksen toimialalla.

Palvelukeskus Helsinki on varautunut kilpailutuksiin tehostamalla ja kehittämällä omaa toimintaansa, jotta liikevaihdossa voidaan varmistaa toiminnan kannattavuus, palvelujen laadukas tarjonta sekä monipuolisuus asiakkaita tyydyttävällä tavalla. Tavoite vaikeutuu kilpailutuskierron kierrokselta, koska kilpailutusten jälkeen liikelaitoksen kiinteiden kustannusten sopeuttaminen on koko ajan haastavampaa.

Palvelukeskus Helsingin liikevaihto oli 101 miljoonaa euroa. Henkilöstömäärä vuoden lopussa oli 1 345 vakinaista ja 57 määräaikaista, yhteensä 1 402 henkilöä. Peruspääoman suuruus on 1 miljoona euroa, josta maksettiin suunnitelman mukaisesti peruspääoman tuottoa kaupungille 80 000 euroa (8 prosenttia).

Liikevaihto laski 9 miljoonaa euroa edellisestä vuodesta logistiikkakeskuksen ja monipalvelujen kilpailutettujen kohteiden siirron vuoksi. Kaupungin sisäisille asiakkaille myytävien palvelujen yksikköhintoja tarkistettiin vastaamaan palvelun toteuttamiseen käytettävien raaka-aineiden ja henkilöstön sekä vuokratyövoiman käytön kustannuksia.

Vuoden aikana toteutettiin Palvelukeskus Helsingin vastuullisuuspolitiikkaa ja -ohjelmaa, jotka pohjautuvat kaupungin linjauksiin; Hiilineutraali Helsinki 2035 -toimenpideohjelmaan, kaupungin yhdenvertaisuusohjelmaan, eettisiin periaatteisiin ja muihin kaupunkitasoisiin linjauksiin. HNH 2035 -toimenpideohjelmissä on useita toimenpiteitä, joissa Palvelukeskus Helsinki on vastuutahona. Vuonna 2019 kaupunginvaltuusto on tehnyt myös päätöksen, jolla tähdätään lihan ja maidon käytön puolittamiseen kaupungin ruokapalveluissa. Ilmasto- ja ympäristötavoitteilla on merkittäviä vaikutuksia ruokapalvelujen suunnitteluun, toteuttamiseen ja palvelukehitykseen.

Palvelukeskus Helsinki on ollut mukana kaupungin digitalisaatioyöpajoissa ja liikelaitosten digijohtoryhmässä ja nostanut digitaalisuuden vahvistamisen, tekoälyn hyödyntämisen ja infran vahvistamisen painopisteiksi. Näitä hyödynnetään myös tulevaisuudessa muun muassa uuden mahdollisen tuotantolaitoksen tuotantoratkaisuissa. Vuoden 2019 aikana Palvelukeskus laati oman digitalisaatio-ohjelmansa.

Johtokunta korostaa, että henkilöstön saatavuus ja ammattitaito on Palvelukeskus Helsingin yksi merkittävimmistä riskeistä. Syyksi henkilöstön heikkoon saatavuuteen on tunnistettu toimialan vaatimaton palkkaus sekä yleinen palvelutyön arvostus. Henkilöstön saatavuutta on pyritty parantamaan Valovoimaa rekrytointiin- ja Elinvoimaa osaamiseen -kärkiprojektien toimenpiteillä.

Valovoimaa rekrytointiin -kärkiprojektissa työvoiman saatavuuden varmistamisen keinoiksi oli painopisteeksi otettu työnantajakuvaan kehittäminen. Työnantajakuvaan kehitettiin käytännönläheisesti neljästä osa-alueesta tarkasteltuna.

Osa-alueet olivat

1. henkilöstökokemus
2. näkyvyys
3. rekrytointiprosessi ja -viestintä
4. yhteistyö.

Tavoitteiden toteutuminen

Laatutavoitteiden toteutuminen

Laatua kehitetään muun muassa sisäisten auditointien avulla. Vuodesta 2017 alkaen on auditoitu kaikki monipalvelujen toimipaikat mukaan lukien päiväkotisivous. Hoitoalan toimipaikat auditoidaan joka toinen vuosi ja koulut ja päiväkodit joka kolmas vuosi. Kaikissa toimipaikoissa käytetään soveltuvin osin samaa auditointilomaketta. Vuosittain auditoidaan noin 150 toimipaikkaa.

Ympäristötavoitteiden toteutuminen

Palvelukeskuksen tärkeimmät ympäristötoimenpiteet 2019 olivat muun muassa kasvisruuan lisääminen, ruokahävikin vähentäminen, kuljetusten tehostaminen ja hankintojen ympäristökriteereiden tiukentaminen muun muassa Kohti hiilineutraaleja kuntia ja maakuntia -hankkeen myötä (Canemure). Monet tavoitteet ovat osana Hiilineutraali Helsinki 2035 -toimenpideohjelmaa, ja toimenpiteiden toteutumista voi seurata ilmastovahti-sivustolla <https://ilmastovahti.hel.fi/>.

Vuonna 2019 lisättiin ympäristöasioista viestimistä ja tiedottamista tavoitteena koko henkilöstön ympäristötietoisuuden lisääminen. Vuonna 2020 jatkuu vastuullisuusohjelman teemojen toteuttaminen ja niistä viestiminen.

Toimintatavoitteiden toteutuminen

Palvelukeskus Helsinki ei saavuttanut vuonna 2019 talousarvion mukaista tulostavoitetta. Tilikauden ylijäämätavoite oli 4,95 miljoonaa euroa. Tilikauden ylijäämäksi muodostui 2,98 miljoonaa euroa. Tavoite alittui noin 2 miljoonalla eurolla johtuen Palvelukeskus Helsingin KuEI-maksun subventoinnin päättymisestä vuonna 2019.

Sitova toiminnan tavoite

1. Kehitymme yhdessä, osallistamme ja muutamme toimintakulttuuria
2. Palvelemme päivä päivältä paremmin
3. Huolehdimme palvelujen laadusta ja uudistamme niitä
4. Toimimme vastuullisesti, kestävästi ja tuottavasti
5. Olemme haluttu työpaikka ja huolehdimme henkilöstöstä.

Tavoite toteutui. Sitovan toiminnan tavoitteen mittari – asiakastytyväisyys vähintään 3,5 (asteikolla 1-5) – ylitti asetetun tavoitteen. Asiakastytyväisyys oli 3,82.

Muut toiminnan tavoitteet

- Ensimmäisenä toiminnan tavoitteena oli saavuttaa vähintään 5,1 prosentin likeylijäämä liikevaihdosta. Palvelukeskus Helsingin toteutunut likeylijäämä liikevaihdosta oli 3,0 prosenttia.
- Toisena toiminnan tavoitteena oli sijoitetun pääoman tuotto vähintään 7,0 prosenttia. Palvelukeskus Helsingin sijoitetun pääoman tuotto oli 4,2 prosenttia.
- Kolmantena toiminnan tavoitteena oli henkilöstökulujen osuus (mukaan lukien työvoiman ostot) enintään 49,6 prosenttia liikevaihdosta. Palvelukeskus Helsingin henkilöstökulujen osuus v. 2019 oli 53,9 prosenttia. Henkilöstökulujen kasvuun vaikuttivat KuEl-maksun nostaminen ja vuokratyövoiman lisääntyneet käyttöt.

Lyhyt katsaus yksiköittäin

Monipalvelut

Monipalvelut-yksikkö tarjoaa ruokapalveluja sekä ruoka- ja siivouspalvelujen yhdistelmäpalveluja muun muassa Helsingin kaupungin kouluissa, päiväkodeissa, leikkipuistoissa ja hoitoalan toimipaikoissa, kuten sairaaloissa, seniorikeskuksissa, palvelutaloissa ja muissa Helsingin kaupungin ylläpitämissä asumisyksiköissä sekä kotiaterioiden kautta kuntalaisten kotona.

Vuoden 2019 aikana Palvelukeskus Helsingiltä siirtyi liikevaihtoa ja kohteita kilpailutusten myötä muille toimijoille siten että vuoden 2019 alussa ulkoistettiin 11 päiväkotia ja 11 koulua sekä 1.8.2019 alkaen uudelleenkilpailutuksen myötä kymmenen koulua.

Toimintakauden aikana ruokapalvelua tarjottiin noin 460 kohteessa ja siivouspalvelua 180 kohteessa. Lisäksi toimitettiin aterioita noin 165 kohteeseen, joita olivat muun muassa leikkipuistot, ryhmäperhepäiväkodit ja pienet asumisyksiköt. Päivittäin tarjottiin asiakkaille noin 100 000 ateriala, joista erityisruokavalioiden osuus kasvoi entisestään.

Vastuullisen ruoan kehitystyötä jatkettiin yhteistyössä kasvatuksen ja koulutuksen toimialan kanssa. Palvelukeskus Helsinki palkittiin neljännen kerran päiväkotien ruokapalvelujen luomun Suomen mestaruudella vuonna 2019.

Digitalisaation hyödyntämistä jatkettiin muun muassa älyvaaka-sovelluksen pilotoinnilla. Älyvaaka-projektilla on tarkoitus löytää ratkaisuja ruokahävikin vähentämiseen.

Muita mainittavia kehityshankkeita ovat olleet Helsinki Education Weekin aikana koululaisille järjestetty kouluruokatyöpaja, jossa oppilaat saivat itse valmistaa pienimuotoisesti kouluruokansa, hävikkiruoan myynti Lunchie-sovelluksella ja Urban Food -pilotit Etu-Töölössä, Viva Espanja -ruokateema kaikilla toimilinjilla, Koulusafkaa Helsingissä -Instagram-tilin avaaminen ja osallistuminen Pointti-kansalaisfestivaalin yhteydessä järjestettyyn pop up -leikkipuistotahtumaan yhdessä kasvatuksen ja koulutuksen toimialan kanssa.

Vuoden 2020 aikana monipalvelutyksikkö yhdessä kaupunginkanslian kanssa kilpailuttaa seuraavat ostosopimuksensa: pakkausmateriaalit, astiat ja lautaset, maitotaloustuotteet, liha ja lihajalosteet sekä työvaatteet.

Pakkalan tuotanto valmistaa Helsingin kaupungin toimialoille noin 50 000 annosta / 10 000 kg ruokaa päivässä. Lisäksi tehtäviin kuuluu poikkeusolojen ruokahuoltotehtäviä, jotka liittyvät kaupungin valmiussuunnitteluun, kansanhuoltoon ja pelastuspalveluun. Kotiateria-asiakkaiden määrä on noin 1 200.

Osana toimintavarmuuden ylläpidon haasteita nousee esiin myös työvoiman saatavuusongelmat, jotka näkyivät vuoden 2019 suurena henkilöstövuokrakustannuksina.

Puhelin- ja hyvinvointipalvelut

Yksikkö tuottaa sosiaali- ja terveystoimialalle kaupunginvaltuuston edellyttämiä digitaalisia palveluja esimerkiksi kotihoidon etähoitoa, kotihoidon turvapuhelinpalvelua ja erityisryhmien kuljetuspalveluja. Turvapuhelinpalveluasiakkaita on noin 4 000 ja etähoitoasiakkaita noin 900. Palvelujen tarve on kasvanut tasaisesti, välitettyjä matkoja on noin 70 000 kuukaudessa ja virtuaalisia etäkäyntejä on noin 40 000 kuukaudessa.

Kotona asumisen tukipalveluilla on nähtävissä kasvua tulevaisuudessa ja uusia teknologioita pilotoidaan ja otetaan käyttöön. Näistä esimerkkeinä ovat muistisairaiden GPS-kello, lääkeautomaatti, biometriikka-anturit, etädiagnostiikka ja erilaiset kodin anturit.

Yksikön ylläpitämä kontaktienhallintajärjestelmä on käytössä suuressa osassa toimialojen ja liikelaitosten asiakaspalveluja. Yksikkö tuottaa lisäksi itse 24 tuntia vuorokaudessa kaupungin keskitettyä asiakaspalvelua. Kanavia ovat esimerkiksi perinteinen puhelinvaihe ja uusina chat ja chatbot.

Yksikkö tarjoaa tietojärjestelmiin pohjautuvia palveluita kaupunkikonsernille, esimerkiksi pikapalautejärjestelmän ja uutena vuonna 2020 saavutettavuuden mittauksen ja sovellusrobotiikkapalvelun (RPA). Myös useita Helsingin kaupungin digitalisaatio-ohjelman tavoitteita on mahdollista toteuttaa palveluina puhelin- ja hyvinvointipalveluissa, esimerkiksi digitaalisen perustan uudistaminen ja monikanavainen asiakaspalvelu.

Tukipalvelut

Tukipalvelujen tehtävänä on tukea liiketoimintayksikköjä niiden omassa tehtävässään. Lisäksi toiminto tuottaa hallinnollisia tukipalveluja. Vuonna 2019 jatkettiin edelleen tukitoimintojen prosessien ja työnkulkujen sähköistämistä erityisesti viemällä päätöksentekoprosesseja Luukku-järjestelmään.

Hankinnat ja logistiikka toimivat tiiviissä yhteistyössä kaupunginkanslian hankintayksikön kanssa muun muassa määrittelemällä hankintatarpeita ja -kriteerejä. Erityisenä painopisteenä on ollut vastuullisuuskriteerien tarkentaminen ja kotimaisten raaka-aineiden käytön lisääminen.

Vuoden 2019 aikana jatkettiin esimiesten ja ohjaajien ryhmä- ja yksilövalmennuksia. Valmennuksen tavoitteena oli henkilöstöjohtamisen taitojen kehittäminen, toimintakulttuurin yhtenäistäminen ja strategian jalkauttaminen.

Elinvoimaa osaamiseen -kärkiprojektissa on vuoden 2019 aikana toteutettu OsaamisLuotsi-työskentely, jossa kartoitettiin avainhenkilöiden näkemyksiä tulevaisuuden muutostrendeistä ja tarvittavista osaamisista. Projektissa määriteltiin liikelaitoksen toimintaympäristön muutokset, tulevaisuuden vahvuudet ja kriittiset menestystekijät sekä yhteiset ydinosuudet.

Kehityspalvelut

Kehityspalvelut-yksikkö vastaa Palvelukeskus Helsingin asiakkuuksien kehittämisestä, laatu- ja vastuullisuustyöstä, ympäristöasioista, viestinnästä, brändin ohjauksesta ja markkinoinnista. Yksikkö vastaa myös strategian ohjauksesta ja toimintajärjestelmän kehittämisestä sekä Palvelukeskustasoisesta kehittämishankkeiden hallinnasta. Yksikkö tukee liiketoimintoja ja toimii tiiviissä yhteistyössä sekä sisäisten että ulkoisten asiakkaiden kanssa. Yksikön johtoryhmään kuuluvat yksikönjohtajan lisäksi toimintojen päälliköt.

Vastuullisuustyön ohjaamiseen liittyvät ympäristövastuun, taloudellisen vastuun ja sosiaalisen vastuun tavoitteet, jotka on koottu Palvelukeskus Helsingin vastuullisuusohjelmaan. Vastuullisuus- ja laatu tiimi ohjaa tavoitteiden asettamista ja tavoitteiden saavuttamista yhdessä tulosyksiköiden ja kaupunkitasoisten ryhmien, muun muassa HNH2035, kanssa.

Asiakkuudenhoito on organisoitu asiakasvastuuttain ja keskittynyt asiakkuustyöhön ja osallistamiseen muun muassa asiakkuudenhoito-ohjelman ja asiakkuussuunnitelmien laatimisella sekä asiakaskokemuksen seuraamisella. Palautejärjestelmää on kehitetty kaupunkiyhteisen järjestelmän puitteissa. Koulu- ja oppilaitosuokailussa pilotoitu pikapalautekanava on vakiintunut siten, että puhelin- ja hyvinvointipalvelut tarjoavat pikapalautejärjestelmää palveluna kaupungin asiakaskokemuksen seuraamiseen. Tilaa- ja käyttäjäasiakkaisiin pidetään jatkuvaa yhteyttä uutiskirjeellä sekä palveluiden ohjausryhmissä ja yhteisissä toimialakohtaisissa työpajoissa.

Viestintää on tehostettu erityisesti asiakasviestinnällä ja sisäisellä viestinnällä. Sidosryhmille suunnattua viestintää toteutetaan sähköisellä uutiskirjeellä. Viestinnän painopisteenä on jatkossa vahvistaa entisestään toimintaa tukevaa viestintää sekä työnantajakuvan rakentamista, jolla pyritään varmistamaan ammattitaitoisen työvoiman saantia. Työnantaja- ja brändikuvaa tarkennetaan vuoden 2020 aikana osaksi kaupungin brändihierarkiatyötä.

Kehityspalvelut-yksikkö on mukana Palvelukeskus Helsingin yhteisten kärkiprojektien koordinoinnissa. Yhteinen palvelupolku -palvelumuotoiluprosjektissa pyritään määrittelemään tärkeimmät palvelupolut, joihin suunnitellaan palvelutilanteita parantavaa sisältöä muun muassa digitaalisilla ratkaisuilla. Asiakaskokemuksen mittaamista kehitetään ja siihen liitetään mahdollisesti Helsinki-tasoinen mittari.

Rakentamispalveluliikelaitos

Määrä- ja taloustavoitteet

1 000 euroa	Talousarvio	Toteutunut	Poikkeama
Tuloslaskelma			
Tuotot	213 901	253 701	39 800
Varsinaiset kulut	-206 418	-242 915	-36 497
Poistot	-3 728	-3 086	642
Liikelyijäämä/alijäämä	3 754	7 700	3 946
Korkotuotot/ -kulut	0	10	10
Korvaus peruspääomalle	1 944	1 944	0
Tilikauden ylijäämä/alijäämä	1 810	5 746	3 936

	Talousarvio	Toteutunut	Poikkeama
Suoritetavoitteet			
Tehokkuus/taloudellisuus			
Liikevaihto/henkilö, 1 000 euroa	158,6	187,4	28,8
Käyttökate/henkilö, 1 000 euroa	5,5	8,0	2,5
Toiminnan laajuustiedot			
Liikevaihdon muutos, prosenttia	0,0	7,4	7,4
Investoinnit liikevaihdosta, prosenttia	1,4	0,8	-0,6
Rakennettu katuala, ha *)	18,5	12,7	-5,8
Rakennettu katuvihreä, ha *)	5,4	2,5	-2,9
Rakennettu puistoala *)	11,7	12,0	0,3
Vesi- ja viemäriputket, jm *)	14 600	13 100	-1 500
Uudis- ja korjausrakentamiskohteet, kpl *)	3 425	4 336	911
*) Asiakkaiden tilauksista, hankkeiden vaikeusasteista ja tuottavuuskehityksestä johtuen määrät voivat vaihdella vuosittain +/- 10 %.			
Hoidettavat katualueet, ha **)	1 149	1 157	8
Hoidettava katuvihreä, ha **)	296	293	-3
Hoidettavat puistoalueet, ha **)	918	914	-4
Luonnonhoitotyöt metsissä, ha **)	273	279	6
**) Vuosivaihtelusta ja uusien alueiden rakentamisesta johtuen hoidettavat alueet kasvavat vuosittain 1-5 %.			
Resurssit			
Henkilöstön määrä (31.12.)	1 349	1 354	5
Kannattavuus			
Käyttökate, prosenttia	3,5	4,3	0,8
Liikelyijäämä liikevaihdosta, prosenttia	1,8	3,0	1,2

Tuottavuus	Talousarvio	Toteutunut	Poikkeama
Tuottavuus (2016=100)	105	111	6
Tilankäytön tehokkuuden mittari			
Tilojen kokonaispinta-ala, htm ²	76 400	75 904	-496
Indeksi (2016= 81 006 htm ² kokonaispinta-ala)	94,3	93,7	-0,6

Keskushallintoon kuuluva rakentamispalveluliikelaitos (Stara) aloitti toimintansa 1.6.2017. Vuosi 2019 oli Staralle toinen kokonainen toimintavuosi liikelaitoksena.

Vuoden aikana muun muassa osallistuttiin kaupunginkanslian johdolla tehtyyn selvitykseen kaupungin palvelustrategisista linjauksista. Kaupunkiympäristön toimialan ja Staran välinen yhteistyö jatkui ja syveni. Aikaisempaa pidempiaikaiset palvelusopimukset ympäristönhoitoon ja ylläpitoon olivat voimassa. Staran liikevaihto kasvoi, koska rakentamisen volyyymi oli edellisvuotta korkeampi. Myös ylläpidon liikevaihto toteutui edellisvuotta suurempana. Palvelukeskusliikelaitoksen logistiikkakeskuksen koko toiminta siirrettiin 1.12.2018 alkaen osaksi Staran logistiikkaosastoa.

ton toimintaa. Logistiikkakeskus toimi ensimmäisen kokonaisen toimintavuoden osana Staraa ja tämä toi mukanaan uutta liikevaihtoa ja asiakkuuksia. Stara logistiikka vastaanotti myös kaupunkiympäristön toimialalta kalustoa, joka siirrettiin Staran hallintaan.

Staran toiminnassa toteutettiin Helsingin kaupungin strategiaa ja tavoiteltiin Staran visiota ja vuoteen 2021 ulottuvaa tahtotilaa menestystekijöiden ja strategisten kehittämishankkeiden avulla. Staran strategiaa kehittämishankkeita ja toimenpiteitä jatkettiin vuonna 2019 kilpailukykyisyyden parantamiseksi. Tavoitteena on vahva asiakaslähtöisyys ja tuottavuuden parantaminen, jota tavoitellaan mm. kehittämällä johtamista, prosesseja, hankintoja, resurssien hallintaa ja osaamista. Kaikki strategiset kehittämishankkeet ovat käynnissä tai alkamassa. RALA-sertifikaatti on edelleen voimassa. Siihen liittyen tehtiin arviointeja ja toteutettiin sisäisiä auditointeja. Toimintatapojen kehittäminen jatkuu prosessityön kautta.

Staran liikevaihto vuodelta 2019 oli 250,2 miljoonaa euroa, jonka lisäksi liiketoiminnan muita tuottoja kertyi 3,5 miljoonaa euroa. Liikelylijäämää kertyi 7,7 miljoonaa euroa ja tilikauden ylijäämäksi muodostui 5,7 miljoonaa euroa. Koko vuoden tuotot kasvoivat 17,6 miljoonaa euroa (7,4 prosenttia) edelliseen vuoteen verrattuna ja tilikauden ylijäämä oli 0,4 miljoonaa euroa edellisvuotta suurempi. Peruspääoman suuruus oli 24,3 miljoonaa euroa, josta maksettiin suunnitelman mukaisesti tuottoa kaupungille 1,944 miljoonaa euroa. Henkilöstömäärä vuoden lopussa oli 1 189 vakinaista ja 165 määräaikaista eli yhteensä 1 354 henkilöä.

Muiden resurssien osalta Staran toimitilastrategia 2018–2020 on päivitetty 2019 ja sen pohjalta on tehty toimitilasuunnitelma vuodelle 2020. Suunnitelmassa korostetaan edelleen erityisesti tilatehokkuuden kasvavaa merkitystä. Roihupellon itäisen päätukikohdan korvaavan Vuosaaren uuden tukikohdan rakentamisen ensimmäinen vaihe valmistui 2018 ja toinen vaihe syksyllä 2019. Rakentaminen toteutettiin Staran omana tuotantona.

Stara pyrki strategiatyössä määritettyyn tahtotilaan viiden menestystekijän ja niitä toteuttavien kehittämishankkeiden avulla. Edellä mainitut viisi strategista menestystekijää ovat: asiakaslähtöisyys ja myyntihenkisyys, vahva talous ja kilpailukykyiset palvelukokonaisuudet, tehokkaat ja hyvin toimivat prosessit, kannustava johtaminen ja motivoitunut henkilöstö sekä toiminnan innovatiivinen kehittäminen.

Strategisten kehittämishankkeiden suunniteltu toteutusaikataulu kuvattiin toimeenpanon tiekartassa. Kehittämishankkeet toteutetaan Staran projektimallin mukaisesti. Strategisten hankkeiden tavoitteet, mittarit ja tavoitearvot ovat määritelty strategia-aineistossa. Tavoitteiden toteutumista seurataan tulokokouksissa. Strategisia kehittämishankkeita jatketaan edelleen kilpailukykyyn parantamiseksi. Vuonna 2019 kehittämisen painopisteet olivat asiakkuustyössä sekä vahvassa taloudessa ja kilpailukykyyn analysointi hankekokonaisuudessa. Toiminnan innovatiiviseen kehittämiseen liittyvä digitalisaation puiteohjelma valmistui ja se on yhdenmukainen Helsingin kaupungin ja kaupunkiympäristön toimialan ohjelman kanssa.

Taloudellisten tavoitteiden toteutuminen

Toimintavuosi sujui taloudellisesti hyvin. Talousarvion sekä tulosbudjettiin verrattuna tuotot ylittyivät yli 16 prosenttia. Stara panosti edelleen asiakastyöhön ja muutamien tavanomaista suurempien hankkeiden toteuttaminen jatkui. Alkuvuoden suuret lumisateet aiheuttivat myös lisätöitä Staralle. Vuosaaren tukikohdan toisen vaiheen toteuttaminen jatkui. Edellisenä vuonna käynnistyneiden Hakaniemen kauppahallin ja Kaasukellon peruskorjausten työmaat jatkuivat. Uudis- ja korjausrakentamiskohteiden lukumäärä jatkaa kasvuaan edellisestä vuodesta. Palvelukeskuksesta Staraan siirtynyt logistiikkakeskus toimi ensimmäisen kokonaisen vuoden osana Staraa ja toi mukanaan uutta liikevaihtoa. Tuotot olivat tilikauden ajalta 39,8 miljoonaa euroa ja varsinaiset kulut 36,5 miljoonaa euroa talousarviota suuremmat. Tilikauden ylijäämäksi muodostui 5,7 miljoonaa euroa ja talousarvion tavoite ylitettiin 3,9 miljoonalla eurolla.

Edelliseen vuoteen verrattuna tuotot kasvoivat 17,6 miljoonaa euroa (7,4 prosenttia). Liikelylijäämä oli 0,4 miljoonaa euroa ja samoin tilikauden ylijäämä 0,4 miljoonaa euroa edellisvuotta suurempi. Käyttökateprosentti oli 4,3 ja liikelylijäämä liikevaihdosta 3,0 prosenttia. Kannattavuus oli edellisvuoden tasolla.

Lisääntyneen liikevaihdon myötä kasvoivat myös kulut. Palvelujen ostot kasvoivat eniten rakennustekniikassa. Suhteellisesti eniten nousua oli materiaalien ostoissa, aineissa ja tarvikkeissa, johtuen logistiikkakeskuksen siirtymisestä Staralle. Rakentamisessa työnjohdon saatavuusongelma vaikeutti vielä toimintaa ja aiheutti osaltaan ulkopuolisen palveluiden käyttöä.

Sitovat toiminnan tavoitteet toteutuivat seuraavasti:

- Staran käytössä olevien toimitilojen energiatehokkuus paranee. Energiansäästö tavoite on 4 prosenttia vuoden 2015 energiankulutuksesta. Tavoitteeseen sisältyvät sähkön ja säänormitetun kaukolämmön kulutus.

Tavoite ei toteutunut. Staran seurannassa olevien kohteiden energiankulutus aleni keskimäärin 2 prosenttia vuonna 2019.

- Asiakastytyväisyys kehittyi myönteisesti, tavoitellaan tasoa hyvä (NSI 20–40). Asiakaskyselyyn perustuva nettosuositeluindeksi (NSI) arvo on ≥ 30 , (vaihteluväli -100 – 100).

Tavoite toteutui. Nettosuositeluindeksi arvo oli 43,7.

- Tapaturmataajuus pienenee. Tapaturmataajuus laskee kolmen edellisen vuoden keskiarvosta 5 prosenttia.

Tavoite toteutui. Vuoden 2019 tapaturmataajuus oli 22,4, mikä tarkoittaa n. 25,0 prosentin laskua edellisen kolmen vuoden tapaturmataajuuden keskiarvoon (29,8) nähden.

- Positiivinen tuottavuuskehitys. Kiinteät kustannukset toteutuvat edellistä vuotta pienempinä.

Tavoite ei toteutunut. Vuoden 2019 kiinteät kustannukset olivat 18,5 miljoonaa euroa ja vuoden 2018 16,2 miljoonaa euroa. Liikevaihtoon suhteutettuna kiinteiden kustannusten osuus oli 7,3 prosenttia liikevaihdosta vuonna 2019 ja 6,9 prosenttia vuonna 2018.

Muut toiminnan tavoitteet

- Staralla oli talousarviossa tavoite, jonka mukaan vuoden 2019 aikana kehitetään toiminnan tuottavuutta kuvaavia mittareita, esimerkiksi keskeisiä toimintoja kuvaavia yksikkökustannuksia. Asia oli esillä ja mittari kehitettiin kilpailukyyn analysointi-hankeryhmässä. Vuoden 2020 talousarviossa on esitetty uusi tuottavuusmittari, joka perustuu osastojen yksikkökustannuksiin.
- Staralla oli tavoite, jonka mukaan hankintapäätöksistä 90 prosenttia sisältää ympäristökriteerejä. Tavoite ei täysin toteutunut, koska lukumäärällisesti 78,1 prosenttia hankinnoista sisälsi ympäristökriteerejä. Kuitenkin euromääräisesti hankintojen arvosta laskettuna 91,5 prosentissa oli ympäristökriteerejä.
- Toinen talousarviossa ympäristöä koskeva tavoite oli, että Staran dieselkäyttöisistä hyötäjoneuvoista 70 prosenttia on siirtynyt käyttämään uusiutuvaa diesel biopolttoainetta. Tavoitteen toteutuma oli noin 13 prosenttia. Ohje uusiutuvan polttoaineen käytöstä on laadittu ja tiedotettu Starassa.

Tuottavuuden kehitys

Staran tuottavuuden mittarina käytettiin talousarviossa tuottavuusmatriisia, joka koostuu asiakastytyväisyysmittauksen tuloksesta lasketusta indeksistä, sairauspoissaoloprosentista lasketusta indeksistä sekä Staran menot/asukas indeksistä. Vuoden 2019 indeksi on 111, kun vuosi 2016 =100. Tuottavuus kehittyi positiivisesti vertailuvuoteen nähden johtuen asiakastytyväisyyskyselyn hyvästä tuloksesta sekä sairauspoissaolojen laskusta. Aikaisemmin tuottavuuden mittarina käytettiin pitkään jalostusarvo/henkilö mittausta, joka sekin kehittyi positiivisesti vuoteen 2016 verrattuna. Staran vuoden 2019 talousarvioon kirjattuna tavoitteena oli, että vuoden 2019 aikana kehitetään toiminnan tuottavuutta kuvaavia mittareita. Vuoden 2020 talousarviossa on esitetty uusi tuottavuusmittari, joka perustuu osastojen valittujen palveluiden yksikkökustannusten kehitykseen.

TALOUSHALLINTOPALVELULIIKELAITOS

Määrä- ja taloustavoitteet

1 000 euroa	Talousarvio	Toteutunut	Poikkeama
Tuloskehitys			
Liikevaihto	28 869	29 767	898
Liikeliijäämä/alijäämä	71	768	697
Tilikauden tulos	15	712	697
Peruspääoman tuotto (8 prosenttia)	56	56	0
Varsinaisen toiminnan rahavirta	205	859	654
Investointien rahavirta	-400	-221	179
Vaikutus maksuvalmiuteen	-195	638	833

	Talousarvio	Toteutunut	Poikkeama
Suoritettavatavoitteet			
Myyntilaskut ja myyntireskontralaskut, 1000 kpl	1 174	1 241	67
Maksuistutukset ja perintätoimeksiannot, 1000 kpl	224	185	-39
Ostolaskut, 1000 kpl	795	847	52
Palkka- ja palkkiolipukkeet, 1000 kpl	774	819	45
Tehokkuus/taloudellisuus			
Automaattisesti täsmäytyvät tilioitteet, prosenttia	70,5	75,6	5,1
E-laskujen osuus lähtevistä laskuista, prosenttia	34,0	36,3	2,3
Automaattisesti täsmäytyneet ostolaskut, prosenttia	22,0	22,8	0,8
CM-järjestelmässä täsmäytyneet ostolaskut, prosenttia	19,0	18,5	-0,5
Sähköisesti ilmoitetut poissaolot, prosenttia	77,0	77,0	0,0
Sähköiset palkkalipukkeet, prosenttia	80,0	80,0	0,0
Resurssit			
Henkilötyövuodet	365	376	11
Tuottavuus			
Tuottavuus (2016=100)	103,9	102,2	-1,7
Liikevaihto/henkilötyövuosi, 1 000 euroa	79	79	0
Tilankäytön tehokkuuden mittari			
Tilojen kokonaispinta-ala, m ²	6 959	6 959	0
Tilat, m ² /henkilötyövuosi	19	18	-1
Sitovat toiminnalliset tavoitteet			
Tilikauden tulos vähintään 15 000 euroa	15 000	711 711	696 711
Asiakastytyväisyys vähintään (asteikolla 1-5)	3,85	3,61	-0,24

Sitovat toiminnan tavoitteet toteutuivat seuraavasti:

- Sitovana toiminnan tavoitteena asiakastytyväisyys (asteikolla 1–5) vähintään 3,85.

Asiakastytyväisyyskyselyn sitovaa tavoitetta ei saavutettu. Asiakastytyväisyystavoite toteutui tasolla 3,61. Taloushallintopalveluliikelaitoksen asiakastytyväisyystutkimus uudistettiin vuodelle 2019. Asiakaskyselyn uudistamisen tavoitteena oli saada tarkempaa ja paremmin hyödynnettävissä olevaa tietoa johtamisen tueksi ja asiakaspalvelun kehittämiseksi. Tässä onnistuttiin, sillä vastaajien määrä oli suurin koko kyselyn historiassa. Kyselyn muutos ja vastaajien suuri määrä selittävät osaltaan myös kokonaistyytyväisyyslukeman laskua.

- Sitovana toiminnan tavoitteena tilikauden tulos 15 000 euroa.

Tavoite toteutui. Tilikauden tulos oli 711 711 euroa.

Suoritetavoitteet

- Maksumuistutusten ja perintätoimeksiantojen osalta toteutumäärä ei toteutunut talousarvion mukaisesti. Osaltaan toteumalukuun vaikutti marras- joulukuun postilakko, jonka takia esimerkiksi vuodelle 2019 kuuluvia maksumuistutus- ja perintätoimia siirtyi vuodelle 2020.
- Perintätoimistopalvelu kilpailutettiin vuoden 2019 aikana ja yhteistyö kilpailutuksen voittaneen toimittajan kanssa aloitettiin. Lisäksi vuoden aikana käyttöön otettiin uusi myyntilaskujen välityspalvelu ja maksuliikenneohjelma.
- Ostolaskujen kappalemääräinen toteuma ylitti suunnitellun. Toistuvaislaskujen automaattista käsittelyastetta saatiin vuoden aikana nostettua 4,4 prosenttiyksikköä. Lisäksi tarkennettiin suunnitelmaa automaation ja prosessianalytiikan hyödyntämisestä tilauksesta maksuun -prosessissa.
- Palkkalipukkeiden ennakoitua suurempi määrä johtui osin kaupungin määräaikaisen henkilöstöosuuden kasvusta. Lipukkeiden määrää nosti myös takautuvien palkkorvausten maksaminen erityisesti suurilla toimialoilla. Tämä aiheutui virheellisestä virka- ja työehtosopimuksen tulkinnasta. Kyseisiä korvauksia maksettiin kertaluonteisesti.

Tehokkuus/ taloudellisuus

- E-laskujen osuus lähtevistä laskuista toteutui talousarviota paremmin. Sähköisen laskutuksen eduista viestittiin vuoden aikana kuntalaisille aktiivisesti ja uusi suoramaksuominaisuus otettiin käyttöön elokuussa 2019. Tämän lisäksi kaupungin asiakkaina toimivat yritykset ovat myös enenevässä määrin ottaneet käyttöön e-laskutuksen.
- Vuoden aikana taloushallintopalveluliikelaitos tarjosi aktiivisesti asiakkailleen mahdollisuutta entistä paremmin hyödyntää tilaukseen automaattisesti täsmäviä ostolaskuja sekä CM-järjestelmässä täsmäytyviä ostolaskuja. Tavoitteet toteutuivat talousarviota paremmin.
- Helsingin kaupunki on rahoitusjohtajan päätöksen mukaisesti ohjannut yhteistyökumppaneitaan toimittamaan ostolaskut sähköisesti. Sähköinen verkkolaskutus on kustannustehokas ja kestävä kehityksen mukainen sekä laskun lähettäjälle että vastaanottajalle.
- Taloushallintopalveluliikelaitokselle sähköisten ostolaskujen etuja ovat etenkin manuaalisen työn osuuden pientyminen, inhimillisten virheiden vähentyminen laskun tallennus- ja käsittelyvaiheissa, laskukierron nopeutuminen sekä arkistointimahdollisuuden helpottuminen.

Tuottavuustavoite

Taloushallintopalveluliikelaitoksen tuottavuuslaskennassa huomioidaan kokonaisuudessaan liikelaitoksen tuotanto ja tuloslaskelmassa esitetyt kustannukset.

Taloushallintopalveluliikelaitoksen vuoden 2019 talousarviossa asetettiin kokonaistuottavuuden kasvutavoitteeksi neljä prosenttia. Tavoitteen toteutumista tuettiin tuottamalla johdon tueksi tunnuslukuja, joiden avulla seurattiin prosesseihin tehtyjen toimenpiteiden ja työskentelytapojen muutosten vaikutuksia työn tavoitetasoihin ja tuottavuuteen.

Kokonaistuottavuus kasvoi noin kaksi prosenttia. Näin ollen tuottavuuden kasvutavoitetta ei aivan saavutettu.

Taloushallintopalveluliikelaitoksessa valmistauduttiin vuoden aikana uusien talous- ja palkkahallinnon järjestelmien käyttöönottoon. Järjestelmien käyttöönoton siirtyminen vaikutti osaltaan siihen, että kokonaistuottavuus ei toteutunut talousarvion mukaisesti.

TYÖTERVEYSLIIKELAITOS

Määrä- ja taloustavoitteet

1 000 euroa	Talousarvio	Toteutunut	Poikkeama
Tuloskehitys			
Liikevaihto	16 750	17 831	1 081
Liikeliijäämä/alijäämä (-)	140	394	254
Tilikauden ylijäämä/alijäämä (-)	100	354	254
Poistot	-17	-11	6
Peruspääoman tuotto, (8 prosenttia)	40	40	0
Varsinaisen toiminnan rahavirta	117	365	248
Investointien rahavirta	-31	-15	16
Vaikutus maksuvalmiuteen	86	350	264

	Talousarvio	Toteutunut	Poikkeama
Suoritettavatavoitteet			
Nettosuositteluindeksi (NPS)	70	69	-1
T3 yleislääkäri	5	7	2
T3 työterveyslääkäri	10	16	6
T3 työterveyshoitaja	3	8	5
Asiakasmäärä	39 500	39 500	0
Kirjanpidon myynti/asiakasmäärä	433	466	33
Tehokkuus/taloudellisuus			
Liikevaihto/henkilö, 1 000 euroa	116	124	8
Resurssit			
Henkilöstön määrä (31.12.)	144	144	0
Tuottavuus (2016=100)			
Tuottavuusindeksi	100	74	-26

Tilikauden ylijäämä ylitti talousarvion noin 250 000 eurolla johtuen ennakoitua suuremmasta myynnistä sekä toimialoille että tytäryhtiöille. Kulujen kasvua selittää suunniteltua suurempi panostus digitalisaation kehittämiseen sekä suurempi vuokralääkärin tarve.

Sitovat toiminnan tavoitteet toteutuivat seuraavasti:

- Työterveys Helsingin nettosuositteluindeksi (NPS-arvo) on vähintään 70.

Nettosuositteluindeksi taso jäi arvoon 69. Asiakaskokemuksen kannalta kriittiseksi muodostui palveluiden saatavuus ja prosessien sujuvuus.

Muut toiminnan tavoitteet toteutuivat seuraavasti:

- Palveluiden saatavuutta mitattiin kiireettömien vastaanottoaikojen saatavuudella. Seurannassa käytettiin niin sanottua T3-lukua. Tällä mittarilla arvioituna vastaanottoaikojen saatavuustavoitteita ei saavutettu. Työterveyspalveluiden kokonaissaatavuus kuitenkin parani digitaalisten palveluiden käyttöönoton ja tehostamisen myötä.
- Tuottavuutta tarkasteltiin matriisimallin avulla, joka muodostui talous-, asiakkuus-, henkilöstö- ja palveluiden saatavuus osioista. Kokonaistuottavuus laski vertailuvuodesta 2016 yhteensä 26 prosenttia. Tuottavuuden laskun taustalla on vuokrahenkilöstökulujen kasvu sekä henkilöstövaihtuvuus.

2 Kasvatuksen ja koulutuksen toimiala

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Tulot	57 456	0	57 456	69 285	11 830	0
Menot	-1 193 425	0	-1 193 425	-1 201 875	-8 450	-9 500
Toimintakate	-1 135 970	0	-1 135 970	-1 132 590	3 379	-9 500
Poistot	30 176	0	-30 176	18 580	11 596	0
Tilikauden tulos	-1 166 146	0	-1 166 146	-1 151 170	14 975	-9 500

Kasvatuksen ja koulutuksen toimiala huolehtii kaupungin varhaiskasvatuksesta, esiopetuksesta, perusopetuksesta ja lukiokoulutuksesta, suomenkielisestä ammatillisesta koulutuksesta sekä vapaasta sivistystyöstä. Kasvatuksen ja koulutuksen toimiala toimii kasvatus- ja koulutuslautakunnan alaisuudessa.

Kasvatuksen ja koulutuksen toimiala jakaantuu neljään palvelukokonaisuuteen: varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen palvelukokonaisuus, perusopetuksen palvelukokonaisuus, lukio- ja ammatillisen koulutuksen ja vapaan sivistystyön palvelukokonaisuus sekä ruotsinkielisten palvelujen palvelukokonaisuus.

Tehokkuus ja taloudellisuus

1 000 euroa	Talousarvio	Toteutunut	Poikkeama
Keskimääräiset nettomenot, euroa/lapsi *)			
Suomenkielinen varhaiskasvatus	9 671	10 275	604
Ruotsinkielinen varhaiskasvatus	11 454	12 317	863
Keskimääräiset nettomenot, euroa/oppilas/opiskelija *)			
Suomenkielinen esi- ja perusopetus	9 440	9 443	3
Suomenkielinen lukio- ja aikuislukiokoulutus	8 125	7 961	-164
Ruotsinkielinen esi- ja perusopetus	10 291	10 268	-23
Ruotsinkielinen lukio- ja aikuislukiokoulutus	8 906	8 927	21
Ammatillinen koulutus	14 243	11 709	-2 534
Vapaa sivistystyö nettomenot euroa/opetustunti *)			
Suomenkielinen vapaa sivistystyö	124	116	-8
Ruotsinkielinen vapaa sivistystyö	143	124	-19

*) kyseessä keskimääräinen hinta

Tuottavuuden toteutuminen (2016 = 100)	TA 2019	2019	2018	2017
Kasvatuksen ja koulutuksen toimialan kokonaistuottavuus				
Suoriteindeksi	107,6	106,3	105,1	102,4
Kustannusindeksi	112,3	112,7	107,1	102,5
Tuottavuusindeksi	95,9	94,3	98,2	100,0

Tilankäytön tehokkuuden toteutuminen (h ² /asiakas)	TA 2019	2019	2018	2017
Varhaiskasvatus	9,1	9,9	9,1	9,4
Yleissivistävä koulutus	11,7	11,9	11,9	12,2
Lukio	9,5	9,2	9,5	9,5
Ammatillinen koulutus	16,6	13,9	16,6	16,3

	Talousarvio	Toteutunut	Poikkeama
Suomenkielinen varhaiskasvatus			
Suoritettavoitteet			
Hoidossa olevat alle kouluikäiset lapset 31.12.	38 008	36 963	-1 045
Omissa päiväkodeissa, 31.12.	24 800	24 169	-631
Ostopalvelupäiväkodeissa, 31.12.	350	653	303
Perhepäivähoidossa, 31.12.	800	668	-132
Lasten kotihoidon tuki, lapset 31.12.	7 140	6 843	-297
Yksityisenhoidontuki, lapset 31.12.	3 850	3 762	-88
Kerhoissa, lapset 31.12.	1 000	743	-257
Esiopetus, perusopetuksessa	68	125	57
Perusopetuslain mukainen iltapäivätoiminnan oppilaat	7 490	7 626	136
Kaupungin järjestämässä iltapäivätoiminnassa olevat oppilaat	1 400	1 015	-385
Perusopetuslain mukaisessa kaupungin järjestämässä kehitysvammaisten lasten iltapäivätoiminnassa olevat oppilaat	290	372	82
Muiden järjestämässä avustettavassa iltapäivätoiminnassa olevat oppilaat	5 800	6 239	439
Suomenkielinen perusopetus	40 387	40 021	-366
Suomenkielinen lukiokoulutus	7 380	7 455	75
Lukiokoulutus	7 326	7 405	79
Valmistava opetus	54	50	-4
Ammatillinen koulutus	9 119	10 247	1 128
Ammatillinen koulutus opiskelijavuosina	8 947	9 960	1 013
Muu ammatillisen koulutuksen järjestämä koulutus			
Työpajatoiminta, opiskelijamäärä henkilötyövuosina	132	133	1
Perusopetuksen lisäopetus oppilasmäärä	40	154	114
Suomenkielinen vapaa sivistystyö			
Opetustunnit	101 500	106 879	5 379
Kurssilaiset, kurssipaikan saaneet	78 000	84 859	6 859
Kokeileva, Integraiva, strateginen opetus	15 000	19 474	4 474
Ruotsinkieliset palvelut			
Ruotsinkielinen varhaiskasvatus			
Hoidossa olevat alle kouluikäiset lapset 31.12.	2 338	2 352	14
Omissa päiväkodeissa, 31.12.	1 940	1 983	43
Ostopalvelupäiväkodeissa, 31.12.	210	200	-10
Perhepäivähoidossa, 31.12.	95	67	-28
Esiopetus, perusopetuksessa	93	102	9
Ruotsinkielinen perusopetus	3 682	3 673	-9
Ruotsinkielinen lukiokoulutus	1 221	1 267	46
Ruotsinkielinen vapaa sivistystyö			
Opetustunnit	22 500	23 318	818
Kurssilaiset, kurssipaikan saaneet	17 000	17 106	106
Opintonsa loppuunsaattaneiden maahanmuuttajien määrä	15	15	0
Kaupungin varhaiskasvatuksen palvelut yhteensä	40 346	39 315	-1 031
Koululaisten iltapäivätoiminta leikkipuistoissa	3 200	3 281	81
Peruspalvelulain mukainen iltapäivätoiminta	7 490	7 626	136

	Talousarvio	Toteutunut	Poikkeama
Kaupungin tuottaman perusopetuksen oppilaat yhteensä	44 069	43 694	-375
Kaupungin tuottaman lukiokoulutuksen opiskelijat yhteensä	8 601	8 722	121
Ammatillinen koulutus	9 119	10 247	1 128
Kotikuntakorvausten perusteena olevat oppilasmäärät			
Helsingin kaupungin järjestämässä esi- ja perusopetuksessa olevat muiden kuntien oppilaat	504	494	-10
Muiden koulutuksen järjestäjien esi- ja perusopetuksessa olevat helsinkiläiset oppilaat	8 829	9 043	214

Vaikuttavuustavoitteet	Talousarvio	Toteutunut	Poikkeama
Suomen- ja ruotsinkielinen varhaiskasvatus			
Varhaiskasvatuksen osallistumisaste kaikki palvelut yhteensä (suomen- ja ruotsinkieliset varhaiskasvatuspalvelut ja yksityisen hoidon tuki)			
- 0-2-vuotiaat	33 %	34 %	1 %
- 3-5-vuotiaat	90 %	92 %	2 %
- 5-vuotiaat	94 %	94 %	0 %
- 6-vuotiaat	97 %	94 %	-3 %
Osallistumisaste kaupungin suomenkieliset varhaiskasvatuspalvelut (kaupungin päiväkodit, ostosopimuspäiväkodit ja perhepäivähoito)			
- 0-2-vuotiaat	28 %	29 %	1 %
- 3-5-vuotiaat	78 %	79 %	1 %
- 5-vuotiaat	83 %	82 %	-1 %
- 6-vuotiaat	88 %	85 %	-3 %
Osallistumisaste kaupungin ruotsinkieliset varhaiskasvatuspalvelut (kaupungin päiväkodit, ostosopimuspäiväkodit ja perhepäivähoito)			
- 0-2-vuotiaat	38 %	41 %	3 %
- 3-5-vuotiaat	90 %	91 %	1 %
- 5-vuotiaat	92 %	92 %	0 %
- 6-vuotiaat	100 %	108 %	8 %
Osallistumisaste tuettu palvelutuotanto yksityishoidontuki			
- 0-2-vuotiaat	5 %	5 %	0 %
- 3-5-vuotiaat	12 %	12 %	0 %
- 5-vuotiaat	11 %	11 %	0 %
- 6-vuotiaat	7 %	8 %	1 %
Osallistumisaste tuettu palvelutuotanto kodinhoidontuki			
- 0-2-vuotiaat	33 %	33 %	0 %
- 3-5-vuotiaat	3 %	3 %	0 %
- 5-vuotiaat	2 %	2 %	0 %
- 6-vuotiaat	2 %	1 %	-1 %
Suomenkielinen perusopetus			
Peruskoulun päättötodistuksen saaneet	98 %	99,6 %	2 %
Perusopetuksen oman oppilaaksiottoalueen koulun valinneet 1. luokan oppilaat	86 %	89,6 %	4 %
Perusopetuksen oman oppilaaksiottoalueen koulun valinneet 7. luokan oppilaat	75 %	86,2 %	11 %
Ruotsinkielinen perusopetus			
Peruskoulun päättötodistuksen saaneet	99 %	100,0 %	1 %
Perusopetuksen oman oppilaaksiottoalueen koulun valinneet 1. luokan oppilaat	89 %	96,5 %	8 %
Perusopetuksen oman oppilaaksiottoalueen koulun valinneet 7. luokan oppilaat	89 %	95,1 %	6 %

Vaikuttavuustavoitteet	Talousarvio	Toteutunut	Poikkeama
Suomenkielinen lukiokoulutus			
Ylioppilaskirjoitusten tulokset (ero valtak. keskiarvoon)	0,0	0,0	0,0
Läpäisyaste	85,4 %	84,0 %	-1,4 %
Keskeyttäminen negatiivinen	1,3 %	1,2 %	-0,1 %
Ruotsinkielinen lukiokoulutus			
Ylioppilaskirjoitusten tulokset (ero valtak. keskiarvoon)	0,0	0,3	0,3
Läpäisyaste	93,0 %	95,0 %	2,0 %
Keskeyttäminen negatiivinen	1,2 %	0,4 %	-0,8 %
Ammatillinen koulutus			
Keskeyttämiset, negatiivinen	10,3 %	8,4 %	-1,9 %
Järjestämisluvan käyttöaste	100,0 %	99,8 %	-0,2 %

Käyttötalous

Kasvatuksen ja koulutuksen toimialalla tulot ylittivät talousarvion noin 12 miljoonalla eurolla vuonna 2019.

Lisätulot kertyivät kaupungin saamista käyttötarkoitussidonnaisista valtionavustuksista sekä muusta ulkopuolisesta hankerahoituksesta, joita ei ole pystytty huomioimaan talousarviossa sekä varhaiskasvatuksen kasvaneista asiakasmaksuista.

Toimialan käyttötalouden menot ylittivät talousarvion noin 8,5 miljoonalla eurolla johtuen kaupungin saamista käyttötarkoitussidonnaisista valtionavustuksista ja muusta ulkopuolisesta rahoituksesta, jotka eivät sisältyneet talousarvioon. Toimiala on esittänyt ylitysoikeutta toimintamenojen ylityksen mukaisesti.

Sitovat toiminnan tavoitteet toteutuivat seuraavasti:

Toimialalla on kaikkiaan kaksi sitovaa toiminnan tavoitetta vuoden 2019 talousarviossa. Sitovia toiminnan tavoitteita mitataan yhdellätoista mittarilla. Toimialan kaikki sitovat toiminnan tavoitteet toteutuivat talousarvion mukaisesti.

Mahdollistamme jokaiselle oppijalle yksilöllisesti sopivia tapoja oppia ja opiskella.

Tavoite toteutui. Kaikki mittarit toteutuivat.

- Varhaiskasvatus ja esiopetus:
Varhaiskasvatukseen ja esiopetukseen luodaan digitaalisen portfolion toimintamalli. Digitaalisen portfoliomallin pedagoginen perusta määritellään ja sen toiminnallisuutta pilotoidaan vuoden 2019 aikana.

Mittari toteutui. Varhaiskasvatukseen ja esiopetukseen luotiin digitaalisen portfolion toimintamalli. Toimintamallin perusta määriteltiin ja sen toiminnallisuutta pilotoitiin vuonna 2019. Digitaalisen portfoliomallin määriteltiin pedagogisen perustan mukaisesti portfoliosta vaadittavat ominaisuudet, joita ovat 1) toiminnan pedagoginen dokumentointi 2) toiminnan näkyväksi tekeminen 3) vasun tavoitteiden toteutumisen seuraaminen 4) toiminnan suunnittelu ja arviointi. Toimintamalli on kuvattu osana OPPI-hanketta. Pilotointiin osallistivat innovatiiviset päiväkodit (10 suomenkielistä ja 1 ruotsinkielinen).

- Perusopetus:
Portfolio-oppimista toteutetaan kaikissa peruskouluissa. Oppijan oppimisprosessi nähdään kokonaisuutena ja digitaalinen portfolio seuraa oppijan mukana koko hänen oppimispolkunsa ajan. 80 prosentilla oppijoista on käytössään digitaalinen portfolio.

Mittari toteutui. Portfolio oppimista toteutetaan kaikissa peruskouluissa. Suomenkielisessä perusopetuksessa kaikkien oppijoiden lukumäärä oli 40 537, joista digitaalinen portfolio oli arviointiprosessin tukena 35 945 oppijalla vuoden 2019 loppuun mennessä. Digitaalinen portfolio on käytössä 88,7 prosentilla oppijoista. Ruotsinkielisessä perusopetuksessa 94,3 prosentilla oppijoista oli digitaalinen portfolio käytössä (oppilaita 3319, joista sähköinen portfolio 3131:llä käytössä).

- **Lukiokoulutus:**

Lukioiden opiskelijoista 90 prosenttia laatii itselleen henkilökohtaisen opiskelusuunnitelman, ylioppilastutkintosuunnitelman sekä jatko-opinto- ja urasuunnitelman. Opiskelija päivittää suunnitelmiaan oppilaitoksen henkilöstön (opinto-ohjaaja, ryhmäohjaaja, aineenopettaja, tarvittaessa opiskeluhuolto) tuella.

Mittari toteutui. Suomenkielisissä lukioissa henkilökohtainen opiskelusuunnitelma oli 90,8 prosentilla ja urasuunnitelma 99,4 prosentilla 1. vuoden opiskelijoista 31.5.2019 mennessä. Ylioppilastutkintosuunnitelma oli 100 prosentilla ja jatko-opintosuunnitelma 98,5 prosentilla 2. vuoden opiskelijoista kolmannen vuoden syyslukukauden loppuun mennessä 31.12.2019.

Ruotsinkielisissä lukioissa henkilökohtainen opiskelusuunnitelma ja urasuunnitelma oli 97 prosentilla 1. vuoden opiskelijoista 31.5.2019 mennessä. Ylioppilastutkintosuunnitelma ja jatko-opintosuunnitelma oli 97 prosentilla 2. vuoden opiskelijoista kolmannen vuoden syyslukukauden loppuun mennessä 31.12.2019.

- **Ammatillinen koulutus:**

Negatiivinen keskeyttäminen vähenee yhden prosenttiyksikön vuoteen 2018 verrattuna. Tavoitetaso 9,2 prosenttia.

Mittari toteutui. Vuonna 2019 negatiivinen keskeyttäminen oli 8,4 prosenttia. Kokonaisopiskelijamäärä oli 8 929 ja negatiivisesti keskeyttäneiden määrä oli yhteensä 748 opiskelijaa.

- **Vapaa sivistystyö:**

Oppimisessa ja opetuksessa hyödynnetään sähköisiä oppimisympäristöjä, jotka mahdollistavat monipuoliset pedagogiset opetusmenetelmät. Kursseista 7 prosenttia käyttää järjestelmää.

Mittari toteutui. Työväenopistossa 9,95 prosentilla kursseista on hyödynnetty sähköisiä oppimisympäristöjä. Arbiksessa 10,7 prosentilla kursseista on hyödynnetty sähköisiä oppimisympäristöjä.

Käytämme koko kaupunkia oppimisen ja työteon ympäristönä.

Tavoite toteutui. Kaikki mittarit toteutuivat.

- **Varhaiskasvatus, esiopetus ja alkuopetus:**

Suomenkielisen esi- ja alkuopetuksen lapset työskentelevät yhdessä vähintään 2 krt/kk samoissa tiloissa ja toimintamuodoissa käyttäen koulun, päiväkodin ja leikkiympäristön tiloja tai muita kaupungin tiloja.

- Ruotsinkielinen esi- ja perusopetus suunnittelee, toteuttaa ja arvioi yhdessä vähintään 3 ilmiöpohjaista oppimiskokonaisuutta vuonna 2019. Ilmiöpohjaiset oppimiskokonaisuudet ovat laajuudeltaan vähintään 2 viikkoa kestäviä.

Mittari toteutui. Suomenkielinen esi- ja alkuopetus: Kouluille toteutettiin sähköinen kysely, johon rehtorit vastasivat 13.12.2019 mennessä. Kaikissa kouluissa oli esi- ja alkuopetuksen yhteistyöstä tehty kuvaus toimintasuunnitelmiin. Lisäksi kaikissa kouluissa esi- ja alkuopetuksen lapset työskentelevät vähintään 2 kertaa kuukaudessa yhdessä. Ruotsinkielinen esi- ja perusopetus: Ilmiöpohjaiset oppimiskokonaisuudet dokumentoitiin toimintasuunnitelmiin. Esi- ja perusopetuksen yhteisiä, vähintään 2 viikkoa kestäviä ilmiöpohjaisia oppimiskokonaisuuksia toteutettiin esi- ja perusopetuksen yhteistyöryhmässä tavoitteen mukaisesti kolme kertaa tai enemmän.

- **Perusopetus (luokat 3–9):**

Kaupunkia käytetään monipuolisesti ja joustavasti oppimisen tilana järjestämällä opetuksesta 6 prosenttia koulun ulkopuolella.

Mittari toteutui. Perusopetuksessa koulun tilojen ulkopuolella järjestettiin opetusta keskimäärin 11,6 päivää.

- **Lukiokoulutus:**
Kaupunkia käytetään monipuolisesti ja joustavasti oppimisen tilana järjestämällä opetuksesta 6 prosenttia koulun ulkopuolella.

Mittari toteutui. Suomenkielisissä lukioissa oppilaitoksen ulkopuolella oli 31.12.2019 mennessä järjestetty opetusta lukion ulkopuolella 298,2 päivää, tavoitteen ollessa 136,8 (12 x 11,4 päivää). Ruotsinkieliset lukiot järjestivät opetusta lukion tilojen ulkopuolella 63 päivää, tavoitteen ollessa 34,2 päivää (3 x 11,4 päivää).

- **Ammatillinen koulutus:**
Työpaikalla tapahtuva oppiminen kasvaa 18 000 päivällä verrattuna vuoteen 2018.

Mittari toteutui. Työpaikalla tapahtuvan oppimisen toteuma 1.1.–31.12.2019 välisenä aikana oli yhteensä 369 109 päivää, tavoitteen ollessa 362 384 päivää.

- **Vapaa sivistystyö:**
15 prosenttia työväenopiston ja 7 prosenttia Arbiksen opetuksesta järjestetään oppilaitoksen omien tilojen ulkopuolella kustannusneutraalisti.

Mittari toteutui. Suomenkielisen työväenopiston opetuksesta omien tilojen ulkopuolella 9.12.2019 mennessä järjestetty 16 717 tuntia ja yhteensä opetusta on ollut 106 193 tuntia. 15,7 prosenttia opetuksesta on järjestetty omien tilojen ulkopuolella. Arbiksessa opetuksesta omien tilojen ulkopuolella on järjestetty 1 718 tuntia ja yhteensä opetusta on ollut 23 207 tuntia. 7,4 prosenttia opetuksesta on Arbiksessa järjestetty omien tilojen ulkopuolella.

Tuottavuus

Toimialan tuottavuutta mitattiin vuonna 2019 toimialatasolla. Tuottavuus lasketaan tuottavuusindeksillä tuotospäivälaskentana. Toimialan tuotos on palveltu asiakasmäärä sekä tuotetut opetustunnit vapaassa sivistystyössä. Toimialan panos on toimintaan käytetyt määrärahat. Tuottavuutta on pyritty parantamaan tilankäyttöä tehostamalla sekä digitalisaatiota edistämällä. Toimialan tuottavuus oli 94,3 mikä alitti talousarvion 1,6:lla yksiköllä. Tuottavuuden aleneminen johtui etupäässä talousarviota pienemmästä asiakasmäärästä sekä varhaiskasvatuksen kasvaneista kuluista. Toimialan kuluja kasvattivat myös ulkoisen rahoituksen hankkeiden kulut noin 10 miljoonalla eurolla.

Määrä- ja taloustavoitteet

Varhaiskasvatuksen asiakasmäärä oli 39 315 lasta eli 1 030 lasta vähemmän kuin talousarviossa. Perusopetuslain mukaisessa ilta- ja iltapäivätoiminnassa oli yhteensä 10 900 oppilasta, eli 220 oppilasta enemmän kuin talousarviossa. Perusopetuksen oppilasmäärä oli 43 700, mikä alitti talousarvion 380 oppilaalla. Lukiokoulutuksessa oli opiskelijoita 8 700, mikä on 120 opiskelijaa enemmän kuin talousarviossa. Ammatillisen koulutuksen opiskelijavuosimäärä oli 10 247 opiskelijavuotta, mikä ylittää talousarvion noin 1 100 opiskelijavuodella. Vapaan sivistystyön opetustuntien lukumäärä ylitti talousarvion 6 000 tunnilla, kokonaistuntimäärän ollessa 130 000 tuntia.

3 Kaupunkiympäristön toimiala

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Tulot	1 023 261	0	1 023 261	1 099 143	75 882	0
Menot	-778 000	0	-778 000	-770 865	7 135	-8 449
Toimintakate	245 261	0	245 261	328 278	83 017	-8 449
Poistot	251 048	0	-251 048	260 734	-9 685	0
Tilikauden tulos	-5 787	0	-5 787	67 544	73 331	-8 449

Kaupunkiympäristön toimiala huolehtii Helsingin kaupunkiympäristön suunnittelusta, rakentamisesta ja ylläpidosta, rakennusvalvonnasta sekä ympäristöön liittyvistä palveluista. Toimiala toimii kaupunkiympäristölautakunnan alaisuudessa.

Kaupunkiympäristön toimialalla koostuu neljästä kokonaisuudesta, jotka ovat maankäyttö ja kaupunkirakenne, rakennukset ja yleiset alueet, palvelut ja luvat sekä hallinto- ja tukipalvelut. Kaupunkiympäristön toimialaan kuuluvat lisäksi erilliset kokonaisuudet Helsingin pelastuslaitos ja HKL.

Toimialalla on kuusi talousarviokohtaa: kaupunkirakenne (3 10 01), rakennukset (3 10 02), asuntotuotanto (3 10 03), HSL- ja HSY- kuntayhtymien maksuosuudet (3 10 04), Pelastuslaitos (3 10 05) ja tuki HKL-liikelaitokselle (3 10 06).

Toimialalla oli käytettävissä vuonna 2019 menoihin 778,0 miljoonaa euroa ja lisäksi edellisenä vuonna käyttämättä jääneiden määrärahojen perusteella myönnettyä ylitysoikeutta 0,3 miljoonaa euroa. Vuonna 2019 kaupunkiympäristön toimialalla käyttötalouden tulot toteutuivat 75,9 miljoonaa euroa arvioitua suurempina ja menot alittuivat 7,1 miljoonalla eurolla.

Sitovat toiminnan tavoitteet toteutuivat seuraavasti:

Asuntotuotannon edellytysten turvaaminen ja edistäminen

Edellytyksenä oli, että kaikki mittarit saavutetaan, tavoite ei toteutunut

- Kaavoitetaan vähintään 700 000 k-m² pääosin raideliikenteen palvelualueelle, josta täydennysrakentamista vähintään 40 prosenttia.

Mittari toteutui. Vuonna 2019 asemakaavoitettiin 878 369 kerrosneliometriä asuntotuotantoa pääosin raideliikenteen palvelualueelle. Tästä täydennysrakentamista on 40 prosenttia (281 424 k-m²). Lisäksi 7 597 kerrosneliometriä poikkeamispäätöksistä.

- Rakennusoikeutta luovutetaan vähintään 400 000 k-m².

Mittari ei toteutunut. Luovutetun asuinrakennusoikeuden määrä vuonna 2019 oli noin 294 000 k-m². Luovutetusta asuinrakennusoikeudesta noin 101 000 k-m² (noin 34 prosenttia) luovutettiin myymällä ja noin 193 500 k-m² vuokraamalla (64 prosenttia). Eniten rakennusoikeutta luovutettiin Jätkäsaaren, Kalasataman ja Kruunuvuorenrannan projektialueilta, yhteensä noin 212 000 k-m².

- Asuntotuotanto vähintään 1500 asuntoa.

Mittari toteutui. Asuntotuotanto käynnisti 1 505 uudisasunnon rakentamisen, joista 794 on ARA-vuokra-asuntoa, 283 asumisoikeusasuntoa ja 428 Hita-asuntoa.

- Asuntotuotanto-ohjelman ja katuinvestointiohjelman yhteensovittaminen; ATO-mittarin tavoitetaso 360.

Mittari ei toteutunut. Mittarin osalta aiemmin tunnistettu riski asuntotuotanto rekisterin puutteellisista tiedoista on konkretisoitunut, eikä toteumaa pystytä vahvistamaan tunnusluvun avulla.

Ekologisesti kestävä kehitys turvaaminen

Edellytyksenä oli, että kaikki mittarit saavutetaan, tavoite ei toteutunut.

- Kehitetään ja otetaan käyttöön Hiilineutraali Helsinki 2035 -toimenpideohjelman toteutumisen ja vaikutusten arvioinnin työkalu.

Mittari toteutui. Seurantatyökalu Ilmastovahti valmistui ja tuotantoversio julkaistiin lokakuussa 2019. Avointa vaikutusarviointia kehitettiin syksyllä 2019 ja siitä on julkaistu skenaariotyökalu.

- Jalankulku-, pyöräily- ja joukkoliikennematkojen yhteenlaskettu osuus kaikista matkoista kasvaa verrattuna viiden edellisen vuoden keskiarvoon.

Mittari ei toteutunut. Vuonna 2019 osuus oli 77,48 prosenttia eli sama kun viiden edellisen vuoden keskiarvo oli.

- Energiansäästötavoite on neljä prosenttia vuoden 2015 ominaisenergiankulutuksesta ulkovalaistuksen (kWh/asukas) ja toimitilojen (kWh/m²) osalta.

Mittari toteutui molempien osatavoitteiden osalta. Ulkovalaistuksen osalta energiansäästö oli noin 12 prosenttia ulkovalaistuksen vuoden 2015 energiankulutuksesta ja toimitilojen osalta noin 10 prosenttia vuoden 2015 energiankulutuksesta.

- Helsingin katu- ja puistorakentamisessa muodostuvista maa-aineksista vähintään 80 prosenttia hyötykäytetään.

Mittari toteutui. Maa-aineksista hyötykäytettiin sisäisesti 92 prosenttia (1 564 225 m³), loput toimitettiin ulkopuolisille vastaanottajille (136 894 m³).

Asiakaskokemuksen parantaminen

Edellytyksenä oli, että kaikki mittarit saavutetaan, tavoite ei toteutunut.

- Koko toimialan asiakastytyväisyys paranee edellisvuodesta.

Mittari toteutui. Mittarien keskimääräinen asiakastytyväisyys parani. Kaikkiin mittareihin ei ole edellisvuoden toteumaa.

- Digitaalinen asiakkuus: Yhteinen tavoite Kuvan kanssa tukemaan kaupungin oma.helsinki -palvelun profiilipilotointia ja sen käyttöä Helsinki- sovelluksessa. Mittari: Kymppä tutkii oma.helsinki -ratkaisun mahdollisuudet ja kokeilee sitä ainakin yhdessä palvelussa.

Mittari ei toteutunut. Helsinki-profiili alkoi konkretisoitua kulttuuri- ja vapaa-ajan toimialan puolella vasta loppuvuodesta 2019, joten kokeiluja ei voitu suorittaa. Sen sijaan kaupunkiympäristön toimiala hyödyntää vuonna 2019 käyttöönotetussa, uudessa maanvuokrajärjestelmässä Tunnistamo-palvelua, mihin Helsinki-profiilin tunnistusratkaisu perustuu.

Tilojen ja alueiden monipuolinen ja tehokas käyttö

- Tyhjien tilojen osuus enintään 4 prosenttia.

Mittari toteutui. Tyhjien tilojen vaajakäyttöaste vuonna 2019 oli 3,27 prosenttia.

3 10 01 KAUPUNKIRAKENNE

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Tulot	461 416	0	461 416	537 318	75 902	0
Menot	-192 050	0	-192 050	-196 770	-4 720	-5 149
Toimintakate	269 366	0	269 366	340 548	71 181	-5 149
Poistot	88 739	0	-88 739	110 292	-21 553	0
Tilikauden tulos	180 627	0	180 627	230 255	49 628	-5 149

Määrä- ja taloustavoitteet

	Talousarvio	Toteutunut	Poikkeama
Suoritettavatavoitteet			
Vapautuvien vuokra-asuntojen markkinointiaika, keskiarvo enintään arkipäivää	5	4,3	-1
Maanmittaustoimintaan liittyvien keskeisten palvelujen toimitusaika enintään, keskiarvo arkipäivää	19	18	-1
Ulkoiset maanvuokrat, milj. euroa, vähintään	218	231	13
Kaupungin tuella rakennettujen hissien määrä, kpl	60	28	-32
Geoteknisestä suunnittelusta johtuvia, yli 0,5 milj. euron vahinkoja ei toteudu pohja- ja kalliorakentamisessa, vahinkojen määrä, kpl	0	0	0
Rekisteröityjä kiinteistöjä ja rasitteita	650	836	186
Uudisrakennusmittauksia	650	794	144
Pysäköinnin valvontatapahtumat	1 200 000	903 721	-296 279
Rakennusvalvonnan lupahakemusten keskimääräinen käsittelyaika, päivää	63	47	-16
Ympäristönsuojelussa tehdään suunnitelmalliseen valvontaan kuuluvia tarkastuksia vähintään	450	388	-62
Elintarviketurvallisuudessa tehdään suunnitelmalliseen valvontaan kuuluvia tarkastuksia vähintään	2 700	2 676	-24
Ympäristöterveydessä tehdään suunnitelmalliseen valvontaan kuuluvia tarkastuksia vähintään	500	808	308
Tehokkuus/taloudellisuus			
Ulkovalaistuksen energian kulutus, kWh/asukas	71,2	67,8	-3,4
Toiminnan laajuustiedot			
Kaavoituksen mahdollistamat uudet asunnot (kpl) *)	7 000	9 000	2 000
Kaavoitettu kokonaiskerrosala (k-m ² 5 vuoden keskiarvo)	1 400 000	1 600 000	200 000
Suunnitellut baana- ja pyöräilyn pääväyläkilometrit (km) **)	15	23,5	9
Suunniteltujen/rakennettujen pyöräpysäköintipaikkojen lkm ***)	900	758	-142
Katutyöluvut	6 500	10 340	3 840
Pysäköintivirhemaksut ja -huomautukset, kpl	200 000	152 652	-47 348
Ylläpidettävä katuala, ha	2 131	2 126	-5
Ylläpidettävät sillat, m ²	323 000	324 360	1 360
Yleiset käymälät, kpl	49	44	-5
Uudelleen päällystetty katuala, ha	46	43	-3
Rakennetut puistot, ha	924	927	3
Pellot ja niityt, ha	1 045	1 056	11
Metsäiset alueet, ha	4 655	4 638	-17

	Talousarvio	Toteutunut	Poikkeama
Katuvihreä, ha	496	509	13
Rakennusvalvonnan lupapäätökset, kpl	3 600	3 283	-317
Myönnettyissä rakennusluvissa kerrosalaa yhteensä, m ²	760 000	779 122	19 122
Myönnettyissä luvissa asuntoja, kpl	7 000	7 919	919
Valmistuneet asunnot, kpl	5 200	6 736	1 536
Tuottavuus			
Maankäyttö ja kaupunkirakenteen menot euroa / kaavoitettu kokonaiskerrosala	28	39,7	12
Asuntotontin aloitusaika kaavan lainvoimaisuudesta ****)	1,8	55,8	54,0
Kadut ja viheralueet, katujen ylläpito euroa/m ²	2,47	2,75	0,28
Pysäköintivirheiden määrä /tarkastetut ajoneuvot (%)	21	5,9	-15
Elintarvikevalvonta, terveydensuojelu + tupakka, vesi; tarkastusten lukumäärä/ tarkastajien htv	100	87	-13
*) sisältää poikkeamispäätökset			
**) kaupunkiympäristölautakunnan hyväksymä katusuunnitelma			
***) kyseisen vuoden lisäys			
****) Kaupungin luovuttamat asuntotontit, omakotitalotontit pois lukien. Aloitusaika kuukausina ja tarkastellaan ko. vuoden mediaania. Mittarina kolmen vuoden liukuva keskiarvo.			
Resurssit			
Henkilöstön määrä *)	1 146	1 169	23
Toimialan tilojen kokonaispinta-ala htm ² **)	37 705	37 705	0

*) suuruusluokka-arvio hallinto- ja tukipalveluhenkilöstön määrän vähentämisen vaikutuksesta

**) Koko kaupunkiympäristö

Tuottavuus (2017 = 100)	TA 2019	2019	2018	2017
Tuottavuus	101,0	101	100,5	100,0

Kaupunkirakenteella (3 10 01) oli talousarviossa käytettävissä 192,1 miljoonaa euroa ja lisäksi edellisenä vuonna käytettävää jääneiden määrärahojen perusteella hissiavustuksiin myönnettyä ylitysoikeutta 0,3 miljoonaa euroa. Menojen toteuma oli 196,8 miljoonaa euroa ylittäen talousarvion 4,7 miljoonalla eurolla. Liikennealueiden talvikunnossapitotöiden lisäkustannukset vuonna 2019 olivat 5,3 miljoonaa euroa.

Kaupunkirakenteen tuloarvio oli talousarviossa 461,4 miljoonaa euroa. Tulojen toteuma oli 537,3 miljoonaa euroa, joka ylittää talousarvion 75,9 miljoonalla eurolla. Maan- ja rakennusten sekä osakkeiden myynneistä saatiin myyntivoittoa yhteensä noin 157 miljoonaa euroa. Pääosa maanmyyntituloista tuli Jätkäsaaren-Hietalahden ja Kalasataman projektialueiden asuntotonttien myynnistä. Rakennusten osalta merkittävin myyntitulo saatiin Lasipalatsin kiinteistön kaupasta.

Maanvuokratulot olivat yhteensä noin 262 miljoonaa euroa. Ulkoisia maanvuokria koskeva tavoite oli 218 miljoonaa euroa. Toteuma oli noin 231 miljoonaa euroa, joten asetettu tavoite saavutettiin.

Toimintavuoden aikana toteutui 19 maankäyttösopimusta, jotka mahdollistivat noin 227 000 k-m²:n uuden asunto- ja noin 4 000 k-m²:n yritystonttien rakennusoikeuden toteuttamisen. Kaupunki sai niistä noin 32 miljoonan euron makсутulon, ja ne toivat ilmaisluvutuksena noin 6 300 m² yleisiä alueita, joiden hankinta muutoin olisi maksanut noin 0,3 miljoonaa euroa.

Vuosi 2019 oli kaupunkiympäristön toimialan toinen kokonainen toimintavuosi. Toimintaa kehitettiin edelleen tehokkaampaan, tuottavampaan ja asiakaslähtöisempään suuntaan.

Toimialalla on valmistauduttu toimintakulttuurin ja työympäristön muutokseen käynnistämällä monipaikkaisen työympäristön kehitystyö, jonka ensimmäinen vaihe on tähdännyt toimialan muuttoon yhteiseen toimitalaan Kalasatamassa vuonna 2020.

Vihdintien- ja Tuusulanväylän bulevardien suunnittelua jatkettiin Helsingin yleiskaavan toteuttamisohjelman mukaisesti. Vihdintien-Huopalahdentien bulevardien kaavarunko hyväksyttiin kaupunkiympäristölautakunnassa. Alueen asemakaavoitus käynnistettiin laatimalla selvityksiä Niemenmäen länsipuolen, Munkkivuoren ostoskeskuksen ja Haagan liikenneympyrän alueilta. Turunväylän liittymäalueelle laadittiin suunnitelmaluonnos aluevarauksista yhteistyössä Uudenmaan Ely-keskuksen kanssa. Tuusulan bulevardin kehittämiseksi hyödynnettiin kansainvälisiä asiantuntijoita, ja Tuusulanväylän muutoksista käynnistettiin laajempi liikennejärjestelmäselvitys. Käpylään on suunnitella joukkoliikenteen terminaali.

Vuonna 2019 valmisteltiin maanalaisen yleiskaavan luonnosta, kaavaluonnos esitellään päätöksentekoon vuoden 2020 alussa.

Helsingin raitioliikenteen kehittämisohjelman mukaisesti kehitettiin kantakaupungin raitiotietä. Vuonna 2019 toteutettiin raitioliikenteen sujuvoittamisselvitykset Keskusta-Hakaniemi -osuudelle ja Bulevardille. Länsi-Helsingin raitiotien, sisältäen Vihdintien bulevardin pikaraitiotien, liikenteen yleissuunnittelua jatkettiin ja suunnitelmia vuorovai-
kutettiin. Yleissuunnitelma viedään päätöksentekoon vuoden 2020 aikana. Raide-Jokerin rakentaminen aloitettiin ja Viikin-Malmin pikaraitiotien yleissuunnitelman laatiminen käynnistettiin.

Pyöräliikenteen edistämiseksi kantakaupungin tavoite- ja baanaverkkoa kehitettiin edelleen laatimalla yleissuunnitelmaa Itäbaanasta. Vuonna 2019 valmistuivat Mäkelänkadun ja Itäbaanan (Kulosaaren Puistotien osuus) katusuunnitelmat sekä rakennettiin pyöräpysäköintiä Kaartinkaupunkiin. Kaupunkipyöräjärjestelmää on laajennettu ja tehostettu, sekä talvikunnossapito on vakiinnutettu pyöräteille.

Keskusta-alueella käynnistettiin Kauppatorin asemakaavan valmistelu ja Eteläsataman itäosan suunnitteluperiaatteiden laatiminen. Kaupunkiympäristölautakunta hyväksyi Marian kasvuyrityskampuksen kaavaehdotuksen sekä Hakaniemenrannan että Helsinki Gardenin alueen tarkistetut asemakaavat. Puistojen peruskorjauksen suunnittelun merkittävimmät kohteet kantakaupungissa olivat Kaisaniemenpuisto ja -ranta, Johanneksenpuisto ja Sibeliuksen puisto. Johanneksenpuiston suunnitelma hyväksyttiin loppuvuodesta kaupunkiympäristölautakunnassa. Töölöntorin kehittämiseksi järjestettiin suunnittelukilpailu. Keskusta-alueelle asennettiin myös viisi uutta City-WC:tä ja järjestettiin kilpailutus, jolla mahdollistetaan noin 20 uuden sähköauton latausaseman rakentaminen kantakaupunkiin.

Toimialan ympäristöohjelma hyväksyttiin kaupunkiympäristölautakunnassa. Ohjelma pohjautuu kaupungin strategiaan ja ympäristönsuojelun sektorikohtaisiin ohjelmiin ja siinä korostuvat strategisesti merkittävät kokonaisuudet kuten hiilineutraalisuus, kiertotalous ja luonnon monimuotoisuus.

Hiilineutraali Helsinki 2035 -toimenpideohjelman toteuttamista edistettiin edelleen ja otettiin käyttöön Ilmastovahti, HNH 2035 -ohjelman toteutumisen ja vaikutusten arvioinnin työkalu.

Helsinki-LED -valaisinten uusimisprojektin ensimmäinen vaihe käynnistettiin ja projektin tässä vaiheessa on uusittu liikuntareittien valaisimet ledeiksi. Väliraportti sekä toisen vaiheen toimenpide-ehdotukset saatetaan poliittiseen päätöksentekoon helmikuussa 2020.

Kaupunkiympäristölautakunta hyväksyi kaivumaiden, kiviaineksen ja purkumateriaalien hyötykäytön periaatteet maarakentamisessa ja periaatteiden toteuttamiseen tähtäävät toimenpiteet sekä lumen käsittelyn periaatteet ja toimenpideohjelman.

Merellisen strategian toimeenpano eteni suunnitellusti. Vasikkasaarella suoritettiin luonnonhoidon toimenpiteet ja uusittiin rakenteet. Lisäksi järjestettiin Vasikkasaaren toteuttajakumppanihakua. Vallisaaren ja Kuninkaansaaren kunnallistekniikka eteni toteutukseen.

Toimialalla valmistauduttiin Helsinki Biennaali 2020 -tapahtumaan. Lyypekinlaiturin laiturisuunnitelmat ja suunnitelmat Biennaalin vesibussiliikenteelle etenivät aikataulussa. Lisäksi suunniteltiin Lyypekin laiturille rakennettavan Paviljongin läheisyyteen muun muassa valaistus ja yleisökäymälä.

Merellisen Helsingin saavutettavuuden parantamiseksi suunniteltiin uusia vesiliikennereittejä ja uutta toimintamallia koko vesiliikenteen järjestämiseksi. Vesijoukkoliikenteen kehittämisperiaatteet -selvitys valmistui. Jatkotyönä selvitettiin Kruunuvuorenrannan ja keskustan välisen lauttayhteyden toteuttamisvaihtoehtoja sekä Hakaniemi-Ruoholahti -heilurireittiä.

Vuoden 2019 aikana vietiin kaupunkiympäristölautakunnan ympäristö- ja lupajaoston käsittelyyn yhteensä kuusi luonnonsuojelualueen perustamisesitystä sekä hoito- ja käyttösuunnitelmaa (Korkeasaarenluoto, Maununnevan laajennus, Madeluoto, Pormestarinluodot, Kajuuttaluodot, Morsianluoto, Haltialan metsä).

Vanhankaupunginlahden Natura 2000 -alueen hoito- ja käyttösuunnitelman toteutus on edennyt ja Vanhankaupunginlahdelle laadittiin viestintä- ja osallistumissuunnitelma. Östersundomin lintuvedet Natura 2000 -alueella on meneillään hoitosuunnitelman teko Bruksvikenillä yhteistyössä Metsähallituksen kanssa. Vuonna 2019 kartoitettiin Bruksvikenin luontoa ja Natura-alueen itäosien linnustoa.

Tulevista täydennysrakentamishankkeista kaupunkiympäristölautakunnassa hyväksyttiin Laajasalon Koirasaarentien ja Iloäentien tarkistettu asemakaava pikaraitiotiealueelle, Kruunusillat-varikon korttelien kaavaehdotus, Malmin lentoaseman alueen Nallerinteen tarkistettu asemakaava, Pasilan Eteläisen Postipuiston kaavaehdotus, Kallvikintien ja Jollaksen täydennysrakentamisen suunnitteluperiaatteet sekä Itä- ja Länsi-Pasilan kehittämisperiaatteet.

Itäkeskuksen ja lähialueen kehittämiseksi järjestettiin kansainvälinen ideakilpailu.

Toimitila-alueiden tulevaisuuden vahvistamiseksi järjestettiin osana Teollisuuskadun akselia Junatien ympäristön kehittämisestä kansainvälinen ideakilpailu. Pukimäen asemanseudun ja Porkkalankadun toimitilakaavat ja Lassila-Kannelmäen toimitila-alueen suunnitteluperiaatteet hyväksyttiin lautakunnassa. Syksyllä 2019 laadittiin kauppa-keskus Kaaren ympäristön kehittämissuunnitelma ja käynnistettiin ensimmäisten tonttikohdainten asemakaavan muutosten valmistelutyö.

Elinkeinoelämän edellytysten edistämiseksi käynnistettiin Citylogistiikan toimenpideohjelman päivitystyö sekä matkailubussiliikenteen kehittämisselvitys. Yhteistyössä Helsingin Sataman kanssa toteutettiin Länsisataman liikenteen yleissuunnitelma.

Katutöiden haittojen vähentämiseksi käynnistettiin katujen rakennuttamisprosessin sujuvoittamisprojekti. Projekti muodostuu 5 osaprojektista. Aalto-yliopiston Toimivat katuhankkeet -tutkimushankkeen ensimmäinen vaihe valmistui vuodenvaihteessa ja loppuraportti julkaistaan 02/2020. Raportissa esitetyjä kehittämistoimenpiteitä pilotoidaan vuonna 2020. Infrahankkeiden ohjelmoinnin kehittämisen Lean-työ valmistui, työn tuloksia esiteltiin pormestarin vetämässä ohjausryhmässä. Lean-työn toimenpiteitä viedään käytäntöön tulevina vuosina. Viestintä on valmistellut katutyömaiden viestinnän käsikirjan. Viranomaisohjauksen vahvistamisen osalta on tarkastelu mahdollisuuksia vaikuttaa lainsäädäntöön.

Asiakaskokemuksen parantamiseksi on muun muassa sujuvoitettu ulkoilmatapahtumien prosessia ja pilotoitu asiakastyön ajokortti -koulutusta uudella sähköisellä alustalla. Sähköisiä palveluita kehitettiin edelleen, esimerkiksi Lupa-piste.fi -palveluun sisällytettiin yleisten alueiden lupien haku ja asukaspysäköintitunnuksen voi uusia verkkokaupassa.

Kaupunkiympäristön toimiala vastaa kaupunkitasoisen esteettömyystyön koordinoinnista, kehittämisestä ja seurannasta. Työtä ohjaa esteettömyystyöryhmä, jossa on edustettuna kaikki toimialat. Kaupunkiympäristön toimialan merkittäviä esteettömyyshankkeita vuonna 2019 olivat Tripla, Hämeentie, Olympiastadion, Raide-Jokeri, Laakson sairaala sekä lukuisat päiväkotit- ja kouluhankkeet. Asemien seudun esteettömyysohjeiston (Sujuva.info) kehittäminen oli Väyläviraston johdolla toteutettu yhteistyöhanke. Keskustakirjasto Oodi sai Helsingin kaupungin vammaisneuvoston esteettömyystunnustuksen.

3 10 02 RAKENNUKSET

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Tulot	523 620	0	523 620	524 196	576	0
Menot	-284 966	0	-284 966	-288 067	-3 102	-3 300
Toimintakate	238 655	0	238 655	236 129	-2 526	-3 300
Poistot	160 000	0	-160 000	147 831	12 169	0
Tilikauden tulos	78 655	0	78 655	88 298	9 643	-3 300

Määrä- ja taloustavoitteet

	Talousarvio	Toteutunut	Poikkeama
Suoritetavoitteet			
Tyhjien tilojen osuus tilakannasta enintään % *)	4	3,3	-1
Uudisrakennukset ja peruskorj., m ²	60 000	134 000	74 000
Arkkitehtuuripalvelun projekteille tehdyt tunnit	30 000	35 118	5 118
Tehokkuus/taloudellisuus			
Kaupungin palvelurakennusten sääkorjattu lämpöenergian kulutus, kWh/brm ² /v	140	139	-1
Toiminnan laajuustiedot			
Tiloja vuokrauksessa, m ²	2 970 000	2 951 063	-18 937
Tiloja ylläpidossa, m ²	1 880 000	1 890 000	10 000
Tilojen pinta-ala suhteessa asiakasmäärään	0,96	0,96	0,00
Resurssit			
Henkilöstön määrä	393	393	0

*) Tyhjien tilojen laskennassa käytetään ulkopuolisen, riippumattoman kiinteistötaloustaloustutkimuslaitoksen (KTI) mukaista laskentatapaa

Tuottavuus (2017 = 100)	TA 2019	2019	2018
Tilankäytön tekkövyys=toimialojen käytössä olevat tilat per asukas (m ² /asukas)	3,28	3,28	3,28
Yritysvuokraus, tukkutori, asuntovuokraus, vajaakäyttö (%)	4,20	3,80	4,20

Rakennusten (3 10 02) sitova toimintakate oli 238,7 miljoonaa euroa. Toteutunut toimintakate oli 236,1 miljoonaa euroa alittaen toimintakatetavoitteen 2,5 miljoonalla eurolla.

Tulot ylittivät talousarvion noin 0,6 miljoonalla eurolla. Tiloista luopumiset, kuten Lasipalatsin myynti ja Pirkkolan jäähallin purku, vähensivät vuokratuottoja vuoteen 2018 verrattuna. Vuokratuloja puolestaan kasvattivat valmistuneet rakennushankkeet ja muun muassa kasvatuksen ja koulutuksen toimialan tarvitsemista lisätiloista perityt vuokrat.

Menot ylittivät talousarvion noin 3,1 miljoonalla eurolla. Energiakustannukset ylittivät vuodelle 2019 budjetoidut määrät noin 3,5 miljoonalla eurolla. Tämä johtui energiakustannusten noususta, mikä puolestaan aiheutui sekä tilakannan ennakoimattomasta kasvusta että kaukolämmön merkittävästä hinnan noususta vuoden 2018 lopulla talousarvion laatimisen jälkeen.

Talousarviokohdan vuokra- ja vastikekulut ovat nousseet johtuen sekä indeksikorotuksista että kasvatuksen ja koulutuksen toimialalle valmistuneiden lisä- ja väistötilojen vaikutuksesta noin 2,5 miljoonaa euroa ennakoitua enemmän. Lisä- ja väistötiloilla on ratkaistu kasvatuksen ja koulutuksen toimialan kasvanutta tilatarvetta erityisesti varhaiskasvatuksen tilojen suhteen että väistötilatarvetta, joka aiheutunut perusparannus- ja korvausinvestoinneista.

Talousarviovuonna palveluiden ostoissa säästyi noin 1,9 miljoonaa euroa, mikä johtui pääasiassa kiinteistönhoidon kustannusten alentumisesta kilpailutuksen ansiosta. Lisäksi säästöjä syntyi henkilöstömenoissa, noin 1 miljoonan euron verran.

Hiilineutraali Helsinki 2035 -toimenpideohjelman toteutus on käynnistynyt projektisuunnitelman laatimisella. Uusi rakennusten energiankulutus- ja olosuhdeseurantajärjestelmä on käyttöönottoaiheessa ja rakentamisen elinkaari-

ohjausmallin valmistelu jatkuu suunnitelmien mukaisesti osana Energiaviisaat kaupungit -hanketta. Hankkeelle sopivan pilottikohteen etsiminen on käynnissä (rakentamisen Joutsenmerkki-kokeilu).

Kaupunginhallitus on hyväksynyt kiinteistöpoliittisen ohjelman, sisäilmaohjelman sekä näiden toteutusohjelman ohjeellisesti noudatettavaksi. Kiinteistöstrategian valmistelu ja siihen liittyvän sisäisen vuokramallin uudistuksen valmistelu on käynnistetty toteutusohjelman mukaisesti. Kiinteistöstrategia viedään kaupunginhallituksen päätettäväksi vuonna 2020.

Palvelutilaverkkoselvityksiä käynnistettiin muun muassa Käpylä-Koskela, Malmin keskusta ja lentokenttä, Haagan, Laajasalon sekä Vuosaaren alueilla. Suutarila-Siltämäen alueen palvelutilaverkon suunnittelu on käynnistymässä tehdyn esiselvityksen pohjalta. Puistolassa toteutettiin osallistava palvelutilaverkon tarkastelu, jonka tulokset on jo otettu huomioon talonrakennuksen investointiohjelman 2020–2029 valmistelussa. Valmistuneen leikkipuistojen palvelutilaverkkoselvityksen pohjalta käynnistetään toimenpiteet leikkipuistoissa.

Kaupungin omien tilojen käyttöä on tehostettu mahdollisuuksien mukaan. Palvelutilaverkotarkasteluissa on yhdistetty hankkeita tilatehokkuuden parantamiseksi ja ohjattu hankesuunnittelua muuntojoustaviin ratkaisuihin sekä tilojen yhteiskäyttöön. Hankkeiden hankeprosessia ja tiedonkulkua on kehitetty kasvatuksen ja koulutuksen toimialan väistö- ja lisätilahankkeiden toteutuksen yhteydessä.

Vuoden 2019 aikana havaittiin, että varhaiskasvatuksen tilojen rakennuslupaprosessissa oli merkittäviä puutteita. Akuutti tilanne ratkaistiin toiminnan ohjaamisella ja Task Force -ryhmän seurannalla. Erityistä huomiota kiinnitettiin käyttötarkoitusten muutoslupien hakemiseen, toteutukseen sekä määräaikaisten ja tilapäisten lupien jatkolupiin liittyviin toimiala- ja palvelukokonaisuustasoisiin prosesseihin ja ohjeistuksiin. Lähes kaikkien luvattomien tilojen rakennuslupahakemukset on saatu jätettyä ja lupien mukaisia töitä on käynnistetty.

Koulujen ja päiväkotien peruskorjausten ja uudisrakennusten suunnittelussa on otettu huomioon omavalvontaisen iltakäytön vaatimukset. Suunnittelutyö toteutetaan yhteistyössä kasvatuksen ja koulutuksen toimialan kanssa sekä liikuntatilojen osalta myös kulttuurin ja vapaa-ajan toimialan kanssa. Uudis- ja peruskorjaushankkeiden hankesuunnittelussa mahdollistetaan omavalvontaista tilojen käyttöä. Kasvatuksen ja koulutuksen sekä kulttuurin ja vapaa-ajan toimialojen tilojen avaaminen omavalvontakäyttöön on edennyt niin nopeasti kuin palveluntuottajat ovat pystyneet lukitusmuutoksia toteuttamaan.

Toimitilavuokrauksen osalta väliaikaista ja lyhytaikaista vuokraamista on toteutettu kohteissa, joiden käyttötarkoitus on muuttumassa tai joita ollaan purkamassa.

Infraomaisuuden hallinnan linjaus on valmistunut ja sen pohjalta on aloitettu toimenpideohjelman laadinta.

3 10 03 ASUNTOTUOTANTO

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Tulot	23 460	0	23 460	19 966	-3 494	0
Menot	-19 758	0	-19 758	-12 645	7 113	0
Toimintakate	3 702	0	3 702	7 321	3 619	0
Poistot	45	0	-45	19	26	0
Tilikauden tulos	3 657	0	3 657	7 302	3 645	0

Määrä- ja taloustavoitteet

	Talousarvio	Toteutunut	Poikkeama
Suoritettavatavoitteet			
ARA-tuotanto: käynnistyspäätöksiä asuntoja, kpl	1 199	1 077	-122
Muu uudistuotanto: käynnistyspäätöksiä asuntoja, kpl	301	428	127
Uudistuotanto yhteensä: käynnistyspäätöksiä, asuntoja, kpl	1 500	1 505	5
Peruskorjaus: käynnistyspäätöksiä asuntoja, kpl	839	731	-108
Resurssit			
Henkilöstön määrä	77	77	0
Tuottavuus			
Hankesuunnitelmat/tuotantotavoite (%) (saadaan vertailulukku)	106	96	-10
Asuntoa / keskimääräinen henkilöstömäärä (saadaan vertailulukku)	31	32	1

Tuottavuus (2017 = 100)	TA 2019	2019	2018
Tuottavuus	101,0	101	100,5

Asuntotuotannon (3 10 03) sitova toimintakatetavoite oli talousarviossa 3,7 miljoonaa euroa ja toteuma 7,3 miljoonaa euroa, mikä ylitti tavoitteen 3,6 miljoonalla eurolla. Toimintakatteen ylitys kirjataan asuntotuotantorahastoon.

Käyttömenojen toteuma on yhteensä 12,6 miljoonaa euroa, mikä alitti talousarvion noin 7,1 miljoonalla eurolla. Käyttömenoista henkilöstökulut alittivat tulosbudjetin mukaiset menot noin 1,2 miljoonalla eurolla ja palveluiden ostoihin varatuista määrärahoista säästyi 2,5 miljoonaa euroa. Lainojen korot olivat yhteensä noin 2,7 miljoonaa euroa, mikä alitti tulosbudjetin mukaiset menot noin 3,4 miljoonalla eurolla.

Asuntotuotannon tulot kertyvät rakennuttamispalkkioista. Tilikaudelle oli budjetoitu palkkioita 23,5 miljoonaa euroa, joista toteutui 20 miljoonaa euroa.

Asuntotuotantopalvelu tuottaa asumisen ja siihen liittyvän maankäytön toteutusohjelman (AM-ohjelma) mukaisesti laadukkaita ja elinkaarikustannukseltaan edullisia asuntoja. Vuonna 2019 käynnistettiin 1 505 uudisasunnon rakentaminen.

Asuntotuotantopalvelu toteuttaa hankkeissaan erilaisia uusia asumisen ratkaisuja ja laajaa asuntotyypinvalikoimaa. Tällä ja eri hallintamodoilla varmistetaan monipuolisten ja kohtuuhintaisten asumisvaihtoehtojen saatavuus kaupungissa. Vuonna 2019 käynnistetyistä hankkeista 52,8 prosenttia oli ARA-vuokra-asuntoja ja 47,2 prosenttia oli välimuodon asuntoja eli asumisoikeus- ja Hitas-asuntoja.

Asuntotuotantopalvelu peruskorjaa kaupungin kiinteistöyhtiöiden, etenkin Helsingin kaupungin asunnot Oy:n tilaamat peruskorjauskohteet. Vuonna 2019 käynnistettiin 731 asunnon peruskorjaus.

Asuntotuotannon hankkeissa rakennusten energiatehokkuusvaatimukset ovat uudisrakentamisessa noin 10 prosenttia määrärahosta tiukemmat. Peruskorjaushankkeille asetettiin yhteistyössä Helsingin kaupungin asunnot Oy:n kanssa täsmälliset energiatehokkuusvaatimukset (energiatehokkuutta parannetaan 25 prosenttia nykyisestä E-luvusta laskettuna).

**3 10 04 HELSINGIN SEUDUN LIIKENNE JA HELSINGIN SEUDUN YMPÄRISTÖPALVELUT
-KUNTAYHTYMIEN MAKSUOSUUDET**

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Menot	-204 050	0	-204 050	-203 192	858	0
Toimintakate	-204 050	0	-204 050	-203 192	858	0
Tilikauden tulos	-204 050	0	-204 050	-203 192	858	0

Vuonna 2019 HSL:n maksuosuuden (3 10 04) toteutuma oli 201,2 miljoonaa euroa ja HSY:n maksuosuuden 2,0 miljoonaa euroa.

Helsingin seudun liikenne -kuntayhtymän (HSL) määrärahan mitoitus perustui HSL:n toiminta- ja taloussuunnitelman 2019-2020 mukaiseen maksuosuusarvioon. Maksuosuuksilla katetaan kullekin kunnalle kohdistettujen kulujen ja tuottojen erotus.

Helsingin seudun ympäristöpalvelut -kuntayhtymän (HSY) perussopimuksen mukaan kuntayhtymä rahoittaa toimintakulunsa vesihuolto- ja jätehuoltotoimintojen maksuilla, kuntaosuuksilla ja muilla tuloilla. Kuntayhtymä perii jäsenkunniltaan maksuosuudet muista kuin vesihuollon tai jätehuollon tehtävistä aiheutuvista kustannuksista.

3 10 05 PELASTUSLAITOS

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Tulot	14 765	0	14 765	17 663	2 898	0
Menot	-54 291	0	-54 291	-54 191	101	0
Toimintakate	-39 526	0	-39 526	-36 528	2 998	0
Poistot	2 264	0	-2 264	2 591	-327	0
Tilikauden tulos	-41 791	0	-41 791	-39 119	2 672	0

Määrä- ja taloustavoitteet

	Talousarvio	Toteutunut	Poikkeama
Suoritetaavoitteet			
Turvallisuuspisteet	8 000	7 521	-479
Ensihoidon tavoittamisviive on enintään 8 minuuttia vähintään 70 %:ssa kiireellisyysluokkien A ja B tehtävistä.	70	64	-6
I-riskialueella pelastustoiminnan keskimääräinen lähtö- ja ajoaika kohteeseen ensimmäisellä 1+3 vahvuksella yksiköllä on enintään 6 minuuttia vähintään 50 %:ssa tehtävistä.	50	51	1
Maallikoiden havaitsemista kammioväriinapotilaista selviytyy vähintään 32 prosenttia.	32	71	39
Täydennyskoulutuksen määrä on vähintään sama kuin vuonna 2018	100	105	5
Sairauspoissaolot VATU-menettelyt toteutuvat	100	60	-40
Tulosbudjetti ei ylitä	100	100	0
Tehokkuus/taloudellisuus			
Kaukolämmön kulutus (2010=100)	85	90	5
Sähkön kulutus (2010=100)	85	88	3
Toiminnan laajuustiedot			
Asukasluku	650 842	653 400	2 558
Palo- ja pelastustehtävät ilman ensivastetta	8 500	8 443	-57
Ensihoitotehtävät ensivaste mukaan lukien	64 500	63 550	-950

	Talousarvio	Toteutunut	Poikkeama
Resurssit			
Vakanssit vuoden lopussa	694	718	24
Palkansaajat keskimäärin tilikaudella	664	666	2
Bruttokäyttömenot, 1 000 euroa	54 291	54 191	-100
Nettokäyttömenot, 1 000 euroa	39 527	36 528	-2 999

Tuottavuus (2016=100)	TA 2019	2019	2018	2017
Bruttokäyttömenot, euroa/asukas	83,4	82,9	81,5	81,8
Nettokäyttömenot, euroa/asukas	60,7	55,9	59,2	59,2
Tuottavuusindeksi, (2016=100)	97,7	99,7	102,1	105,2

Tilankäytön tehokkuus	TA 2019	2019	2018	2017
Tilojen kokonaispinta-ala htm ²	180 222	180 222	176 716	173 968
Tilojen pinta-alamäärä (htm ²) suhteessa asiakasmäärään	0,3	0,3	0,3	0,3
Vuokrakustannukset, 1 000 euroa/vuosi	7 234	7 045,0	6 907	6 761
Toimipaikkojen määrä	10	10,0	10	10

Pelastuslaitoksen (3 10 05) käyttömenot ja irtaimen omaisuuden investointimäärärahojen käyttö toteutuivat budjetoidusti. Tulot ylittivät talousarvion 2,99 miljoonalla eurolla. Ylityksestä pääosa johtuu KELA- ja Öljynsuojarahaston korvausten ja ensihoitopalvelun myyntituottojen kasvusta.

Pelastuslaitoksen bruttokäyttömenot ilman poistoja olivat 82,94 euroa per asukas, jossa oli kasvua 3 prosenttia vuoteen 2018. Pelastustoimen käyttömenot olivat 64,79 euroa/asukas ja ensihoitopalvelu 18,15 euroa/asukas. Pelastuslaitoksen ja samalla pelastustoimen toimintakate oli 55,90 euroa/asukas ja tilikauden tulos poistot mukaan lukien 59,90 euroa per asukas. Ensihoitopalvelun kokonaiskustannus ensivaste ja poistot mukaan lukien oli 19,80 euroa asukasta kohden ja nettotulos nolla euroa, koska pelastuslaitos tuottaa palvelun omakustannuseriaatteella.

Sitovista tavoitteista turvallisuuspistekertymä alitti tavoitteen 6 prosenttia, koska yksityissektorin kysynnän johdosta henkilöstön vaihtuvuutta ei kyettä korvaamaan riittävän nopeasti. Vuodelle 2020 on lisätty henkilöstökapasiteettia. Ensihoitopalvelussa tavoittamisviive alitti tavoitteen 5 prosenttiyksikköä. Poikkeama johtuu kiireellisen ensihoidon runsaasta tehtävämäärästä suhteessa ensihoitoyksiköiden kapasiteettiin. Korjaavana toimenpiteenä vuodelle 2020 on lisätty yksi 12 tunnin ensihoitoyksikkö. Varhaisen tuen toimenpiteiden toteutumisaste alitti tavoitteen 40 prosenttiyksikköä. Poikkeaman korjaamiseksi esimiesten valmennusta lisätään ja HR tehostaa prosessin seuranta.

Pelastuslaitoksen kokonaistuottavuus laski 2,4 indeksipistettä vuodesta 2018. Lasku johtuu onnettomuuksien ehkäisyn suoritelmäärään, pelastustoiminnan toimintavalmiusajan ja ensihoitopalvelun tavoittamisviiveen heikentymisestä sekä kaupungin asukasluvun pienestä kasvusta suhteessa käyttömenojen muutokseen.

Sitovat toiminnan tavoitteet toteutuivat seuraavasti:

- Onnettomuuksien ehkäisemiseksi sekä omatoimisen varautumisen kehittämiseksi kuntalaisiin sekä alueella toimiviin tahoihin kohdistetaan turvallisuuteen ja onnettomuusriskien hallintaan liittyviä tarkastuksia ja toimenpiteitä. Vuoden 2019 turvallisuuspistekertymä on vähintään 8000.

Tavoite ei toteutunut. Tavoitteesta jäätin 6 prosenttia, toteuman ollessa 7520. Noususuhdanteen myötä kiihtynyt yksityissektorin kysyntä on lisännyt huomattavasti henkilöstön vaihtuvuutta. Poistumaa ei kyettä korvaamaan uusrekrytoinneilla riittävän nopeasti. Tilanteen korjaamiseksi valvontatoimintaan on lisätty kolme henkilötyövuotta vuodelle 2020.

- I-riskialueella pelastustoiminnan keskimääräinen lähtö- ja ajoaikakohteeseen ensimmäisellä 1 + 3 vahvuisella yksiköllä on enintään 6 minuuttia vähintään 50 prosentissa tehtävistä.

Tavoite toteutui. Toteuma oli 51 prosenttia.

- Kiireellinen ensihoito toteutuu tilaajan vaatimusten mukaisesti. Ensihoidon tavoittamisviive on enintään 8 minuuttia vähintään 70 prosentissa kiireellisyysluokkien A ja B tehtävistä ja maallikoiden havaitsemista kammioväriäpotilaista selviytyy vähintään 32 prosenttia.

Tavoitteet toteutuivat osittain. Kammioväriäpotilainen selviytymisaste oli 71 prosenttia. Sen sijaan tavoittamisviive oli 64 prosenttia. Poikkeama johtuu kiireellisen ensihoidon runsaasta tehtävämäärästä suhteessa ensihoitoyksiköiden kapasiteettiin. Korjaavana toimenpiteenä vuodelle 2020 on lisätty yksi 12 tunnin ensihoitoyksikkö.

- Henkilöstön osaaminen kehittyi jatkuvasti ja työkykyä edistetään. Täydennyskoulutuksen määrä on sama kuin vuonna 2018, sairauspoissaolot eivät kasva ja varhaisen tuen menettelyt toteutuvat.

Tavoitteet toteutuivat osittain. Täydennyskoulutuksen määrä toteutui ylittäen 5 prosenttia vuoden 2018 tason ja lyhyet sairauspoissaolot toteutuivat vuoden 2018 tasolla tuloksella 0,91 prosenttia. Varhaisen tuen toimenpiteiden toteutumisaste oli 60 prosenttia, kun tavoite oli 100 prosenttia. Korjaavana toimenpiteenä esimiesten valmennusta lisätään ja HR tehostaa prosessin seuranta.

- Pelastuslaitoksen toiminta on tuottavaa kaupungin kasvu ja palvelutarpeen muutokset huomioiden. Tulosbudjetti ei ylity.

Tavoite toteutui.

3 10 06 TUKI HKL – LIKELAITOKSELLE

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Menot	-22 885	0	-22 885	-16 000	6 885	0
Toimintakate	-22 885	0	-22 885	-16 000	6 885	0
Tilikauden tulos	-22 885	0	-22 885	-16 000	6 885	0

HKL:lle maksettavalla (3 10 06) tuella katetaan ne menot, joita HKL ei pysty laskuttamaan HSL:ltä tai muulta taholta. Vuonna 2019 tukea maksettiin 16,0 miljoonaa euroa. Tukea tarvitaan esimerkiksi HKL:n infrainvestointien pääomakulujen kattamiseen, koska HSL maksaa HKL:lle pääomakuluista vain 50 prosenttia. Lisäksi tuella katetaan mm. liityntäpysäköinnin ja pyöräilyn menoja.

LIIKENNELIikelaitos (HKL)

Määrä- ja taloustavoitteet

1 000 euroa	Talousarvio	Toteutunut	Poikkeama
Tuloskehitys			
Liikevaihto	228 145	207 217	-20 928
Liikelyijäämä/alijäämä	37 590	39 511	1 921
Tilikauden ylijäämä/alijäämä	0	2 830	2 830
Varsinaisen toiminnan rahavirta	53 708	52 161	-1 547
Investointien rahavirta	-167 239	-134 060	33 179
Rahoituksen rahavirta	102 386	81 898	-20 488
Vaikutus maksuvalmiuteen	-1	-1	0
Peruspääoman tuotto (9 %)	8 442	8 442	0
Infran korkotulo	20 197	19 180	-1 017
Tuki kaupungilta	-22 885	-16 000	6 885
Netto	5 754	11 622	5 868
Pitkäaikaisen vieraan pääoman lisäys (netto)	247 905	80 790	-167 115
Pitkäaikaisen vieraan pääoman korko	3 648	3 409	-239

	Talousarvio	Toteutunut	Poikkeama
Suoritavoitteet			
Paikkakilometrit			
Raitioliikenne, miljoonaa	833	779	-54
Metroliikenne, miljoonaa	3 560	3 477	-83
Yhteensä, miljoonaa	4 393	4 257	-136
Tehokkuus/taloudellisuus			
Liikelyijäämä, prosenttia	16,5	19,1	2,6
Koko pääoman tuotto, prosenttia	3,5	3,8	0,3
Sijoitetun pääoman tuotto, prosenttia	4,0	4,0	0,0
Omavaraisuusaste, prosenttia	41,2	42,8	1,6
Paikkakilometrikustannus, euroa	0,057	0,054	-0,003
Toiminnan laajuustiedot			
Liikevaihto, miljoonaa euroa	228,1	207,2	-20,9
Liikevaihto/henkilö, 1 000 euroa	180,7	165,8	-14,9
Liikevaihdon muutos, prosenttia	8,9	3,4	-5,5
Resurssit			
Henkilöstö keskimäärin	1 263	1 250	-13
Tuottavuus (2016=100)			
Tuottavuus	123	124	1
Tilankäytön tehokkuuden mittari			
Toimistotilojen kokonaispinta-ala yhteensä, m ²	6 050	6 050	0
Toimistotilojen pinta-ala suhteessa toimistotilojen henkilömäärään, m ² /hlö	32	32	0

Raitioliikenteessä tehtiin 56,8 miljoonaa matkaa ja metroliikenteessä 92,6 miljoonaa matkaa vuonna 2019.

Raitioliikenteessä matkat vähenivät 7,7 prosenttia, johon syynä oli muun muassa raitioliikenteen poistuminen Hämeentieltä ison peruskorjauksen takia. Metroliikenteessä nousua oli 4,7 prosenttia edellisvuoteen verrattuna.

Vuoden 2019 aikana HKL:n toimintaa on kehitetty henkilöstöohjelman, turvallisuuden kehittämissohjelman, operatiivisen tehokkuuden kehitysohjelman ja omaisuuden hallinnan kehitysohjelman avulla.

Raide-Jokerin infrahankkeen allianssi sai valmiiksi kehitysvaiheen ja tavoitehinta infrahankkeen osalta on 386 miljoonaa euroa ja varikon osalta 69 miljoonaa euroa. Helsingin kaupunginvaltuusto hyväksyi Raide-Jokerin korotetun hankesuunnitelman enimmäishinnan ja varikon hanke-suunnitelman kokouksessaan 13.3.2019.

Kruunusillat-hankkeen hankepäätös sai lainvoiman Korkeimmasta hallinto-oikeudesta syyskuussa 2019. Myös hankkeeseen liittyvät vesiluvat saivat lainvoiman KHO:sta siten, että esirakennustyöt on mahdollista käynnistää vuonna 2020.

Kalatataman raitiotiehankeen allianssin valinta käynnistyi markkinakuulemisilla elokuussa ja toteuttavan allianssin kilpailuttaminen käynnistyi marraskuussa 2019. Kalatataman allianssi aloittaa työnsä keväällä 2020.

Metron automatisointia koskevien sopimusten purkuasian käsittely jatkui Helsingin käräjäoikeudessa suullisilla käsittelyillä vuonna 2019. Käräjäoikeus antaa ratkaisun asiassa 31.3.2020.

HKL:n tilikauden liikevaihto oli 207,2 (2018: 200,5) miljoonaa euroa. Liikevaihto muodostuu HSL:ltä laskutettavista liikennöintikorvauksista 99,3 (2018: 96,9) miljoonaa euroa ja infrakorvauksesta 78,8 (2018: 76,7) miljoonaa euroa sekä kaupungin infratuesta 16,0 (2018: 15,2) miljoonaa euroa ja muista myyntituotoista 13,2 (2018: 11,7) miljoonaa euroa.

Liikennöintikorvaustasoa nosti uuden kaluston käyttöönoton myötä nousseet pääomakulut, jotka HSL korvaa HKL:lle osana liikennöintikorvausta. Muissa myyntituloissa nousua selittää HKL:n kunnossapitolaskutus Länsimetro Oy:ltä länsimetron kunnossapidosta.

Liiketoiminnan muut tuotot olivat 22,5 (2018: 21,9) miljoonaa euroa. Mainostulot lisääntyivät selvästi vuodesta 2018. Kulut ennen liikevaihtoa olivat 195,5 (2018: 191,6) miljoonaa euroa eli 2,1 prosenttia edellisvuotta enemmän. Aine- ja palveluostot olivat 58,1 (2018: 59,1) miljoonaa euroa. Sähkökuluja toteutui edellistä tilikautta vähemmän. Henkilöstökuluissa nousua on 3,0 miljoonaa euroa. Henkilöstöä oli keskimäärin 25 henkilöä enemmän kuin edellisellä tilikaudella. Henkilöstökuluja nostivat KVTESin mukaiset palkankorotukset sekä tulospalkkiojaksotukset vuodelle 2019. Poistot olivat 45,4 (2018: 43,2) miljoonaa euroa. Poistotasoa nostivat uuden vaunukaluston käyttöönotto sekä kanta-metron kulunvalvontajärjestelmän päivitys.

Tulos rahoituserien jälkeen eli ylijäämä ennen varausten muutoksia oli 6,6 (2018: 3,9) miljoonaa euroa. Poistoeron ja investointivarausten muutosten jälkeen HKL:n tulos oli 2,8 (2018: 2,8) miljoonaa euroa.

HKL:n investoinnit olivat 134,1 miljoonaa euroa. Suurin investointikohde olivat Raide-Jokeri-infran maksut 42,5 miljoonaa euroa. Uusien Artic-raitiovaunujen maksueriä maksettiin 30,9 miljoonaa euroa.

HKL nosti uutta lainaa 90,0 miljoonaa euroa uusien raitio- ja metrovaunujen hankintaan. HKL lyhensi kaupungin sisäisiä lainojaan 2,0 miljoonalla eurolla ja ulkopuolelta nostettuja lainojaan 13,1 miljoonalla eurolla vuonna 2019.

Liikennelaitoksen taseen loppusumma oli 1 095,7 miljoonaa euroa 31.12.2019 (31.12.2018: 992,6 miljoonaa euroa). Omavaraisuusaste oli 42,8 prosenttia (2018: 46,6 prosenttia).

Sitovat toiminnan tavoitteet toteutuivat seuraavasti:

- Tilikauden tulos vähintään nolla.

Tavoite saavutettiin. Tilikauden taloudellinen tulos oli 2,8 miljoonaa euroa.

- Positiivinen tuottavuuskehitys eli toiminnan kokonaiskustannukset per paikka-km laskevat (positiivinen tuottavuuskehitys).

Tavoite saavutettiin. Toiminnan kokonaiskustannukset olivat 0,0537 euroa/paikka-km (TP18: 0,0542; TP18 muutettu vuoden 2019 rahanarvoon raideliikenneindeksillä).

- Raitio- ja metroliikenteen asiakastytyväisyys vähintään vuoden 2016 tasolla (Raitio 2016: 4,03; Metro 2016: 4,19).

Asiakastytyväisyys raitioliikenteessä saavutettiin. Raitioliikenteen liikennöitsijäarvosana oli 4,04 (tav. 2019: 4,03; TP18: 4,01). Raitioliikenteen liikennöitsijäarvosana ylitti tavoitteen 4,03. Kaikilla osa-alueilla on havaittavissa tasaisesti nousua. Pääsääntöisesti syksyn arvosanat ovat kevään arvosanoja korkeampia. Yhtenä nousua selittävä tekijänä voidaan nähdä kuljettajien uudistunut asiakaspalvelukoulutus.

Metroliikenteessä tavoitetta ei saavutettu. Metroliikenteen liikennöitsijäarvosana oli 4,01 (tav. 2019: 4,19; TP18: 3,90). Metroliikenteen liikennöitsijäarvosana jäi merkittävästi alle tavoitteen 4,19. Tuloksissa on kuitenkin huomattavaa nousua edellisen vuoden tuloksiin, joka kertoo asiakkaiden luottamuksen palautumisesta länsimetron liikenteen vakiintuessa. On erittäin positiivista, että merkittävin nousu nähdään aikataulussa pysymisen osatekijässä, vaikka laajentumisen myötä metroliikenteen häiriöherkkyys on lisääntynyt.

- Liikennöinnin luotettavuus säilyi vuoden 2016 tasolla (Raitio 2016: 99,84 prosenttia; Metro 2016: 99,84 prosenttia).

Metroliikenteen luotettavuustavoite saavutettiin. Tilatuista lähdistä ajettiin 99,87 prosenttia (tavoite 2019: 99,84 prosenttia; TP18 99,00 prosenttia).

Raitioliikenteessä tavoitetta ei saavutettu. Tilatusta lähdistä ajettiin 99,79 prosenttia (tavoite 2019: 99,84 prosenttia; TP18: 99,74 prosenttia). Raitioliikenteen tavoitetta alhaisempaa luotettavuutta selittää edellisenä vuonna tapahtunut normaalia suurempi kuljettajien vaihtuvuus, joka aiheutti lievää kuljettajavajetta ja ajamattomia lähtöjä alkuvuodesta 2019. Kuljettajatilanteen normalisoineet uusien kuljettajien koulutukset aloitettiin jo vuonna 2018 ja uusien kuljettajien valmistuessa maaliskuussa 2019 kuljettajatilanne palautui normaaliksi. Kuluneen vuoden aikana kuljettajien lähtövaihtuvuus myös väheni selvästi, joten kuljettajatilanne säilyi suhteellisen vakaana loppuvuoden ajan.

- Matkustajien kokema järjestys ja turvallisuus paranevat vuoden 2016 tasosta (Raitio 2016: 4,22; Metro 2016: 4,18).

Tavoitteet eivät toteutuneet kummassakaan liikennemuodossa. Matkustajien kokema järjestys ja turvallisuus olivat raitioliikenteessä 4,20 (tav. 2019: 4,22; TP18: 4,11) ja metroliikenteessä 4,12 (tav. 2019: 4,18; TP18 4,06).

Matkustajien kokema järjestys ja turvallisuus jäivät alle tavoitetason niin raitio- kuin metroliikenteessä. Tuloksissa on kuitenkin huomattavaa nousua edellisen vuoden tuloksiin vastaavalla tavalla kuin asiakastytyväisyyden kohdalla. Tulokset tukevat toisiaan ja kertovat asiakkaiden kasvaneesta luottamuksesta molempia liikennemuotoja kohtaan. Myös liikenteen vähentyneet häiriömäärät tukevat positiivista kehitystä. Molempien liikennemuotojen osalta tavoitetta matalamman turvallisuuden tunteen taustalla oletetaan olevan koko joukkoliikenteeseen kohdistuva epävarmuus luotettavuudesta. HKL on panostanut järjestyksenvalvonnan näkyvyyden parantamiseen sekä häiriötilanteisiin ennakoivasti puuttumiseen varmistaakseen asiakkaiden turvallisuuden tunteen positiivisen kehittymisen. Yksittäisiä erityisiä syitä tavoitetason alittumiseen ei ole tunnistettavissa.

Selvitys tuottavuuden toteutumisesta vuonna 2019:

HKL:n tuottavuusmittarin suoritteena käytetään raitio- ja metroliikenteen paikkakilometrejä painotettuna liikennöinti- ja infrakorvauksilla. Panoksena mittarissa käytetään kokonaismenoja ennen liikeylijäämää.

HKL:n tuottavuusindeksi oli 124 vuonna 2019. Vuoden 2019 talousarviossa tavoite oli 123. Tavoitteeseen ei päästy, koska HKL:n tuottamia paikkakilometrejä toteutui 3 prosenttia vähemmän kuin talousarviossa oli arvioitu.

4 Kulttuurin ja vapaa-ajan toimiala

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Tulot	29 385	0	29 385	33 528	4 143	0
Menot	-250 992	0	-250 992	-255 100	-4 108	0
Toimintakate	-221 607	0	-221 607	-221 572	35	0
Poistot	12 662	0	-12 662	14 292	-1 630	0
Tilikauden tulos	-234 269	0	-234 269	-235 863	-1 595	0

Kulttuurin ja vapaa-ajan toimiala ylläpitää ja parantaa eri-ikäisten helsinkiläisten mahdollisuuksia henkiseen ja fyysiseen hyvinvointiin, sivistymiseen sekä aktiiviseen kansalaisuuteen ja tukee Helsingin elinvoimaisuutta.

Toimiala jakautuu neljään palvelukokonaisuuteen sekä toimialan hallintoon. Palvelukokonaisuudet ovat kulttuuripalvelukokonaisuus, liikuntapalvelukokonaisuus, nuorisopalvelukokonaisuus sekä kirjastopalvelukokonaisuus.

Kulttuurin ja vapaa-ajan toimialalla on kolme talousarviokohtaa: kulttuuri- ja vapaa-aika (talousarviokohta 4 10 01), kulttuurin laitosavustukset (talousarviokohta 4 10 02) ja liikunnan laitosavustukset (talousarviokohta 4 10 03).

4 10 01 KULTTUURI JA VAPAA-AIKA

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Tulot	29 385	0	29 385	33 528	4 143	0
Menot	-213 951	0	-213 951	-218 081	-4 131	0
Toimintakate	-184 566	0	-184 566	-184 553	13	0
Poistot	12 662	0	-12 662	14 292	-1 630	0
Tilikauden tulos	-197 228	0	-197 228	-198 845	-1 617	0

Määrä- ja taloustavoitteet

	Talousarvio	Toteutunut	Poikkeama
Suoritettavatavoitteet			
Liikunta			
Käyntikerrat	8 400 000	9 833 556	1 433 556
Nuoriso			
Nuorten käyntikerrat	880 000	795 507	-84 493
Nuorten järjestämän toiminnan määrä	20 %	7 %	-13 %
Kulttuuri			
Yleiset kulttuuripalvelut			
Tapahtumien määrä	1 800	2 228	428
Käyntikerrat	500 000	862 497	362 497
Yhteisöllisesti tuotetut tapahtumat	255	246	-9
Haettujen avustusten määrä	990	951	-39
Orkesteri			
Sinfoniakonserttien määrä	44	46	2
Käyntikerrat	110 000	111 090	1 090
HAM			
Käyntikerrat	145 000	188 065	43 065
Museo			
Käyntikerrat	300 000	481 247	181 247
Verkkopalveluiden asiakastoiminnot	3 400 000	4 366 230	966 230
Kirjasto			
Aukiolotunnit	106 000	105 436	-564
Fyysiset käyntikerrat	8 000 000	9 012 648	1 012 648
Verkkokäynnit	9 000 000	12 971 197	3 971 197

	Talousarvio	Toteutunut	Poikkeama
Resurssit			
Henkilöstömäärä	1 781	1 857	76

Tuottavuusmittari	TA 2019	2019	2018
Tuottavuusindeksi (2016=100)	104,4	107,6	100,0

Tilankäytön tehokkuuden mittari	TA 2019	2019	2018
Tilojen kokonaispinta-ala htm ²	317 987	317 987	317 962
Tilojen pinta-alamäärä (htm ²) suhteessa asiakasmäärään	0,017	0,015	0,017

Talousarviokohdan sitovana tavoitteena on toimintakate. Sitova toimintakate saavutettiin vuonna 2019. Toimiala on panostanut palveluidensa markkinointiin ja siten on pystynyt kasvattamaan toimialan tuloja ao. vuonna.

Sitovat toiminnan tavoitteet toteutuivat seuraavasti:

Palveluja parannetaan asiakaskokemuksen perusteella.

Tavoite toteutui. Kaikki mittarit toteutuivat.

- Jokaisessa kulttuurin, liikunnan, nuorison ja kirjaston palvelussa on kuvattu ainakin yksi asiakaspolku kaupunkilaisprofileita hyödyntäen.

Mittari toteutui. Palvelut ovat määritelleet 31 kehitettävää palvelupolkua ja raportoineet ne palvelumallin kuvauksina. Osa palvelupoluista on palveluita leikkaavia ja yhdessä tehtäviä mikä lisää toimialan palveluiden sisäistä yhteistyötä.

- Toimialalle kehitetään yhteinen tapa hyödyntää nopeaa asiakaspalautetta ja laajennetaan NPS (Net promoter score) -mittausta (lähtötaso 20 laitetta/tavoite 40 laitetta).

Mittari toteutui. Pikapalautteen keräämiseen on hankittu 20 kappaletta uusia laitteita aikaisempien 20 laiteen lisäksi.

Koko kaupunki on oppimisen, kulttuuristen kohtaamisten, tekemisen ja kansalaistoiminnan paikka.

Tavoite ei toteutunut. Kahdesta tavoitteeksi asetetusta mittarista yksi jäi toteutumatta.

- Kulttuurin ja vapaa-ajan olosuhteiden suunnitteluperiaatteet on hyväksytty lautakunnassa.

Mittari ei toteutunut aikataulun mukaisesti vuoden 2019 aikana. Palveluverkkosuunnittelun periaatteet hyväksyttiin kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunnassa 14.1.2020.

- Toimialan tilojen varausjärjestelmien yhteiset periaatteet ja prosessit on määritelty. Jokaisessa palvelukokonaisuudessa (KULP, LIIKU, NUP, KIR) on määritelty tilat, jotka ovat varattavissa nopeasti asukaskäyttöön ja ne on viety Varaamoon.

Mittari toteutui. Kulttuurin ja vapaa-ajan toimialan tilavarausprosessit on kuvattu ja asukaskäyttöön sopivien tilojen yhteiset varausperiaatteet on määritelty. Lisäksi toimialalla on määritelty palvelut, joihin tilojen maksuton asukaskäyttö keskitetään.

Helsingissä on houkuttelevaa ja helppoa lähteä liikkeelle.

Tavoite ei toteutunut. Kolmesta tavoitteeksi asetetusta mittarista yksi jäi toteutumatta.

- Valtakunnallinen Harrastuspassi on otettu koekäyttöön Helsingissä.

Mittari toteutui. Harrastuspassin koekäyttö toteutettiin joulukuun alussa 2019 Enemmän yhdessä -hankkeen nuorten kanssa Kannelmässä.

- Tuotetaan kahdella Helsingin alueella (kaksi peruspiiriä) toimialan palveluista palvelutarjotin peruskouluille ja päiväkodeille. Arvioidaan palvelutarjottimen vaikutuksia alueilla verrattuna nykytilanteeseen.

Mittari toteutui. Alueilla koottiin palvelutarjotin. Tiedonkeruu kouluille ja päiväkodeille suunnatuista palveluista toteutettiin ja kooste palveluista valmistui toukokuussa 2019. Kooste valmistettiin ja levitettiin kasvatuksen ja koulutuksen toimialan kanssa sovitetuille pilottipäiväkodeille ja - peruskouluille.

- Vähintään kaksi toimialan kolmesta suuresta asiakastietojärjestelmästä (kirjasto, nuorisotalot, liikunta) on kytketty Oma.Helsinki-asiakkuuteen.

Mittari ei toteutunut. Oma.Helsinki-asiakkuutta koskeva mittari oli jo lähtökohtaisesti asetettu haastavaksi. Sitovan toiminnan tavoitteen mittarit asetettiin tilanteessa, jossa oletus oli, että kulttuurin ja vapaa-ajan toimialan digitalisaatio-ohjelman toteuttamiseen perustettavan ratkaisutoimiston rekrytoinnit on tehty ja toiminta on käynnistynyt heti alkuvuodesta 2019. Ohjelman toteuttaminen kuitenkin käynnistyi täysipainoisesti vasta keväällä, kun avainhenkilöt (ohjelmapäällikkö ja kolme projektipäällikköä) saatiin rekrytoitua ja he aloittivat työnsä touko-kesäkuussa 2019.

4 10 02 KULTTUURIN LAITOSAVUSTUKSET

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Menot	-22 971	0	-22 971	-22 971	0	0
Toimintakate	-22 971	0	-22 971	-22 971	0	0
Tilikauden tulos	-22 971	0	-22 971	-22 971	0	0

Kulttuurin laitosavustuksilla tuetaan kulttuuria edistäviä toimijoita Helsingissä. Tukimuotoina ovat laina-, toiminta- ja vuokra-avustus. Vuonna 2019 avustuksia myönnettiin yhteensä 22,9 miljoonaa euroa jaettuna seuraavalla tavalla: Helsingin teatterisäätiö sr (13,8 miljoonaa euroa), Suomen Kansallisoopperan säätiö sr (3,7 miljoonaa euroa), Korkeasaaren eläintarhan säätiö sr (4,7 miljoonaa euroa) ja Uuden musiikin orkesteri (0,8 miljoonaa euroa).

4 10 03 LIIKUNNAN LAITOSAVUSTUKSET

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Menot	-14 070	0	-14 070	-14 048	22	0
Toimintakate	-14 070	0	-14 070	-14 048	22	0
Tilikauden tulos	-14 070	0	-14 070	-14 048	22	0

Liikunnan laitosavustuksilla tuetaan liikuntaa edistäviä toimijoita Helsingissä. Tukimuotoina ovat rahoitus-, toiminta- ja vuokra-avustus. Liikunnan laitosavustukset alittivat talousarvion 22 000 eurolla johtuen Stadion-säätiön ennakoitua alhaisemmasta vuokrasta. Vuonna 2019 avustuksia myönnettiin yhteensä 14 miljoonaa euroa jaettuna seuraavalla tavalla: Stadion-säätiö (5,1 miljoonaa euroa), Urheiluhallit Oy (4,4 miljoonaa euroa), Vuosaaren urheilutalo (2,2 miljoonaa euroa), Jääkentäsäätiö (1,2 miljoonaa euroa), Mäkelänrinteen uintikeskus (0,6 miljoonaa euroa), Helsinki Stadion Oy (0,2 miljoonaa euroa), Urhea-säätiö (0,1 miljoonaa euroa), Suomalaisen yhteiskoulun säätiö (0,1 miljoonaa euroa) ja Muut toimijat (0,5 miljoonaa euroa).

5 Sosiaali- ja terveystoimiala

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Tulot	178 039	0	178 039	186 246	8 206	-800
Menot	-2 109 125	0	-2 109 125	-2 164 047	-54 923	-55 900
Toimintakate	-1 931 085	0	-1 931 085	-1 977 801	-46 716	-56 700
Poistot	16 800	0	-16 800	11 670	5 130	0
Tilikauden tulos	-1 947 885	0	-1 947 885	-1 989 471	-41 586	-56 700

Sosiaali- ja terveystoimiala huolehtii kaupungin sosiaali- ja terveystalouden järjestämisestä ja tuottamisesta sekä luo sosiaali- ja terveystalouden keinoin edellytyksiä terveyden ja hyvinvoinnin ylläpitämiselle ja edistämiseksi, oma-aloitteisuudelle ja yhteisvastuullisuudelle sekä ehkäisee ja vähentää sosiaalisia ja terveydellisiä ongelmia ja niiden haittavaikutuksia. Toimiala toimii sosiaali- ja terveystalouden alaisuudessa.

Sosiaali- ja terveystoimiala jakautuu neljään palvelukokonaisuuteen: perhe- ja sosiaalipalvelut, terveys- ja päihdepalvelut, sairaala-, kuntoutus- ja hoivapalvelut sekä hallinto.

Toimialalla on viisi talousarviokohtaa: sosiaali- ja terveystalouden (5 10 01), toimeentulotuki (5 10 02), vastaanottokeskukset ja valtion korvaamat maahanmuuttopalvelut (5 10 03), Apotti ja Sote- ja maakuntauudistus (5 10 04) sekä Helsingin Uudenmaan sairaanhoitopiiri (5 10 05).

Sosiaali- ja terveystoimialan menot ylittivät talousarvion 54,9 miljoonalla eurolla. Tulot ylittivät talousarvion 8,2 miljoonalla eurolla.

5 10 01 SOSIAALI- JA TERVEYSTALOUDELLISET PALVELUT

Sosiaali- ja terveystalouden menot ylittivät talousarvion noin 5,3 miljoonalla eurolla. Menoylityksestä 2,3 miljoonaa euroa oli valtionperinnöistä jaettuja avustuksia. Valtionperinnöt on kirjattu talousarviokohdalle tuloksi. Sosiaali- ja terveystalouden palvelutoimintaan kohdistuva menoylitys oli noin kolme miljoonaa euroa. Menolajeista palkat alittivat tulosbudjetin ja asiakaspalvelujen ostot sekä muiden palvelujen ostot ylittivät tulosbudjetin. Palvelujen ostojen ylityksen taustalla ovat pääosin lastensuojelun ja vammaistyön kasvaneet kustannukset, jotka ylittivät tulosbudjetin noin 28 miljoonalla eurolla. Sosiaali- ja terveystalouden tulot ylittivät talousarvion 6,8 miljoonalla eurolla. Tuloylitys johtui pääosin valtionperinnöistä ja vastaanotto- ja kotouttamislain mukaisista korvauksista.

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Tulot	156 807	0	156 807	163 601	6 794	0
Menot	-1 424 528	0	-1 424 528	-1 429 783	-5 255	-5 300
Toimintakate	-1 267 721	0	-1 267 721	-1 266 182	1 539	-5 300
Poistot	16 800	0	-16 800	11 667	5 133	0
Tilikauden tulos	-1 284 521	0	-1 284 521	-1 277 849	6 672	-5 300

Määrä- ja taloustavoitteet

Suoritettavatavoitteet (1000 kpl)	Talousarvio	Toteutunut	Poikkeama
Lastensuojelu, avohuolto, lapset *)	3 400	3 175	-225
Lastensuojelu, laitoshuolto, hoitovrk	191 000	210 594	19 594
Aikuissosiaalityö, asiakkuudet *)	14 000	12 881	-1 119
Omaishoidontuki, asiakkaat, vammaistyö *)	2 050	1 859	-191
Henkilökohtainen apu, asiakkaat *)	2 700	2 893	193
SHL:n mukaista erityistä tukea tarvitsevien lasten määrä (<18 vuotiaat) *)	1 500	1 486	-14
SHL palvelutarpeen arviointien määrä perhe- ja sosiaalipalveluissa (lkm) *)	9 500	11 731	2 231
Terveysasemien lääkärin vastaanotto, käynti	480 000	438 069	-41 931
Terveysasemien lääkärin vastaanotto, muu asiointi	300 000	305 043	5 043
Terveysaseman hoitajan vastaanotto, käynti	410 000	418 830	8 830
Terveysaseman hoitajan vastaanotto, muu asiointi	450 000	468 950	18 950
Hammashuolto, käynti	530 000	522 211	-7 789
Psykiatrian avohoitokäynti **)	178 000	179 199	1 199
Psykiatrian avohoito, muu asiointi	75 000	74 370	-630
Psykiatrian vuodeosastohoito-päivät	70 000	73 295	3 295
Polikliininen päihdehuolto, as.käynnit vuoden aikana	65 000	57 676	-7 324
Korvaushoito, käynnit vuoden aikana	140 000	125 755	-14 245
Päihdehuollon laitoshuolto, hoitovuorokaudet yht.	24 000	24 924	924
Mielenterveysasiakkaiden asumispalvelut, vrk *)	710 000	759 992	49 992
Asunnottomien asumispalvelut, vrk *)	557 000	528 339	-28 661
Somaattinen sairaanhoito, päättyneet hoitojaksot	13 000	13 165	165
lääkkäiden pitkäaikainen ympärivuorokautinen palveluasuminen	1 100 000	1 078 341	-21 659
lääkkäiden pitkäaikainen ympärivuorokautinen laitosasuminen ***)	350 000	343 160	-6 840
Kotihoito, käynti	3 000 000	3 323 733	323 733
Kotihoito, muu asiointi	410 000	316 429	-93 571

*) uusi määrällinen tavoite, ei talousarvion tavoitetta vuodelle 2018

**) psykiatrian avohoitokäyntien TP 2017 luvusta on poistettu psykiatrian päivystyksen poliklinikkakäynnit

***) vuoteen 2018 asti sisältänyt myös lyhytaikaisen hoidon

Tuottavuus (2016 = 100)	TA 2019	2019	2018	2017	2016
Tuottavuus	102,8	102,8	103,4	102,7	100,0

Tilankäytön tehokkuuden mittari	TA 2019	2019	2018	2017	2016
Tilojen kokonaispinta-ala (h ²)	480 082	480 529	483 656	479 431	
Tilojen pinta-alamäärä (h ²) suhteessa asiakasmäärään	0,96	0,97	0,98	0,99	
Hallintokunnan oma mittari, tilat m ² /vakanssi	34,5	34,6	34,8	34,5	

Sitovat toiminnan tavoitteet toteutuivat seuraavasti:

Edistämme helsinkiläisten hyvinvointia ja terveyttä ja ehkäisemme syrjäytymistä.

Tavoite ei toteutunut. Sitovan toiminnan tavoitteen kolmesta mittarista toteutui yksi.

- Konseptoidaan yhteinen palvelu- ja prosessiketju lapsen varhaisen tuen tarpeen sekä nuorten mielenterveysongelmien havainnointiin ja hoitoon (yhteisten asiakkaiden palveluketju kuvattu, palvelumallia kokeillaan ja toiminta vakiinnutetaan).

Mittari toteutui. Yhteinen kehittämisprojekti (Sote, Kasko, HUS) perustettu, syksyllä ollut 6 työpajaa, jossa kuvattu palveluketju ja konseptoitu palveluketju mt-ongelmien havainnointiin. Liikkuva mt-tiimi käynnistynyt ja mahdollistanut nopean palveluohjauksen hoidon/palvelun piiriin.

- Psykiatrisessa avohoidossa olevien potilaiden sairaalapäivien määrä vähenee vuoteen 2018 verrattuna avohoidon laadullisella kehittämisellä ja sen eri muotoja vahvistamalla.

Mittari ei toteutunut. Sairaalapäivien määrä avohoidossa olevien potilaiden osalta kasvoi, toteuma oli 2,37, vuoden 2018 toteuma oli 2,14.

- Kotihoidossa on kattavasti käytössä liikkumissopimus; vähintään 70 prosentille säännöllisen kotihoidon asiakkaista on tehty liikkumissopimus.

Mittari ei toteutunut. Liikkumissopimus tehtiin 69,1 prosentille säännöllisen kotihoidon asiakkaille, tavoite oli 70 prosenttia.

Parannamme asiakaskokemusta ja asiakastyytyväisyyttä.

Tavoite toteutui. Sitovan toiminnan tavoitteen mittari toteutui.

- Asiakaskokemus paranee terveysasemilla ja kotihoidossa vuoteen 2018 verrattuna. (NPS indeksillä mitattuna).

Mittari toteutui. Terveysasemilla tulos parani 54,6 → 55,4 ja kotihoidossa 80 → 86.

Palvelumme ovat lähellä kaupunkilaisia ja helposti saavutettavissa.

Tavoite ei toteutunut. Sitovan toiminnan tavoitteen viidestä mittarista toteutui kolme.

- Aikuissoisaalityön palvelutarpeen arviointien määrä kasvaa 10 prosenttia suhteessa asiakasmäärään vuoteen 2018 verrattuna.

Mittari toteutui. Tavoitteena oli, että 43,89 prosentilla Aiso-asiakkaista on palvelutarpeen arviointi vuoden 2019 lopussa. Toteuma oli 49,12 prosenttia.

- Parannetaan vammaisten sosiaalityön saatavuutta ja saavutettavuutta. Asiakkaaseen ollaan yhteydessä samana tai seuraavana arkipäivänä.

Mittari toteutui. Toteuma oli yksi eli asiakkaaseen oltiin yhteydessä samana tai seuraavana arkipäivänä.

- Asiakas pääsee lääkärin kiireettömälle vastaanotolle keskimäärin 10 vuorokauden sisällä (T3 ≤ 10 vrk eli kolmas vapaa ajanvarausaika kalenteripäivissä, odotusaikojen mediaani).

Mittari ei toteutunut. T3 oli 25.

- T3 on vuoden lopussa alle 20 vuorokautta kaikilla terveysasemilla.

Mittari ei toteutunut. T3 oli alle 20 vrk kuudella terveysasemalla (terveysasemia yhteensä 23).

- Suun terveydenhuollossa kaikkien asiakkaiden kiireetön hoito on käynnistynyt 90 vuorokauden sisällä hoidon tarpeen arviosta.

Mittari toteutui. Vuoden 2019 toteuman keskiarvo oli 69 vuorokautta.

Toimintamme on taloudellisesti kestävä ja tuottavaa.

Tavoite ei toteutunut. Sitovan toiminnan tavoitteen neljästä mittarista toteutui kolme.

- Kotona asuvien osuus 75 vuotta täyttäneistä nousee vuoteen 2018 verrattuna.

Mittari toteutui. Vuoden 2018 toteuma 2018 92,56 prosenttia ja vuoden 2019 toteuma 92,83 prosenttia.

- Ympäri vuorokautisessa hoivassa asuvien osuus 75 vuotta täyttäneistä laskee ja tehostetussa palveluasumisessa olevien osuus nousee vuoteen 2018 verrattuna.

Mittari toteutui, ympärivuorokautisessa hoivassa olevien määrä vuonna 2018 oli 7,44 prosenttia ja vuonna 2019 7,17 prosenttia. Palveluasumisessa olevien osuus vuonna 2018 oli 76,27 prosenttia ja vuonna 2019 77,75 prosenttia.

- Ympäri vuorokautisen hoivan määrää nostetaan vastaamaan paremmin tällä vuosituhannella tapahtunutta ikäihmisten (yli 75-vuotiaiden ja erityisesti yli 85-vuotiaiden) lukumäärän kasvua.

Mittari ei toteutunut, sosiaali- ja terveystalouden asettama tavoite käyttösuunnitelmassa oli nousu 50 laskennallisen paikan verran, joka ei toteutunut, laskennallisesti yli 75-vuotiaiden paikkamäärä kasvoi 49,4 paikalla.

- Sähköinen asiointi kasvaa vähintään 20 prosenttia vuoteen 2018 verrattuna.

Mittari toteutui. Sähköisen asioinnin määrä kasvoi 20,1 prosenttia.

5 10 02 TOIMEENTULOTUKI

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Tulot	3 102	0	3 102	3 150	48	0
Menot	-14 600	0	-14 600	-13 531	1 069	0
Toimintakate	-11 498	0	-11 498	-10 381	1 117	0
Tilikauden tulos	-11 498	0	-11 498	-10 381	1 117	0

Toimeentulotuki -talousarviokohdan menot alittivat talousarvion 1,1 miljoonalla eurolla ja tulot olivat budjetoidun mukaiset. Menojen alituksen syinä olivat ennaltaehkäisevän toimeentulotuen ja kotouttamistuen menojen toteutumisen talousarviossa ennakoitua pienempiä.

5 10 03 VASTAANOTTOKESKUKSET JA VALTION KORVAAMAT MAAHANMUUTTOPALVELUT

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Tulot	16 751	0	16 751	18 914	2 163	0
Menot	-15 679	0	-15 679	-15 884	-205	0
Toimintakate	1 072	0	1 072	3 030	1 957	0
Poistot	0	0	0	2	-2	0
Tilikauden tulos	1 072	0	1 072	3 027	1 955	0

Vastaanottokeskukset ja valtion korvaamat maahanmuuttopalvelut -talousarviokohdan sitova toimintakate toteutui lähes 2,0 miljoonaa euroa talousarviota parempana, joka johtui valtion korvausten ennakoitua suuremmasta määrästä.

5 10 04 APOTTI JA SOTE- JA MAAKUNTAUUDISTUS

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Tulot	1 380	0	1 380	581	-799	-800
Menot	-9 794	0	-9 794	-14 326	-4 532	-4 600
Toimintakate	-8 414	0	-8 414	-13 745	-5 331	-5 400
Tilikauden tulos	-8 414	0	-8 414	-13 745	-5 331	-5 400

Apotti ja sote- ja maakuntauudistus -talousarviokohdan toimintakate alittui 5,3 miljoonaa euroa. Toimintakateen alitus johtuu Apotti Oy:n ennakoitua korkeammista vuodelle 2019 kohdistuvista ylläpitokustannuksista, velkaosuuksien poistoaikataulun muutoksista sekä käyttöönottokoulutuksen laskutuksen muutoksesta käyttäjäperusteisesta omistusperusteiseksi.

Talousarviokohdalle kirjautuivat sote- ja maakuntauudistuksen parissa Uudenmaan maakunnassa työskennelleiden palkkamenot toteutuneiden työtuntien perusteella, jotka saatiin tuloina Uudenmaan maakunnasta. Viimeiset sopimukset päättyivät 30.6.2019.

5 10 05 HELSINGIN JA UUDENMAAN SAIRAANHOITOPIIRI

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Menot	-644 524	0	-644 524	-690 523	-45 999	-46 000
Toimintakate	-644 524	0	-644 524	-690 523	-45 999	-46 000
Tilikauden tulos	-644 524	0	-644 524	-690 523	-45 999	-46 000

Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiiriin (HUS) määrärahat ylittyivät 46 miljoonaa euroa. Päivystystoiminnot (68,8 miljoonaa euroa) siirtyivät 7.1.2019 alkaen Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiiriin. Talousarviokohdan määrärahan ylitys johtui Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiiriin (HUS) palvelutuotannon määrän ja laskutuksen toteutumisen ta talousarviossa arvioitua suurempana. Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiiri laati vuoden 2019 talousarvion 20 miljoonaa euroa alijäämäisenä ja kuntayhtymän tasolla alijäämäennuste on tätä suurempi. Kuntayhtymän alijäämän vuoksi vuonna 2019 ei saatu jäsenkuntapalautusta.

2.2 Tuloslaskelmaosan toteutuminen

2.2.1 Helsingin kaupungin tuloslaskelman toteutumisvertailu

1 000 euroa	Toteutunut 2018	Talousarvio 2019	Toteutunut 2019	Poikkeama 2019	Toteuma % 2019	Ylitysoikeus 2019
Toimintatulot						
Myyntitulot	355 971	331 905	337 956	6 051	102	0
Maksutulot	226 855	211 489	230 801	19 312	109	0
Tuet ja avustukset	45 056	41 057	52 725	11 668	128	0
Vuokratulot	366 846	386 618	387 670	1 052	100	0
Muut toimintatulot	160 332	139 372	196 023	56 651	141	-800
	1 155 060	1 110 441	1 205 175	94 734	109	-800
Valmistus omaan käyttöön	163 192	140 247	176 558	36 311	126	0
Toimintamenot						
Palkat	-1 372 451	-1 414 499	-1 402 211	12 288	99	-7 310
Henkilösivumenot	-389 344	-398 873	-361 935	36 938	91	-2 190
Palvelujen ostot	-1 772 720	-1 868 031	-1 967 058	-99 027	105	-77 817
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-206 980	-198 330	-209 185	-10 855	105	-3 300
Avustukset	-310 104	-325 770	-317 976	7 794	98	-3 292
Vuokramenot	-222 588	-240 808	-218 608	22 200	91	0
Muut toimintamenot	-18 633	-19 118	-23 243	-4 125	122	0
	-4 292 820	-4 465 428	-4 500 216	-34 788	101	-93 909
TOIMINTAKATE	-2 974 568	-3 214 740	-3 118 483	96 257	97	-94 709
Verotulot ja valtionosuudet						
Verotulot	3 416 582	3 578 000	3 493 731	-84 269	98	0
Valtionosuudet	197 308	196 000	232 776	36 776	119	0
	3 613 890	3 774 000	3 726 507	-47 493	99	0
Rahoitustulot ja -menot						
Korkotulot	77 739	77 070	77 807	737	101	0
Muut rahoitustulot	52 459	43 449	72 512	29 063	167	0
Korkomenot	-16 870	-20 406	-16 586	3 820	81	0
Muut rahoitusmenot	-654	-1 800	-345	1 455	19	0
	112 674	98 313	133 388	35 075	136	0
VUOSIKATE	751 996	657 573	741 412	83 839	113	-94 709
Poistot ja arvonalentumiset						
Suunnitelman mukaiset poistot	-346 801	-374 441	-364 436	10 005	97	0
	-346 801	-374 441	-364 436	10 005	97	0
Satunnaiset erät						
Satunnaiset menot	-18 412	0	0	0	..	0
	-18 412	0	0	0	..	0
TILIKAUDEN TULOS	386 783	283 132	376 976	93 844	133	-94 709
Poistoeron muutos	-1 308	2 647	-271	-2 918	-10	0
Varausten muutos	1 015	-4 544	-2 699	1 845	59	0
Rahastojen lisäys	-8 223	0	-8 563	-8 563	..	0
Rahastojen vähennys	28 328	3 400	13 785	10 385	405	7 343
	19 812	1 503	2 252	749	150	7 343
TILIKAUDEN YLI- / ALIJÄÄMÄ (-)	406 595	284 635	379 228	94 593	133	-87 366

Kaupungin ulkoiset kokonaismenot ylittivät talousarvion 34,8 miljoonaa euroa ja kasvu edelliseen vuoteen verrattuna oli 4,8 prosenttia. Kaupunkistrategian käyttötalouden toimintamenoja mitoittava taloustavoitteen mukaiset menot kasvoivat vuonna 2019 noin 5 prosenttia eli noin kaksinkertaisesti strategiataavoitteeseen nähden (tässä vertailussa on huomioitava, että taloustavoitteen mukaiset eri talousarviokohtien menot oli asetettu talousarvion valmisteluvaiheen kustannustason muutoksen ja väestönkasvuvauhdin ennusteiden perusteella).

2.2.2 Helsingin kaupungin talousarvion tuloslaskelmaosan toteutumisvertailu

Talousarvion tuloslaskelmaosan toteutumisvertailu eroaa virallisesta tuloslaskelmasta siten, että se ei sisällä kunnallisten liikelaitosten ja itsenäisinä taseyksikköinä käsiteltyjen rahastojen tuloja ja menoja eikä siinä ole eliminoitu kaupungin sisäisiä eriä.

Toimintatulot (sisältäen valmistus omaan käyttöön) olivat 1 415,7 miljoonaa euroa sisältäen maanmyynnin sekä rakennusten ja osakkeiden myynnin myyntivoitot. Nousua edellisen vuoden vastaavasta luvusta 1 355,8 miljoonaa euroa oli 4,4 prosenttia, mikä johtuu pääasiassa kaupunkiympäristön toimialan edellistä vuotta suuremmista tuloista. Maan sekä rakennusten ja osakkeiden myyntivoitto oli noin 40 miljoonaa euroa edellistä vuotta suurempi. Maanvuokratulot toteutuivat noin 11 miljoonaa euroa edellistä vuotta suurempana. Edellä mainitut tulot toteutuivat myös talousarvioon nähden suurempina. Kasvatuksen ja koulutuksen toimialan tulot ylittivät talousarvion noin 12 miljoonalla eurolla johdun kaupungin saamista käyttötarkoitussidonnaisista valtionavustuksista sekä muusta ulkopuolisesta hankerahoituksesta, joita ei ole pystytty huomioimaan talousarviossa.

Toimintamenot olivat 4 632,7 miljoonaa euroa ja ne kasvoivat edellisestä vuodesta 4,9 prosenttia. Merkittäviä menokasvun kohteita olivat muun muassa sosiaali- ja terveystoimialaan sisältyvä Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiirin maksuosuus, jossa vertailukelpoinen (organisaatiomuutokset huomioitu) kasvu oli 5,9 prosenttia, kaupunkiympäristön toimialan kaupunkirakenne talousarviokohdan menojen kasvu 8,8 prosenttia, kulttuurin ja vapaa-ajan toimialan menojen (ilman laitosavustuksia) kasvu 6,6 prosenttia sekä kasvatuksen ja koulutuksen toimialan menojen kasvu 5,5 prosenttia. Kaupunginkanslian menojen kasvu edellisestä vuodesta jäi hieman keskimääräisen menokasvun alle eli 4,8 prosenttiin. Sosiaali- ja terveystalouden talousarviokohdan vertailukelpoinen (organisaatiomuutokset huomioitu) kasvu oli 3,5 prosenttia.

Toimintamenot ylittivät talousarvion 16,6 miljoonalla eurolla. Talousarvioon nähden toimintamenot alittuivat eniten keskushallinnon toimialalla, jonka menot alittavat talousarvion mukaiset määrärahat 43,8 miljoonalla eurolla. Sosiaali- ja terveystoimialan menot ylittivät talousarvion 54,9 miljoonalla eurolla, josta Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiirin talousarviokohdan menot ylittivät 45,9 miljoonaa euroa sekä sosiaali- ja terveystalouden talousarviokohdan menot noin 5,3 miljoonalla eurolla.

HELSINGIN KAUPUNGIN TALOUSARVION TULOSLASKELMAOSAN TOTEUTUMISVERTAILU

1 000 euroa	Toteutunut 2018	Talousarvio 2019	Toteutunut 2019	Poikkeama 2019	Toteuma % 2019	Ylitysoikeus 2019
Toimintatulot						
Myyntitulot	153 711	126 337	130 035	3 698	103	0
Maksutulot	233 854	211 449	237 994	26 545	113	0
Tuet ja avustukset	43 974	40 452	51 800	11 348	128	0
Vuokratulot	756 429	781 280	791 960	10 680	101	0
Muut toimintatulot	154 115	136 466	189 636	53 170	139	-800
	1 342 083	1 295 983	1 401 425	105 442	108	-800
Valmistus omaan käyttöön ¹	13 699	14 717	14 323	-394	97	0
Toimintamenot						
Palkat	-1 206 211	-1 252 628	-1 231 176	21 452	98	-7 310
Henkilösivumeno	-343 755	-354 325	-313 665	40 660	89	-2 190
Palvelujen ostot	-1 817 794	-1 921 184	-2 002 964	-81 780	104	-77 817
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-137 509	-129 011	-138 278	-9 267	107	-3 300
Avustukset	-323 886	-348 601	-331 949	16 652	95	-3 292
Vuokramenot	-573 368	-594 316	-595 293	-977	100	0
Muut toimintamenot	-14 680	-16 085	-19 416	-3 331	121	0
	-4 417 203	-4 616 150	-4 632 741	-16 591	100	-93 909
TOIMINTAKATE	-3 061 421	-3 305 450	-3 216 993	88 457	97	-94 709
Verotulot ja valtionosuudet						
Verotulot	3 416 582	3 578 000	3 493 731	-84 269	98	0
Valtionosuudet	197 308	196 000	232 776	36 776	119	0
	3 613 890	3 774 000	3 726 507	-47 493	99	0
Rahoitustulot ja -menot						
Korkotulot	75 986	78 218	77 453	-765	99	0
Muut rahoitustulot	81 964	74 208	102 123	27 915	138	0
Korkomenot	-13 262	-17 000	-13 190	3 810	78	0
Muut rahoitusmenot	-554	-1 800	-308	1 492	17	0
	144 134	133 626	166 078	32 452	124	0
VUOSIKATE	696 603	602 176	675 592	73 416	112	-94 709
Poistot ja arvonalentumiset						
Suunnitelman mukaiset poistot	-299 671	-317 821	-315 569	2 252	99	0
	-299 671	-317 821	-315 569	2 252	99	0
Satunnaiset erät						
Satunnaiset menot	-18 412	0	0	0	..	0
	-18 412	0	0	0	..	0
TILIKAUDEN TULOS	378 520	284 355	360 023	75 668	127	-94 709
Poistoeron muutos	841	0	841	841	..	0
Rahastojen lisäys	-4 556	0	-3 619	-3 619	..	0
Rahastojen vähennys	15 383	3 400	9 361	5 961	275	7 343
	11 668	3 400	6 583	3 183	194	7 343
TILIKAUDEN YLI- / ALIJÄÄMÄ (-)	390 188	287 755	366 606	78 851	127	-87 366

¹ Valmistus omaan käyttöön -erä esitetty Helsingin kaupungin vuoden 2019 talousarviossa olevasta laskelmasta poiketen.

2.2.3 Tuloslaskelmaosan tuloarvioiden ja määrärahojen toteutuminen

7 TULOSLASKELMAOSA

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Tulot	3 929 826	0	3 929 826	3 916 286	-13 540	7 343
Menot	-18 800	0	-18 800	-17 117	1 683	0
Netto	3 911 026	0	3 911 026	3 899 169	-11 857	7 343

7 01 TOIMINNAN RAHOITUS

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Tulot	3 774 000	0	3 774 000	3 726 507	-47 493	0
Netto	3 774 000	0	3 774 000	3 726 507	-47 493	0

7 01 01 VEROTULOT

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Kunnallisvero	2 670 000	0	2 670 000	2 632 935	-37 065	0
Yhteisövero	630 000	0	630 000	586 905	-43 095	0
Kiinteistövero	278 000	0	278 000	273 892	-4 108	0
Tulot	3 578 000	0	3 578 000	3 493 732	-84 268	0
Netto	3 578 000	0	3 578 000	3 493 732	-84 268	0

Verotuloja kertyi vuonna 2019 yhteensä 3 494 miljoonaa euroa eli 84 miljoonaa euroa talousarviota vähemmän. Vuoden 2018 nähden verotuloja kertyi 77 miljoonaa euroa eli 2,3 prosenttia enemmän. Osa heikennyksestä talousarvioon nähden on seurausta vuoden alusta voimaan tulleesta verohallinnon verokorttiuudistuksesta, joka siirtää verotilityksiä vuodelle 2020. Lisäksi myös yhteisöveron tilitykset toteutuivat talousarviota matalammalla tasolla ja se on seurausta yhteisöveron veropohjan kasvun toteutumisesta talousarviossa ennakoitua hitaampana.

Kunnallisveron tuotoksi Helsingissä vuonna 2019 toteutui 2 633 miljoonaa euroa. Kunnallisveron tilitysennuste on 2,0 prosenttia suurempi verrattuna vuoden 2018 kunnallisverotilitykseen.

Verohallinnon tekemien selvitysten perusteella suurin osa vuoden 2019 kunnallisveron kertymävajeesta johtuu verokorttiuudistuksesta ja tulorekisterinongelmat selittävät vain murto-osan vajeesta. Verokorttiuudistuksessa on kyse siitä, että uudessa ennakkoperintämenettelyssä luovuttiin palkkakausiakohtaisista tuloajoista ja sivutulokorteista.

Verohallinnon laatiman selvityksen perusteella verokorttiuudistuksesta johtuva kertymävaje alkoi korjaantua suurelta osin vasta joulukuussa 2019 tehdyissä ennakonpidätyksissä. Tilityksissä korjausliike näkyy siten suuremmissa määrin vasta tammi-helmikuussa 2020. Lopullisesti vaje korjaantuu vasta verotuksen valmistuessa kesästä 2020 alkaen.

Yhteisöveron tuotoksi Helsingissä vuonna 2019 toteutui 587 miljoonaa euroa eli 43 miljoonaa euroa talousarviota vähemmän. Vuoden 2018 nähden verotuloja kertyi 12 miljoonaa euroa eli 2,1 prosenttia enemmän. Ennusteen heikennys talousarviosta liittyy osittain vanhojen jo päättyneiden verovuosien oikaisuihin. Tämän lisäksi myös vuoden 2019 jälkipuoliskolla veroennakoiden kasvu hidastui alkuvuoden kuukausittaisiin kasvulukuihin nähden. Siten syy ennusteen heikkenemiseen on sekä kertymien aleneminen että myös verotettavan tulon kasvun hidastuminen.

Kiinteistöveron tuotoksi vuonna 2019 toteutui 274 miljoonaa euroa, joka on 4 miljoonaa euroa talousarviota pienempi ja 12,6 miljoonaa euroa (4,8 prosenttia) edellistä vuotta enemmän. Kiinteistöverotuoton noususta noin puolet johtui kiinteistökannan kasvusta ja sitä kautta veropohjan ennakoidusta noususta. Toinen puoli kasvusta oli seurausta korkeimman hallinto-oikeuden 29.3.2018 vuosikirjapäätöksestä, joka muutti kiinteistöveroon liittyvää oikeuskäytäntöä niin sanotuissa kaksitasokaavakiinteistöissä, joita Helsingissä on kantakaupungin alueella. Jos maapohjaa käytetään suuremman rakennuksen rakennuspaikkana kuin asemakaavaan on merkitty, on se otettava huomioon kiinteistöverotuksen maapohjan verotusarvoa määriteltäessä.

Helsingin kaupunki toimitti Verohallinnolle vuoden 2019 verotusta varten kiinteistöissä toteutuneet kerrosalatiedot noin 1 500 kaksitasokaavakiinteistöistä, joissa toteutunut rakentaminen ylittää kaavaan merkityn rakennusoikeuden.

Kaiken kaikkiaan Helsingissä on noin 35 000 verotettavaa kiinteistöä. Kaupunki edistää jatkossakin kiinteistöveron pohjana olevien tietojen tarkentamista ja päivittämistä, jotta verotus toteutuisi mahdollisimman oikeudenmukaisesti.

7 01 03 VALTIONOSUUDET

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Tulot	196 000	0	196 000	232 776	36 776	0
Netto	196 000	0	196 000	232 776	36 776	0

Helsingin alkuperäinen valtionosuus vuodelle 2019 oli VM:n ja OKM:n marras-joulukuun 2018 päätösten pohjalta noin 202 miljoonaa euroa.

Hallituksen budjettiriihessä syyskuussa 2019 tehtiin päätös 237 miljoonan euron kertaluonteisen valtionosuuserän (kikystä johtuva kertaluonteinen kompensatio) maksatuksen siirrosta vuodelta 2020 vuoteen 2019. Siirto toteutettiin 43,22 euroa/asukas periaatteen pohjalta. Kyseisen päätöksen vaikutus Helsingin 2019 valtionosuuksia nostavaksi oli hieman alle 28 miljoonaa euroa.

Lisäksi vuoden 2019 aikana tehtiin muita pienempiä korjaavia valtionosuutta muuttavia päätöksiä (mm. oppilasmäärien päivittämiseen jne. liittyen).

Vuonna 2019 valtionosuuksien tilitykset olivat 18 prosenttia vuoden 2018 tilitystasoa korkeammalla tasolla.

7 02 RAHOITUS- JA SIOITUSTOIMINTA

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Tulot	152 426	0	152 426	179 576	27 150	0
Menot	-18 800	0	-18 800	-13 498	5 302	0
Netto	133 626	0	133 626	166 077	32 451	0

Lyhyet markkinakorot pysyivät vuoden 2019 edelleen historiallisen alhaisilla tasoilla. Markkinakorkojen matalia tasoja selittää pääosin Euroopan keskuspankin jatkamat talouskasvua tukevat toimet, joiden seurauksena kaikkien lyhyiden Euribor-korkojen noteeraukset ovat olleet negatiivisilla tasoilla jo vuoden 2016 helmikuusta lukien. Ennakoitua matalampana säilynyt korkotaso sekä pitkäaikaisten lainojen nostotarpeen lykkäytyminen heijastuivat kaupungin korkomenoihin, jotka toteutuivat arvioitua pienempinä.

7 02 01 KOROT, KAUPUNGINKANSLIAN KÄYTETTÄVÄKSI

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Tulot						
Asuntorakennustoiminnan tukemiseen myönnettyjen antolainojen korot	5 475	0	5 475	5 304	-171	0
Muiden antolainojen korot	1 225	0	1 225	3 134	1 909	0
Rakennusaikaisen luoton korot	800	0	800	753	-47	0
Muut korot	1 500	0	1 500	853	-647	0
Helen Oy:n lainojen korot	20 493	0	20 493	20 493	-1	0
Helsingin Satama Oy:n lainojen korot	8 787	0	8 787	8 787	0	0
HKL:n lainojen korot	3 648	0	3 648	1 839	-1 809	0
Helsingin seudun ympäristöpalvelut -kuntayhtymän lainojen korot	36 290	0	36 290	36 290	0	0
Tulot yhteensä	78 218	0	78 218	77 453	-765	0
Menot						
Ottolainojen korot	-15 000	0	-15 000	-12 243	2 757	0
Tilapäisluoton korot	-2 000	0	-2 000	-947	1 053	0
Menot yhteensä	-17 000	0	-17 000	-13 190	3 810	0
Netto	61 218	0	61 218	64 263	3 045	0

7 02 02 MUU RAHOITUS, KAUPUNGINKANSLIAN KÄYTETTÄVÄKSI

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Tulot						
Muut rahoitustulot	0	0	0	506	506	0
Osingot	39 200	0	39 200	67 626	28 426	0
HKL:n infratulo	20 197	0	20 197	19 180	-1 017	0
Tulot yhteensä	59 397	0	59 397	87 312	27 915	0
Menot						
Muut rahoitusmenot	-1 800	0	-1 800	-308	1 492	0
Arvonlennukset	0	0	0	0	0	0
Menot yhteensä	-1 800	0	-1 800	-308	1 492	0
Netto	57 597	0	57 597	87 004	29 407	0

7 02 04 PERUSPÄÄOMIEN TUOTOT

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Tulot						
HKL:n peruspääoman tuotto	8 442	0	8 442	8 442	0	0
HUS-peruspääoman tuotto	4 249	0	4 249	4 249	0	0
Palvelukeskuksen peruspääoman tuotto	80	0	80	80	0	0
Taloushallintopalvelun peruspääoman tuotto	56	0	56	56	0	0
Työterveys Helsingin peruspääoman tuotto	40	0	40	40	0	0
Staran peruspääoman tuotto	1 944	0	1 944	1 944	0	0
Tulot yhteensä	14 811	0	14 811	14 811	0	0
Netto	14 811	0	14 811	14 811	0	0

7 03 RAHASTOINTI

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Tulot	3 400	0	3 400	9 362	5 962	7 343
Menot	0	0	0	-3 619	-3 619	0
Netto	3 400	0	3 400	5 743	2 343	7 343

7 03 06 KAMPPI-TÖÖLÖNLAHTIRAHASTO

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Tulot	3 400	0	3 400	5 267	1 867	42
Menot	0	0	0	0	0	0
Netto	3 400	0	3 400	5 267	1 867	42

Rahastosta tuloutettiin investointiosan Kamppi-Töölönlahti-alueen hankkeet investointeja vastaava rahamäärä 5,3 miljoonaa euroa. Alueella ei ollut tontinmyyntejä.

7 03 07 ASUNTOTUOTANTORAHASTO

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Tulot	0	0	0	0	0	0
Menot	0	0	0	-3 619	-3 619	0
Netto	0	0	0	-3 619	-3 619	0

7 03 09 LÄHIÖRAHASTO

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Tulot	0	0	0	4 095	4 095	7 301
Menot	0	0	0	0	0	0
Netto	0	0	0	4 095	4 095	7 301

Rahastosta tuloutettiin investointiosan kohdan 8 07 01 Lähiörahastosta rahoitettavat hankkeet investointeja vastaava rahamäärä 4,1 miljoonaa euroa.

7 05 POISTOEROT

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Tulot	0	0	0	841	841	0
Netto	0	0	0	841	841	0

2.3 Investointiosan toteutuminen

8 INVESTOINTIOSA

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Tulot	21 625	0	21 625	35 805	14 180	0
Menot	-609 319	0	-609 319	-639 940	-30 621	-169 556
Netto	-587 694	0	-587 694	-604 135	-16 441	-169 556

Investointimenoihin ilman liikelaitoksia käytettiin 639,9 miljoonaa euroa. Investointimenoihin oli käytettävissä talousarviossa varatun 609,3 miljoonan euron ja kaupunginvaltuuston eri perusteilla myöntämien 169,6 miljoonan euron ylitysoikeuksien jälkeen yhteensä 778,9 miljoonaa euroa. Talousarvion lukutasoilla eniten investoitiin Rakennukset-luvussa, 266,1 miljoonaa euroa, Kadut ja liikenneväylät -luvussa, 158,7 miljoonaa euroa sekä Kiinteä omaisuus -luvussa 105,8 miljoonaa euroa.

Investointituloja ilman liikelaitoksia kertyi yhteensä 35,8 miljoonaa euroa.

8 01 KIINTEÄ OMAISUUS

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Tulot	5 000	0	5 000	2 396	-2 604	0
Menot	-95 624	14 570	-81 054	-105 750	-24 696	-36 693
Netto	-90 624	14 570	-76 054	-103 354	-27 300	-36 693

8 01 50 KIINTEÄN OMAISUUDEN MYYNTI

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Tulot	5 000	0	5 000	2 396	-2 604	0

Talousarviossa on kiinteää omaisuutta arvioitu myytävän 100 miljoonaa euroa vuonna 2019. Vuoden aikana toteutui yhteensä 61 kauppaa, yhteisalaltaan 100 hehtaaria ja yhteiskauppahinnaltaan 141 miljoonaa euroa.

Helsingin alueella kaupunki myi yhteensä 5,4 hehtaaria maata 136 miljoonalla eurolla. Myydylä alueella on 101 000 asuin- ja 15 000 kerrosalaneliömetriä yritysrakennusoikeutta. Myynnin painopiste oli Jätkäsaaren-Hietalahden ja Kalasataman projektialueilla, jotka toivat noin 50 prosenttia tontinmyyntituloista. Vastaavasti 15 suurinta kauppaa toi noin 70 prosenttia tontinmyyntituloista.

Kaupungin ulkokunnissa omistamien maiden tulevaa käyttö- ja omistamistarvetta on kartoitettu ja päivitetty siltä osin, kun kaupungin oma käyttö on päättynyt tai päättymässä. Kaupungille tarpeettomiksi käyneiden kiinteistöjen myyntiä on jatkettu painopisteen ollessa asemakaavatonteilla ja rakennetuilla sekä perintönä tulleilla kiinteistöillä, joista saatavat tulot on osoitettu tiettyyn käyttöön. Ulkokunnissa kaupunki myi yhteensä 95 hehtaaria maata 5 miljoonalla eurolla. Kaupunki myi HSY:lle sen ulkokunnista vuokraamat alueet sekä Espoon kaupungille kaksi vesiruovikkoaluetta.

Myyneistä taseeseen kirjattava arvo oli 2,4 miljoonaa euroa, ja myyntivoittoihin kirjattiin 138,6 miljoonaa euroa.

8 01 01 KIINTEISTÖJEN JA KIINTEISTÖJEN HALLINTAAN OIKEUTTAVIEN OSAKKEIDEN OSTOT JA LUNASTUKSET SEKÄ KAAVOITUSKORVAUKSET, KYLKN KÄYTETTÄVÄKSI

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Menot	-10 000	-1 450	-11 450	-20 109	-8 659	-9 866

Kiinteistöjen ostoihin ja lunastuksiin sekä kaavoituskorvauksiin oli käytettävissä ylitysoikeuksineen yhteensä 19,9 miljoonaa euroa. Määrärahaa käytettiin 20,1 miljoonaa euroa. Ylitys katettiin määrärahasiirrolla talousarviokohdasta 8 01 03 Esi- rakentaminen, täyttötöyt, rakentamiskelpoiseksi saattaminen, kaupunkiympäristölautakunnan käytettäväksi.

Vuoden aikana ostettiin yhteensä 41 kaupalla kiinteistöjä yhteispinta-alaltaan 13 hehtaaria ja yhteiskauppahinnaltaan 20 miljoonaa euroa. Raakamaat ja kaavan toteuttamiseen liittyvät kaupat olivat kauppahinnaltaan molemmat noin 10 miljoonaa euroa. Kolme suurinta kauppa, (Pauligin maankäytösopimuksen kiinteistöjärjestelyt, Siltasaarenportin vuokraoikeus ja rakennukset sekä Pohjoisen Postipuiston Y-tontinhankinta Postilta) olivat yhteiskauppahinnaltaan vajaat 12 miljoonaa euroa.

8 01 02 PROJEKTIALUEIDEN ESIRAKENTAMINEN, KHN:N KÄYTETTÄVÄKSI

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Kamppi-Töölönlahden esirakentaminen	0	-120	-120	-153	-33	-42
Länsisataman esirakentaminen	-8 074	-6 500	-14 574	-16 235	-1 661	-1 701
Kalasataman esirakentaminen	-31 800	13 340	-18 460	-26 404	-7 944	-9 887
Kruunuvuorenrannan esirakentaminen	-3 100	900	-2 200	-10 930	-8 730	-8 749
Kuninkaankolmion esirakentaminen	-660	750	90	-228	-318	-320
Pasilan esirakentaminen	-3 500	3 100	-400	-1 257	-857	-906
Uudet projektialueet ja muun täyd.	-490	500	10	-351	-361	-860
Menot yhteensä	-47 624	11 970	-35 654	-55 558	-19 904	-22 465

Projektialueiden esirakentamiseen oli käytettävissä ylitysoikeuksineen yhteensä 70,1 miljoonaa euroa. Määrärahaa käytettiin 55,6 miljoonaa euroa. Määrärahoja siirrettiin käyttötarkoituksen muutoksena TA-kohtaan Projektialueiden puistot ja liikunta-alueet 3,4 miljoonaa euroa ja TA-kohtaan Projektialueiden kadut 8,6 miljoonaa euroa. Määrärahaa käytettiin projektialueiden asunto- ja muun rakentamisen edellyttämien rakentamiskelpoisuuteen liittyvien toimenpiteiden toteuttamiseen.

Kalasataman esirakentamisrahasta siirrettiin käyttötarkoituksen muutoksena Länsisataman puisto- ja liikunta-alueisiin 2,5 miljoonaa euroa, Kamppi-Töölönlahti-alueen puistoihin ja liikunta-alueisiin 0,87 miljoonaa euroa ja Projektialueiden katuihin yhteensä 8,6 miljoonaa euroa. Merkittävimmät määrärahan alittamiset johtuivat hankkeiden viivästymisestä tai siirtymisestä myöhemmin toteutettaviksi. Kalasatamassa Verkkosaaren erittäin vaativan esirakentamisen suunnittelu kesti ohjelmoitua pidempään ja se myöhensi myös urakan kilpailutusta ja urakan käynnistämistä. Myös Kalasataman tiilisen kaasukellon vaipan puhdistus eteni suunniteltua hitaammin. Pasilan osalta merkittävin poikkeama johtui Ilmalan torin esirakentamistarpeen siirtymisestä vuodelle 2020 ja Ratapihakortteleiden esirakentamisen käynnistymisestä suunniteltua myöhemmin.

Merkittävin määrärahan ylitys oli Länsisatamassa, jossa Atlantinsillan esirakentamisalue laajentui ja Jätkäsaaren liikuntapuiston esirakentamisessa ilmeni lisä- ja muutostöitä. Lisäksi liikuntapuiston 2.vaiheen esirakentamisurakka käynnistettiin jo vuonna 2019 käyttäjien ja asukkaiden tarpeiden mukaisesti.

8 01 03 ESIRAKENTAMINEN, TÄYTTÖTYÖT, RAKENTAMISKELPOISEKSI SAATTAMINEN, KYLKN KÄYTETTÄVÄKSI

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Muu esirakentaminen, alueiden käyttöönotto ja tonttien rakentamiseksi saattaminen	-34 500	4 050	-30 450	-26 674	3 776	-4 362
Täydennysrakentamiskorvaukset ja korvausinvestoinnit	-3 500	0	-3 500	-3 409	91	0
Menot yhteensä	-38 000	4 050	-33 950	-30 083	3 867	-4 362

Muu esirakentaminen, alueiden käyttöönotto ja tonttien rakentamiskelpoiseksi saattaminen, 8 01 03 01

Muuhun esirakentamiseen, alueiden käyttöönottoon ja tonttien rakentamiskelpoiseksi saattamiseen oli käytettävissä ylitysoikeuksineen yhteensä 38,9 miljoonaa euroa. Määrärahaa siirrettiin 2,6 miljoonaa euroa TA-kohtaan 8 04 01 Puistot ja liikunta-alueet, kaupunkiympäristölautakunnan käytettäväksi ja 1,45 miljoonaa euroa TA-kohtaan 8 01 01 Kiinteistöjen ja kiinteistöjen hallintaan oikeuttavien osakkeiden ostot ja lunastukset sekä kaavoituskorvaukset, kaupunkiympäristölautakunnan käytettäväksi. Määrärahan siirron jälkeen käyttämättä jäi 8,2 miljoonaa euroa.

Merkittävimmät pilaantuneen maan kunnostuskohteet ovat Hakaniemen hallin korjaustyön yhteydessä toteutettavat puhdistukset sekä Raide-Jokerin pilaantuneisuusselvitykset. Lisäksi toteutettiin useita pienempiä rakentamiskelpoiseksi saattamiskohteita eri puolilla kaupunkia. Merkittävimmät maaperänvahvistamis- ja johtosiirtokohteet ovat Fallkullan kiila, Hakaniemen hallin pohjanvahvistustyöt, Vuosaaren lukion tontin esirakentaminen ja maakaasujohdon siirrot Oulunkylässä. Merkittävimmät rakennusten purkukohteet ovat Pirkkolan jäähalli ja Vesalan ala-aste. Lisäksi purkuohjelmassa on useita muita pienempiä purkuja eri puolilla Helsinkiä. Merkittävin muu kunnostuskohde on Vuosaaren kaatopaikan kunnostaminen.

Viivästyneitä hankkeita on muun muassa Gasumin kaasujohdon siirtohanke, johtuen siihen liittyviin hankkeisiin kohdistuneista valituksista ja viivästyksistä. Lisäksi Tukutorin uuden pakastamon pilaantuneen maan kunnostus ja osa muista edellytysinvestoinneista eivät käynnistyneet ennen uuden pakastamon hankepäätöstä, joten edellytysinvestointien toteutusurakan etenemistä on viivästytetty.

Täydennysrakennuskorvaukset ja korvausinvestoinnit, 8 01 03 02

Täydennysrakennuskorvauksiin ja korvausinvestointeihin oli talousarviossa osoitettu 3,5 miljoonaa euroa. Vuoden aikana toteutui neljä hanketta, arvoltaan yhteensä 3,4 miljoonaa euroa. Hankkeet sijaitsivat Myllypurossa, Koskelan sairaala-alueella sekä Lassilassa. Kolme hankkeista olivat Hekan ja yksi Niemikoti -säätien. Maksetut korvaukset olivat keskimäärin 39 prosenttia kaavamutosten tuomista arvonnousuista ja keskimäärin 207 euroa/uusi k-m².

8 02 RAKENNUKSET

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Menot	-260 134	0	-260 134	-266 118	-5 984	-44 854
Netto	-260 134	0	-260 134	-266 118	-5 984	-44 854

Vuonna 2019 talonrakennushankkeille oli käytettävissä ylitysoikeuksineen yhteensä 305 miljoonaa euroa. Määrärahaa jäi käyttämättä 39 miljoonaa euroa.

Investointiohjelman lisäksi kaupunki toteuttaa uudishankkeitaan myös vuokra- ja osakekohteina sekä kiinteistöyhtiömuotoisina. Merkittävimpiä rakenteilla olevia kiinteistöyhtiömuotoisina toteutettavia uudishankkeita ovat Metropolia ammattikorkeakoulun käyttöön tarkoitettu Myllypuron kampusrakennus ja kaupunkiympäristön toimialan yhteinen tilahanke. Muita kiinteistöyhtiömuotoisia tilahankkeita ovat Tukutorin pakastamon, Urheahallin ja Tanssin talon uudisinvestoinnit.

Lisäksi Laakson ja Malmin sairaalahankkeiden sekä Stadin ammattiopiston Roihupellon ja Myllypuron kampuksen tulevat tilat suunnitellaan toteutettavaksi käyttäen vaihtoehtoista toteutus- ja rahoitusmuotoa. Laakson yhteis-sairaalahankeelle on kuitenkin varattu hankesuunnitteluun tarvittava rahoitus investointiohjelmasta. Myös Suutari-Siltämäki-alueen koulu- ja päiväkotihankkeet suunnitellaan toteutettavaksi käyttäen vaihtoehtoista toteutus- ja rahoitusmuotoa.

8 02 01 UUDIS- JA LISÄRAKENNUSHANKKEET, KYLKN KÄYTETTÄVÄKSI

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Uudisrakennushankkeiden tarveselvitykset	-3 772	-800	-4 572	-3 846	726	-133
Kasvatus- ja koulutustoimialan uudis- ja lisärakennushankkeet	-104 109	4 200	-99 909	-94 556	5 353	-21 186
Kaupunkiympäristötoimialan uudis- ja lisärakennushankkeet	0	0	0	-42	-42	-301
Kulttuuri- ja vapaa-aikatoimialan uudis- ja lisärakennushankkeet	-19 323	6 100	-13 223	-14 064	-841	-5 758
Sosiaali- ja terveystoimialan uudis- ja lisärakennushankkeet	-89	-200	-289	-196	93	-161
Muut uudisrakennushankkeet	-4 478	2 700	-1 778	-3 458	-1 680	-3 980
Menot yhteensä	-131 771	12 000	-119 771	-116 163	3 608	-31 519

Vuonna 2019 uudis- ja lisärakennushankkeisiin oli käytettävissä ylitysoikeuksineen yhteensä 163,2 miljoonaa euroa, josta käyttämättä jäi noin 35 miljoonaa euroa.

Myllypuron peruskoulun ja Pirkkolan liikuntapuiston aloitusedellytykset eivät toteutuneet suunnitellun aikataulun mukaisesti ja investointimäärärahaa jäi käyttämättä 12 miljoonaa euroa. Pirkkolan jäähallin korvaavan uudisrakennushankkeen rakentamisvaihe alkaa alkuvuonna 2020 noin puoli vuotta alkuperäisestä aikataulusta myöhässä. Myllypuron peruskoulun laajennus- ja korjaushankkeen toteutus on siirtynyt vuodelle eteenpäin, koska osa korjaustöistä on tarkoitus tehdä koulun kesäloman aikana, jotta osa koulun tiloista voidaan käyttää koko korjaus- ja laajennushankkeen ajan. Jo keväällä 2019 todettiin, että kaavoituksen, rakennusluvan ja toteutuksen aikataulutuksen yhteensovittaminen ei tule onnistumaan, minkä takia hankkeen aloitus siirrettiin alkamaan vasta kesällä 2020. Edellä mainitut hankkeet on vuoden 2020 talousarviossa ohjelmoitu uudelleen ja hankkeiden rahoitustarpeet on päivitetty vastaamaan uutta rakentamisaikataulua. Kaupunkiympäristölautakunnan 26.11.2019 (§ 606) esityksestä siirrettiin uudisrakennushankkeille varattua määrärahaa 12 miljoonaa euroa korjaushankkeisiin.

Eräiden käynnissä olevien hankkeiden, esim. Vuosaaren lukion korvaavan uudisrakennuksen, Kalasataman korttelitalon, lasten päiväkoti Suursuon ja Mäkelänrinteen lukion laajennuksen toteumat alittavat hankkeille vuodelle 2019 varatut määrärahat noin 10 miljoonalla eurolla. Lisäksi eräissä valmistuneissa hankkeissa, esim. Vesalan peruskoulun laajennuksessa, lasten päiväkoti Neulasessa, lasten päiväkoti Aadassa ja leikki puisto Idassa sekä rakentamispalveluliikelaitos Staran ja kulttuuri- ja vapaa-ajan toimialan liikuntapalveluiden Vuosaaren työtukikohdassa vastaanoton jälkeisiin velvoitteisiin jää 10 prosenttia hankkeen enimmäishinnasta, jota ei välttämättä tulla tarvitsemaan ja hankkeen lopullinen kustannus tulee alittamaan hankkeen enimmäishinnan.

Vuonna 2019 valmistuneita uudisrakennushankkeita ovat Jätkäsaaren peruskoulu, Vesalan peruskoulun laajennus yhtenäiseksi peruskouluksi, lasten päiväkoti Lapinmäki ja lasten päiväkoti Aada ja leikki puisto Ida sekä rakentamispalveluliikelaitos Staran ja kulttuuri- ja vapaa-ajan toimialan liikuntapalveluiden Vuosaaren työtukikohta.

Merkittävimmät rakentamisvaiheessa olevat uudisrakennushankkeet olivat Jakomäen sydän -alueen uusi yhtenäinen peruskoulu sekä nuoriso- ja päiväkotitilat, Mäkelänrinteen lukion laajennus, Vuosaaren lukion korvaava uudisrakennus ja Kalasataman korttelitalo (peruskoulun 2. vaihe).

Vuonna 2019 jatkuivat useiden uudisrakennushankkeiden suunnittelu muun muassa Pirkkolan jäähallin, Helsingin kielilukion, Puotilan ala-asteen koulun, lasten päiväkoti Vaapukan korvaavat uudisrakennushankkeet sekä uusien alueiden palvelurakennusten suunnittelu muun muassa lasten päiväkoti Hopealaakso ja Verkkosaari sekä Kuninkaan-tammen peruskoulu ja päiväkoti.

8 02 02 KORJAUSHANKKEET, KYLKN KÄYTETTÄVÄKSI

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Korjausrakennushankkeiden tarveselvitykset	-1 900	100	-1 800	-1 897	-97	-269
Kasvatus- ja koulutustoimialan korjaushankkeet	-69 448	-28 800	-98 248	-103 209	-4 961	-5 325
Kaupunkiympäristötoimialan korjaushankkeet	-11 158	4 200	-6 958	-7 187	-229	-791
Kulttuuri- ja vapaa-aikatoimialan korjaushankkeet	-799	-2 500	-3 299	-3 697	-398	-830
Sosiaali- ja terveystoimialan korjausrakennushankkeet	-3 527	-14 000	-17 527	-17 984	-457	-516
Muut korjausrakennushankkeet	-41 531	29 000	-12 531	-15 080	-2 549	-2 836
Menot yhteensä	-128 363	-12 000	-140 363	-149 053	-8 690	-10 567

Talousarviossa oli vuonna 2019 käytettävissä ylitysoikeuksineen 138,9 miljoonaa euroa. Vuonna 2019 korjausrakentamiseen käytettiin 149 miljoonaa euroa. Ylityksen kattamiseksi kaupunkiympäristölautakunnan 26.11.2019 (§ 606) esityksestä siirrettiin uudisrakennushankkeille varattua määrärahaa 12 miljoonaa euroa korjaushankkeisiin.

Vuonna 2019 valmistuneita korjausrakennushankkeita Alppilan lukion, Botby grundskolanin ja Resson lukion perusparannukset sekä Lapinlahden sairaalan säilyttävät toimenpiteet ja Marian sairaala-alueen rakennuksen 3 peruskorjaus Start-up toiminnalle.

Merkittävimpiä rakentamisvaiheissa olevia korjaushankkeita ovat Aleksis Kiven peruskoulun, Kruunuhaan yläasteen koulun ja Hakaniemen hallin perusparannukset.

Suunnitteluvaiheessa oli lukuisia hankkeita muun muassa Finlandiatalon, Töölön kisahallin, Etu-Töölön lukion, Kallion ala-asteen koulun, Lauttasaaren ala-asteen koulun, Pihlajiston ala-asteen koulun ja Tahvonlahden ala-asteen koulun perusparannukset.

Seuraavien hankkeiden aloitusedellytykset eivät toteutuneet suunnitellun aikataulun mukaisesti:

TA-kohta	Nimi	Sisältö	Määrärahat 2019	Toteuma 2019
8020202	Kallion lukio	Perusparannus	3,7	0,5
8020202	Pihkapuiston ala-aste	Vesikaton korjaus	0,9	
8020202	Pohjois-Haagan ala-aste	Perusparannus ja laajennus	5,8	0,5
8020202	Puistolanraitin ala-asteen koulu	Salaojituksen rakentaminen	1,0	
8020202	Stadin am.op/Latokartanontie 16	Tiloja Kasvatuksen ja koulutuksen toimialan toiminnalle	2,8	1,0
8020203	Keskuspelastusasema	Vesi- ja viemärikorjaukset	1,4	0,1
8020203	Niemenmäki väestönsuoja	Talotekninen peruskorjaus	1,9	
8020206	Keskusvarasto Stara	Peruskorjaus ja lisärakentaminen	1,9	
		YHTEENSÄ (miljoonaa euroa)	19,4	2,1

Edellä mainituille hankkeille osoitetusta määrärahasta jäi käyttämättä 17 miljoonaa euroa. Käyttämättä jäävä määräraha on uudelleen kohdennettu korjaushankkeille.

Muihin korjausrakennushankkeisiin, talousarvion alakohtaan 8 02 02 06, sisältyi 31,5 miljoonaa euroa, joka oli osoitettu kaikkien toimialojen kohdentamattomille korjaustöille. Korjausrakentamismäärärahan kohdentamattomien korjaustöiden 31,5 miljoonaa euroa ja uudelleen ohjelmoitu määräraha 17 miljoonaa euroa sekä lautakunnan 26.11.2019 (§ 606) uudisrakentamisesta korjaushankkeisiin siirrettäväksi esittämä määräraha 12 miljoonaa euroa käytettiin rakennusosien ja laitteiden ennakoiviin korjauksiin, vaurioituneiden tilojen korjaamiseen, jotta tilat voitiin pitää käyttökunnossa ja välttyttiin lisävaurioilta sekä välttämättömiin toiminnallisiin muutostöihin palveluverkkoa kehitettäessä ja väistötilojen rakentamiseen.

8 02 03 KAUPUNGINTALOKORTTELEIDEN KEHITTÄMINEN, KHN KÄYTETTÄVÄKSI

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Menot	0	0	0	-903	-903	-2 768
Netto	0	0	0	-903	-903	-2 768

Kaupunginvaltuusto myönsi käyttämättä jääneiden määrärahojen perusteella 2,8 miljoonaa euroa ylitysoikeutta vuodelle 2019, mikä on talousarviovuoden määräraha. Kaupungintalokorttelien kehittämisen määrärahaa jää käyttämättä 1,9 miljoonaa euroa, koska osa kaupungintalokortteleiden korjauksista siirtyvät vuodelle 2020. Merkittävin hanke oli Kaupungintalon aulan uudistaminen.

8 03 KADUT JA LIIKENNEVÄYLÄT

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Menot	-135 864	-8 600	-144 464	-158 718	-14 254	-18 900

Katu- ja liikenneväylähankkeisiin oli käytettävissä ylitysoikeuksineen 154,8 miljoonaa euroa. Määrärahaa käytettiin 158,7 miljoonaa euroa. Määrärahan käyttö ylitti sitovan tavoitteen Projektialueiden katujen osalta, joka katettiin käyttötarkoituksen muutoksella 8,6 miljoonaa euroa Projektialueiden esirakentamisen käyttämättä jäävistä määrärahoista. Määrärahan siirto huomioiden käytettävissä oleva määräraha oli 163,4 miljoonaa euroa.

8 03 01 UUDISRAKENTAMINEN JA PERUSPARANTAMINEN SEKÄ MUUT INVESTOINNIT, KYLKN KÄYTETTÄVÄKSI

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Menot	-64 800	0	-64 800	-75 894	-11 094	-15 134

Talousarviokohdalle Uudisrakentaminen, perusparantaminen ja liikennejärjestelyt sekä muut investoinnit, kaupunkiympäristölautakunnan käytettäväksi oli käytettävissä ylitysoikeuksineen 79,9 miljoonaa euroa. Määrärahoja käytettiin 75,9 miljoonaa euroa.

8 03 01 01 UUDISRAKENTAMINEN

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Eteläinen suurpiiri	-700	-365	-1 065	-1 063	2	0
Läntinen suurpiiri	-1 400	-250	-1 650	-1 642	8	0
Keskinen suurpiiri	-3 000	1 355	-1 645	-1 833	-188	-190
Pohjoinen suurpiiri	-700	700	0	-687	-687	-700
Koillinen suurpiiri	-4 000	-3 790	-7 790	-7 784	6	-11
Kaakkoinen suurpiiri	-1 100	-1 160	-2 260	-2 253	7	0
Itäinen suurpiiri	-5 200	-1 670	-6 870	-6 869	1	0
Östersundomin suurpiiri	-400	360	-40	-35	5	0
Melusteet	-1 000	400	-600	-599	1	0
Menot yhteensä	-17 500	-4 420	-21 920	-22 765	-845	-901

Uudisrakentamiseen oli talousarviossa käytettävissä ylitysoikeuksineen yhteensä 18,4 miljoonaa euroa. Määrärahaa käytettiin 22,8 miljoonaa euroa. Määrärahan ylitys katettiin katujen peruskorjauksen käyttämättä jääneillä määrärahoilla. Merkittävimpiä rakennuskohteita ovat Lauttasaarenmäki, Vanhaistentien alue, Kantelettarentien alue, Koskelan sairaalan alue, Tullivuoren eteläpuolinen alue, Maatullinpuiston eteläpuolinen alue, Reginankuja, Kontulan keskus, Kahvikortteli, Kallahden alue ja useita pienempiä kohteita eri puolilla kaupunkia. Merkittävimpiä suunnittelukohteita ovat Lohiapajanlahti, Orapihlaja-Paatsamatien alue, Patterimäen alue, Arabian tehdaskorttelin alue, Käskynhaltijantien alue, Pirjontie-Pirkkolantien alue, Vanhan Helsingintien alue, Kulosaaren ostoskeskuksen alue ja Työnjohtajankadun korttelit.

8 03 01 02 PERUSPARANTAMINEN JA LIIKENNEJÄRJESTELYT

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Katujen peruskorjaukset	-9 600	4 420	-5 180	-10 542	-5 362	-7 168
Siltojen peruskorjaukset	-9 000	0	-9 000	-10 622	-1 622	-1 979
Päällysteiden uusiminen	-4 400	0	-4 400	-4 225	175	0
Joukkoliikenteen kehittäminen	-2 000	1 400	-600	-2 526	-1 926	-1 970
Liikennejärjestelyt	-3 800	-2 300	-6 100	-8 139	-2 039	-2 111
Jalankulun ja pyöräilyn väylät	-14 800	900	-13 900	-13 900	0	-8
Menot yhteensä	-43 600	4 420	-39 180	-49 956	-10 776	-13 236

Perusparantamiseen ja liikennejärjestelyihin oli talousarviossa käytettävissä ylitysoikeuksineen yhteensä 56,8 miljoonaa euroa. Määrärahaa käytettiin 50 miljoonaa euroa.

Katujen peruskorjaukseen oli käytettävissä ylitysoikeuksineen yhteensä 16,8 miljoonaa euroa, josta käytettiin 10,5 miljoonaa euroa. Osa hankkeista oli vasta suunnitteluvaiheessa vuonna 2019. Suurimpia hankkeita oli Erottajan aukion ja Maistraatintorin peruskorjaus sekä ulkovalaistuksen peruskorjaus ja Helsinki LED-hanke, jossa valaisimia vaihdetaan uusiin LED-valaisimiin. Lisäksi oli useita pienempiä korjauskohteita eri puolilla kaupunkia.

Siltojen peruskorjaukseen oli käytettävissä ylitysoikeuksineen yhteensä 11,0 miljoonaa euroa. Määrärahaa käytettiin 10,6 miljoonaa euroa. Merkittävimpiä peruskorjauskohteita Lauttasaarensillan lisäksi olivat Vuosaarensilta, Koskelantien silta, Latokartanon tien silta Kehä I:n yli ja Väylänsuunsilta.

Päällysteiden uusimiseen oli osoitettu 4,4 miljoonaa euroa, josta käytettiin 4,2 miljoonaa euroa.

Joukkoliikenteen kehittämiseen oli käytettävissä ylitysoikeuksineen yhteensä 4,0 miljoonaa euroa. Määrärahaa käytettiin 2,5 miljoonaa euroa. Osa hankkeista oli vasta suunnitteluvaiheessa ja muun muassa Runkolinjan 570 käynnistyminen siirtyy vuoteen 2021 ja siihen liittyvät katujärjestelyt toteutetaan vuonna 2020, kun kaduilla olevat kaasuputket on siirretty. Merkittävimpiä kohteita ovat Länsimetron asemien ympäristöjen viimeistely Lauttasaaressa, Reijolankadun viimeistely, Kuusitien raitiovaunupysäkin järjestelyt Mannerheimintielle ja Kivikon eritasoliittymän pysäkin portaat Kehä I:llä. Suunnittelukohteina ovat muun muassa Rosina Heikelin puisto ja muita pienempiä kohteita.

Liikennejärjestelyihin oli käytettävissä ylitysoikeuksineen yhteensä 5,9 miljoonaa euroa. Määrärahaa käytettiin 8,1 miljoonaa euroa. Määrärahan ylitys katettiin määrärahasiirrolla. Merkittävimpiä kohteita ovat Näyttelijäntie-Ida Ahlbergintie-Adolf Lindforsintien liittymän uudelleenjärjestelyt, Oulunkylän liikenneturvallisuussuunnitelman toteutus, Myllypurontie-Alakiventien kiertoliittymän toteutus ja Raide-Jokeriin liittyvien liikennejärjestelyhankkeiden suunnittelu sekä toteutus koko reitin varrella. Lisäksi on toteutettu pienempiä liikenneturvallisuutta parantavia kohteita eri puolilla kaupunkia.

Jalankulun ja pyöräilyn väyliin oli käytettävissä 14,8 miljoonaa euroa, josta käytettiin 13,9 miljoonaa euroa. Länsibaanaosuuden Kansalaistori-Kaisaniemi (pääradan alittavan tunnelin) toteutuksen käynnistämiseen oli varauduttu jo tänä vuonna, mutta hanke päätöksen viivästymisen vuoksi hanke on vielä suunnitteluvaiheessa. Merkittävimpiä kohteita ovat Mechelininkadun, Paciuksenkatu-Tukholmankadun viimeistely, Hämeentie, Vuosaaren jalankulun ja pyöräilyn silta sekä Raide-Jokeriin liittyvien pyöräilyhankkeiden suunnittelu ja toteutuksen käynnistys koko reitin osuudella.

8 03 01 03 MUUT INVESTOINNIT

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Täytemaan vastaanottoaikat	-400	0	-400	-305	95	0
Lumen vastaanottoaikat ja hiekkasiilot	-300	0	-300	-579	-279	0
Yleiset käymälät	-1 200	0	-1 200	-528	672	0
Ranta-alueiden kunnostus	-1 800	0	-1 800	-1 762	38	0
Liityntäpysäköintipaikat	0	0	0	0	0	0
Menot yhteensä	-3 700	0	-3 700	-3 174	526	-997

Muihin investointeihin oli käytettävissä ylitysoikeuksineen yhteensä 4,7 miljoonaa euroa. Määrärahaa käytettiin 3,2 miljoonaa euroa. Täytemaan vastaanottoaikoihin oli osoitettu 0,4 miljoonaa euroa, josta käytettiin 0,3 miljoonaa euroa. Lumenvastaanottoaikoihin ja hiekkasiiloihin oli käytettävissä ylitysoikeuksineen yhteensä 0,7 miljoonaa euroa. Määrärahaa käytettiin 0,6 miljoonaa euroa. Yleisiin käymälöihin oli käytettävissä ylitysoikeuksineen yhteensä 1,4 miljoonaa euroa. Määräraha käytettiin 0,5 miljoonaa euroa. Yksiköitä valmistui 4 kpl, rakenteilla oli 4 yksikköä ja 2 yksikön toteutus siirtyi vuoden 2020 puolelle. Ranta-alueiden kunnostuksiin oli käytettävissä yhteensä 2,2 miljoonaa euroa. Määrärahaa käytettiin 1,8 miljoonaa euroa. Määrärahalla toteutettiin muun muassa Vanhanväylänpuiston tulvasuojausta ja Vallisaaren meren alittavan vesihuoltolinjaston osuutta.

8 03 02 PROJEKTIALUEIDEN KADUT, KHN KÄYTETTÄVÄKSI

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Kamppi-Töölönlahti	-2 000	-620	-2 620	-2 617	3	0
Länsisatama	-17 200	770	-16 430	-16 920	-490	-551
Kalasadama	-12 900	-2 820	-15 720	-15 704	16	0
Kruunuvuorenranta	-2 790	-110	-2 900	-2 910	-10	-12
Pasila	-28 274	-6 620	-34 894	-34 897	-3	-6
Kuninkaankolmio	-3 700	-1 250	-4 950	-5 913	-963	-972
Kruunusillat	-3 400	4 500	1 100	-508	-1 608	-1 625
Uudet projektialueet ja muu täydennysrakentaminen	0	-2 450	-2 450	-2 436	14	0
Menot yhteensä	-70 264	-8 600	-78 864	-81 904	-3 040	-3 166

Projektialueiden katuihin oli talousarviossa käytettävissä ylitysoikeuksineen yhteensä 73,4 miljoonaa euroa. Määrärahaa käytettiin 81,9 miljoonaa euroa, joka ylitti 8,7 miljoonaa euroa talousarviossa käytettävissä olleen määrärahan. Määrärahan ylitys katettiin Projektialueiden esirakentaminen kohdasta tehdyllä määrärahasiirrolla.

Kamppi-Töölönlahteen oli talousarviossa osoitettu 2,0 miljoonaa euroa ja määrärahaa käytettiin 2,6 miljoonaa euroa. Ylitykseen käytettiin muilta projektialueilta käyttämättä jäänyttä määrärahaa. Määrärahalla viimeisteltiin Oodin viereisiä katuja. Syksyllä käynnistyväksi suunniteltu tulvasuojeluhanke siirtyy ainakin vuodelle 2020. Tulvasuojeluhankkeessa Töölönlahden ja Eläintarhanlahden välissä oleva kevyenliikenteen silta puretaan ja tilalle rakennetaan uusi silta. Uuden sillan alle rakennetaan sulkuportit ja pumppaamo.

Länsisatamassa oli talousarviossa määrärahaa käytettävissä ylitysoikeuksineen yhteensä 17,7 miljoonaa euroa. Määrärahaa käytettiin 16,9 miljoonaa euroa. Länsisatamassa merkittävimmät kohteet olivat Telakkarannan alueen kadut, Saukonkanava, Atlantinkaari, Ahdinallas ja Atlantinsilta.

Kalasadamassa oli määrärahaa talousarviossa käytettävissä 12,9 miljoonaa euroa. Määrärahaa käytettiin 15,7 miljoonaa euroa, joka ylitti käytettävissä olevan määrärahan 2,8 miljoonaa euroa. Merkittävimmät kohteet ovat Kalasataman keskus, Koksikatu-Vilhovuorenkadun jatke, Työpajanpiha ja Tukutorikuja.

Kruunuvuorenrantaan määrärahaa oli talousarviossa käytettävissä 2,8 miljoonaa euroa. Määrärahaa käytettiin 2,9 miljoonaa euroa, joka ylittää käytettävissä olevan määrärahan 0,1 miljoonaa euroa. Merkittävimmät kohteet olivat Gunillan-kallion ja Hopealaakson katujen viimeistely. Suunnittelukohteina ovat Koirasaaret ja Kruunuvuori sekä Stansvikin alue.

Pasilassa määrärahaa oli talousarviossa käytettävissä 28,3 miljoonaa euroa. Määrärahaa käytettiin 34,9 miljoonaa euroa, joka ylitti käytettävissä olevan määrärahan 6,6 miljoonaa euroa. Lokakuussa avattu kauppakeskus Tripla edellytti merkittävien liikenneyhteyksien kuten Veturitien ja tunnelin valmistumista ennen kauppakeskuksen avaamista. Hankkeiden kiirehtiminen aiheutti lisäkustannuksia suunniteltua enemmän. Merkittävimmät kohteet Pasilassa ovat Pasilan keskus, Pasilan aseman joukkoliikenneterminaali, Veturitien eteläosa, Teollisuuskadun tunneli, Ratapihan korttelit ja Postipuiston katujen rakentamisen käynnistäminen. Määrärahan ylitys katettiin muilta projektialueilta säästyvillä määrärahasiirroilla.

Kuninkaankolmioon oli käytettävissä talousarviossa ylitysoikeuksineen 4,7 miljoonaa euroa. Määrärahaa käytettiin 5,9 miljoonaa euroa, joka ylittää käytettävissä olevan määrärahan 1,1 miljoonalla eurolla. Kuninkaantammen alueella toteutettiin asuntotuotannon edellyttämiä katuja. Syksyllä käynnistyi asuntotuotannon edellyttämä uusi katu-urakka, johon ei talousarviomäärärahassa oltu varauduttu.

Kruunusiltoihin oli talousarviossa käytettävissä ylitysoikeuksineen yhteensä 5,0 miljoonaa euroa. Määrärahaa käytettiin 0,5 miljoonaa euroa. Käyttämättä jäänyttä määrärahaa siirrettiin 4,5 miljoonaa euroa muiden projektialueiden tarpeisiin. Kruunusiltojen toteutustavaksi on valittu allianssimalli, johon kuuluu myös katujen suunnittelu ja siksi määrärahaa jäi käyttämättä. Allianssiurakoitsija kilpailutettiin ja urakka käynnistyi suunnittelulla.

Uusiin projektialueisiin ja muuhun täydennysrakentamiseen ei talousarviossa oltu osoitettu määrärahaa, mutta käynnissä olevista sopimuksista kertyi kuluja 2,4 miljoonaa euroa. Määrärahan ylitys katettiin muilta projektialueilta säästyvillä määrärahasiirroilla. Merkittävimmät kohteet ovat Tankovainion katujen toteutus ja Koivusaaren katujen suunnittelu.

8 03 03 YHTEISHANKKEET LIIKENNEVIRASTON KANSSA, KHN KÄYTETTÄVÄKSI

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Menot	-800	0	-800	-919	-119	-600

Yhteishankkeisiin väyläviraston kanssa oli käytettävissä ylitysoikeuksineen yhteensä 1,4 miljoonaa euroa. Määrärahaa käytettiin 0,9 miljoonaa euroa. Yhteishankkeissa on suunnitteluhankkeina käynnissä Länsiväylä/Koivusaaren eritasoliittymän suunnittelu. Lahdenväylällä Malmin eritasoliittymän suunnittelun käynnistämistä valmistellaan. Lisäksi Ely-keskus on käynnistänyt Hämeenlinnanväylän tiesuunnitelman laadinnan välillä Kannelmäki-Kehä III, jonka suunnittelukustannuksiin Helsinki osallistuu. Meluntorjunnan osalta Lahdenväylällä Viikin meluesteen suunnittelu siirtyy ainakin tältä vuodelta, koska Elyllä ei ole määrärahaa osallistua kohteen suunnittelukustannuksiin. Tuusulanväylä/Yhdyskunnantien vaihtopysäkkiurakan vihertöitä viimeistellään.

8 04 PUISTOT JA LIIKUNTA-ALUEET

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Menot	-27 114	-5 970	-33 084	-34 911	-1 827	-1 935

Puisto- ja liikunta-aluehankkeisiin oli määrärahaa ylitysoikeuksineen käytettävissä yhteensä 29,1 miljoonaa euroa. Määrärahaa käytettiin yhteensä 34,9 miljoonaa euroa, joka ylitti käytettävissä olleen määrärahan 5,8 miljoonalla eurolla. Määrärahaylitykset katettiin siirroilla talousarviokohdista 8 01 02 Projektialueiden esirakentaminen, täyttötöyt, kaupunginhallituksen käytettäväksi ja kohdasta 8 01 03 01 Muu esirakentaminen, alueiden käyttöönotto ja tonttien rakentamiseksi saattaminen.

8 04 01 PUISTOT JA LIIKUNTA-ALUEET, KYLKN KÄYTETTÄVÄKSI

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Uudet puistot ja puistojen peruskorjaukset	-12 300	275	-12 025	-12 025	0	0
Liikuntapaikat ja ulkoilualueet	-6 700	-2 875	-9 575	-11 428	-1 853	-1 855
Menot yhteensä	-19 000	-2 600	-21 600	-23 453	-1 853	-1 855

Puistoihin ja liikunta-alueisiin oli määrärahaa käytettävissä ylitysoikeuksineen yhteensä 20,9 miljoonaa euroa. Määrärahaa käytettiin 23,5 miljoonaa euroa, joka ylitti käytettävissä olevan määrärahan 2,6 miljoonalla eurolla. Ylitys katettiin määrärahasiirroilla talousarviokohdalta Projektialueiden esirakentaminen, täyttötöyt, kaupunginhallituksen käytettäväksi.

Uudet puistot ja puistojen peruskorjaus, 8 04 01 01

Uusiin puistoihin ja puistojen peruskorjaukseen oli talousarviossa osoitettu 12,3 miljoonaa euroa. Määrärahaa käytettiin 12 miljoonaa euroa. Osa puistoista on vielä suunnitteluvaiheessa, joka on pitkittynyt johtuen muun muassa puistosuunnitelmasta tehdystä valituksesta, joten niiden toteutus siirtyy vuoden 2020 puolelle. Toiminnallisiin puistoihin käytettiin niihin varattu 2,5 miljoonaa euroa kokonaisuudessaan. Toiminnallisia puistoja ovat muun muassa Leikki-puistot Munkki, Ida, Lampi, Herttoniemi, Mellunmäki. Merkittävimmät puistojen uudisrakentamiskohteet ovat Maarianmaanpuisto, Lokkisaaren puisto ja Vuosaaren liikuntapuisto. Merkittävimmät peruskorjauskohteet ovat Laivastopuiston kenttä, leikkipuisto Ida, Munkinpuisto, Brahenpuisto, Kellotorninrinne, Krämerinlehto ja Tankovainion puisto.

Liikuntapaikat ja ulkoilualueet, 8 04 01 01

Liikuntapaikkoihin ja ulkoilualueisiin oli käytettävissä määrärahaa ylitysoikeuksineen yhteensä 8,6 miljoonaa euroa. Liikuntapaikkoihin ja liikunta-alueisiin käytettiin 11,4 miljoonaa euroa, joka ylittää käytössä olleen määrärahan 2,9 miljoonalla eurolla. Ylitys katettiin siirtämällä 8 04 01 01 Uudet puistot ja puistojen peruskorjausmäärärahasta käyttämättä jäänyt osuus 0,3 miljoonaa euroa ja 8 01 03 01 Muu esirakentaminen määrärahasta käyttämättä jääneestä osuudesta 2,6 miljoonaa euroa.

Liikuntapaikkojen ja ulkoilualueiden määrärahan käyttö kohdistuu pääosin rakennettujen liikuntapaikkojen ja ulkoilualueiden välttämättömiin käyttökelpoisuuden edellyttämiin peruskorjauksiin. Uusia liikuntapaikkoja ja ulkoilualueinvestointeja toteutetaan asuntotuotannon edellytysten mukaisesti, kohteina muun muassa Kivikon liikuntapuiston suunnittelu sekä Vuosaaren liikuntapuiston sekä Paloheinän lumetusjärjestelmän ensimmäisen vaiheen, Laajasalon tekojääradan ja Lauttasaaren tekojään toteutukset. Lisäksi on kunnostettu ulkoilusaarien ja venesatamien laitureita ja rakenteita. Liikuntapaikkojen ja ulkoilualueiden hankkeet on priorisoitu yhteistyössä kulttuurin ja vapaa-ajan toimialan liikuntapalveluiden kanssa. Koulujen pihoihin osoitetuista kymmenestä liikuntapaikasta toteutui kuusi ja loput neljä liikuntapaikkaa toteutetaan vuoden 2020 aikana. Koulujen pihoihin toteutettavista liikuntapaikoista vastaa kasvatuksen ja koulutuksen toimiala yhdessä kaupunkiympäristön toimialan kanssa. Koulujen pihoille tulevat liikuntapaikat jäävät kasvatuksen ja koulutuksen toimialan ylläpitoon.

8 04 02 PROJEKTIALUEIDEN PUISTOT JA LIIKUNTA-ALUEET, KHN KÄYTETTÄVÄKSI

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Kamppi-Töölönlahden alueen puisto	-1 400	-1 100	-2 500	-2 497	3	0
Länsisataman puistot ja liikunta-alueet	-4 000	-2 500	-6 500	-6 441	59	0
Kalasadaman puistot	-1 226	0	-1 226	-1 293	-67	-80
Kruunuvuorenrannan puistot ja liikunta-alueet	-474	0	-474	-471	3	0
Pasilan puistot	-168	110	-58	-51	7	0
Kuninkaankolmion puistot	-846	120	-726	-706	20	0
Menot yhteensä	-8 114	-3 370	-11 484	-11 459	25	-80

Projektialueiden puistoihin ja liikunta-alueisiin oli määrärahaa käytettävissä ylitysoikeuksineen yhteensä 8,2 miljoonaa euroa. Määrärahaa käytettiin 11,5 miljoonaa euroa, joka ylittää käytössä olevan määrärahan 3,3 miljoonaa euroa. Ylitys katettiin määrärahasiirrolla 8 01 02 Projektialueiden esirakentamisen käyttämättä jääneistä määrärahoista.

Kamppi-Töölönlahden puistoihin oli osoitettu 1,4 miljoonaa euroa ja määrärahaa käytettiin 2,5 miljoonaa euroa, joka ylittää käytössä olevan määrärahan 1,1 miljoonaa euroa. Länsisataman puistoihin ja liikunta-alueisiin on osoitettu 4,0 miljoonaa euroa ja määrärahaa käytettiin 6,5 miljoonaa euroa, joka ylittää käytössä olevan määrärahan 2,5 miljoonaa euroa. Kalasadaman puistoihin osoitettu 1,3 miljoonan euron määrärahaa käytettiin kokonaan. Kruunuvuorenrannan puistoihin ja liikunta-alueisiin on osoitettu 0,5 miljoonaa euroa ja se käytettiin kokonaan. Pasilan puistoihin oli käytettävissä 0,168 miljoonaa euroa ja siitä käytettiin 0,05 miljoonaa euroa. Kuninkaankolmion puistoihin oli varattu 0,8 miljoonaa euroa ja siitä käytettiin 0,7 miljoonaa euroa.

8 05 IRTAIMEN OMAISUUDEN PERUSHANKINTA

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Tulot	1 425	0	1 425	360	-1 065	0
Menot	-71 683	0	-71 683	-58 847	12 836	-38 424
Netto	-70 258	0	-70 258	-58 487	11 771	-38 424

8 05 01 KESKUSHALLINTO

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Kaupunginkanslia	-2 571	0	-2 571	-1 757	814	-311
Keskitetyt tietotekniikkahankinnat	-13 219	0	-13 219	-6 399	6 820	-6 400
Menot yhteensä	-15 790	0	-15 790	-8 156	7 634	-6 711

Kaupunginkanslia

Määrärahaa käytettiin 1,8 miljoonaa euroa. Määrärahaa oli käytettävissä edellisenä vuonna käyttämättä jääneiden määrärahojen perusteella myönnettyjen ylitysoikeuksien kanssa 2,9 miljoonaa euroa. Kaupungintalon aulahanke oli suurin investointi vuonna 2019, kustannukset olivat 0,6 miljoonaa euroa. Kaupungintalon työympäristön kehittämisen toimenpiteitä sekä kuluvalvonnan uudistaminen siirretään vuodelle 2020.

Keskitetyt tietotekniikkahankinnat

Määrärahaa käytettiin 6,4 miljoonaa euroa käytettävissä olleista 19,6 miljoonan euron määrärahoista. Käyttämättä jäi 13,2 miljoonaa euroa. Myönnettyä 6,4 miljoonan euron ylitysoikeutta ei käytetty. Menosäästö syntyi sekä viivästyneistä että siirtyneistä hankkeista esimerkiksi HR-hankkeesta, taloushallinnon järjestelmähankkeista sekä kaupunkiyhteisen tietoteknisen infrastruktuurin (digitaalinen perusta) investoinneista. Viivästymiset ja siirtymiset aiheutuivat sekä uusista resurssitarpeista että tarpeesta suunnitella ja valmistella huolellisesti digitalisaatio-ohjelman suuret kaupunkiyhteiset kärkihankkeet.

8 05 02 KASVATUKSEN JA KOULUTUKSEN TOIMIALA

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Tietotekniikkahankinnat	-19 075	0	-19 075	-14 696	4 379	-19 610
Muut hankinnat	-8 000	0	-8 000	-11 634	-3 634	-1 880
Menot yhteensä	-27 075	0	-27 075	-26 330	745	-21 490

Toimialan irtaimen perusomaisuuden määrärahat olivat 48,6 miljoonaa euroa. Määrärahat sisältävät edellisenä vuonna käyttämättömien määrärahojen perusteella ylitysoikeutena myönnettyjä määrärahoja 21,5 miljoonaa euroa. Määrärahoja käytettiin 26,3 miljoonaa euroa. Määrärahoja jäi käyttämättä 22,2 miljoonaa euroa.

Merkittävimmät toteutuneet ICT-investoinnit olivat opetuksen verkkopalveluratkaisut ja hallinnon IT-laitteet 11,2 miljoonaa euroa ja Stadin ammattiopiston it-laitteet 2,3 miljoonaa euroa sekä muut IT-hankinnat 1,1 miljoonaa euroa.

Käyttämättä jääneet määrärahat johtuivat ICT-investointien viivästyksistä sekä tietojärjestelmäkokonaisuuden kehittämistyön jatkumisesta vuodelle 2020. Toimialan laitetilauksien suuruudesta johtuen toimittajat eivät pysty toimittamaan kaikkia tilattuja laitteita annetussa aikataulussa.

Syksyllä 2019 käynnistyi varhaiskasvatuksessa ja opetuksessa käytettävän hallintajärjestelmän kehittäminen (asiakastietojärjestelmä, ASTI). Järjestelmään sisältyy Lapsen opinpolku -palvelu varhaiskasvatukseen ja esiopetukseen sekä perusopetuksen 1.–2. luokalle hakeutumiseen. Muita laajoja kehitettäviä kohteita ovat digitaalinen oppimisympäristö sekä tekoälypohjainen oppimisanalytiikka. Tietojärjestelmäkokonaisuuden kehittäminen jatkuu vielä tulevina vuosina. Kaikkia hankkeille varattuja määrärahoja ei käytetty vuoden 2019 aikana ja näin määrärahan säästynyttä osuutta esitetään siirrettäväksi ylitykseksi vuodelle 2020.

Turvalaitehankinnat, kuten päiväkotien kameravalvonta sekä rikosilmoituslaitteistojen päivittäminen, ovat viivästyneet. Hankintojen toteutumista on viivästyttänyt kohteiden valmistumisen viivästyminen. Määrärahoja on anottu siirrettäväksi vuodelle 2020.

Toimialan muiden investointien määrärahat käytettiin kokonaisuudessaan.

8 05 03 KAUPUNKIYMPÄRISTÖN TOIMIALA

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Pelastustoimi						
Tulot	1 425	0	1 425	360	-1 065	0
Menot	-3 507	0	-3 507	-2 202	1 305	-4 594
Netto	-2 082	0	-2 082	-1 842	240	-4 594
Tietotekniikkahankinnat	-5 395	0	-5 395	-3 922	1 473	-540
Muut hankinnat	-860	0	-860	-860	0	0
Menot yhteensä	-9 762	0	-9 762	-6 984	2 778	-5 134

Kaupunkiympäristön toimialan (ilman Pelastuslaitosta) irtaimen omaisuuden hankintoihin oli talousarviossa osoitettu 6,3 miljoonaa euroa, ja lisäksi oli käytettävissä ylitysoikeusmäärärahaa 0,5 miljoonaa euroa. Yhteensä määrärahaa oli käytettävissä 6,8 miljoonaa euroa. Käytettävissä olleesta määrärahasta 5,9 miljoonaa euroa oli osoitettu tietotekniikkahankintoihin sekä 0,9 miljoonaa euroa muihin hankintoihin.

Määrärahaa käytettiin tietotekniikkahankintoihin 3,9 miljoonaa euroa ja muihin hankintoihin 0,9 miljoonaa euroa. Yhteensä määrärahaa käytettiin 4,8 miljoonaa euroa.

Työasema- ja muita laitehankintoja tehtiin suunnitelman mukaisesti. Tietojärjestelmähankkeista valtaosa on edennyt suunnitelman mukaisesti. Keskeisimmät kehityskohteet ovat olleet Maanvuokrajärjestelmä, Yleisten alueiden tapahtumanhallintajärjestelmä (ALLU), Lupapiste, ja valtakunnallinen Infra-hankkeiden kustannuslaskentajärjestelmä ja -palvelu (IHKU).

Suunnitelman mukaisiin projekteihin on tullut muutoksia ja tiedossa olevat muutokset sopeutettiin irtaimen hankinnan budjetin sisällä. Muun kuin ICT-irtaimen hankkeiden listalle nousi uutena Pysäköinninvalvonnan auton kamerahankinnat.

Yleisten alueiden tapahtumanhallintajärjestelmän (ALLU) jatkokehittämisen rahoitustarve kasvoi huomattavasti tämän vuoden toteutuksen ja tarkentuneiden kehitystehtävien vuoksi.

Asian- ja dokumenttienhallinnan kokonaisuuden uudistaminen -hanke ei edennyt avainresurssin puuttumisen vuoksi. Oppimisen alustat -hankkeen käyttöönotto jäi kesken ja siksi suurin osa rahoituksesta jäi käyttämättä.

Osa määrärahoista jäi käyttämättä hankkeiden viivästymisien vuoksi. Tämä on aiheutunut pääasiassa toimittajien resurssipulasta, mutta myös omista resurssivajauksista. Tällaisia hankkeita ovat Karttapalvelun aineistoleikkurin jatkokehitys, Rakennuslupien sähköisen asioinnin integraatiot -hanke, Asuntovuokrauksen järjestelmäuudistus ja asuntopalvelujen asukasvalintajärjestelmän uudistaminen.

8 05 04 KULTTUURIN JA VAPAA-AJAN TOIMIALA

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Tietotekniikkahankinnat	-3 181	0	-3 181	-3 444	-263	-469
Muut hankinnat	-3 925	0	-3 925	-3 283	642	-1 458
Menot yhteensä	-7 106	0	-7 106	-6 727	379	-1 927

Irtaimen perusomaisuuden määrärahoja käytettiin 6,7 miljoonaa euroa. Vuoden 2019 käyttämättä jääneille investointimäärärahoille on haettu 2,3 miljoonan euron ylitysoikeutta vuodelle 2020. Merkittävimmät siirtyneet hankinnat olivat kirjastoauto (0,5 miljoonaa euroa) ja kaupunginorkesterin arvosellon hankinta (0,3 miljoonaa euroa).

8 05 05 SOSIAALI- JA TERVEYSTOIMEN TOIMIALA

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Tietotekniikkahankinnat	-6 600	0	-6 600	-5 509	1 091	-357
Muut hankinnat	-5 350	0	-5 350	-5 142	208	-2 805
Menot yhteensä	-11 950	0	-11 950	-10 651	1 299	-3 162

Määrärahaa käytettiin 10,7 miljoonaa euroa. Käytettävissä oli yhteensä 15,1 miljoonaa euroa, joka koostui talousarvion varatusta 11,9 miljoonasta eurosta ja edellisenä vuonna käyttämättä jääneiden määrärahojen perusteella myönnettyistä 3,2 miljoonan euron ylitysoikeudesta. Merkittävimpiä tietotekniikan investointeja ovat olleet työasema- ja muun laitekannan uusiminen Apotin vaatimukset huomioiden, sekä asiakas- ja potilastietojärjestelmissä olevien vanhojen tietojen arkistointiratkaisut, jolla osaltaan valmistaudutaan myös Apotin käyttöönottoon. Lisäksi sähköisen asiointin kehittämisessä on panostettu chat- ja chatbot ratkaisujen käyttöönottoon. Merkittävimpiä muita hankintoja ovat olleet Kallion perhekeskuksen kalusteet, lääkelaitteet, valvonta- hälytysjärjestelmät sekä hammashoitoyksiköiden uusiminen. Määrärahaa jäi käyttämättä 4,7 miljoonaa euroa.

8 05 06 TARKASTUSVIRASTO

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Menot	0	0	0	0	0	0

8 06 ARVOPAPERIT

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Menot	-17 900	0	-17 900	-10 783	7 117	-19 949

8 06 01 HITAS-OSAKKEIDEN OSTAMINEN, KYLKN KÄYTETTÄVÄKSI

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Menot	-1 000	-10	-1 010	-1 003	7	0

Vuoden 2019 aikana ostettiin seitsemän Hitas-huoneistoa, joista neljä maksettiin kokonaisuudessaan. Vuoden 2019 määrärahoista on lisäksi maksettu vuosina 2017–2018 ostettujen Hitas-osakkeiden kauppahintaeriä.

8 06 02 MUUT KOHTEET, KHN KÄYTETTÄVÄKSI

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Menot	-16 600	10	-16 590	-9 480	7 110	-19 949

Määrärahaa käytettiin muun muassa Kiinteistö Oy Kaapelitalon pääomittamiseen Tanssin talon rakentamista varten ja varauduttiin Tanssin taloon kohdistuvan Jane ja Aatos Erkon säätöön sekä valtion avustuksen maksamiseen.

8 06 03 HELSINKI STADION OY:N OSAKKEIDEN MERKITSEMINEN, KHN KÄYTETTÄVÄKSI

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Menot	-300	0	-300	-299	1	0

Talousarvion varat määrärahat käytettiin kokonaisuudessaan.

8 07 MUU PÄÄOMATALOUS

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Tulot	15 200	0	15 200	33 049	17 849	0
Menot	-1 000	0	-1 000	-4 812	-3 812	-8 801
Netto	14 200	0	14 200	28 237	14 037	-8 801

8 07 50 VALTIONOSUJEDET JA -AVUSTUKSET

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Tulot	6 500	0	6 500	10 534	4 034	0

Valtionosuuksia ja avustuksia kertyi yhteensä 10,5 miljoonaa euroa. Merkittävän avustus oli Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskuksen (ARA) myöntämä 4,5 miljoonaa euroa kunnallistekniikan rakentamiseen.

8 07 51 RAKENNUSTEN JA OSAKKEIDEN MYYNTITULOT

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Tulot	3 000	0	3 000	21 943	18 943	0

Talousarviossa on arvioitu myytävän kaupungin ydintoiminnan kannalta tarpeettomia rakennuksia ja osaketiloja 25 miljoonalla eurolla. Rakennusten ja osakkeiden myynnistä toteutui noin 40,6 miljoonaa euroa.

Myyneistä taseeseen kirjattava arvo on 21,9 miljoonaa euroa, ja myyntivoittoihin kirjattiin noin 18,7 miljoonaa euroa.

8 07 52 MUUT PÄÄOMATULOT

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Tulot	5 600	0	5 600	572	-5 028	0

8 07 53 VÄESTÖNSUOJAKORVAUKSET

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Tulot	100	0	100	0	-100	0

Väestönsuojakorvauksia ei peritty.

8 07 01 LÄHIÖRAHASTOSTA RAHOITETTAVAT HANKKEET, KHN KÄYTETTÄVÄKSI

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Menot	0	0	0	-4 095	-4 095	-7 301

Määrärahaa käytettiin 4,1 miljoonaa euroa ja käyttämättä jäi 3,2 miljoonaa euroa. Määrärahaa oli käytettävissä 7,3 miljoonaa euroa, joka muodostui edellisen vuoden ylitysoikeudesta. Kaupunkiympäristön toimialalle myönnetystä ja käyttämättä jääneestä määrärahasta haettiin 3,0 miljoonaa euroa ylitysoikeutena hankkeiden jatkamiseen vuonna 2020.

Määrärahaa käytettiin pääasiassa puistojen ja leikkipuistojen toteuttamiseen. Hankkeet etenivät pääosin suunnitelman mukaisesti. Joidenkin leikkipuistohankkeiden määrärahat jäivät käyttämättä toteutuksen viivästyttyä.

8 07 02 KEHITTÄMISHANKKEET, KAUPUNGINKANSLIAN KÄYTETTÄVÄKSI

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Menot	-1 000	0	-1 000	-717	283	-1 500

Määrärahaa käytettiin 0,7 miljoonaa euroa, joka kohdistui muun muassa Pasilan ympäristötaiteeseen. Käytettävissä olevat määrärahat olivat ylitysoikeuksineen yhteensä 2,5 miljoonaa euroa.

2.4 Rahoitusosan toteutuminen

2.4.1 Helsingin kaupungin rahoituslaskelman toteutumisvertailu

Koko kaupungin rahoituslaskelman toteutumisen sisältö on kuvattu toimintakertomuksessa luvun 1.3.2 yhteydessä.

Helsingin kaupungin rahoituslaskelman toteutumisvertailu sisältää kaikki kaupungin rahavirrat kaupungin sisäiset erät eliminoituna. Se vastaa ulkoisen laskennan rahoituslaskelmaa sillä erotuksella, että laskelma sisältää vertailun talousarviossa esitettyyn rahoituslaskelmaan. Rahoituslaskelma on suoriteperusteinen.

HELSINGIN KAUPUNGIN RAHOITUSLASKELMAN TOTEUTUMISVERTAILU

1 000 euroa	Toteutunut 2018	Talousarvio 2019	Toteutunut 2019	Poikkeama 2019	Toteuma-% 2019	Ylitysoikeus 2019
Toiminnan rahavirta						
Tulorahoitus						
Vuosikate	751 996	657 573	741 412	83 839	113	-94 709
Satunnaiset erät	-18 412	0	0	0	..	0
Tulorahoituksen korjauserät	-107 180	-96 054	-190 198	-94 144	198	0
Investointien rahavirta						
Investointimenot	-625 292	-784 289	-780 382	3 907	100	-169 556
Rahoitusosuudet investointimenoihin	11 933	24 768	15 034	-9 734	61	0
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	137 672	114 967	181 192	66 225	158	0
TOIMINNAN JA INVESTOINTIEN RAHAVIRTA	150 717	-83 035	-32 942	50 093	40	-264 265
Rahoituksen rahavirta						
Antolainauksen muutokset						
Antolainasaamisten lisäys	-120 031	-167 050	-86 268	80 782	52	29 211
Antolainasaamisten vähennys	70 302	78 356	79 891	1 535	102	0
Lainakannan muutokset						
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	0	115 000	0	-115 000	..	0
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-105 849	-100 085	-86 541	13 544	86	0
Oman pääoman muutokset	0	0	0	0	..	0
Muut maksuvalmiuden muutokset	-70 282	-957	-3 514	-2 557	367	0
RAHOITUKSEN RAHAVIRTA	-225 860	-74 736	-96 432	-21 696	129	-29 211
VAIKUTUS MAKSUVALMIUTEEN	-75 143	-157 771	-129 374	28 397	82	-293 476

2.4.2 Talousarvion rahoitusosan toteutumisvertailu

Talousarvion rahoitusosan toteutumisvertailu eroaa virallisesta rahoituslaskelmasta siten, että se ei sisällä kunnallisten liikelaitosten ja itsenäisinä taseyksikköinä käsiteltyjen rahastojen tuloja ja menoja eikä siinä ole eliminoitu kaupungin sisäisiä eriä.

HELSINGIN KAUPUNGIN TALOUSARVION RAHOITUSOSAN TOTEUTUMISVERTAILU

1 000 euroa	Toteutunut 2018	Talousarvio 2019	Toteutunut 2019	Poikkeama 2019	Toteuma-% 2019	Ylitysoikeus 2019
Toiminnan rahavirta						
Tulorahoitus						
Vuosikate	696 603	602 176	675 592	73 416	112	-94 709
Satunnaiset erät	-18 412	0	0	0	..	0
Tulorahoituksen korjauserät	-107 169	-96 054	-189 907	-93 853	198	0
Investointien rahavirta						
Investointimenot	-516 027	-609 319	-639 940	-30 621	105	-169 556
Rahoitusosuudet investointimenoihin	11 933	13 625	10 894	-2 731	80	0
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	133 217	114 967	180 995	66 028	157	0
TOIMINNAN JA INVESTOINTIEN RAHAVIRTA	200 145	25 395	37 634	12 239	148	-264 265
Rahoituksen rahavirta						
Antolainauksen muutokset						
Antolainasaamisten lisäys	-145 595	-359 643	-143 386	216 257	40	-29 211
Antolainasaamisten vähennys	66 349	89 844	74 043	-15 801	82	0
Lainakannan muutokset						
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	0	115 000	0	-115 000	0	0
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-92 764	-87 000	-73 456	13 544	84	0
Oman pääoman muutokset	0	0	0	0	..	0
Muut maksuvalmiuden muutokset	-98 151	131 797	-11 589	-143 386	-9	0
RAHOITUKSEN RAHAVIRTA	-270 161	-110 002	-154 388	-44 386	140	-29 211
VAIKUTUS MAKSUVALMIUTEEN	-70 016	-84 607	-116 754	-32 147	138	-293 476

2.4.3 Rahoitusosan tuloarvioiden ja määrärahojen toteutuminen

9 RAHOITUSOSA

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Tulot	204 844	0	204 844	74 043	-130 801	0
Menot	-446 643	0	-446 643	-216 842	229 801	-29 211
Netto	-241 799	0	-241 799	-142 799	99 000	-29 211

9 01 PITKÄVAIKUTTEINEN RAHOITUS

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Tulot	204 844	0	204 844	74 043	-130 801	0
Menot	-446 643	0	-446 643	-216 842	229 801	-29 211
Netto	-241 799	0	-241 799	-142 799	99 000	-29 211

9 01 01 ANTOLAINAT ASUNTOTUOTANTOON, KHN KÄYTETTÄVÄKSI

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Tulot	17 783	0	17 783	17 787	4	0
Menot	-10 000	0	-10 000	-189	9 811	0
Netto	7 783	0	7 783	17 598	9 815	0

9 01 02 MUU ANTOLAINAUS, KHN KÄYTETTÄVÄKSI

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Tulot						
Vuokra-asuntotuottajien oman pääoman osuutta varten myönnettyjen lainojen lyhennykset	0	0	0	9	9	0
Muiden antolainojen lyhennykset	3 683	0	3 683	4 276	593	0
Helen Oy:n lainojen lyhennykset	20 600	0	20 600	20 600	0	0
Helsingin Sataman lainojen lyhennykset	19 600	0	19 600	19 600	0	0
HKL:n lainojen lyhennykset	18 688	0	18 688	1 988	-16 700	0
Sosiaalisen luototuksen lainojen lyhennykset	1 370	0	1 370	1 664	294	0
HSY lainojen lyhennykset	8 120	0	8 120	8 120	0	0
Tulot yhteensä	72 061	0	72 061	56 257	-15 804	0

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Menot						
Lainojen myöntäminen kouluille	-7 000	0	-7 000	-5 918	1 082	-6 505
Muut koululainat	0	0	0	0	0	-10 000
Sosiaalisiin tarkoituksiin myönnettäviä lainoja varten	-1 500	0	-1 500	-139	1 361	-206
Lainoja kaupunginorkesterin soittajille soitinhankintoja varten	-50	0	-50	0	50	0
Liikelaitosten lainat	-266 593	0	-266 593	-90 000	176 593	0
Sosiaalisen luototuksen lainojen myöntämiseen, sosiaalilautakunnan käytettäväksi	-1 800	0	-1 800	-1 676	125	0
Lainat kaupunkikonsernin yhteisöille	-72 700	0	-72 700	-45 465	27 235	-12 500
Menot yhteensä	-349 643	0	-349 643	-143 197	206 446	-29 211
Netto	-277 582	0	-277 582	-86 941	190 642	-29 211

Liikenneliikelaitoksen kalustoinvestointeja koskeva lainatarve toteutettiin kaupungin sisäisellä lainajärjestelyllä. Sisäinen lainaus toteutui 176,6 miljoonaa euroa arvioitua pienempänä. Liikenneliikelaitos nosti sisäistä lainaa vaunukalustoinvestointeihin 90,0 miljoonaa euroa. Muu osa HKL:n investoinneista rahoitettiin liikelaitoksen sisäisen käyttötilin kautta.

9 01 03 OTTOLAINAT JA NIIDEN LYHENNYKSET, RAHOITUSJOHTAJAN KÄYTETTÄVÄKSI

1 000 euroa	Talousarvio	TA-muutokset	Yhteensä	Toteutunut	Poikkeama	Ylitysoikeus
Tulot	115 000	0	115 000	0	-115 000	0
Menot yhteensä	-87 000	0	-87 000	-73 456	13 544	0
Netto	28 000	0	28 000	-73 456	-101 456	0

Kaupungin pitkäaikaisia lainoja lyhennettiin 86,5 miljoonaa euroa, ja uutta lainanottoa lykättiin edelleen vahvana säilyneen maksuvalmiuden turvin. Kaupungin lainakanta (sisältäen liikenneliikelaitoksen ulkoiset lainat) oli vuoden lopulla 1 013,6 miljoonaa euroa. Lainakannan lyhennykset rahoitettiin kertyneistä rahavaroista.

Kaupungin taseen rahat ja pankkisaamiset -erä sisältää myös kaupungin konsernitiliin kuuluvien yhteisöjen tilivarat kaupungin konsernitilillä. Kaupungin velka edellä mainituille yhteisöille näiden varoista konsernitilillä näkyy kaupungin taseessa vastaavasti lyhytaikaisten velkojen määrässä. Kaupungin konsernitilillä oli tytäryhteisöjen varoja vuoden lopussa yhteensä 332,8 miljoonaa euroa.

Tilinpäätöslaskelmat

3 Tilinpäätöslaskelmat

3.1 Helsingin kaupungin tuloslaskelma

	01.01.–31.12.2019	01.01.–31.12.2018
Toimintatuotot		
Myyntituotot	337 956 225,51	355 971 091,95
Maksutuotot	230 800 858,84	226 854 683,31
Tuet ja avustukset	52 725 067,20	45 056 170,59
Vuokratuotot	387 669 983,24	366 845 509,96
Muut toimintatuotot	196 023 358,77	160 332 394,21
	1 205 175 493,56	1 155 059 850,02
Valmistus omaan käyttöön	176 558 093,88	163 191 932,08
Toimintakulut		
Henkilöstökulut		
Palkat ja palkkiot	-1 402 211 385,96	-1 372 450 789,98
Henkilösivukulut		
Eläkekulut	-310 439 306,38	-333 795 876,83
Muut henkilösivukulut	-51 496 192,85	-55 547 989,20
Palvelujen ostot	-1 967 057 674,51	-1 772 720 418,21
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-209 185 130,27	-206 980 202,53
Avustukset	-317 976 600,61	-310 104 211,24
Vuokratulot	-218 608 090,74	-222 588 144,12
Muut toimintakulut	-23 242 683,75	-18 632 923,25
	-4 500 217 065,07	-4 292 820 555,36
TOIMINTAKATE	-3 118 483 477,63	-2 974 568 773,26
Verotulot ja valtionosuudet		
Verotulot	3 493 731 697,00	3 416 582 438,52
Valtionosuudet	232 775 785,00	197 308 024,00
	3 726 507 482,00	3 613 890 462,52
Rahoitustuotot ja -kulut		
Korkotuotot	77 807 048,20	77 739 097,40
Muut rahoitustuotot	72 512 025,40	52 458 862,78
Korkokulut	-16 585 774,01	-16 869 668,34
Muut rahoituskulut	-345 598,15	-653 709,26
	133 387 701,44	112 674 582,58
VUOSIKATE	741 411 705,81	751 996 271,84
Poistot ja arvonalentumiset		
Suunnitelman mukaiset poistot	-364 435 630,81	-346 801 421,80
	-364 435 630,81	-346 801 421,80
Satunnaiset erät		
Satunnaiset kulut	0,00	-18 412 104,38
	0,00	-18 412 104,38
TILIKAUDEN TULOS	376 976 075,00	386 782 745,66
Poistoeron lisäys (-) tai vähennys (+)	-271 370,48	-1 308 079,71
Varausten lisäys (-) tai vähennys (+)	-2 698 770,20	1 014 755,18
Rahastojen lisäys (-) tai vähennys (+)	5 222 248,15	20 105 669,48
	2 252 107,47	19 812 344,95
TILIKAUDEN YLIJÄÄMÄ / ALIJÄÄMÄ (-)	379 228 182,47	406 595 090,61

3.2 Helsingin kaupungin rahoituslaskelma

	2019	2018
Toiminnan rahavirta		
Vuosikate	741 411 706	751 996 272
Satunnaiset erät	0	-18 412 104,38
Tulorahoituksen korjauserät	-190 197 628	-107 179 778
	551 214 078	626 404 390
Investointien rahavirta		
Investointimenot	-780 382 485	-625 292 354
Rahoitusosuudet investointimenoihin	15 034 411	11 933 227
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	181 192 295	137 672 086
	-584 155 779	-475 687 041
TOIMINNAN JA INVESTOINTIEN RAHAVIRTA	-32 941 701	150 717 348
RAHOITUKSEN RAHAVIRTA		
Antolainauksen muutokset		
Antolainasaamisten lisäys	-86 267 706	-120 031 492
Antolainasaamisten vähennys	79 890 710	70 302 313
	-6 376 996	-49 729 179
Lainakannan muutokset		
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-86 540 921	-105 849 049
	-86 540 921	-105 849 049
Oman pääoman muutokset	0	0
Muut maksuvalmiuden muutokset		
Toimeksiantojen varojen ja pääomien muutokset	-30 171 979	-64 475 015
Vaihto-omaisuuden muutos	-3 861 404	4 533 008
Saamisten muutos	-33 663 833	-14 884 474
Korottomien velkojen muutos	64 183 290	4 544 304
	-3 513 926	-70 282 177
RAHOITUKSEN RAHAVIRTA	-96 431 843	-225 860 405
RAHAVAROJEN MUUTOS	-129 373 544	-75 143 056
Rahavarojen muutos		
Rahavarat 31.12.	1 112 044 555	1 241 418 100
Rahavarat 1.1.	1 241 418 099	1 316 561 156
	-129 373 544	-75 143 056

3.3 Helsingin kaupungin tase

VASTAAVAA	31.12.2019	31.12.2018
PYSYVÄT VASTAAVAT		
Aineettomat hyödykkeet		
Aineettomat oikeudet	23 060 705,38	24 105 984,15
Muut pitkävaikutteiset menot	75 455 309,10	75 326 674,47
Ennakkomaksut	5 437 850,07	5 566 430,03
	103 953 864,55	104 999 088,65
Aineelliset hyödykkeet		
Maa- ja vesialueet	3 345 756 300,59	3 256 019 325,62
Rakennukset	1 789 837 947,91	1 706 183 217,60
Kiinteät rakenteet ja laitteet	1 623 112 710,18	1 524 952 269,64
Koneet ja kalusto	447 947 216,13	409 316 302,08
Muut aineelliset hyödykkeet	12 759 173,32	12 522 851,90
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	384 172 939,06	308 272 478,71
	7 603 586 287,19	7 217 266 445,55
Sijoitukset		
Osakkeet ja osuudet	3 228 753 267,99	3 239 756 171,35
Muut lainasaamiset	1 950 331 943,13	1 943 954 947,48
Muut saamiset	546 462,37	546 462,37
	5 179 631 673,49	5 184 257 581,20
TOIMEKSIANTOJEN VARAT		
Valtion toimeksiannot	91 832 249,10	113 366 052,34
Lahjoitusrahastojen erityiskatteet	5 421 096,32	5 069 568,19
Muut toimeksiantojen varat	565 020 912,22	544 714 969,22
	662 274 257,64	663 150 589,75
VAIHTUVAT VASTAAVAT		
Vaihto-omaisuus		
Aineet ja tarvikkeet	10 753 637,87	12 038 613,33
Keskeneräiset tuotteet	10 836 280,60	5 697 868,65
Muu vaihto-omaisuus	97 552,73	89 584,75
	21 687 471,20	17 826 066,73
Saamiset		
Pitkäaikaiset saamiset		
Lainasaamiset	62 229,53	62 229,53
Muut saamiset	51 405 941,26	71 026 196,71
	51 468 170,79	71 088 426,24
Lyhytaikaiset saamiset		
Myyntisaamiset	118 603 698,43	96 158 834,20
Lainasaamiset	986 525,38	545 068,95
Muut saamiset	164 510 521,29	104 035 350,52
Siirtosaamiset	51 747 798,56	81 825 201,64
	335 848 543,66	282 564 455,31
Saamiset yhteensä	387 316 714,45	353 652 881,55
Rahoitusarvopaperit		
Sijoitukset rahamarkkinainstrumentteihin	625 003 652,66	50 000 000,00
Joukkovelkakirjalainasaamiset	20 000 000,00	20 000 000,00
	645 003 652,66	70 000 000,00
Rahat ja pankkisaamiset	467 040 902,71	1 171 418 099,59
VASTAAVAA YHTEENSÄ	15 070 494 823,89	14 782 570 753,02

VASTATTAVAA	31.12.2019	31.12.2018
OMA PÄÄOMA		
Peruspääoma	2 972 406 573,75	2 972 406 573,75
Arvonkorotusrahasto	1 796 801 066,99	1 798 439 979,48
Muut omat rahastot	608 007 113,34	583 229 361,49
Muu oma pääoma	729 030 699,71	729 030 699,71
Edellisten tilikausien ylijäämä/alijäämä (-)	5 722 870 115,30	5 346 275 024,69
Tilikauden ylijäämä/alijäämä (-)	379 228 182,47	406 595 090,61
	12 208 343 751,56	11 835 976 729,73
POISTOERO JA VAPAAEHTOISET VARAUKSET		
Poistoero	63 866 900,91	63 595 530,43
Vapaaehtoiset varaukset	7 389 107,45	4 690 337,25
	71 256 008,36	68 285 867,68
PAKOLLISET VARAUKSET		
Eläkevaraukset	67 210 000,00	101 217 149,00
	67 210 000,00	101 217 149,00
TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT		
Valtion toimeksiannot	100 235 308,34	115 323 474,23
Lahjoitusrahastojen pääomat	5 421 096,32	5 069 568,19
Muut toimeksiantojen pääomat	444 657 608,52	460 969 281,87
	550 314 013,18	581 362 324,29
VIERAS PÄÄOMA		
Pitkäaikainen		
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	924 587 022,61	1 006 127 944,04
Lainat muilta luotonantajilta	7 437 802,77	7 437 802,77
Saadut ennakot	5 109 768,62	5 109 035,62
Ostovelat	5 771 830,38	1 211 400,00
Liittymismaksut ja muut velat	7 551 735,97	7 551 735,97
	950 458 160,35	1 027 437 918,40
Lyhytaikainen		
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	81 540 921,42	86 540 921,42
Saadut ennakot	10 790 339,75	7 561 690,36
Ostovelat	289 300 246,28	202 275 246,85
Liittymismaksut ja muut velat	485 042 948,20	490 863 382,70
Siirtovelat	356 238 434,79	381 049 522,59
	1 222 912 890,44	1 168 290 763,92
Vieras pääoma yhteensä	2 173 371 050,79	2 195 728 682,32
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	15 070 494 823,89	14 782 570 753,02

3.4 Helsingin kaupungin konsernituloslaskelma

1 000 euroa	01.01.-31.12.2019	01.01.-31.12.2018
Toimintatuotot	3 739 674	3 551 633
Toimintakulut	-6 076 784	-5 797 476
Osuus osakkuusyhteisöjen voitosta / tappiosta (-)	16 817	14 523
TOIMINTAKATE	-2 320 294	-2 231 320
Verotulot	3 493 732	3 416 582
Valtionosuudet	233 329	197 861
Rahoitustuotot ja -kulut		
Korkotuotot	22 908	20 613
Muut rahoitustuotot	8 984	7 960
Korkokulut	-60 129	-61 488
Muut rahoituskulut	-1 480	7 798
	-29 717	-25 117
VUOSIKATE	1 377 050	1 358 006
Poistot ja arvonalentumiset		
Suunnitelman mukaiset poistot	-824 773	-777 801
Omistuksen eliminointierot	-9 428	-2 600
Arvonalentumiset	-635	-100
	-834 836	-780 501
Satunnaiset erät	-50	-18 391
TILIKAUDEN TULOS	542 165	559 114
Tilinpäätössiirrot	1 522	2 050
Tilikauden verot	-24 319	-15 145
Laskennalliset verot	-15 729	-18 959
Vähemmistöosuudet	95	1 311
TILIKAUDEN YLIJÄÄMÄ/ ALIJÄÄMÄ (-)	503 733	528 372
Konsernituloslaskelman tunnusluvut		
Toimintatuotot/ Toimintakulut, prosenttia	61,5	61,3
Vuosikate/Poistot, prosenttia	166,8	174,6
Vuosikate, euroa/asukas	2 108	2 096
Asukasmäärä	653 400	648 042

3.5 Helsingin kaupungin konsernirahoituslaskelma

1 000 euroa	2019	2018
TOIMINNAN RAHAVIRTA		
Vuosikate	1 377 050	1 358 006
Satunnaiset erät	-50	-18 391
Tilikauden verot	-24 319	-15 145
Tulorahoituksen korjauserät ¹	-136 999	-150 962
	1 215 682	1 173 508
INVESTOINTIEN RAHAVIRTA		
Investointimenot	-2 210 554	-1 718 766
Rahoitusosuudet investointimenoihin	16 603	11 511
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	645 146	506 424
	-1 548 805	-1 200 831
TOIMINNAN JA INVESTOINTIEN RAHAVIRTA ¹	-333 123	-27 323
RAHOITUKSEN RAHAVIRTA		
Antolainauksen muutokset		
Antolainasaamisten lisäys	-10 706	-10 089
Antolainasaamisten vähennys	14 875	11 509
	4 169	1 421
Lainakannan muutokset		
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	566 813	366 423
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-396 983	-305 620
Lyhytaikaisten lainojen muutos	17 610	-891
	187 440	59 912
Oman pääoman muutokset ¹	-960	-23 613
Muut maksuvalmiuden muutokset		
Toimeksiantojen varojen ja pääomien muutokset	-14 971	-58 326
Vaihto-omaisuuden muutos	17 890	-2 857
Saamisten muutos	-24 832	-5 963
Korottomien velkojen muutos	150 764	33 229
	128 851	-33 917
RAHOITUKSEN RAHAVIRTA ¹	319 500	3 802
RAHAVAROJEN MUUTOS	-13 623	-23 521
Rahavarojen muutos		
Rahavarat 31.12.	1 495 297	1 508 920
Rahavarat 1.1.	1 508 920	1 532 441
	-13 623	-23 521

Konsernin rahoituslaskelman tunnusluvut

Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä 5 vuodelta, 1 000 euroa ¹	-283 135	97 903
Investointien tulorahoitus, prosenttia	62,8	79,5
Lainanhoitokate	3,1	3,3
Kassan riittävyys (pv)	62	69

¹⁾ 2018 vuoden vertailutietoa muutettu: Omasta pääomasta on siirretty 7,2 miljoonaa euroa Tulorahoituksen korjauseriin

3.6 Helsingin kaupungin konsernitase

1 000 euroa	31.12.2019	31.12.2018
VASTAAVAA		
PYSYVÄT VASTAAVAT		
Aineettomat hyödykkeet		
Aineettomat oikeudet	40 219	59 625
Muut pitkävaikutteiset menot	198 745	203 355
Ennakkomaksut	7 908	7 946
	246 872	270 925
Aineelliset hyödykkeet		
Maa- ja vesialueet	3 429 482	3 328 928
Rakennukset	6 266 624	6 032 715
Kiinteät rakenteet ja laitteet	2 694 195	2 575 088
Koneet ja kalusto	1 374 911	1 378 441
Muut aineelliset hyödykkeet	23 588	23 387
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	1 736 855	1 277 670
	15 525 655	14 616 229
Sijoitukset		
Osakkuusyhteisöosuudet	285 092	272 871
Muut osakkeet ja osuudet	473 765	484 078
Muut lainasaamiset	474 043	478 189
Muut saamiset	2 879	2 902
	1 235 779	1 238 040
TOIMEKSIANTOJEN VARAT	526 163	542 538
VAIHTUVAT VASTAAVAT		
Vaihto-omaisuus	105 595	123 485
Saamiset		
Pitkäaikaiset saamiset	129 010	128 390
Lyhytaikaiset saamiset	482 863	458 651
	611 873	587 041
Rahoitusarvopaperit	717 705	105 929
Rahat ja pankkisaamiset	777 592	1 402 991
VASTAAVAA YHTEENSÄ	19 747 233	18 887 178

1 000 euroa	31.12.2019	31.12.2018
VASTATTAVAA		
OMA PÄÄOMA		
Peruspääoma	2 972 407	2 972 407
Säätöiden peruspääomat	7 015	7 015
Arvonkorotusrahasto	1 801 661	1 803 300
Muut omat rahastot	1 000 028	962 469
Muu oma pääoma	734 105	734 105
Edellisten tilikausien ylijäämä / alijäämä (-)	5 220 722	4 721 234
Tilikauden ylijäämä / alijäämä (-)	503 733	528 372
	12 239 671	11 728 901
VÄHEMMISTÖOSUDET	151 338	90 444
PAKOLLISET VARAUKSET		
Eläkevaraukset	68 001	102 113
Muut pakolliset varaukset	37 107	37 134
	105 108	139 246
TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT	568 285	599 631
VIERAS PÄÄOMA		
Pitkäaikainen		
Pitkäaikainen korollinen vieras pääoma	4 855 341	4 654 445
Pitkäaikainen koroton vieras pääoma	130 927	112 907
	4 986 268	4 767 353
Lyhytaikainen		
Lyhytaikainen korollinen vieras pääoma	315 922	329 378
Lyhytaikainen koroton vieras pääoma	1 380 641	1 232 226
	1 696 563	1 561 603
Vieras pääoma yhteensä	6 682 831	6 328 956
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	19 747 233	18 887 178
Konsernitaseen tunnusluvut		
Omavaraisuusaste, prosenttia	62,7	62,6
Suhteellinen velkaantuneisuus, prosenttia	88,6	87,4
Kertynyt ylijäämä, euroa	5 724 455	5 249 605
Kertynyt ylijäämä, euroa/asukas	8 761	8 101
Konsernin lainakanta 31.12., 1 000 euroa	5 171 263	4 983 823
Konsernin lainakanta, euroa/asukas	7 914	7 691
Konsernin lainat ja vuokravastuut 31.12., 1 000 euroa	5 769 477	5 663 071
Konsernin lainat ja vuokravastuut, euroa/asukas	8 830	8 739
Konsernin lainasaamiset 31.12., 1 000 euroa	474 043	478 189
Konsernin lainasaamiset, euroa/asukas	726	738

Tilinpäätöksen liitetiedot

4 Tilinpäätöksen liitetiedot

4.1 Tilinpäätöksen laatimista koskevat liitetiedot

4.1.1 Kaupungin tilinpäätöksen laatimista koskevat liitetiedot

1. ARVOSTUS- JA JAKSOTUSPERIAATTEET SEKÄ MENETELMÄT

Pysyvien vastaavien arvostus

Omaisuus maa-alueita lukuun ottamatta on merkitty taseeseen pysyviin vastaaviin hankintameno suunittelman mukaisilla poistoilla ja investointeihin saaduilla rahoitusosuuksilla vähennettynä.

Sijoitusten arvostus

Pysyvien vastaavien sijoituksiin merkityt osakkeet ja osuudet on merkitty taseeseen hankintameno tai sitä alemman markkinahintaan.

Vaihto-omaisuuden arvostus

Vaihto-omaisuus on merkitty taseeseen FIFO-periaatteen mukaisesti hankintameno tai sitä alemman jälleenhankintameno tai todennäköisen myyntihinnan määräisenä.

Rahoitusomaisuuden arvostus

Saamiset on merkitty taseeseen nimellisarvoon tai sitä alemman todennäköiseen arvoon. Rahoitusomaisuusarvopaperit on merkitty taseeseen hankintameno tai sitä alemman todennäköiseen luovutushintaan.

Jaksotusperiaatteet

Tulot ja menot on merkitty tuloslaskelmaan suoriteperusteella mukaisesti. Suoriteperusteesta poiketen verotulot on kirjattu niiden tilitysjankohdan mukaisesti ao. tilikaudelle.

2. EDLLISEN TILIKAUDEN TIETOJEN VERTAILUKELPOISUUS

Kunnallisveron osalta vuonna 2019 verokorttiuudistuksesta ja tulorekisterihaasteista johtuvaksi kunnallisverojen kertymävajeen on arvioitu olevan noin 400 miljoonaa euroa koko kuntakentällä. Verohallinnon tekemien selvitysten perusteella suurin osa vuoden 2019 kunnallisveron kertymävajeesta johtuu verokorttiuudistuksesta ja tulorekisterin haasteet selittävät vain murto-osan vajeesta. Verottajan selvityksen perusteella verokorttiuudistuksesta johtuva kertymävaje alkoi korjaantua suurelta osin joulukuussa 2019 tehdyissä ennakonpidätyksissä, mutta tilityksissä korjausliike näkyy suuremmissa määrin vasta alkuvuonna 2020. Lopullisesti vaje korjaantuu vasta verotuksen valmistuksessa kesästä 2020 alkaen. Helsingin kaupungin osalta vajeen arvioidaan olevan noin 55 miljoonaa euroa. Helsingissä kunnallisveron tuotoksi vuonna 2019 toteutui 2 633 miljoonaa euroa, kunnallisveron tilityksen ollessa 2,0 prosenttia suurempi verrattuna vuoden 2018 kunnallisverotilitykseen. Aiheesta on kirjoitettu myös tämän kirjan osioissa 2.2.3 Tuloslaskelmaosan tuloarvioiden ja määrärahojen toteutuminen. Tämän lisäksi vertailukelpoisuuteen vaikuttaa se, että kunnallisen opetushenkilöstön virka- ja työehtosopimuksen (2018–2019) mukaan kaikki ammatillisen koulutuksen opettajat siirtyvät asteittain vuosityöaikajärjestelmään. Siirtyminen tapahtui Helsingin kaupungissa valtaosin vuonna 2019. Siirtymä vähensi kaupungin vuoden 2019 lomapalkkavelan määrää ja palkkamenoja 3,1 miljoonaa euroa.

4.1.2 Konsernitilinpäätöksen laatimista koskevat liitetiedot

3. KONSERNITILINPÄÄTÖKSEN LAATIMISEN PERIAATTEET

Konsernitilinpäätöksen laajuus

Konsernitilinpäätökseen on yhdistelty 83 kaupunkikonserniin kuuluvaa tytäryhteisöä, jotka tekivät tilinpäätöksen.

Uusina tytäryhtiöinä yhdisteltiin Oulunkylän Sotaveteraanitalo Koy, Oulunkylän Sotaveteraanitalo II Koy ja Jätkäsaaren Pysäköinti Oy. Konsernitilinpäätökseen sisältyy yhdisteltyjen tytäryhteisöjen kautta myös niiden omiin tilinpäätöksiinsä yhdistelemät 16 tytäryhteisöä eli alikonserniyhteisöä. Tilinpäätökseen on yhdistelty kaikki kuusi kuntayhtymää, joissa kaupunki on jäsenenä. Tilinpäätökseen on myös yhdistelty kaikki 12 säätiötä, joissa kaupungilla on määräysvalta. Lisäksi konsernitilinpäätökseen on yhdistelty yksi yhteisyhteisö sekä 38 osakkuusyhteisöä kaikkiaan 53 osakkuusyhteisöstä.

Sisäiset liiketapahtumat ja sisäiset katteet

Konserniyhteisöjen keskinäiset tuotot ja kulut sekä saamiset ja velat samoin kuin konserniyhteisöjen ja kaupungin omistamien kuntayhtymien keskinäiset tuotot ja kulut sekä saamiset ja velat on vähennetty vähäisiä liiketapahtumia lukuun ottamatta. Olennaiset pysyviin vastaaviin sisältyvät sisäiset katteet on vähennetty.

Keskinäisen omistuksen eliminointi

Kaupungin ja tytäryhteisöjen keskinäisen omistuksen eliminointi on tehty Kirjanpitolautakunnan kuntajaoston konserniyleisohjeen mukaisesti käyttäen ns. sovellettua hankintamenomenetelmää.

Vähemmistöosuudet

Vähemmistöosuudet on erotettu konsernin yli- ja alijäämästä konsernituloslaskelmassa sekä konsernin omasta pääomasta konsernitaseessa.

Suunnitelmapoistojen oikaisu

Tytäryhteisöjen aineettomien ja aineellisten hyödykkeiden poistot on oikaistu suunnitelman mukaisiksi ja jäännösarvojen ero on kirjattu konsernituloslaskelmassa tytäryhteisöjen poistojen oikaisuksi ja aikaisemmille tilikausille kertynyt ero konsernitaseessa edellisten tilikausien yli- ja alijäämän oikaisuksi.

Poistoero ja vapaaehtoiset varaukset

Kirjanpitolautakunnan kuntajaoston konserniyleisohjeen mukaisesti poistoero ja vapaaehtoiset varaukset on jaettu konsernituloslaskelmassa laskennallisten verojen muutokseen ja tilikauden yli- tai alijäämään sekä konsernitaseessa omaan pääomaan ja laskennalliseen verovelkaan.

Osakkeiden arvonalennukset

Kaupungin tytäryhteisö- ja osakkuusyhteisöosakkeistaan tilinpäätöksessä 2015 tekemät 56 miljoonan euron arvonalennukset on konsernitilinpäätöksessä konsernin sisäisinä erinä peruttu.

Osakkuusyhteistöt

Osakkuusyhteistöt on yhdistelty pääomaosuusmenetelmällä konsernitilinpäätökseen.

Edellisen tilikauden tietojen vertailukelpoisuus

Muutoksia konsernirakenteessa vuonna 2019: Uusina tytäryhtiöinä yhdisteltiin Oulunkylän Sotaveteraanitalo Koy, Oulunkylän Sotaveteraanitalo II Koy ja Jätkäsaaren Pysäköinti Oy.

4.2 Tuloslaskelmaa koskevat liitetiedot

4. TOIMINTATUOTOT TEHTÄVÄALUEITTAIN

Toimintatuotot tehtäväalueittain 1 000 euroa	Konserni		Kaupunki ¹	
	2019	2018	2019	2018
Keskushallinto	975 146	974 943	39 479	26 138
Kasvatuksen ja koulutuksen toimiala	43 582	41 417	68 216	65 151
Kaupunkiympäristön toimiala	1 455 236	1 328 400	632 727	589 016
Kulttuuri- ja vapaa-ajan toimiala	65 639	56 581	32 209	28 643
Sosiaali- ja terveystoimiala	774 358	754 845	183 390	213 857
Liikelaitokset	408 698	376 565	408 698	376 565
Rahastot	17 015	18 883	17 015	18 883
Toimintatuotot yhteensä *)	3 739 674	3 551 634	1 381 734	1 318 253

*) Toimintatuottojen erittely esitetään ulkoisista eristä.

¹ Tietoihin sisältyy valmistus omaan käyttöön.

5. VEROTULOJEN ERITTELY

1 000 euroa	Konserni		Kaupunki	
	2019	2018	2019	2018
Kunnallisvero	2 632 935	2 580 483	2 632 935	2 580 483
Yhteisövero	586 905	574 753	586 905	574 753
Kiinteistövero	273 892	261 347	273 892	261 347
Verotulot yhteensä	3 493 732	3 416 583	3 493 732	3 416 583

6. VALTIONOSUUKSIEN ERITTELY

1 000 euroa	Konserni		Kaupunki	
	2019	2018	2019	2018
Kunnan peruspalvelujen valtionosuus (ilman tasauksia)	554 315	501 619	553 761	501 619
Verotuloihin perustuva valtionosuuksien tasaus	-340 604	-319 277	-340 604	-319 277
Opetus- ja kulttuuritoimen muut valtionosuudet	19 618	14 965	19 618	14 965
Valtionosuudet yhteensä	233 329	197 307	232 775	197 307

7. PALVELUJEN OSTOJEN ERITTELY

1 000 e	Kaupunki	
	2019	2018
Asiakaspalvelujen ostot	1 151 847	997 224
Muiden palvelujen ostot	815 211	775 496
Palvelujen ostot yhteensä	1 967 058	1 772 720

8. VALTUUSTORYHMILLE ANNETUT TUET

1 000 euroa	Kaupunki	
	2019	2018
Kansallinen Kokoomus	80	86
Vihreä liitto	73	73
Vasemmistoliitto	70	70
Suomen Sosialidemokraattinen Puolue	42	42
Suomen ruotsalainen kansanpuolue	35	35
Perussuomalaiset	20	27
Valtuustoryhmä Sininen	14	12
Suomen Keskusta	9	11
Feministinen puolue	7	7
Valtuustoryhmä Avoin puolue (ent. Piraattipuolue)	7	7
Suomen Kristillisdemokraatit	7	7
Valtuustoryhmä Terve Helsinki	7	7
Valtuustoryhmille annetut tuet yhteensä	371	384

9. SELVITYS SUUNNITELMAN MUKAISTEN POISTOJEN PERUSTEISTA JA NIIDEN MUUTOKSISTA

Poistosuunnitelma on kaupunginvaltuuston 18.9.1996 vahvistama. Poistosuunnitelmaa on tämän jälkeen täydennetty kaupunginvaltuuston päätöksillä. Päätöksellä 2.11.2001 päätettiin asuinkiinteistöjen rakennusten ja pysäköintiyhtiöiden kalliotunneleiden ja maanpäällisten laitosten poistoajoista. Päätös 14.11.2001 koskee tehdas- ja tuotantorakennuksia sekä kiinteitä rakenteita ja laitteita ja päätös 9.10.2002 Vuosaaren Sataman liikenneväylien investointeja. Päätös 18.6.2003 koskee raidekalustoa ja muita kuljetusvälineitä ja päätös 29.11.2006 asuinkiinteistöyhtiöiden asuinrakennusten progressiivisia poistoja. Päätös 11.5.2011 koskee atk-ohjelmistojen poistoaikaa ja Khs päätös 11.1.2016 viestintävälineitä ja muita aineellisia hyödykkeitä. Poistosuunnitelma perustuu arvioidun taloudellisen käyttöajan mukaiseen tasapoistoon. Poistojen laskenta muutettiin vuonna 2012 SAP-järjestelmän käyttöönoton myötä alkamaan hankintakuukautta seuraavan kuukauden alusta, kun aikaisemmin poistot alkoivat hankintakuukauden alusta. Toimialojen ja liikelaitosten poistosuunnitelmat on tarkistettu niiden lautakunnissa ja johtokunnissa vuoden 2019 aikana ja varmistettu poistosuunnitelmien vastaavan kaupunginvaltuuston asettamia raameja. Poistoajat ovat seuraavat:

Aineettomat oikeudet	5 - 20 vuotta
Muut pitkävaikutteiset menot	3 - 20 vuotta
Asuinkiinteistöyhtiöiden asuinrakennukset	Progressiivinen poisto enintään 40 vuotta
Muut rakennukset ja rakennelmat	10 - 50 vuotta
Pysäköintiyhtiöiden kalliotunnelit	enintään 100 vuotta
Pysäköintiyhtiöiden maanpäälliset laitokset	enintään 60 - 70 vuotta
Muut kiinteät rakenteet ja laitteet	8 - 50 vuotta
Koneet ja kalusto	3 - 30 vuotta
Muut aineelliset hyödykkeet	3 - 5 vuotta

Pienet pysyvien vastaavien hankinnat, joiden hankintameno on alle 10 000 euroa, on kirjattu vuosikuluiksi.

10. PAKOLLISTEN VARAUSTEN MUUTOKSET

1 000 euroa	Konserni		Kaupunki	
	2019	2018	2019	2018
Eläkevastuu 1.1.	102 113	113 833	101 217	112 919
Lisäykset tilikaudella				
Vähennykset tilikaudella	-34 112	-11 720	-34 007	-11 702
Eläkevastuu 31.12.	68 001	102 113	67 210	101 217
Kaatopaikkojen jälkihoitovaraus (HSY) 1.1.	18 496	17 111
Lisäykset tilikaudella	3 574	2 941
Vähennykset tilikaudella	-10	-1 556
Kaatopaikkojen jälkihoitovaraus (HSY) 31.12.	21 967	18 496
Potilasvahinkovakuutusmaksuvastuu (HUS) 1.1.	17 378	17 330
Lisäykset tilikaudella	0	48
Vähennykset tilikaudella	-3 514
Potilasvahinkovakuutusmaksuvastuu (HUS) 31.12.	13 864	17 378
Muut pakolliset varaukset 1.1.	1 260	1 752	0	0
Lisäykset tilikaudella	555	421	0	0
Vähennykset tilikaudella	-539	-913	0	0
Muut pakolliset varaukset 31.12.	1 276	1 260	0	0

11. PYSYVIEN VASTAAVIEN HYÖDYKKEIDEN LUOVUTUSVOITOT JA -TAPPIOT

1 000 euroa	Konserni		Kaupunki	
	2019	2018	2019	2018
Muut toimintatuotot				
Maa- ja vesialueiden myyntivoitot	138 768	112 269	138 768	112 269
Rakennusten myyntivoitot	3 439	14 472	3 439	561
Osakkeiden myyntivoitot	22 772	1 141	13 793	1 141
Muut luovutusvoitot	574	1 162	351	956
Luovutusvoitot yhteensä	165 553	129 044	156 351	114 927
Muut toimintakulut				
Rakennusten myyntitappiot	0	241	0	241
Osakkeiden myyntitappiot	70	0	70	0
Muut luovutustappiot	93	1 155	90	796
Luovutustappiot yhteensä	163	1 396	160	1 037

12. SATUNNAISTEN TUOTTOJEN JA KULUJEN ERITTELY

1 000 euroa	Konserni		Kaupunki	
	2019	2018	2019	2018
Satunnaiset tuotot				
Muut tuotot	150	21		
Satunnaiset kulut				
Korkeasaaren luovutuskulut		-18 412		-18 412
Muut kulut	-200			
Satunnaiset kulut yhteensä	-50	-18 391	0	-18 412

13. OSINKOTUOTTOJEN JA PERUSPÄÄOMAN KORKOTUOTTOJEN ERITTELY

1 000 euroa	Kaupunki	
	2019	2018
Osinkotuotot saman konsernin yhteisöistä	65 031	45 111
Osinkotuotot muista yhteisöistä	2 619	2 506
Peruspääoman korot kuntayhtymiltä	4 249	4 249
Osinkotuotot ja peruspääoman korkotuotot yhteensä	71 899	51 866

4.3 Tasetta koskevat liitetiedot

4.3.1 Taseen vastaavia koskevat liitetiedot

14. ARVONKOROTUKSET

1 000 e	Konserni		Kaupunki	
	2019	2018	2019	2018
Maa- ja vesialueet				
Arvo 1.1.	1 802 512	1 804 162	1 798 440	1 800 090
Arvonkorotusten purku	-1 639	-1 650	-1 639	-1 650
Arvo 31.12.	1 800 873	1 802 512	1 796 801	1 798 440
Rakennukset				
Arvo 1.1.	3 595	3 595
Arvo 31.12.	3 595	3 595

Kaupungin omaisuus arvostettiin uudelleen 1.1.1997 kaupungin siirtyessä uuteen kirjanpitoikäntöön. Ennen vuotta 1985 hankittujen rakennusten ja rakennelmien hankintamenona käytettiin kirjanpitoarvoa 31.12.1984 vähennettynä sen jälkeisillä suunnitelman mukaisilla poistoilla. Vastaavasti ennen vuotta 1974 hankitun maaomaisuuden hankintamenona käytettiin kirjanpitoarvoa 31.12.1973. Maa-alueille suoritettiin tuolloin myös arvonkorotus. Maaomaisuuden laskennallisesta käyvästä jälleenhankinta-arvosta 60 prosenttia jaettiin arvojen suhteessa hankintahintaan. Laskennallisesti uudet arvot saatiin jakamalla kaupunki kolmeen hinta-alueeseen ja alueiden sisällä edelleen käyttötarkoituksen mukaan.

15. AINEETTOMAT HYÖDYKKEET

1 000 e	Kaupunki			
	Aineettomat oikeudet	Muut pitkävaikutteiset menot	Ennakkomaksut	Yhteensä
Aineettomat oikeudet				
Poistamaton hankintameno 1.1.	24 106	75 327	5 566	104 999
Lisäykset tilikauden aikana	5 043	332	99	5 474
Rahoitusosuudet tilikauden aikana	0	0	0	0
Vähennykset tilikauden aikana	0	0	0	0
Siirrot erien välillä	5 519	23 865	-227	29 157
Tilikauden poisto	-11 607	-24 069	0	-35 676
Poistamaton hankintameno 31.12.	23 061	75 455	5 438	103 954

16. AINEELLISET HYÖDYKKEET

1 000 e	Kaupunki			
	Maa- ja vesialueet	Rakennukset	Kiinteät rakenteet ja laitteet	Koneet ja kalusto
Aineelliset hyödykkeet				
Poistamaton hankintameno 1.1.	1 457 579	1 706 183	1 524 952	409 316
Lisäykset tilikauden aikana	23 045	460	4 080	39 314
Rahoitusosuudet tilikauden aikana	-4 531	-3 210	-4 023	-360
Vähennykset tilikauden aikana	-2 396	-57	0	-663
Siirrot erien välillä	75 258	231 748	221 925	59 929
Tilikauden poisto	0	-145 286	-123 821	-59 589
Poistamaton hankintameno 31.12.	1 548 955	1 789 838	1 623 113	447 947
Arvonkorotukset	1 796 801	0	0	0
Kirjanpitoarvo 31.12.	3 345 756	1 789 838	1 623 113	447 947

16. AINEELLISET HYÖDYKKEET (JATKOA)

1 000 e	Kaupunki		
	Muut aineelliset hyödykkeet	Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	Aineelliset hyödykkeet yhteensä
Aineelliset hyödykkeet			
Poistamaton hankintameno 1.1.	12 523	308 273	5 418 826
Lisäykset tilikauden aikana	194	696 933	764 026
Rahoitusosuudet tilikauden aikana	-41	-2 870	-15 035
Vähennykset tilikauden aikana	0	0	-3 116
Siirrot erien välillä	146	-618 163	-29 157
Tilikauden poisto	-63	0	-328 759
Poistamaton hankintameno 31.12.	12 759	384 173	5 806 785
Arvonkorotukset	0	0	1 796 801
Kirjanpitoarvo 31.12.	12 759	384 173	7 603 586

17. MAA- JA VESIALUEET ERITTELY

1 000 e	Konserni		Kaupunki	
	2019	2018	2019	2018
Maa- ja vesialueet				
Kiinteistöjen liittymismaksut	22 475	20 800		0
Muut maa- ja vesialueet	3 407 188	3 308 219	3 345 756	3 256 019
Maa- ja vesialueet yhteensä	3 429 663	3 329 019	3 345 756	3 256 019

18. PYSYVIEN VASTAAVIEN SIIJOITUKSET, OSAKKEET JA OSUUDET

1 000 e	Kaupunki				
	Tytäryhteisö- osakkeet ja -osuudet	Jäsenkunta- yhtymäosuudet	Osakkuus- ja muut omistus- yhteisyhteisö- osakkeet ja -osuudet	Muut osakkeet ja osuudet	Osakkeet ja osuudet yhteensä
Osakkeet ja osuudet					
Hankintameno 1.1.	2 477 860	428 932	225 542	107 422	3 239 756
Lisäykset tilikauden aikana	6 441		2 663	1 103	10 207
Rahoitusosuudet tilikauden aikana			-21 669	-619	-22 288
Siirrot erien välillä	1 078				1 078
Hankintameno 31.12.	2 485 379	428 932	206 536	107 906	3 228 753

19. PYSYVIEN VASTAAVIEN SIOITUKSET, JOUKKOVELKAKIRJA-, MUUT LAINA- JA MUUT SAAMISET

1 000 e	Kaupunki				Jvk-, muut laina- ja muut saamiset yhteensä
	Jvk- lainasaamiset	Saamiset tytäryhteisöiltä	Saamiset jäsenkunta- yhtymiltä	Saamiset muilta	
Jvk-, muut laina- ja muut saamiset					
Hankintameno 1.1.	0	1 069 087	687 282	188 132	1 944 501
Lisäykset tilikauden aikana		75 562		10 706	86 268
Vähennykset tilikauden aikana		-63 969	-8 120	-7 802	-79 891
Siirrot erien välillä		3 599		-3 599	0
Hankintameno 31.12.	0	1 084 279	679 162	187 437	1 950 878

20. PÄÄOMALAINASAAMISTEN OSUUS PYSYVIEN VASTAAVIEN SIOITUKSISTA

1 000 e	Kaupunki	
	2019	2018
Pääomalainasaamiset tytäryhteisöiltä lainoittain		
Helsingin Tiedepuiston Yrityshautomot Oy ¹	1 875	1 875
Helsingin Väylä Oy ²	5 000	5 000
Helsingin Asuntohankinta Oy Ab ³	3 500	3 500
Helsingin Asuntohankinta Oy Ab ³	3 500	3 500
Suomenlinnan Liikenne Oy ²	0	62
Helsingin Satama Oy ⁵	98 000	98 000
Helen Oy ⁵	157 000	157 000
Pääomalainasaamiset tytäryhteisöiltä yhteensä	268 875	268 937
Pääomalainasaamiset osakkuus- ja omistusyhteisyhteisöiltä lainoittain		
Pääkaupunkiseudun Junakalusto Oy ⁴	856	1 285
Urhea-halli ⁶	2 000	0
Pääomalainasaamiset yhteensä	271 731	270 222

¹ Lainan korko on neljä (4) prosenttia.

² Laina on koroton.

³ Lainan korko on kaupungin oman pääoman ehtoisista asuntolainoista (ns. tertiäärilainat) kulloinkin veloitettavan koron suuruinen.

⁴ Lainan korko on Suomen valtion kymmenen (10) vuoden obligaation keskikorko lisättyä yhdellä (1) prosenttiyksiköllä.

⁵ Lainan korko on kuusi (6) prosenttia; laina-aika 31.12.2014 - 15.12.2034.

⁶ Laina on koroton 3.6.2049 saakka, tämän jälkeen lainan korko on kolme (3) prosenttia.

Pääomalainat on annettu osakeyhtiölain mukaisin pääomalainaehtoin.

21. KONSERNITILINPÄÄTÖKSEEN SISÄLTYYVÄT YHTEISÖT

Konserniyhteisön nimi	Kotipaikka	Kunnan omistusosuus, prosenttia	Konsernin omistusosuus, prosenttia	Kuntakonsernin osuus, 1 000 e		
				Oma pääoma	Vieras pääoma	Tilikauden tulos
Tytäryhteisöt						
Auroranlinna Koy	Helsinki	100,0	100,0	16 442	32 466	0
Etelä-Hermannin Pysäköinti Oy	Helsinki	0,0	100,0	14 457	8	-10
Etelä-Suomen satamapalvelu Oy	Helsinki	100,0	100,0	917	923	5
Finlandia-talo Oy	Helsinki	100,0	100,0	7 279	2 556	2 644
Forum Virium Helsinki Oy	Helsinki	100,0	100,0	338	11 635	27
Hansasilta Koy	Helsinki	100,0	100,0	1 856	46	1
Helen Oy	Helsinki	100,0	100,0	2 087 137	618 076	128 358
Helsingin Asumisoikeus Oy	Helsinki	100,0	100,0	139 539	695 317	0
Helsingin Asuntohankinta Oy	Helsinki	100,0	100,0	105 975	70 784	7 265
Helsingin Kalasataman Kymppi Koy	Helsinki	100,0	100,0	202	91 874	-42
Helsingin Kartanonisäntä Asoy	Helsinki	95,8	99,0	1 402	2 644	0
Helsingin kaupungin asunnot Oy	Helsinki	100,0	100,0	99 134	2 808 207	655
Helsingin kaupungin Linja-autotoiminta Oy	Helsinki	100,0	100,0	13 086	95	1 846
Helsingin Konsernihankinta Oy	Helsinki	98,3	98,3	61	3	11
Helsingin Korkotukiasunnot Kkoy	Helsinki	100,0	100,0	65 787	60 510	-536
Helsingin Kuparitie 5 Asoy	Helsinki	5,9	73,9	4 929	797	6
Helsingin Leijona Oy	Helsinki	100,0	100,0	615	451	275
Helsingin Liikuntahallit Oy	Helsinki	0,0	100,0	4 601	9 470	4
Helsingin Malminkatu 3 Koy	Helsinki	84,0	84,0	13 423	2 736	0
Helsingin Santakuja Asoy	Helsinki	9,7	60,2	6 445	145	9
Helsingin Satama Oy	Helsinki	100,0	100,0	329 189	174 470	8 223
Helsingin Sinikaisla Asoy	Helsinki	4,1	50,7	4 502	52	-44
Helsingin Sähkötalo Koy	Helsinki	100,0	100,0	22 332	35 988	0
Helsingin Tennispalatsi Koy	Helsinki	100,0	100,0	11 217	1 122	-256
Helsingin Tiedepuiston Yrityshautomot Oy	Helsinki	52,2	52,2	5 173	6 332	51
Helsingin Toimitilat Koy	Helsinki	100,0	100,0	48 952	22 490	0
Helsingin V Yhteiskoulun Talo Oy	Helsinki	100,0	100,0	3 547	3	-92
Helsingin Väylä Oy	Helsinki	100,0	100,0	-3 972	70 386	-348
Helsingin Ympäristötalo Koy	Helsinki	74,6	74,6	1 801	7 424	0
Helsinki Abroad Ltd Oy	Helsinki	100,0	100,0	100	54	-35
Helsinki Marketing Oy Ltd	Helsinki	100,0	100,0	206	761	3
Helsinki Region Marketing Oy	Helsinki	100,0	100,0	26	17	-166
Helsinki Stadion Oy	Helsinki	80,5	80,5	6 508	34	-392
Hämeentien Pysäköinti Oy	Helsinki	0,0	75,7	1 352	23	-28
Intiankatu 31 Koy	Helsinki	75,6	75,6	201	154	0
Itä-Pasilan Pysäköinti Oy	Helsinki	31,0	42,5	1 988	93	161
Jätkäsaaren jätteen putkikeräys Oy	Helsinki	11,6	27,0	5 318	3 340	-247
Jätkäsaaren Pysäköinti Oy	Helsinki	3,6	17,7	12 555	3 694	9
Kaapelitalo Koy	Helsinki	100,0	100,0	26 766	13 128	2
Kaisaniemen Metrohalli Koy	Helsinki	62,1	62,1	13 187	528	-332
Kalasataman jätteen putkikeräys Oy	Helsinki	9,4	18,1	1 896	2 421	-180

Konserniyhteisön nimi	Kotipaikka	Kunnan omistusosuus, prosenttia	Konsernin omistusosuus, prosenttia	Kuntakonsernin osuus, 1 000 e		
				Oma pääoma	Vieras pääoma	Tilikauden tulos
Kallahden Pysäköinti I Oy	Helsinki	0,0	80,3	1 472	14	-15
Kivikon Pysäköinti I Oy	Helsinki	0,6	56,6	2 056	7	-38
Kivikon Pysäköinti II Oy	Helsinki	0,4	59,5	1 362	22	-39
Kontulan Palvelutalo Oy	Helsinki	62,1	76,2	765	328	0
Kruunuvuorenrannan jätteen putkikeräys Oy	Helsinki	18,4	38,6	2 963	2 766	-193
Käpylän Terveystalo Koy	Helsinki	54,5	54,5	2 132	6	-14
Lasipalatsin Mediakeskus Oy	Helsinki	0,0	100,0	191	15	15
Loviisan Satama Oy	Loviisa	0,0	60,0	3 961	125	144
Länsi-Viikinmäen Pysäköinti Oy	Helsinki	0,0	100,0	5 997	981	-145
Malmin Liiketalo Oy	Helsinki	56,4	56,4	2 629	270	3
Malmin Pysäköintitalo Oy	Helsinki	43,8	63,4	1 460	10	-89
Merimiehenkatu 12 Asoy	Helsinki	54,0	54,0	230	217	0
MetropoliLab Oy	Helsinki	69,0	69,0	2 641	791	429
Mosaikkitorin Pysäköintilaitos Koy	Helsinki	88,3	98,7	4 587	293	-58
Myllypuron Kampus Koy	Helsinki	100,0	100,0	66 703	54 543	21
Mäkelänrinteen Uintikeskus Oy	Helsinki	66,7	66,7	1 270	1 963	135
Oulunkyän Sotaveteraanitalo Koy	Helsinki	100,0	100,0	235	1 306	-103
Oulunkylän Sotaveteraanitalo II Koy	Helsinki	100,0	100,0	-657	2 359	-59
Paciuksenkadun Pysäköinti Oy	Helsinki	0,0	53,0	1 121	127	0
Paciuksenkatu 4 Asoy	Helsinki	78,4	86,2	1 455	260	0
Pakkalantie 30 Koy	Helsinki	100,0	100,0	5 973	318	34
Palmia Oy	Helsinki	100,0	100,0	14 542	18 234	-1 203
Paloheinän Palvelukeskus Koy	Helsinki	28,5	76,6	1 609	26	-7
Palvelukeskus Albatross Oy	Helsinki	77,9	77,9	10 198	28	0
Parmaajanpuisto Koy	Helsinki	82,9	100,0	2 195	358	-78
Puistolan Pankkitalo Koy	Helsinki	58,2	58,2	2 282	312	0
Pääkaupunkiseudun Kierrätyskeskus Oy	Helsinki	51,3	51,3	874	796	301
Rastilankallion Pysäköinti Oy	Helsinki	0,0	60,2	3 524	5	-54
Rastilankallion päiväkotikoy	Helsinki	66,0	88,6	1 151	5	-23
Ruskeasuon Varikkokiinteistö Oy	Helsinki	100,0	100,0	31 251	4 461	439
Seure Henkilöstöpalvelut Oy	Helsinki	56,4	58,2	3 344	9 886	527
Suomenlinnan Liikenne Oy	Helsinki	100,0	100,0	942	1 610	49
Suutarilan Lampputie Koy	Helsinki	100,0	100,0	238	1	2
Säterintie 12 autopaikat Koy	Helsinki	0,0	70,9	1	2	0
Säterintie 2 Koy	Helsinki	22,0	64,7	2 154	9	-12
Torpparinmäen korttelitalo Koy	Helsinki	100,0	100,0	2 357	152	-12
Työmaahuolto Oy	Helsinki	100,0	100,0	514	245	-3
Töölönlahden pysäköinti Oy	Helsinki	100,0	100,0	19 189	10 330	0
Urheiluhallit Oy	Helsinki	51,3	51,3	1 919	7 908	574
Viikin viher- ja ympäristötietokeskus Koy	Helsinki	91,3	91,3	4 751	52	-87
Viikinmäen Pysäköinti Oy	Helsinki	0,0	64,0	2 578	3	-45
Vuosaaren Urheilutalo Oy	Helsinki	94,3	94,3	2 674	8 837	168

Konserniyhteisön nimi	Kotipaikka	Kunnan omistusosuus, prosenttia	Konsernin omistusosuus, prosenttia	Kuntakonsernin osuus, 1 000 e		
				Oma pääoma	Vieras pääoma	Tilikauden tulos
Tytärsäätiöt						
Helsingin kaupungin 450-vuotistaiteilijatalosäätiö sr	Helsinki	100,0	100,0	2 466	3 938	0
Helsingin Musiikkitalon säätiö sr	Helsinki	100,0	100,0	2 329	2	153
Helsingin Seniorisäätiö sr	Helsinki	100,0	100,0	8 096	5 907	327
Helsingin seudun kesäyliopistosäätiö sr	Helsinki	100,0	100,0	373	399	-105
Helsingin tapahtumasäätiö sr	Helsinki	100,0	100,0	593	866	51
Helsingin teatterisäätiö sr	Helsinki	100,0	100,0	3 648	63 683	449
Jääkentäsäätiö sr	Helsinki	100,0	100,0	9 585	1 211	632
Korkeasaaren eläintarhan säätiö sr	Helsinki	100,0	100,0	1 612	1 630	175
Niemikotisäätiö sr	Helsinki	100,0	100,0	3 625	1 244	190
Oulunkylän kuntoutuskeskus sr	Helsinki	100,0	100,0	3 173	4 201	213
Stadion-säätiö sr	Helsinki	100,0	100,0	2 608	274 558	2 317
UMO-säätiö sr	Helsinki	100,0	100,0	61	207	0
Osakkuus- ja omistusyhteisöt						
Apotti Oy	Helsinki	36,3	36,3	5 133	73 104	-1 173
Asemapäällikönkatu 5 Kiinteistö Oy	Helsinki	21,1	39,3	2 957	264	0
Espoon Terminaali Koy	Helsinki	50,0	50,0	4	3 020	-12
Haapaniemenkatu 7-9 Kiinteistö Oy	Helsinki	44,1	44,1	8 115	5 063	0
Helsingin Harmajankatu Asoy	Helsinki	48,4	48,4	924	223	10
Helsingin Itämerenkatu Asoy	Helsinki	1,3	38,1	4 324	14	0
Helsingin Laivapoika Asoy	Helsinki	0,3	46,7	4 539	240	-1
Helsingin Mannerheimintie 13 a Koy	Helsinki	26,2	26,2	18 969	16 106	-486
Helsingin Musiikkitalo Oy	Helsinki	41,7	41,7	2 360	454	137
Helsingin Ruoholahdenpuisto Asoy	Helsinki	7,4	34,5	3 165	383	-20
Helsingin Ruoholahdentori Asoy	Helsinki	4,8	42,4	4 909	444	-437
Helsingin Rusokkikuja Asoy	Helsinki	1,5	44,0	4 563	588	0
Helsingin Tapulikaupungintie 5 Koy	Helsinki	35,7	35,7	1 174	1	0
Helsinki Business Hub Ltd Oy	Helsinki	45,0	47,9	146	638	-156
Herttoniemen Pysäköinti Oy	Helsinki	0,9	39,0	6 963	19	-26
Itätori Kiinteistö Oy	Helsinki	35,6	35,6	2 195	4	0
Kaivonkatsojantien Pysäköinti Oy	Helsinki	0,0	49,0	1 844	24	-12
Kalasadaman Palvelu 2 Oy	Helsinki	41,7	41,7	3 743	49	-42
Kalasadaman Palvelu Oy	Helsinki	21,8	31,2	2 006	28	-44
Keskeisen Rannan Pysäköinti Oy	Helsinki	0,0	36,3	1 467	24	-40
Kruunuvuorenrannan Palvelu Oy	Helsinki	0,8	16,3	5 562	5	-63
Kytösuontien Pysäköinti Oy	Helsinki	0,0	29,1	1 841	66	0
Laajasalon palloiluhallit Kiinteistö Oy	Helsinki	40,0	40,0	117	93	-52
Latokartanon Pysäköinti Oy	Helsinki	0,3	34,7	6 462	106	-27
Maatullinaukio Kiinteistö Oy	Helsinki	48,7	48,7	2 891	38	1
Maistraatintori Kiinteistö Oy	Helsinki	25,1	25,1	1 500	390	0
Malminkadun Pysäköinti Oy	Helsinki	0,0	39,6	2 735	20	-25
Metropolia Ammattikorkeakoulu Oy	Helsinki	42,0	42,0	17 566	9 405	676
Pääkaupunkiseudun Junakalusto Oy	Helsinki	49,5	49,5	100	4 444	-3
Runeberginkatu 4 b Asunto Oy	Helsinki	25,5	25,5	1 638	22	-11
Startup Maria Oy	Helsinki	34,0	34,0	159	275	43
Strömbergin pysäköinti Oy	Helsinki	0,0	43,6	889	2	-7
Tapulikaupungin palvelutalo Koy	Helsinki	49,4	49,4	1 080	10	-1
Tilkankadun Pysäköinti Oy	Helsinki	0,0	31,5	739	21	-2

Konserniyhteisön nimi	Kotipaikka	Kunnan omistusosuus, prosenttia	Konsernin omistusosuus, prosenttia	Kuntakonsernin osuus, 1 000 e		
				Oma pääoma	Vieras pääoma	Tilikauden tulos
Tollinpolku Asunto Oy	Helsinki	45,7	45,7	796	146	28
Tulisuontien Pysäköinti Oy	Helsinki	0,0	47,6	893	0	-12
Urhea-halli Oy	Helsinki	28,0	28,0	1 204	76	300
Uudenmaan Sairaалapesula Oy	Kerava	30,0	30,1	2 585	2 236	70
Vantaan Energia Oy	Vantaa	40,0	40,0	112 663	161 820	17 855
Osakkuus- ja omistusyhteisöt, joita ei ole yhdistelty konsernitilinpäätökseen						
Helsingin Humalistonkatu 4 Kiinteistö Oy	Helsinki	27,8	27,8	794	214	0
Helsingin Karhusuontie 53 Asunto Oy	Helsinki	24,2	24,2	104	0	0
Kartanonmetsäntie 13 Asunto Oy	Helsinki	23,8	31,8	1 069	30	0
Katajanokan Huolto Oy	Helsinki	6,2	28,7	73	38	1
Kotitie 45-47 Asunto Oy	Helsinki	20,2	20,2	127	4	1
Kumpulantie 1 Kiinteistö Oy	Helsinki	22,5	22,5	135	10	3
Kurkimäen Huolto Oy	Helsinki	0,0	34,4	55	24	1
Lehtisaaren Huolto Oy	Helsinki	27,5	27,5	35	2	3
Mechelininkatu 38 Asoy	Helsinki	44,0	43,5	125	95	0
Mellunmäen Autopaikat Oy	Helsinki	0,0	46,6	-8	14	-12
Runeberginkatu 63 Asunto Oy	Helsinki	20,7	20,7	636	3	4
Siltakeskus Oy	Helsinki	26,0	32,8	218	7	2
Syreeni Asunto Oy	Helsinki	20,0	20,0	11	3	0
Tapulin huolto Oy	Helsinki	0,0	19,7	0	0	0
Turkismiehentie 8 Kiinteistö Oy	Helsinki	20,0	20,0	105	2	0
Jäsenkuntayhtymät						
Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiirin kuntayhtymä (HUS)	Helsinki	36,2	36,2	136 957	358 713	-5 016
Helsingin seudun liikenne -kuntayhtymä (HSL)	Helsinki	50,2	50,2	39 401	74 494	-2 386
Helsingin seudun ympäristöpalvelut -kuntayhtymä (HSY)	Helsinki	57,6	57,6	332 604	1 014 436	16 429
Kärkulla Samkommun	Parainen	17,4	17,4	2 216	6 641	33
Uudenmaan liitto	Helsinki	29,1	29,1	531	816	47
Uudenmaan päihdehuollon kuntayhtymä	Hyvinkää	9,5	9,5	189	36	-8

Konserniyhteisön nimi	Kotipaikka
Tytäryhteisöjen tytäryhteisöt (alikonserniyhtiöt)	
Heka Etelä Oy	Helsinki
Heka Koillinen Oy	Helsinki
Heka Länsi Oy	Helsinki
Helen Sähköverkko Oy	Helsinki
Helsingin Energjatunnelit Oy	Helsinki
Helsingin Keijukaistenpolku 4 As Oy	Helsinki
Helsingin Puusuutarintie 2 - 4 As Oy	Helsinki
Helsinginkatu 25 Koy	Helsinki
Kaupinparkki Koy	Helsinki
Laivalahdentori Kiinteistö Oy	Helsinki
Mankala Oy	Iitti
Mannerheimintie 54 As Oy	Helsinki
Markkinatie 10 As Oy	Helsinki
Pieni Villasaarentie 2 As Oy	Helsinki
Tinasepätie 48 Koy	Helsinki
Virvatulentien Pysäköinti Oy	Helsinki

Tytäryhteisöissä, joissa konsernin omistusosuus on alle 50 %, on Helsingillä tosiasiallinen määräysvalta eri osakesarjan perusteella.

22. SAAMISTEN ERITTELY

1 000 e	Kaupunki			
	2019		2018	
	Pitkäaikaiset	Lyhytaikaiset	Pitkäaikaiset	Lyhytaikaiset
Saamiset tytäryhteisöiltä				
Myyntisaamiset		24 206	0	19 357
Lainasaamiset	62	0	62	0
Muut saamiset		98 448	0	47 352
Siirtosaamiset		9 036	0	8 206
Yhteensä	62	131 690	62	74 915
Saamiset jäsenkuntayhtymiltä				
Myyntisaamiset		22 820	0	19 870
Muut saamiset		35		0
Siirtosaamiset		5 672	0	27 935
Yhteensä	0	28 527	0	47 805
Saamiset osakkuus- ja omistusyhteisyyksiltä				
Myyntisaamiset		738	0	302
Muut saamiset			0	0
Siirtosaamiset		14	0	27
Yhteensä	0	752	0	329
Saamiset yhteensä	62	160 969	62	123 049

23. SIIRTOSAAMISIIN SISÄLTYVÄT OLENNAISET ERÄT

1 000 e	Konserni		Kaupunki	
	2019	2018	2019	2018
Lyhytaikaiset siirtosaamiset				
Siirtyvät korot	393	761	8 499	7 075
Helen-konsernin tulojen jaksotus	108 786	117 227	0	0
Saaminen HUS-kuntayhtymältä	2 851	15 965	4 468	25 024
ATJ-asiakasmaksutulot/jaksotus	877	877	717	877
Saaminen valtiolta/Keha-keskus	7 127	9 660	7 127	9 660
Kela	14 329	14 434	14 329	14 434
HUS / Kelakorvaus työterveyshuollosta	1 611	1 486	0	0
Muut siirtosaamiset	49 370	46 693	16 608	24 755
Lyhytaikaiset siirtosaamiset yhteensä	185 344	207 104	51 748	81 825

24. RAHOITUSARVOPAPERIT

1 000 e	Kaupunki	
	2019	2018
Sijoitukset rahamarkkinainstrumentteihin		
Jvk-saamiset muilta		
Jälleenhankintahinta	21 701	21 288
Kirjanpitoarvo 31.12.	20 000	20 000
Erotus	1 701	1 288
Yhteensä	20 000	20 000
Rahoitusarvopaperit yhteensä	20 000	20 000

4.3.2 Taseen vastattavia koskevat liitetiedot

25. OMAN PÄÄOMAN ERITTELY

1 000 euroa	Konserni		Kaupunki	
	2019	2018	2019	2018
Peruspääoma 1.1.	2 972 407	2 972 407	2 972 407	2 972 407
Peruspääoma 31.12.	2 972 407	2 972 407	2 972 407	2 972 407
Säätiöiden peruspääomat 1.1.	7 015	5 815	0	0
Lisäykset		1 200	0	0
Säätiöiden peruspääomat 31.12.	7 015	7 015	0	0
Arvonkorotusrahasto 1.1.	1 803 300	1 804 952	1 798 440	1 800 090
Vähennykset	-1 639	-1 652	-1 639	-1 650
Arvonkorotusrahasto 31.12.	1 801 661	1 803 300	1 796 801	1 798 440
Muut omat rahastot				
Vakuutusrahasto 1.1.	58 200	56 667	58 201	56 668
Lisäykset	1 183	1 533	1 183	1 533
Vakuutusrahasto 31.12.	59 383	58 200	59 384	58 201
Urheilu- ja ulkoilurahasto 1.1.	182 774	182 770	182 774	182 770
Lisäykset	10 004	4	10 004	4
Urheilu- ja ulkoilurahasto 31.12.	192 778	182 774	192 778	182 774
Kamppi-Töölölahti-alueen investointirahasto 1.1.	7 041	17 294	7 041	17 294
Vähennykset	-5 267	-10 253	-5 267	-10 253
Kamppi-Töölölahti-alueen investointirahasto 31.12.	1 774	7 041	1 775	7 041
Asuntotuotantorahasto 1.1.	230 538	234 842	230 538	234 841
Lisäykset	7 569	6 686	7 569	3 963
Vähennykset	-1 488	-10 989	-1 488	-8 266
Asuntotuotantorahasto 31.12.	236 619	230 538	236 619	230 538

1 000 euroa	Konserni		Kaupunki	
	2019	2018	2019	2018
Lähiörahasto 1.1.	47 173	52 304	47 173	52 304
Vähennykset	-4 095	-5 131	-4 095	-5 131
Lähiörahasto 31.12.	43 078	47 173	43 078	47 173
Innovaatorahasto 1.1.	17 502	10 051	17 502	10 050
Lisäykset	20 000	10 000	20 000	10 000
Vähennykset	-3 129	-2 549	-3 129	-2 548
Innovaatorahasto 31.12.	34 373	17 502	34 373	17 502
Osallisuusrahasto 1.1.	40 000	0	40 000	0
Lisäykset		40 000		40 000
Osallisuusrahasto 31.12.	40 000	40 000	40 000	40 000
Asumisoikeusmaksut 1.1.	128 547	118 579	0	0
Lisäykset	10 639	10 162	0	0
Vähennykset	-5	-194	0	0
Asumisoikeusmaksut 31.12.	139 181	128 547	0	0
Muut omat rahastot 1.1.	250 693	230 865	0	0
Lisäykset	232 251	28 833	0	0
Vähennykset	-230 103	-9 005	0	0
Muut omat rahastot 31.12.	252 841	250 693	0	0
Muut omat rahastot yhteensä	1 000 028	962 468	608 007	583 229
Muu oma pääoma 1.1.	734 105	734 105	729 031	729 031
Muu oma pääoma 31.12.	734 105	734 105	729 031	729 031
Edellisten tilikausien ylijäämä 1.1.	5 249 606	4 770 587	5 752 870	5 395 682
Lisäykset / Vähennykset	-30 000	-48 929	-30 000	-49 407
Oikaisu edelliseen tilikauteen	1 116	-424	0	0
Edellisten tilikausien ylijäämä 31.12.	5 220 722	4 721 234	5 722 870	5 346 275
Tilikauden ylijäämä/alijäämä (-)	503 733	528 372	379 228	406 595
Oma pääoma yhteensä	12 239 671	11 728 901	12 208 344	11 835 977

26. PITKÄAIKAISET VELAT

1 000 e	Konserni		Kaupunki	
	2019	2018	2019	2018
Velat, jotka erääntyvät myöhemmin kuin 5 v. kuluttua				
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	3 865 093	3 139 909	675 589	755 658
Lainat julkisyhteisöiltä	757 863	651 850		
Lainat muilta luotonantajilta	1 899	7 438	7 438	7 438
Muut pitkäaikaiset velat	90 039	138 069		
Pitkäaikaiset velat yhteensä	4 714 894	3 937 266	683 027	763 096

27. PAKOLLISET VARAUKSET

1 000 e	Konserni		Kaupunki	
	2019	2018	2019	2018
Eläkevastuuvaraus	68 001	102 125	67 210	101 217
Kaatopaikkojen jälkihoitovaraus	21 967	18 496		
Potilasvahinkovastuumaksuvastuu	13 864	17 377		
Muut pakolliset varaukset	1 276	1 260		
Pakolliset varaukset yhteensä	105 108	139 258	67 210	101 217

28. VIERAS PÄÄOMA

1 000 e	Kaupunki			
	2019		2018	
	Pitkäaikaiset	Lyhytaikaiset	Pitkäaikaiset	Lyhytaikaiset
Velat tytäryhteisöille				
Saadut ennakot	0	0	0	0
Ostovelat	0	22 129	0	20 997
Muut velat ¹⁾	0	431 216	0	443 084
Siirtovelat	0	1 041	0	2 773
Yhteensä	0	454 386	0	466 854
Velat jäsenkuntayhtymille				
Ostovelat	0	27 919	0	24 346
Siirtovelat	0	19 108	0	14 400
Yhteensä	0	47 027	0	38 746
Velat osakus- ja omistusyhteisyyksille				
Ostovelat	0	2 583	0	718
Siirtovelat	0	0	0	424
Yhteensä	0	2 583	0	1 142
Vieras pääoma yhteensä	0	503 996	0	506 742

¹⁾ Muihin velkoihin tytäryhteisöille sisältyy konsernin käyttöoikeustilin velat.

29. SEKKITILILIMIITTI

1 000 e	Kaupunki	
	2019	2018
Luotollisen sekkitilin limitti 31.12.	2 523	2 523
- siitä käyttämättä oleva määrä	2 523	2 523

30. MUIDEN VELKOJEN ERITTELY

1 000 e	Konserni		Kaupunki	
	2019	2018	2019	2018
Muut velat				
Liittymismaksut	50 345	50 349		
Muut velat	7 020	154 456	485 043	490 863
Muut velat yhteensä	57 365	204 805	485 043	490 863

31. SIIRTOVELKoihin sisältyvät olennaiset erät

1 000 e	Konserni		Kaupunki	
	2019	2018	2019	2018
Lyhytaikaiset siirtovelat				
Lomapalkkajaksotus	363 250	339 457	249 433	234 083
Siirtyvät korot	7 117	7 679	1 034	1 035
Velka HUSille	198	286	310	448
Velka Kevalle	509	18 116	509	18 116
Stadion-säätiö / OKM:n erityisavustus perusparannushanke 2014 - 2019	107 835	87 427
HUS / Palkkajaksotus	9 801	12 651
HSL / Lipputulojaksotus	7 332	6 859
Muut siirtovelat	161 797	178 938	104 952	127 368
Lyhytaikaiset siirtovelat yhteensä	657 839	651 412	356 238	381 050

32. LASKENNALLISET VEROVELAT

1 000 e	Konserni		Kaupunki	
	2019	2018	2019	2018
Korottomaan vieraaseen pääomaan sisältyvät laskennalliset verovelat				
Pitkäaikainen koroton vieras pääoma	44 576	32 532
Lyhytaikainen koroton vieras pääoma	80 487	76 858
Laskennalliset verovelat yhteensä	125 063	109 390

4.4 Vakuuksia ja vastuusitoumuksia koskevat liitetiedot

33. VELAT, JOIDEN VAKUUDEKSI ANNETTU KIINNITYKSIÄ KIINTEISTÖIHIN

1 000 e	Konserni	
	2019	2018
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	2 611 376	2 292 730
Vakuudeksi annetut kiinnitykset	4 061 649	3 288 193
Lainat julkisyhteisöiltä	511 684	561 565
Vakuudeksi annetut kiinnitykset	1 278 959	1 500 818
Vakuudeksi annetut kiinnitykset yhteensä	5 340 608	4 789 011

34. VELAT, JOIDEN VAKUUDEKSI ANNETTU OSAKKEITA

1 000 e	Konserni	
	2019	2018
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	18 514	21 706
Pantattujen osakkeiden kirjanpitoarvo	77 432	78 323
Lainat julkisyhteisöiltä	70	122
Pantattujen osakkeiden kirjanpitoarvo	686	686
Pantatut osakkeet yhteensä	78 118	79 009

35. MUUT VAKUUDEET

1 000 e	Konserni	
	2019	2018
Omasta puolesta annetut vakuudet		
Sitoumusten vakuudeksi annetut kiinnitykset	8 995	23 956
Sitoumusten vakuudeksi pantatut arvopaperit	686	686
Sitoumusten vakuudeksi pantattu muu omaisuus	3 218	1 141
Vakuudet yhteensä	12 899	25 783

36. VUOKRAVASTUUT

1 000 e	Konserni		Kaupunki	
	2019	2018	2019	2018
Vuokravastuut yhteensä, voimassa 2025 asti	598 214	679 247	236 826	293 893
- Seuraavalla tilikaudella maksettava osuus	136 471	132 757	55 945	62 772
- Myöhemmin maksettavat	461 743	546 490	180 881	231 121
Vuokravastuut yhteensä	598 214	679 247	¹⁾ 236 826	293 893

Leasingsopimukseen ei sisälly olennaisia irtisanomis- ja lunastusehdon mukaisia vastuuta.

¹⁾ Vuoden 2019 vuokravastuut esitetty ilman arvonlisäveroa. Vertailuvuoden vastuut sisältävät myös arvonlisäverollisia vuokria.

37. VASTUUSITOUMUKSET

1 000 e	Konserni		Kaupunki	
	2019	2018	2019	2018
Takaukset omasta puolesta	53 982	35 583	45 663	28 058
Takaukset samaan konserniin kuuluvien yhteisöjen puolesta				
Alkuperäinen pääoma	813 669	793 948
Jäljellä oleva pääoma	48 094	431 049	413 260	383 357
Takaukset muiden puolesta				
Alkuperäinen pääoma	323 032	363 032
Jäljellä oleva pääoma	281 297	297 163	281 183	297 005

38. VASTUU KUNTIEN TAKAUSKESKUKSEN TAKAUSVASTUUSTA

1 000 e	Konserni		Kaupunki	
	2019	2018	2019	2018
Kunnan osuus takauskeskuksen takausvastuista 31.12.	3 901 404	3 672 393	3 901 404	3 672 393
Kunnan osuus takauskeskuksen kattamattomista takausvastuista 31.12.	0	0	0	0
Kunnan mahdollista vastuuta kattava osuus takauskeskuksen rahastosta 31.12.	2 567	2 359	2 567	2 359

39. MYÖNNETYT NOSTAMATTA OLEVAT ANTOLAINAT

1 000 e	Konserni		Kaupunki	
	2019	2018	2019	2018
Rahastojen antolainat				
Asuntotuotantorahasto	1 651	5 941	1 651	5 941
Urheilu- ja ulkoilulaitosrahasto	14 145	2 869	14 145	2 869
Yhteensä	15 796	8 810	15 796	8 810
Muut antolainat	27 587	29 210	27 587	29 210
Myönnetty nostamatta olevat antolainat yhteensä	43 383	38 020	43 383	38 020

40. MUUT TASEEN ULKOPUOLISET JÄRJESTELYT

1 000 e	Konserni		Kaupunki	
	2019	2018	2019	2018
Sopimusvastuut				
Yhteistyö- ja kumppanuussopimukset				
Seuraavalle tilikaudelle kohdistuva osuus	8 377	15 631	8 377	15 631
Myöhemmin kohdistuva osuus	16 145	15 119	16 145	15 119
Yhteensä	24 522	30 750	24 522	30 750
Sopimuksiin sisältyvät palautusvastuut	0	0		
Muut taloudelliset vastuut	1 875	3 099		
Johdannaissopimukset				
Sähköjohdannaiset ¹				
Käypä arvo	-6 880	-7 236	5 425	5 425
Ostettu, GWh	3 743	4 182	725	725
Myyty, GWh	5 306	6 774		

1 000 e	Konserni		Kaupunki	
	2019	2018	2019	2018
Koronvaihtosopimukset ²				
Käypä arvo	-9 960	-11 607		
Kohde-etuuden arvo	198 070	244 537		
Valuuttajohdannaiset ³				
Käypä arvo	301	426		
Kohde-etuuden arvo	2 330	4 073		
Hiilijohdannaiset ³				
Käypä arvo	-1 925	2 026		
Ostettu, 1 000 t	270	288		
Myyty, 1 000 t	171	186		

¹ Sähköjohdannaisopimusten tulouttamatta oleva osa on muodostunut tulevaisuudessa tapahtuvaa fyysistä markkinahintaista sähkön ostoa ja myyntiä suojahtaessa.

² Korkojohdannaisilla suojataan vaihtuvakorkoisten lainojen tulevia korkokustannuksia.

³ Valuuttajohdannaisopimusten sekä hiilijohdannaisien käypä arvo on muodostunut tulevaisuudessa tapahtuvaa hiilen hankintaa suojahtaessa.

Olennaisimmat sopimukset taseen ulkopuolisista järjestelyistä

Kaupunki

Olennaisimmat sopimukset eritelty samaan puitesopimukseen sisältyvinä kaupungin toimialat yhteensä.

Sähköjohdannaiset

Osa tai kaikki sähköntoimituksesta suojataan: sähköjohdannaiset hankitaan suojaamistarkoituksessa. Puitesopimus on voimassa vuosina 2018-2021 ja siihen kuuluvat Kaupunkiympäristö Yleiset alueet (ulkovalaistus), Kaupunkiympäristö Toimitilat (1.1.2020 alkaen), Kasvatuksen ja koulutuksen toimiala, Stara-liikelaitos ja HKL. Vuodenvaihteessa voimassa olleet suojaukset koskevat vuosia 2020 ja 2021.

1 000 e	Kaupunki	
	2019	2018
Käypä arvo	1 110	5 425

Konserni

Olennaisimmat sopimukset eritelty konserniyksiköittäin ja sopimuksittain Helen-konsernista, Helsingin kaupungin asunnot -konsernista, Oy Helsingin Asuntohankinta Oy:stä, HSY:stä ja HUS-konsernista alla. Tiedot on kerätty yksiköiden tilinpäätöstiedoista.

HSY:stä ja HUS-konsernista ilmoitettu Helsingin kaupungin jäsenosuuden mukainen osuus.

Helen-konserni

Korkojohdannaiset 1 000 e	Konserni	
	2019	2018
Koronvaihtosopimus		
Lyhennettävän lainan pääomaa vastaava nimellisarvo tilinpäätöshetkellä	22 000	22 000
Käypä arvo (pankin ilmoituksen mukaan)	-736	-163
Lainan lyhennykset alkavat 30.11.2021.		

Vakuuksia ja vastuusitoumuksia koskevat liitetiedot

Korkojohdannaiset 1 000 e	Konserni	
	2019	2018
Helen-konsernissa korkosuojauksessa käytetään vain koronvaihtosopimuksia (swap), korkokattoja (cap), korkoputkia (collar) tai muita sellaisia instrumentteja, joilla koron maksimitaso on yksiselitteisesti rajattu.		
Helen-konsernissa johdannaisten käyvät arvot perustuvat tilinpäätöshetken markkinahintoihin.		
Suojaustarkoituksessa tehtyjen johdannaissopimusten arvonmuutokset kirjataan tulokseen samalle jaksolle niillä suojattujen kohde-etuuksien kanssa. Siinä tapauksessa, että olisi muita kuin suojaustarkoituksessa tehtyjä johdannaissopimuksia, niiden realisoitumaton tappio kirjattaisiin tulosvaikutteisesti tilikaudelle		

Kiinteistöasakeyhtiö Helsingin Sähkötalo

Korkojohdannaiset 1 000 e	Konserni	
	2019	2018
Koronvaihtosopimus		
- Sopimusten maturiteetti pisimmillään 7 vuotta		
Nimellisarvo	24 500	49 132
Käypä arvo	-365	-3 450
Johdannaisilla suojataan vaihtuvakorkoisten lainojen tulevia korkokustannuksia ja valuuttakurssieroja		

Helsingin kaupungin asunnot -konserni

Korkojohdannaiset 1 000 e	Konserni	
	2019	2018
Koronvaihtosopimus		
- Voimassa 19.12.2023 asti		
Nimellisarvo	26 314	27 699
Käypä arvo	-2 040	-2 171
Tilikauden päättyessä voimassa oleva koronvaihtosopimus on tehty vain kohteena olevan lainan korkomenojen suojaamisen tarkoituksessa. Pitkäaikaisen lainan vaihtuva korko on sidottu koronvaihtosopimuksella kiinteään korkoon. Yhtiöllä ei ole spekulatiivisia johdannaissopimuksia. Korkotason alhaisuudesta johtuen korkosuojaus on tappiollinen. Myös negatiivinen korkotaso aiheuttaa maksuveloitteen. Koronvaihtosopimuksen osalta korkojen 1 prosenttiyksikön nousulla kaikkien muiden muuttujien pysyessä ennallaan olisi seuraavan 12 kuukauden aikana yhtiön tulokseen positiivinen vaikutus 83,9 tuhatta euroa.		

Oy Helsingin Asuntohankinta Ab

Korkojohdannaiset 1 000 e	Konserni	
	2019	2018
Koronvaihtosopimus		
Nimellisarvo	10 000	10 000
Käypä arvo	-836	-795
Koronvaihtosopimus on tehty yksittäisen lainan korkorisikin suojaamiseksi. Koronvaihtosopimuksella on muutettu vaihtuvat korot kiinteiksi. Lainan ja koronvaihtosopimuksen pääoma, eräpäivät sekä koronmaksupäivät vastaavat toisiaan. Sopimus erääntyy 3.6.2024, eikä sopimuksessa ole purkuehtoa. Korko maksetaan kaksi kertaa vuodessa.		

Helsingin seudun ympäristöpalvelut -kuntayhtymä

Korkojohdannaiset 1 000 e	Konserni	
	2019	2018
Skandinaviska Enskilda Banken AB		
Koronvaihtosopimus 1029580ST/R050		
Koronvaihtosopimus on purettu vastakaupalla; sopimus 20671916SA. Sopimus erääntyy 31.10.2022.		
Sopimuksen nimellisarvo	8 634	8 634
Käypä arvo (pankin ilmoituksen mukaan)	-1 218	-536
Koronvaihtosopimus 1198312ST/R055		
Koronvaihtosopimus on tehty yksittäisen lainan korkorisikin suojaamiseksi Koronvaihtosopimuksella muutettu vaihtuva korko kiinteäksi 0-6%. Lainan ja koronvaihtosopimuksen pääoma ja ehdot vastaavat toisiaan. Sopimus erääntyy 9.1.2023.		
Lainan pääomaa vastaava nimellisarvo	2 015	2 590
Käypä arvo (pankin ilmoituksen mukaan)	-149	-72
Koronvaihtosopimus 35177409ST		
Koronvaihtosopimus on tehty yksittäisen lainan korkorisikin suojaamiseksi. Koronvaihtosopimuksella muutettu vaihtuvat korot kiinteiksi. Lainan pääoma koronvaihtosopimuksen pääomaa pienempi ja ehdot vastaavat toisiaan. Sopimus erääntyy 2.1.2022.		
Lainan pääomaa vastaava nimellisarvo	11 512	11 512
Käypä arvo (pankin ilmoituksen mukaan)	-524	-705
Koronvaihtosopimus 281053/40493218ST		
Koronvaihtosopimus on tehty yksittäisen lainan korkorisikin suojaamiseksi. Koronvaihtosopimuksella muutettu vaihtuvat korot kiinteiksi. Lainan pääoma koronvaihtosopimuksen pääomaa pienempi ja ehdot vastaavat toisiaan. Sopimus erääntyy 3.3.2036.		
Lainan pääomaa vastaava nimellisarvo	11 512	11 512
Käypä arvo (pankin ilmoituksen mukaan)	-819	-267
Danske Bank Oyj		
Koronvaihtosopimus 20671916SA		
Koronvaihtosopimuksella on purettu sopimus 1029580ST/R050. Sopimus erääntyy 31.10.2022		
Sopimuksen nimellisarvo	8 634	8 634
Käypä arvo (pankin ilmoituksen mukaan)	1304	780
Koronvaihtosopimus 62163 IRS		
Koronvaihtosopimus on tehty yksittäisen lainan korkorisikin suojaamiseksi Koronvaihtosopimuksella muutettu vaihtuvat korot kiinteiksi. Lainan ja koronvaihtosopimuksen pääoma ja ehdot vastaavat toisiaan Sopimus erääntyy 15.1.2021.		
Lainan pääomaa vastaava nimellisarvo	1 535	1 919
Käypä arvo (pankin ilmoituksen mukaan)	-57	-124
Nordea Pankki Suomi Oyj		
Koronvaihtosopimus 1595524/2202015		
Koronvaihtosopimus on tehty yksittäisen lainan korkorisikin suojaamiseksi. Koronvaihtosopimuksella muutettu vaihtuvat korot kiinteiksi. Lainan pääoma koronvaihtosopimuksen pääomaa pienempi ja ehdot vastaavat toisiaan. Sopimus erääntyy 3.3.2036.		
Lainan pääomaa vastaava nimellisarvo	11 512	11 512
Käypä arvo (pankin ilmoituksen mukaan)	-897	-358

Vakuuksia ja vastuusitoumuksia koskevat liitetiedot

Korkojohdannaiset 1 000 e	Konserni	
	2019	2018
Koronvaihtosopimus 1488390/2033453		
Koronvaihtosopimus on tehty yksittäisen lainan korkoriskin suojaamiseksi. Koronvaihtosopimuksella muutettu vaihtuvat korot kiinteiksi. Lainan pääoma koronvaihtosopimuksen pääomaa pienempi ja ehdot vastaavat toisiaan. Sopimus erääntyy 15.6.2023.		
Lainan pääomaa vastaava nimellisarvo	14 390	14 390
Käypä arvo (pankin ilmoituksen mukaan)	-478	-390
Koron- ja valuutanvaihtosopimus 1012761/1275143		
Koronvaihtosopimus on tehty yksittäisen lainan korkoriskin suojaamiseksi. Koronvaihtosopimuksella muutettu vaihtuvat korot kiinteiksi ja SEK-määräinen laina EUR-lainaksi. Lainan ja koronvaihtosopimuksen pääoma ja ehdot vastaavat toisiaan. Sopimus erääntyy 6.7.2026.		
Lainan pääomaa vastaava nimellisarvo	510	583
Käypä arvo (pankin ilmoituksen mukaan)	-64	-63
Koronvaihtosopimus 2031031/3539700		
Koronvaihtosopimus on tehty yksittäisen lainan korkoriskin suojaamiseksi. Koronvaihtosopimuksella muutettu vaihtuvat korot kiinteiksi. Lainan ja koronvaihtosopimuksen pääoma ja ehdot vastaavat toisiaan. Sopimus erääntyy 25.7.2029.		
Lainan pääomaa vastaava nimellisarvo	17 268	
Käypä arvo (pankin ilmoituksen mukaan)	-1041	
Koronvaihtosopimus 2031033/3539706		
Koronvaihtosopimus on tehty yksittäisen lainan korkoriskin suojaamiseksi. Koronvaihtosopimuksella muutettu vaihtuvat korot kiinteiksi. Lainan ja koronvaihtosopimuksen pääoma ja ehdot vastaavat toisiaan. Sopimus erääntyy 18.6.2029.		
Lainan pääomaa vastaava nimellisarvo	17 268	
Käypä arvo (pankin ilmoituksen mukaan)	-1 048	

HUS-konserni

1 000 e	Konserni	
	2019	2018
Potilasvakuutuskannan uudelleen arvostus		
Kirjanpitolautakunnan kuntajaosto on antanut 16.1.2015 lausunnon "108 Lausunto potilasvakuutusvastuun kirjaamisohjeiden muuttamisesta". Lausunnon mukaan Vammaispalvelulain (VPL) takaisinsaantioikeuteen perustuvia korvauksia voidaan pitää muusta potilasvahinkovastuusta poikkeavina. Ts. kyseessä on ne tulevat varaukset, joista ei ole esitetty takaisinsaantivaadetta Potilasvakuutuskeskukselle.		
Ilmoitettujen vahinkojen osuus: Vammaispalvelulain mukaisten etuuksien varaukset, tulevan tuetun asumisen varaukset	96	12 015
Varmuuslisä: Vammaispalvelulain mukaisten etuuksien varaukset, tulevan tuetun asumisen varausten osuus	2	240
Yhteensä	98	12 255
Sopimusvastuut		
Muu sopimusvastuu	1 628	1 508

Vakuuksia ja vastuusitoumuksia koskevat liitetiedot

1 000 e	Konserni	
	2019	2018
Koronvaihtosopimukset		
Koronvaihtosopimus 1		
<ul style="list-style-type: none"> - korkoriskin suojaaminen, kohdistus yksittäiseen lainaan - muutettu vaihtuvat korot kiinteiksi 15.9.2022 asti - osa lainan pääomasta suojattu, koronmaksupäivät vastaavat lainasopimusta suojausajanjaksolla - korkoherkkyys: korkotason nousu yhdellä korkopisteellä vähentäisi negatiivista markkina-arvoa 2800,76 euroa - negatiivisten kassavirtojen suoritukset ajoittuvat vuosille 2020-2022 		
Nimellisarvo	3 620	3 620
Käypä arvo	-170	-192
Koronvaihtosopimus 2		
<ul style="list-style-type: none"> - korkoriskin suojaaminen, kohdistus yksittäiseen lainaan - muutettu vaihtuvat korot kiinteiksi 15.12.2021 asti - osa lainan pääomasta suojattu, koronmaksupäivät vastaavat lainasopimusta suojausajanjaksolla - rahoituslaitoksella purkuoikeus 6 kk välein - korkoherkkyys: korkotason nousu yhdellä korkopisteellä vähentäisi negatiivista markkina-arvoa 2004,65 euroa - negatiivisten kassavirtojen suoritukset ajoittuvat vuosille 2020-2021 		
Nimellisarvo	3 620	3 620
Käypä arvo	-118	-154
Sähköjohdannaiset		
Osa sähkönkulutuksesta suojataan: sähköjohdannaiset hankitaan suojaamistarkoituksessa ja vaihdetaan fyysiseen tuotteeseen. Sopimuksia 21 kpl, joista suurin osa tehty kalenterivuosille 2020, 2021 ja 2022		
Ostettu MWh	89	
Käypä arvo	254	1 128

Maankäyttö sopimukset

Maankäyttö sopimukset eivät tuo kaupungille velvoitteita, jotka olennaisesti poikkeavat Maankäyttö- ja rakennuslain mukaisista yleisistä asemakaavan toteuttamisvelvoitteista. Maankäyttö sopimuksilla kaupunki perii yksityisiltä maanomistajilta korvaukset, jotka keskimäärin vastaavat heidän maiden osuutta asemakaavojen toteuttamisesta kaupungille aiheutuvista kuntainfran kustannuksista (yleisten alueiden ja tonttien hankinta, katujen ja puistojen rakentaminen, johtosierrot ym.).

Oikeudenkäynnit ja viranomaismenettelyt**KAUPUNKI****Asfalttikartelli**

Kaupunki on vaatinut Lemminkäinen Oy:ltä ja VLT-Trading Oy:n konkurssipesältä noin 13 miljoonan euron suuruisia korvauksia asfalttikartellin kaupungille aiheuttamista vahingoista. Helsingin hovioikeus on 20.10.2016 velvoittanut Lemminkäinen Oy:n ja VLT-Trading Oy:n konkurssipesän suorittamaan Helsingin kaupungille korvausta 4,7 miljoonaa euroa korkoineen sekä oikeudenkäyntikuluja. Kaikki osapuolet ovat vaatineet valituslupaa korkeimmasta oikeudesta. Kaupungin valituslupahakemus on hylätty. Vastajien valituslupahakemukset ovat lepäämässä odottamassa Vantaan kaupungin asiassa tehdyn valituksen käsittelyä. Vantaan kaupungin asiassa on pyydetty ennakkoratkaisua Euroopan unionin tuomioistuimelta. Asiassa odotetaan korkeimman oikeuden ratkaisua.

Palomiesten palkkoja koskeva kanne

Kantajien kanne perustuu väitteeseen, että palomiehille maksetaan samasta työstä pienempää palkkaa kuin ensihoitajille. Mikäli kaupunki häviäisi asian, voisi kaupunki joutua korvaamaan asian käsittelyn aikana kertyneet palkkakustannukset ja oikeudenkäyntikulut arviolta yli 13 miljoonaa euroa. Tällöin palkkakulujen nousun vuosikustannus olisi jatkossa lähes 2 miljoonaa euroa. Käräjäoikeus on antanut kaupungin kannan mukaisen ratkaisun. Kantajat valittivat tuomioista hovioikeuteen, joka kumosi käräjäoikeuden antamat tuomiot kaupungille kielteisellä tavalla. Kaupunki haki hovioikeuden antamiin tuomioihin muutosta korkeimmalta oikeudelta, joka ratkaisi käsiteltäväkseen ottamansa asian tuomiolaan 15.1.2020 hyläten kantajan vaatimukset sekä velvoitti kantajan maksamaan kaupungin oikeudenkäyntikulut. Muiden kantajien osalta asiat ovat teknisesti vireillä, mutta alemman tuomioistuimen odotetaan kaupungille edullisen korkeimman oikeuden ennakkopäätöksen (15.1.2020) nojalla ratkaisevan kaikki vireillä olevat asiat kaupungin eduksi.

Vakuuksia ja vastuusitoumuksia koskevat liitetiedot

Servean sopimusriita

Kaupunki purki Servea Oy:n kanssa tekemänsä sopimuksen kolme kuukautta sopimuskauden 1.3.2017 alkamisen jälkeen Servea Oy:n sopimusrikkomusten johdosta. Servea Oy katsoo kanteessaan kaupungin purkaneen sopimuksen perusteetta ja vaatii noin 1,6 miljoonan euron vahingonkorvausta kaupungilta. Sopimusriidan valmisteluistunnot ovat alkaneet Helsingin käräjäoikeudessa. Pääkäsitely tullaan pitämään maalis- ja huhtikuun taitteessa. Kaupunki tulee mahdollisesti jättämään vastakanteen, jossa Servea Oy:tä vaaditaan korvaamaan kaupungille ennenaikaisesta sopimuksen purkamisesta aiheutunut vahinko, joka perustuu uudelleen kilpailuttamisesta sekä uuden sopimuskumppanin myötä nousseesta kustannustasosta aiheutuviin kustannuksiin. Ensimmäinen valmisteluistunto asiassa on pidetty 23.1.2020.

Metron automatisointihankintaa koskevien sopimusten purkamisen ja niihin liittyvä vahingonkorvausvaatimus

HKL:n johtokunta oikeutti 18.12.2014 purkamaan HKL:n ja Siemens-konsortion väliset metron automatisointia koskevat hankintasopimukset. HKL purki hankintasopimukset 21.1.2015.

Puretun Helsingin metron automatisointia koskeneen hankintasopimuksen kauppahinta oli 99,9 miljoonaa euroa. HKL suoritti ko. hankintasopimuksen perusteella Siemensille maksueriä yhteensä 24,6 miljoonaa euroa. HKL:n suoritukset sisälsivät vuonna 2012 sovitun etenemissopimuksen mukaisia ns. LOP-maksuja 1,8 miljoonaa euroa. Metrovarikon laajennuksen automatisointia koskevan hankintasopimuksen kauppahinta oli 18,1 miljoonaa euroa, ko. sopimuksen perusteella HKL on suorittanut Siemensille maksueriä 13,4 miljoonaa euroa.

Puretun länsimetron automatisointia koskeneen hankintasopimuksen kauppahinta oli 56,3 miljoonaa euroa, ko. sopimuksen perusteella Länsimetro Oy on suorittanut Siemensille maksueriä 11,3 miljoonaa euroa. Länsimetron maksuerät eivät ole HKL:n kirjanpidossa.

HKL on vaatinut Siemensiä purun johdosta palauttaman koko maksetun kauppahinnan. HKL ja Länsimetro ovat ottaneet asiassa kanteen Siemensiä vastaan Helsingin käräjäoikeudessa 2015. Siemens on ottanut asiassa vastakanteen alkuvuodesta 2016.

HKL:n ja Siemensin vastakkaiset vaatimukset purkuriita-asiassa on suuruudeltaan merkittävät, HKL:lla noin 200 miljoonaa euroa ja Siemensillä noin 175 miljoonaa euroa.

HKL ja Siemens ovat loppuvuodesta 2016 sopineet eräiden HKL:n käyttöön pysyvästi jäävien laitteiden lunastamisesta. Sopimuksen mukaan kummankin osapuolen vaateet toisiaan kohtaan ovat alentuneet lunastettavan omaisuuden määrän mukaisesti n. 14 miljoonalla eurolla.

Purkuriita-asian käsittely on purkamisen perusteen osalta aloitettu Helsingin käräjäoikeudessa syksyllä 2017 ja käsittely on päättynyt kesäkuussa 2019. Käräjäoikeuden on tarkoitus antaa asiassa ratkaisunsa 31.3.2020 siten, että ratkaisu annetaan vain purkamisen perusteen osalta. Vasta tämän jälkeen aloitetaan mahdollinen korvausvaatimusten käsittely.

Siemens vei lisäksi riidan ensimmäisen toimituserän viivästyksen osalta välimiesoikeuden ratkaistavaksi. Välimiesoikeuden ratkaisu asiassa annettiin 8.5.2017. Ratkaisun mukaan Siemens oli vastuussa valtaosasta toimituserän 1 toimituksen viivästyisestä 401 vuorokauden osalta, siis yli yhden vuoden ajalta.

Automaattimetrohankkeen oikeudenkäyntien seurantaan perustettu oikeudenkäyntiasioiden ohjausryhmä on istuntojen päättymisen myötä jäänyt ainakin tuomion antamiseen saakka tauolle. Tulevaa korvausvaatimuksia koskevaa oikeudenkäyntiä varten on perustettu korvausvaatimusten määriä ja täsmentämistä selvittävä työryhmä.

KONSERNI

Helen-konserni

Helenin tytäryhtiö Oy Mankala Ab osallistuu 1 600 MW:n Olkiluoto 3 –ydinvoimalaitosyksikön rakentamiseen Teollisuuden Voima Oyj (TVO) - omistusosuutensa (n. 8,14 %) kautta. Olkiluoto 3 EPR (OL3 EPR) on rakenteilla oleva ydinvoimalaitosyksikkö, joka on tilattu kiinteähintaisena avaimet käteen -periaatteella konsortiolta (laitostoimittaja), jonka muodostavat Areva GmbH, Areva NP SAS ja Siemens AG. Konsortioon kuuluvat yhtiöt ovat laitostoimitussopimuksen mukaisesti yhteisvastuussa sopimusvelvoitteista.

Joulukuussa 2019 TVO sai laitostoimittajalta päivitetyn aikataulun OL3 EPR -laitosyksikön käyttöönotosta. Saadun tiedon mukaan polttoaine asennetaan reaktoriin kesäkuussa 2020, laitosyksikkö liitetään ensimmäistä kertaa valtakunnan verkkoon marraskuussa 2020 ja säännöllinen sähköntuotanto laitosyksiköllä alkaa maaliskuussa 2021. Käyttöönotto -ohjelman mukaisesti laitosyksikkö tuottaa 1-3 terawattituntia sähköä vaihtelevin tehoin aikana, joka alkaa verkkoon liittämistä ja päättyy säännöllisen sähköntuotannon aloittamiseen.

Laitosyksikön rakennustekniset työt ovat pääosin valmiit. Sähkö-, automaatio- ja mekaaniset asennukset ovat edelleen osin kesken. Säteilyturvakeskus (STUK) myönsi käyttöhenkilökunnan operaattorisenssit loppuvuonna 2018. Kevään 2018 kuumakokeissa kävi ilmi, että reaktorin jäähdytyspiiriin kuuluva paineistimen yhdyslinja värähtelee. STUK hyväksyi toukokuussa 2019 värähtelyn vaimenninratkaisun ja vaimentimet on asennettu paikalleen. STUK tarkastaa vaimentimien rakenteiden hyväksyttävyyden ennen ydinpolttoaineen lataamista reaktoriin.

Valtioneuvosto myönsi laitosyksikölle käyttöluvan maaliskuussa 2019. Työmaan henkilömäärä oli raportointijakson lopussa noin 1 700. Työmaantyöturvallisuus säilyi hyvällä tasolla.

Laitostoimittaja maksoi vuonna 2018 sovitun kokonaissovintosopimuksen mukaisen korvauksen toisen erän 122 miljoonaa euroa TVO:lle joulukuussa 2019. Kaikki OL3 EPR -projektin toteutuneet aktivointikriteerit täyttävät menot on kirjattu TVO-konsernin taseen aineellisten käyttöomaisuus- hyödykkeiden hankintamenuun. Oy Mankala Ab omistaa n. 8,14 % Olkiluoto 3 –ydinvoimalaitosyksiköstä ja on sitoutunut rakentamisen rahoitukseen omistusosuutensa suhteessa. Joulukuun 2019 lopussa Oy Mankala Ab:n osakaslaina TVO:lle on 55 miljoonaa euroa. Oy Mankala Ab:n jäljellä oleva sitoumus OL3- yksikköön on noin 20 miljoonaa euroa.

TVO:n Olkiluoto 3 EPR -laitosyksikköön liittyvät riskit:

Aikataulu ja suunniteltu valmistuminen

TVO:n merkittävimmät riskit liittyvät OL3 EPR -projektin aikatauluun, konsortioyhtiö Arevan riittävään taloudelliseen kykyyn vastata velvoitteistaan takuuajan loppuun asti ja tulontuottamiskykyyn. Laitosyksikön kaupallisen sähköntuotannon piti sopimuksen mukaan alkaa alun perin huhtikuun lopussa 2009. Valmistuminen on kuitenkin viivästynyt. Laitostoimittajan viimeksi joulukuussa 2019 päivittämän aikataulun mukaan laitosyksikön säännöllinen sähköntuotanto alkaa maaliskuussa 2021.

Suunniteltuun valmistumiseen liittyvällä riskillä tarkoitetaan tilannetta, jossa kaupallista käyttöä ei voida aloittaa suunnitellusti, mistä aiheutuu lisäkustannuksia. Vuoden 2019 aikana TVO on toteuttanut lukuisia OL3 EPR -projektiin liittyviä riskienhallintatoimenpiteitä TVO:n valmiuden tehostamiseksi laitosyksikön käyttöönottoon sekä kolmen ydinvoimalaitosyksikön käyttöön. TVO seuraa tarkasti maaliskuussa 2018 solmitun sovintosopimuksen mukaisten ehtojen täyttymistä sekä OL3 EPR -laitosyksikön käyttöönoton vaiheita, että ne toteutetaan laitostoimittajan aikataulun mukaisesti taloudelliset ja tekniset resurssit varmistaen.

OL3:n tulontuottamiskyky

Mikäli OL3 EPR -laitosyksikkö ei saavuta suunniteltua tehotasoa, käyttökerrointa, käyttökustannusrakennetta tai Suomen kantaverkko rajoittaa tehotasoa, riskinä on tuotantokustannuksen nousu verrattuna tavoitteeseen. Riskiä TVO on tarkastellut OL3 EPR -laitosyksikön tulontuottamiskykyyn vaikuttavien eri skenaarioiden avulla. Riskienhallintatoimenpiteinä TVO luvanhaltijana varmistaa mm. OL3 EPR -laitosyksikön kattavan toiminnallisen testauksen ennen ydinteknistä koekäyttöä. TVO varmistaa, että OL3 EPR -laitosyksikön ydinteknisessä käyttöönotossa hyödynnetään Taishanin sisarlaitosten kokemukset.

Vakuuksia ja vastuusitoumuksia koskevat liitetiedot

Helsingin Satama -konserni

Helsingin Satama Oy:llä on Helsingin käräjäoikeudessa edelleen vireillä vahingonkorvauskanne joukolle asfalttiura-koitsijoita. Helsingin Satama Oy katsoo maksaneensa ylihintaa tilatessaan rakentamispalveluja ns. asfalttikartellissa olleilta yrityksiltä. Korvausvaatimus ylittää 2 miljoonaa euroa. Vuoden 2017 aikana saatujen asiantuntija-arvioiden mukaan korvausten saamisen todennäköisyys on heikko.

Vuosaaren väylän syventämiseksi haetusta vesilain mukaisesta luvasta on saatu aluehallintovirastosta myönteinen päätös 26.6.2017. Vaasan hallinto-oikeus päätti edelleen 28.6.2019 pitää aluehallintoviraston päätöksen ennallaan. Päätös ei kuitenkaan ole lainvoimainen, sillä Ely-keskus on hakenut siihen valituslupaa korkeimmalta hallinto-oikeudelta liittyen käytönaikaisiin tarkkailuvelvoitteisiin. Ely-keskus ei katso valituksen estävän hankkeen aloittamista. Vuosaaren väylähanke etenee tällä hetkellä tavoitteena suorittaa ruoppaukset avovesikausina 2020-2021.

Helsingin Bussiliikenne Oy:tä koskeva tutkintamenettely Euroopan komissiossa

Nobina Finland Oy ja Nobina Sverige Ab jättivät lokakuussa 2011 Euroopan komissiolle kantelun, joka koski mahdollista perusteetonta valtiontukea Helsingin Bussiliikenne Oy:lle (14.12.2015 alkaen Helsingin Linja-autotoiminta Oy). Nobina Finland Oy kilpaili pääkaupunkiseudun joukkoliikenteessä Helsingin Bussiliikenne Oy:n kanssa.

Komissio teki 16.1.2015 päätöksen aloittaa valtiontukea koskeva muodollinen tutkintamenettely asiassa.

Euroopan komissio on antanut 28.6.2019 päätöksen C(2019) 3152 valtiontuesta SA.33846 Helsingin Bussiliikenne Oy:lle ja määrännyt 54 231 850 euron suuruiseksi arvioimansa tuen takaisin perittäväksi. Takaisinperittävistä tukimääristä on perittävä korkoa, joka lasketaan siitä päivästä alkaen, jona tuet saatettiin tuensaajien käyttöön, niiden tosiasialliseen takaisin maksamiseen saakka. Komission päätöksen laillisuutta koskevan asian käsittely on kesken Euroopan tuomioistuimessa.

ARVONLISÄVERON PALAUTUSVASTUU

Helsingin kaupungilla on palautusvastuu uudisrakennusten ja perusparantamisen hankintamenojen arvonlisäverosta, mikäli kiinteistöjä myydään tai niiden käyttötarkoitus muuttuu vähennykseen tai palautukseen oikeuttamattomaan käyttöön.

Tilinpäätöshetkellä 31.12.2019 ei ole tiedossa tilikaudella 2020 realisoituvia arvonlisäveron palautusvastuita.

Konsernin tytäryhteisöjen ilmoittama arvonlisäveron palautusvastuu 31.12.2019 on 68,3 miljoonaa euroa (57,9 miljoonaa euroa vuonna 2018).

PÄÄSTÖOIKEUDET

Helen Oy:lle on myönnetty päästöoikeuksia vuosille 2013-2020 yhteensä 7 miljoonaa tonnia CO₂. Arvio vuoden 2019 toteutuneista päästöistä on 3,2 miljoonaa tonnia CO₂. Vuonna 2019 päästöoikeuksien kaupankäyntiä ei päätyntyt toimitukseen. Taseen aineettomissa oikeuksissa päästöoikeuksia ja niitä vastaavia oikeuksia on 31.12.2019 yhteensä 1,3 miljoonaa tonnia CO₂, kun vuoden 2019 käyttö on vähennetty. Kirjanpidossa päästöoikeudet käsitellään KILAn ohjeen 1767/2005 mukaisesti ns. nettomenettelyllä.

4.5 Ympäristövastuut

41. EHDOLLINEN YMPÄRISTÖVELKA

1 000 e	Kaupunki	
	2019	2018
Entisten kaatopaikkojen kunnostaminen	19 000	19 200
Maaperän puhdistaminen	3 200	3 200

Helsingin kaupunki julkaisee vuosittain ympäristöraportin. Ympäristöraportissa kuvataan kaupungin ympäristötavoitteiden toteutuminen ja toiminnan vaikutuksia ympäristöön sekä ympäristötilinpitoon kuuluvat talousluvut

4.6 Henkilöstöä, tilintarkastajan palkkiota ja intressitahotapahtumia koskevat liitetiedot

42. HENKILÖSTÖN LUKUMÄÄRÄ 31.12.2018

	Kaupunki							
	Vakinaiset		Määräaikaiset		Työllistetyt		Yhteensä	
	2019	2018	2019	2018	2019	2018	2019	2018
Keskushallinto	3 676	3 720	463	434	63	56	4 202	4 210
Kasvatuksen ja koulutuksen toimiala	10 703	10 508	3296	2 875	123	154	14 122	13 537
Kaupunkiympäristön toimiala	3 340	3 270	242	256	5	18	3 587	3 544
Kulttuurin ja vapaa-ajan toimiala	1 591	1 596	267	268	113	117	1 971	1 981
Sosiaali- ja terveystoimiala	10 986	11 556	2895	3 173	361	404	14 242	15 133
Yhteensä	30 296	30 650	7 163	7 006	665	749	38 124	38 405

43. HENKILÖSTÖKULUT

1 000 euroa	Kaupunki	
	2019	2018
Palkat ja palkkiot	1 402 211	1 372 451
Henkilöstösivukulut		
Eläkekulut	310 439	333 796
Muut henkilösivukulut	51 496	55 548
Henkilöstökulut tuloslaskelmassa	1 764 146	1 761 795
Luontoisetujen raha-arvo	7 822	9 160
Henkilöstökulut yhteensä	1 771 968	1 770 955
Tuloslaskelman henkilöstökuluihin sisältyy aineettomiin ja aineellisiin hyödykkeisiin aktivoituja henkilöstökuluja yhteensä	43 771	28 231

Kunnallisen opetushenkilöstön virka- ja työehtosopimuksen 2018–2019 mukaan kaikki ammatillisen koulutuksen opettajat siirtyvät asteittain vuosityöaikajärjestelmään. Siirtymisen vaikutus vuoden 2019 palkkamenoihin ja lomapalkkavelan määrään

-3 135

44. LUOTTAMUSHENKILÖN PALKKIOISTA PERITYT JA TILITETYT LUOTTAMUSHENKILÖMAKSUT

1 000 euroa	Kaupunki	
	2019	2018
Kansallinen Kokoomus	163	151
Vihreä liitto	161	138
Suomen Sosialidemokraattinen Puolue	96	95
Vasemmistoliitto	72	57
Perussuomalaiset	35	31
Suomen ruotsalainen kansanpuolue	28	28
Suomen Keskusta	19	12
Suomen Kristillisdemokraatit	8	6
Piraattipuolue	6	6
Liberaalipuolue, vapaus valita	3	3
Feministinen Puolue	2	2
Suomen Kommunistinen Puolue	1	1
Luottamushenkilömaksut yhteensä	594	530

45. TILINTARKASTAJAN PALKKIOT

1 000 euroa	Kaupunki	
	2019	2018
KPMG Oy Ab		
Tilintarkastuspalkkiot ¹	175	202
Tilintarkastajan lausunnot ¹	51	28
Muut palkkiot ²	306	172
Palkkiot yhteensä	532	402

¹Vertailutieto muuttunut

²Tilikauden 2018 vertailutieto sisältää KPMG Julkishallinnon Palvelut Oy:lle ja KPMG Oy Ab:lle maksetut palkkiot

INTRESSITAHOLIIKETAPAHTUMAT

Intressitahoilla tarkoitetaan kaupungin kanssa määräysvalta- tai osakkuusyhteyssuhteessa olevaa tahoa. Intressitahoihin luetaan kunnanjohtaja, kunnanhallituksen jäsenet ja varajäsen, sekä kunnan muiden toimielinten puheenjohtajat ja varapuheenjohtajat sekä johtavat viranhaltijat. Kaupungin liitetietona esitetään tiedot kaupungin ja sen intressitahoihin kuuluvien välisistä liiketoimista, siinä tapauksessa, jos ne ovat olennaisia eikä niitä ole toteutettu tavanomaisin kaupallisin ehdoin. Liitetietona esitetään myös tavanomaisin ehdoin intressitahojen kanssa toteutetuista toimista niiden osapuolet ja toimien arvot silloin, jos ne ovat tarpeen oikean ja riittävän kuvan antamiseksi kunnan taloudellisen aseman arvioimisen kannalta.

Merkittävimpiä intressitaholiiketoimia seuraavien yhtiöiden kanssa:

- Helen Oy
- Palmia Oy
- Helsingin Satama Oy

Taulukon intressitahot ovat kaupungin konserniyhteisöjä. Tietoja yksittäisistä liiketoimista on yhdistelty kokonaisuudeksi oikean ja riittävän kuvan esittämiseksi.

Henkilöstöä, tilintarkastajan palkkiota ja intressitahotapahtumia koskevat liitetiedot

46. INTRESSITAHOLIIKETOIMET

1 000 euroa	Konserni	
	2019	2018
Kaupungin tavaroiden ja palveluiden myynti intressitahoille		
- Myyntituotot	2 337	2 143
- Palvelumaksutuotot	601	2 132
- Vuokratuotot	80 628	77 045
- Liiketoiminnan muut tuotot	374	656
Kaupungin tavaroiden ja palveluiden ostot intressitahoilta		
- Palvelujen ostot	154 884	146 700
- Muut ostot	65 362	64 311
- Maksetut vuokrat	98 716	113 244
Kaupungin korot ja osingot intressitahoilta		
- korkotuotot	39 146	38 981
- osinkotuotot	57 037	37 117
- korko- ja rahoituskulut	113	113
Kaupungin antamat lainat intressitahoille		
- Lainoja yhteensä	1 084 279	1 069 087
- Lainojen korot ovat 0-6 % ja lainat ovat vakuudettomia		
- Lisäksi välitettyjä valtion lainojen yhteensä	84 673	105 303
Kaupungin antamat avustukset intressitahoille		
- avustukset konserniyhteisöille	36 565	33 440
Muut liiketoimet intressitahojen kanssa		
1) Kaupunkikonsernissa on käytössä konsernitili		
2) Vuosaaren Urheilutalo Oy on vapautettu tontin vuokrasta		
3) Lisäeläkejärjestelyn vuosikulu Helsingin kaupungin Linja-autotoiminta Oy	1 268	1 066

Eriytetyt tilinpäätökset

5 Eriytetyt tilinpäätökset

5.1 Kunnallisten liikelaitosten tilinpäätökset

LIKENNELIIKELAITOS

TULOSLASKELMA	01.01.–31.12.2019	01.01.–31.12.2018
LIKEVAIHTO		
Tuki kaupungilta	16 000 013,69	15 232 079,52
Liikennöntikorvaukset	99 267 333,07	96 887 065,70
Infrakorvaukset	78 754 547,34	76 680 586,12
Muut myyntituotot	13 194 629,08	11 656 512,75
	207 216 523,18	200 456 244,09
Valmistus omaan käyttöön	5 288 987,95	4 623 849,86
Liiketoiminnan muut tuotot	22 535 013,06	21 927 774,18
Materiaalit ja palvelut		
Aineet, tarvikkeet ja tavarat		
Ostot tilikauden aikana	-18 054 199,92	-19 270 379,15
Palvelujen ostot	-40 070 658,48	-39 811 890,37
	-58 124 858,40	-59 082 269,52
Henkilöstökulut		
Palkat ja palkkiot	-53 037 301,86	-50 483 477,66
Henkilösivukulut		
Eläkekulut	-12 804 284,92	-12 188 560,29
Muut henkilösivukulut	-2 195 038,45	-2 379 612,77
	-68 036 625,23	-65 051 650,72
Poistot ja arvonalentumiset		
Suunnitelman mukaiset poistot	-45 432 536,21	-43 249 795,54
	-45 432 536,21	-43 249 795,54
Liiketoiminnan muut kulut		
Liiketoiminnan muut kulut	-23 935 514,98	-24 218 183,71
	-23 935 514,98	-24 218 183,71
LIIEKYLIJÄÄMÄ/ ALIJÄÄMÄ (-)	39 510 989,37	35 405 968,64
Rahoitustuotot ja -kulut		
Korkotuotot	2 876,78	0,00
Muut rahoitustuotot	32 898,72	31 813,27
Kunnalle maksetut korkokulut	-1 839 129,17	-349 786,66
Muille maksetut korkokulut	-3 395 472,61	-3 591 736,63
Korvaus peruspääomasta	-8 442 000,00	-8 442 000,00
Infrakorko	-19 179 637,62	-19 093 229,83
Muut rahoituskulut	-48 982,82	-18 256,34
	-32 869 446,72	-31 463 196,19
YLIJÄÄMÄ ENNEN VARAUKSIA	6 641 542,65	3 942 772,45
Poistoeron lisäys (-) tai vähennys (+)	-1 112 310,11	-2 149 019,34
Vapaaehtoisten varausten lisäys (-) tai vähennys (+)	-2 698 770,20	1 014 755,18
TILIKAUDEN YLIJÄÄMÄ/ ALIJÄÄMÄ (-)	2 830 462,34	2 808 508,29
Tunnusluvut		
Sijoitetun pääoman tuotto, prosenttia	4,0	3,9
Kunnan sijoittaman pääoman tuotto, prosenttia	2,2	1,9
Voitto, prosenttia	3,2	2,0

RAHOITUSLASKELMA	2019	2018
TOIMINNAN RAHAVIRTA		
Liikelyjäämä (-alijäämä)	39 510 989,37	35 405 968,64
Poistot ja arvonalentumiset	45 432 536,21	43 249 795,54
Rahoitustuotot ja -kulut		
Korvaus peruspääomasta	-8 442 000,00	-8 442 000,00
Infrakorko	-19 179 637,62	-19 093 229,83
Kunnalle maksetut korkokulut	-1 839 129,17	-349 786,66
Muut	-3 408 679,93	-3 578 179,70
Muut tulorahoituksen korjaukset	86 835,15	-10 785,69
	52 160 914,01	47 181 782,30
INVESTOINTIEN RAHAVIRTA		
Investoinnit	-138 204 081,98	-107 159 393,86
Rahoitusosuudet investointimenoihin	4 140 551,07	0,00
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	3 500,00	4 455 249,24
	-134 060 030,91	-102 704 144,62
TOIMINNAN JA INVESTOINTIEN RAHAVIRTA	-81 899 116,90	-55 522 362,32
RAHOITUKSEN RAHAVIRTA		
Lainakannan muutokset, pitkäaikainen		
Kunnalta saatujen lainojen lisäys	90 000 000,00	130 000 000,00
Kunnalta saatujen lainojen vähennys	-1 987 675,49	-1 987 675,49
Muilta saatujen lainojen vähennys	-13 084 883,46	-13 084 883,46
	74 927 441,05	114 927 441,05
Muut maksuvalmiuden muutokset		
Vaihto-omaisuuden muutos	1 170 029,04	-2 490 168,25
Saamisten muutos kunnalta	-4 428 328,50	-778 461,70
Saamisten muutos muilta	-11 344 591,25	2 831 368,40
Korottomien velkojen muutos kunnalta	2 122 130,07	2 240 897,76
Yhdystilivelkojen muutos kunnalta	-766 861,57	-64 098 828,65
Korottomien velkojen muutos muilta	20 218 273,07	2 802 460,36
	6 970 650,86	-59 492 732,08
RAHOITUKSEN RAHAVIRTA	81 898 091,91	55 434 708,97
RAHAVAROJEN MUUTOS	-1 024,99	-87 653,35
Rahavarojen muutos		
Rahavarat 31.12.	55,57	1 080,56
Rahavarat 1.1.	1 080,56	88 733,91
	-1 024,99	-87 653,35
Tunnusluvut		
Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä viideltä vuodelta, 1 000 euroa	-354 596	-275 060
Investointien tulorahoitus, prosenttia	38,8	44,0
Laskennallinen lainanhoitokate	0,8	0,8
Lainanhoitokate	2,8	2,7
Kassan riittävyys, pv	0,0	0,0
Quick ratio	0,2	0,1
Current ratio	0,2	0,2

TASE	31.12.2019	31.12.2018
VASTAAVAA		
PYSYVÄT VASTAAVAT		
Aineettomat hyödykkeet		
Aineettomat oikeudet	395 188,36	365 118,61
Muut pitkävaikutteiset menot	1 968 907,92	2 080 883,73
Ennakkomaksut	5 437 850,07	5 566 430,03
	7 801 946,35	8 012 432,37
Aineelliset hyödykkeet		
Rakennukset	220 906 279,19	207 066 184,83
Kiinteät rakenteet ja laitteet	233 420 793,21	225 559 819,56
Koneet ja kalusto	364 603 036,42	328 098 335,91
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	149 077 095,63	118 531 718,58
	968 007 204,45	879 256 058,88
Sijoitukset		
Osakkeet ja osuudet	39 505 024,70	39 505 024,70
	39 505 024,70	39 505 024,70
VAIHTUVAT VASTAAVAT		
Vaihto-omaisuus		
Aineet ja tarvikkeet	8 021 780,53	9 191 809,57
	8 021 780,53	9 191 809,57
Saamiset		
Pitkäaikaiset saamiset		
Muut saamiset	31 839 535,55	31 839 535,55
	31 839 535,55	31 839 535,55
Lyhytaikaiset saamiset		
Myyntisaamiset	33 270 600,37	23 431 675,44
Saamiset kunnalta	5 628 246,52	1 199 918,02
Muut saamiset	49 441,98	98 085,19
Siirtosaamiset	1 595 322,77	41 013,24
	40 543 611,64	24 770 691,89
Rahat ja pankkisaamiset	55,57	1 080,56
VASTAAVAA YHTEENSÄ	1 095 719 158,79	992 576 633,52

TASE	31.12.2019	31.12.2018
VASTATTAVAA		
OMA PÄÄOMA		
Peruspääoma	93 804 124,97	93 804 124,97
Koroton peruspääoma	286 213 492,66	286 213 492,66
Edellisten tilikausien ylijäämä/ alijäämä (-)	25 863 152,25	23 054 643,96
Tilikauden ylijäämä/ alijäämä (-)	2 830 462,34	2 808 508,29
	408 711 232,22	405 880 769,88
POISTOERO JA VAPAAEHTOISET VARAUKSET		
Poistoero	52 934 685,65	51 822 375,54
Vapaaehtoiset varaukset	7 389 107,45	4 690 337,25
	60 323 793,10	56 512 712,79
VIERAS PÄÄOMA		
Pitkäaikainen		
Lainat kunnalta	221 875 215,70	141 085 113,41
Lainat rahoituslaitoksilta	206 952 715,61	220 037 599,06
	428 827 931,31	361 122 712,47
Lyhytaikainen		
Lainat kunnalta	109 122 885,88	102 667 525,23
Lainat rahoituslaitoksilta	13 084 883,45	13 084 883,46
Ostovelat	32 749 219,19	16 683 473,78
Korottomat velat kunnalle	5 900 061,38	3 777 931,31
Muut velat	1 871 182,90	2 406 346,27
Siirtovelat	35 127 969,36	30 440 278,33
	197 856 202,16	169 060 438,38
Vieras pääoma yhteensä	626 684 133,47	530 183 150,85
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	1 095 719 158,79	992 576 633,52
Tunnusluvut		
Omavaraisuusaste, prosenttia	42,8	46,6
Suhteellinen velkaantuneisuus, prosenttia	272,8	238,4
Vastuut ja velat, prosenttia käyttötuloista	273,0	238,8
Kertynyt ylijäämä/ alijäämä (-)	28 694	25 863
Lainakanta 31.12., 1 000 euroa	551 036	476 875
Lainat ja vuokravastuut 31.12., 1000 euroa	551 595	477 831
Lainat ja vuokravastuut, euroa/asukas	844	735

PALVELUKESKUSLIKELAITOS

TULOSLASKELMA	01.01.–31.12.2019	01.01.–31.12.2018
LIKEVAIHTO	101 336 164,21	110 561 483,40
Liiketoiminnan muut tuotot	856 010,34	725 085,06
Materiaalit ja palvelut		
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-25 584 275,42	-31 153 028,43
Palvelujen ostot	-19 540 157,22	-18 840 288,13
	-45 124 432,64	-49 993 316,56
Henkilöstökulut		
Palkat ja palkkiot	-38 275 765,10	-39 107 494,04
Henkilösivukulut		
Eläkekulut	-9 358 576,59	-7 555 400,46
Muut henkilösivukulut	-1 448 887,89	-1 692 368,25
	-49 083 229,58	-48 355 262,75
Poistot ja arvonalentumiset		
Suunnitelman mukaiset poistot	-189 860,85	-316 637,59
	-189 860,85	-316 637,59
Liiketoiminnan muut kulut	-4 734 153,60	-5 195 272,86
LIIKEYLIJÄÄMÄ/ ALIJÄÄMÄ (-)	3 060 497,88	7 426 078,70
Rahoitustuotot ja -kulut		
Korvaus peruspääomasta	-80 000,00	-80 000,00
Muut rahoituskulut	-937,67	-850,05
	-80 937,67	-80 850,05
TILIKAUDEN YLIJÄÄMÄ/ ALIJÄÄMÄ (-)	2 979 560,21	7 345 228,65

Tunnusluvut

Sijoitetun pääoman tuotto, prosenttia	4,2	11,1
Kunnan sijoittaman pääoman tuotto, prosenttia	4,8	11,8
Voitto, prosenttia	2,9	6,6

RAHOITUSLASKELMA	2019	2018
TOIMINNAN RAHAVIRTA		
Liikelyljäämä (-alijäämä)	3 060 497,88	7 426 078,70
Poistot ja arvonalentumiset	189 860,85	316 637,59
Rahoitustuotot ja -kulut	-80 937,67	-80 850,05
	3 169 421,06	7 661 866,24
INVESTOINTIEN RAHAVIRTA		
Investointimenot	-259 047,57	-71 448,28
	-259 047,57	-71 448,28
TOIMINNAN JA INVESTOINTIEN RAHAVIRTA	2 910 373,49	7 590 417,96
RAHOITUKSEN RAHAVIRTA		
Muut maksuvalmiuden muutokset		
Vaihto-omaisuuden muutos	62 092,58	975 101,42
Saamisten muutos kunnalta	606 579,92	3 807 245,84
Yhdystilisaamisten muutos kunnalta	-3 166 673,68	-11 875 828,74
Saamisten muutos muilta	117 278,79	385 566,88
Korottomien velkojen muutos kunnalta	-32 466,42	-152 005,13
Korottomien velkojen muutos muilta	-505 243,96	-730 874,84
	-2 918 432,77	-7 590 794,57
RAHOITUKSEN RAHAVIRTA	-2 918 432,77	-7 590 794,57
RAHAVAROJEN MUUTOS	-8 059,28	-376,61
Rahavarojen muutos		
Rahavarat 31.12.	40 115,00	48 174,28
Rahavarat 1.1.	48 174,28	48 550,89
	-8 059,28	-376,61

Tunnusluvut

Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä viideltä vuodelta, 1 000 euroa	29 787	34 974
Investointien tulo-rahoitus, prosenttia	1 223,5	9 726,3
Quick ratio	6,2	5,8
Current ratio	6,2	5,8

TASE	31.12.2019	31.12.2018
VASTAAVAA		
PYSYVÄT VASTAAVAT		
Aineettomat hyödykkeet		
Aineettomat oikeudet	26 558,29	22 231,62
Muut pitkävaikutteiset menot	6 948,72	0,00
	33 507,01	22 231,62
Aineelliset hyödykkeet		
Koneet ja kalusto	298 292,78	190 381,14
Muut aineelliset hyödykkeet	15 457,42	65 457,73
	313 750,20	255 838,87
VAIHTUVAT VASTAAVAT		
Vaihto-omaisuus		
Aineet ja tarvikkeet	737 588,22	807 648,78
Muu vaihto-omaisuus	97 552,73	89 584,75
	835 140,95	897 233,53
Saamiset		
Lyhytaikaiset saamiset		
Myyntisaamiset	472 116,82	397 432,13
Saamiset kunnalta/kuntayhtymältä	84 713 370,65	82 153 276,89
Muut saamiset	1 472 788,44	1 666 338,96
Siirtosaamiset	3 492,12	1 905,08
	86 661 768,03	84 218 953,06
Rahat ja pankkisaamiset	40 115,00	48 174,28
VASTAAVAA YHTEENSÄ	87 884 281,19	85 442 431,36
VASTATTAVAA		
OMA PÄÄOMA		
Peruspääoma	1 000 000,00	1 000 000,00
Edellisten tilikausien ylijäämä/ alijäämä (-)	69 817 974,66	62 472 746,01
Tilikauden ylijäämä/ alijäämä (-)	2 979 560,21	7 345 228,65
	73 797 534,87	70 817 974,66
VIERAS PÄÄOMA		
Lyhytaikainen		
Ostovelat	3 525 773,05	3 473 244,85
Korottomat velat kunnalta	69 772,77	102 239,19
Muut velat	794 664,26	743 787,75
Siirtovelat	9 696 536,24	10 305 184,91
	14 086 746,32	14 624 456,70
VIERAS PÄÄOMA YHTEENSÄ	14 086 746,32	14 624 456,70
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	87 884 281,19	85 442 431,36
Tunnusluvut		
Omavaraisuusaste, prosenttia	84,0	82,9
Suhteellinen velkaantuneisuus, prosenttia	13,8	13,1
Kertynyt ylijäämä/alijäämä (-)	72 798	69 818
Velat ja vastuut prosenttia käyttötuloista	13,78	13,14

RAKENTAMISPALVELULIIKELAITOS

TUOSLASKELMA	01.01.-31.12.2019	01.06.-31.12.2018
LIIVEVAIHTO	250 161 844,53	232 100 604,41
Liiketoiminnan muut tuotot	3 539 531,62	4 040 488,22
Materiaalit ja palvelut		
Aineet, tarvikkeet ja tavarat		
Ostot tilikauden aikana	-32 943 357,61	-26 752 047,46
Varastojen lisäys (+) tai vähennys (-)	-114 391,49	406 435,73
Palvelujen ostot	-124 149 728,75	-116 755 533,07
	-157 207 477,85	-143 101 144,80
Henkilöstökulut		
Palkat ja palkkiot	-57 106 940,30	-55 499 816,19
Henkilösivukulut		
Eläkekulut	-13 848 059,68	-13 410 197,96
Muut henkilösivukulut	-2 185 489,84	-2 259 665,16
	-73 140 489,82	-71 169 679,31
Poistot ja arvonalentumiset		
Suunnitelman mukaiset poistot	-3 086 334,88	-3 321 099,44
	-3 086 334,88	-3 321 099,44
Liiketoiminnan muut kulut		
Vuokrat ja muut kulut	-12 567 269,91	-11 212 644,94
	-12 567 269,91	-11 212 644,94
LIIEKEYLIJÄÄMÄ/ ALIJÄÄMÄ (-)	7 699 803,69	7 336 524,14
Rahoitustuotot ja -kulut		
Muille maksetut korkokulut	-6 609,53	-3 277,52
Muut rahoituskulut	-3 470,00	-5 285,00
Korvaus peruspääomasta	-1 944 000,00	-1 944 000,00
	-1 954 079,53	-1 952 562,52
TILIKAUDEN YLIJÄÄMÄ/ ALIJÄÄMÄ (-)	5 745 724,16	5 383 961,62
Tunnuksluvut		
Sijoitetun pääoman tuotto, prosenttia	14,3	15,1
Kunnan sijoittaman pääoman tuotto, prosenttia	14,3	15,1
Voitto, prosenttia	2,3	2,3

RAHOITUSLASKELMA	2019	2018
TOIMINNAN RAHAVIRTA		
Liikelyjäämä (-alijäämä)	7 699 803,69	7 336 524,14
Poistot ja arvonalentumiset	3 086 334,88	3 321 099,44
Rahoitustuotot ja -kulut	-1 954 079,53	-1 952 562,52
	8 832 059,04	8 705 061,06
INVESTOINTIEN RAHAVIRTA		
Investointimenot	-1 926 976,33	-1 920 808,78
TOIMINNAN JA INVESTOINTIEN RAHAVIRTA	6 905 082,71	6 784 252,28
RAHOITUKSEN RAHAVIRTA		
Muut maksuvalmiuden muutokset		
Vaihto-omaisuuden muutos	114 391,49	-406 435,73
Saamisten muutos kunnalta	-568 133,99	12 709 429,11
Yhdystilisaamisen muutos kunnalta	-8 258 739,27	-24 569 109,14
Saamisten muutos muilta	190 573,28	226 482,79
Korottomien velkojen muutos kunnalta	96 323,88	-180 555,56
Korottomien velkojen muutos muilta	1 520 501,90	5 435 936,25
	-6 905 082,71	-6 784 252,28
Tunnusluvut		
Investointien tulorahoitus, prosenttia	458,3	453,2
Quick ratio *		
Current ratio *		

* Tilikauden tunnusluvut eivät ole laskettavissa, liikelaitoksella ei ole omia rahatilejä.

TASE	31.12.2019	31.12.2018
VASTAAVAA		
PYSYVÄT VASTAAVAT		
Aineelliset hyödykkeet		
Kiinteät rakenteet ja laitteet	601 176,45	626 504,33
Koneet ja kalusto	8 042 666,46	9 176 697,13
	8 643 842,91	9 803 201,46
VAIHTUVAT VASTAAVAT		
Vaihto-omaisuus		
Aineet ja tarvikkeet	1 467 262,24	1 581 653,73
	1 467 262,24	1 581 653,73
Saamiset		
Lyhytaikaiset saamiset		
Myyntisaamiset	1 056 647,17	1 189 296,74
Saamiset kunnalta	79 878 853,84	71 051 980,58
Muut saamiset	2 481 326,40	2 572 392,85
Siirtosaamiset	115 755,48	82 612,74
	83 532 582,89	74 896 282,91
VASTAAVAA YHTEENSÄ	93 643 688,04	86 281 138,10
VASTATTAVAA		
OMA PÄÄOMA		
Peruspääoma	24 300 000,00	24 300 000,00
Edellisten tilikausien ylijäämä/alijäämä (-)	26 820 192,95	21 436 231,33
Tilikauden ylijäämä/alijäämä (-)	5 745 724,16	5 383 961,62
	56 865 917,11	51 120 192,95
VIERAS PÄÄOMA		
Pitkäaikainen		
Saadut ennakot	5 109 035,62	5 109 035,62
	5 109 035,62	5 109 035,62
Lyhytaikainen		
Ostovelat	11 459 116,41	10 576 953,10
Korottomat velat kunnalta	107 331,42	11 007,54
Muut velat	1 718 976,31	1 328 070,53
Siirtovelat	18 383 311,17	18 135 878,36
	31 668 735,31	30 051 909,53
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	93 643 688,04	86 281 138,10
Tunnusluvut		
Omavaraisuusaste, prosenttia	64,2	63,0
Suhteellinen velkaantuneisuus, prosenttia	12,5	12,7
Kertynyt ylijäämä /alijäämä(-), 1000 euroa	32 566	26 820

TALOUSSHALLINTOPALVELULIIKELAITOS

TULOSLASKELMA	01.01.–31.12.2019	01.01.–31.12.2018
LIKEVAIHTO	29 766 700,25	28 261 503,81
Liiketoiminnan muut tuotot	157 349,18	130 139,65
Materialit ja palvelut		
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-156 282,37	-142 329,75
Palvelujen ostot	-8 775 864,42	-9 125 325,09
	-8 932 146,79	-9 267 654,84
Henkilöstökulut		
Palkat ja palkkiot	-14 285 183,61	-13 219 123,87
Henkilösivukulut		
Eläkekulut	-3 491 915,08	-3 210 288,05
Muut henkilösivukulut	-574 006,82	-615 270,37
	-18 351 105,51	-17 044 682,29
Poistot ja arvonalentumiset		
Suunnitelman mukaiset poistot	-147 224,42	-221 876,73
	-147 224,42	-221 876,73
Liiketoiminnan muut kulut	-1 725 521,40	-1 766 978,51
LIIEKEYLIJÄÄMÄ/ ALIJÄÄMÄ (-)	768 051,31	90 451,09
Rahoitustuotot ja -kulut		
Korvaus peruspääomasta	-56 000,00	-56 000,00
Muut rahoituskulut	-340,65	0,00
	-56 340,65	-56 000,00
TILIKAUDEN YLIJÄÄMÄ/ ALIJÄÄMÄ (-)	711 710,66	34 451,09

Tunnusluvut

Sijoitetun pääoman tuotto, prosenttia	27,9	3,8
Kunnan sijoittaman pääoman tuotto, prosenttia	27,9	3,8
Voitto, prosenttia	2,4	0,1

RAHOITUSLASKELMA	2019	2018
TOIMINNAN RAHAVIRTA		
Liikelyljäämä (-alijäämä)	768 051,31	90 451,09
Poistot ja arvonalentumiset	147 224,42	221 876,73
Rahoitustuotot ja -kulut	-56 340,65	-56 000,00
	858 935,08	256 327,82
INVESTOINTIEN RAHAVIRTA		
Investointimenot	-221 353,82	-114 172,70
TOIMINNAN JA INVESTOINTIEN RAHAVIRTA	637 581,26	142 155,12
RAHOITUKSEN RAHAVIRTA		
Muut maksuvalmiuden muutokset		
Saamisten muutos kunnalta	-752 889,92	-31 196,95
Yhdystilisaamisen muutos kunnalta	50 772,05	-323 859,61
Saamisten muutos muilta	-28 696,16	4 708,34
Korottomien velkojen muutos kunnalta	33 116,26	-65 936,51
Korottomien velkojen muutos muilta	60 116,51	274 129,61
	-637 581,26	-142 155,12

Tunnusluvut

Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä viideltä vuodelta, 1 000 euroa	1 068	704
Investointien tulorahoitus, prosenttia	388	224,5

TASE	31.12.2019	31.12.2018
VASTAAVAA		
PYSYVÄT VASTAAVAT		
Aineettomat hyödykkeet		
Aineettomat oikeudet	31 500,00	0,00
Muut pitkävaikutteiset menot	80 755,88	0,00
	112 255,88	0,00
Aineelliset hyödykkeet		
Koneet ja kalusto	187 174,30	225 300,78
	187 174,30	225 300,78
VAIHTUVAT VASTAAVAT		
Saamiset		
Lyhytaikaiset saamiset		
Myyntisaamiset	76 103,52	40 560,60
Saamiset kunnalta/kuntayhtymältä	7 498 778,88	6 796 661,01
Muut lyhytaikaiset saamiset	340 947,73	361 827,58
Siirtosaamiset	34 464,16	20 431,07
	7 950 294,29	7 219 480,26
VASTAAVAA YHTEENSÄ	8 249 724,47	7 444 781,04
VASTATTAVAA		
OMA PÄÄOMA		
Peruspääoma	694 901,28	694 901,28
Edellisten tilikausien ylijäämä/ alijäämä (-)	1 700 798,16	1 666 347,07
Tilikauden ylijäämä/ alijäämä (-)	711 710,66	34 451,09
	3 107 410,10	2 395 699,44
VIERAS PÄÄOMA		
Lyhytaikainen		
Ostovelat	793 303,80	799 244,68
Korottomat velat kunnilta	35 839,51	2 723,25
Muut velat	343 385,49	298 158,30
Siirtovelat	3 969 785,57	3 948 955,37
	5 142 314,37	5 049 081,60
VIERAS PÄÄOMA YHTEENSÄ	5 142 314,37	5 049 081,60
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	8 249 724,47	7 444 781,04
Tunnusluvut		
Omavaraisuusaste, prosenttia	37,7	32,2
Suhteellinen velkaantuneisuus, prosenttia	17,2	17,8
Velat ja vastuut, prosenttia käyttötuloista	45,7	52,6
Kertynyt ylijäämä/ alijäämä (-)	2 413	1 701
Lainat ja vuokravastuut 31.12.	8 498	9 900
Lainat ja vuokravastuut, euroa/ asukas	13	15

TYÖTERVEYSLIIKELAITOS

TULOSLASKELMA	01.01.–31.12.2019	01.01.–31.12.2018
LIKEVAIHTO	17 831 421,06	16 717 515,76
Liiketoiminnan muut tuotot	568 783,09	389 662,89
Materiaalit ja palvelut		
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-344 214,46	-425 515,99
Palvelujen ostot	-6 076 585,13	-4 723 621,54
	-6 420 799,59	-5 149 137,53
Henkilöstökulut		
Palkat ja palkkiot	-7 990 823,38	-7 587 267,87
Henkilösivukulut		
Eläkekulut	-1 944 598,68	-1 832 602,20
Muut henkilösivukulut	-326 726,81	-358 196,87
	-10 262 148,87	-9 778 066,94
Poistot ja arvonalentumiset		
Suunnitelman mukaiset poistot	-10 535,00	-21 218,18
	-10 535,00	-21 218,18
Liiketoiminnan muut kulut	-1 312 441,31	-1 283 672,02
LIKEYLIJÄÄMÄ/ ALIJÄÄMÄ (-)	394 279,38	875 083,98
Rahoitustuotot ja -kulut		
Korvaus peruspääomasta	-40 000,00	-40 000,00
Muut rahoituskulut	-5,23	-187,08
	-40 005,23	-40 187,08
TILIKAUDEN YLIJÄÄMÄ/ ALIJÄÄMÄ (-)	354 274,15	834 896,90
Tunnusluvut		
Sijoitetun pääoman tuotto, prosenttia	15,4	44,4
Kunnan sijoittaman pääoman tuotto, prosenttia	15,4	44,4
Voitto, prosenttia	2,0	5,0

RAHOITUSLASKELMA	2019	2018
TOIMINNAN RAHAVIRTA		
Liikelylijäämä (-alijäämä)	394 279,38	875 083,98
Poistot ja arvonalentumiset	10 535,00	21 218,18
Rahoitustuotot ja -kulut	-40 005,23	-40 187,08
	364 809,15	856 115,08
INVESTOINTIEN RAHAVIRTA		
Investointimenot	-14 900,00	0,00
	-14 900,00	0,00
TOIMINNAN JA INVESTOINTIEN RAHAVIRTA	349 909,15	856 115,08
RAHOITUKSEN RAHAVIRTA		
Muut maksuvalmiuden muutokset		
Saamisten muutos kunnalta	-1 057 799,78	1 069 569,63
Yhdystilisaamisten muutos kunnalta	576 870,60	-1 976 646,21
Saamisten muutos muilta	-55 013,55	65 242,12
Korottomien velkojen muutos kunnalta	1 695,70	-61 579,25
Korottomien velkojen muutos muilta	184 337,88	47 298,63
RAHOITUKSEN RAHAVIRTA	-349 909,15	-856 115,08
Tunnusluvut		
Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä 5 vuodelta, 1 000 euroa	2 311	1 961
Investointien tulorahoitus, prosenttia	2 448,4	-

TASE	31.12.2019	31.12.2018
VASTAAVAA		
PYSYVÄT VASTAAVAT		
Aineelliset hyödykkeet		
Koneet ja kalusto	25 510,40	21 145,40
	25 510,40	21 145,40
VAIHTUVAT VASTAAVAT		
Lyhytaikaiset saamiset		
Myyntisaamiset	203 190,65	136 602,62
Saamiset kunnalta/kuntayhtymältä	5 129 117,89	4 648 188,71
Muut saamiset	118 722,37	117 716,85
Siirtosaamiset	21 930,00	34 510,00
	5 472 960,91	4 937 018,18
VASTAAVAA YHTEENSÄ	5 498 471,31	4 958 163,58
VASTATTAVAA		
OMA PÄÄOMA		
Peruspääoma	500 000,00	500 000,00
Edellisten tilikausien ylijäämä/ alijäämä (-)	1 890 119,96	1 055 223,06
Tilikauden ylijäämä/ alijäämä (-)	354 274,15	834 896,90
	2 744 394,11	2 390 119,96
VIERAS PÄÄOMA		
Lyhytaikainen		
Ostovelat	510 490,83	471 225,11
Korottomat velat kunnalta	2 145,70	450,00
Muut velat	238 775,01	198 606,48
Siirtovelat	2 002 665,66	1 897 762,03
	2 754 077,20	2 568 043,62
VIERAS PÄÄOMA YHTEENSÄ	2 754 077,20	2 568 043,62
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	5 498 471,31	4 958 163,58
Tunnusluvut		
Omavaraisuusaste, prosenttia	49,9	48,2
Suhteellinen velkaantuneisuus, prosenttia	15,0	15,0
Velat ja vastuut, prosenttia käyttötuloista	114,4	113,8
Kertynyt ylijäämä/ alijäämä (-)	2 244	1 890
Lainat ja vuokravastuut 31.12.	18 256	16 877
Lainat ja vuokravastuut, euroa/ asukas	28	26

5.2 Muiden eriytettyjen yksiköiden tilinpäätöslaskelmat

ASUNTOTUOTANTORAHASTO

TULOSLASKELMA	01.01.–31.12.2019	01.01.–31.12.2018
Liiketoiminnan muut tuotot	17 016 262,05	18 882 550,45
Materiaalit ja palvelut		
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-5 624,21	-26 099,87
Palvelujen ostot	-1 967 430,51	-1 354 814,53
	-1 973 054,72	-1 380 914,40
Liiketoiminnan muut kulut	-14 846 748,77	-27 898 080,26
LIIKKEYLIJÄÄMÄ/ ALIJÄÄMÄ (-)	196 458,56	-10 396 444,21
Rahoitustuotot ja -kulut		
Korkotuotot	2 189 778,30	2 102 453,30
Muut rahoitustuotot	94 967,18	115 009,27
Muut rahoituskulut	-18 800,46	-87 482,45
	2 265 945,02	2 129 980,12
Rahastojen lisäys (-) tai vähennys (+)	-2 462 403,58	8 266 464,09
TILIKAUDEN YLIJÄÄMÄ/ALIJÄÄMÄ (-)	0,00	0,00

RAHOITUSLASKELMA	2019	2018
TOIMINNAN RAHAVIRTA		
Liikkeylijäämä/ alijäämä (-)	196 458,56	-10 396 444,21
Rahoitustuotot ja -kulut	2 265 945,02	2 129 980,12
	2 462 403,58	-8 266 464,09
TOIMINNAN JA INVESTOINTIEN RAHAVIRTA	2 462 403,58	-8 266 464,09
RAHOITUKSEN RAHAVIRTA		
Antolainauksen muutokset		
Antolainasaamisten lisäys muille	-6 400 343,00	-8 052 592,00
Antolainasaamisten vähennys muille	2 466 056,29	2 608 193,12
	-3 934 286,71	-5 444 398,88
Oman pääoman muutokset	3 618 971,00	3 963 098,00
Muut maksuvalmiuden muutokset		
Yhdystilisaamisen muutos kunnalta	-1 576 035,70	9 612 304,09
Saamisten muutos muilta	163 248,20	-143 416,31
Korottomien velkojen muutos kunnalta	-57 683,65	71 882,23
Korottomien velkojen muutos muilta	-676 616,72	206 994,96
	-2 147 087,87	9 747 764,97
RAHOITUKSEN RAHAVIRTA	-2 462 403,58	8 266 464,09

TASE	31.12.2019	31.12.2018
VASTAAVAA		
PYSYVÄT VASTAAVAT		
Sijoitukset		
Muut lainasaamiset	112 161 896,09	108 227 609,38
	112 161 896,09	108 227 609,38
VAIHTUVAT VASTAAVAT		
Saamiset		
Lyhytaikaiset saamiset		
Myyntisaamiset	219 817,41	350 334,03
Lainasaamiset	51 207,84	121 063,53
Saamiset kunnalta/kuntayhtymältä	123 569 785,43	121 993 749,73
Muut saamiset	31 311,17	30 295,75
Siirtosaamiset	732 595,41	696 486,72
	124 604 717,26	123 191 929,76
VASTAAVAA YHTEENSÄ	236 766 613,35	231 419 539,14
VASTATTAVAA		
OMA PÄÄOMA		
Muut omat rahastot		
Rahastopääoma 1.1.	230 537 891,48	234 841 257,57
Rahastopääoman lisäys/vähennys (-)	3 618 971,00	3 963 098,00
Tilikauden ylijäämä/alijäämä (-) ennen varauksia	2 462 403,58	-8 266 464,09
	236 619 266,06	230 537 891,48
VIERAS PÄÄOMA		
Lyhytaikainen		
Saadut ennakot	119 615,55	275 006,94
Ostovelat	13 202,16	76 895,85
Korottomat velat kunnalta	14 529,58	72 213,23
Siirtovelat	0,00	457 531,64
	147 347,29	881 647,66
Vieras pääoma yhteensä	147 347,29	881 647,66
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	236 766 613,35	231 419 539,14

URHEILU- JA ULKOILULAITOSRAHASTO

TULOSLASKELMA	01.01.–31.12.2019	01.01.–31.12.2018
Rahoitustuotot ja -kulut		
Korkotuotot	663,83	673,50
Muut rahoitustuotot	3 024,32	3 123,96
	3 688,15	3 797,46
Rahastojen lisäys (-) tai vähennys (+)	-3 688,15	-3 797,46
TILIKAUDEN YLIJÄÄMÄ/ ALIJÄÄMÄ (-)	0,00	0,00

RAHOITUSLASKELMA	2019	2018
TOIMINNAN RAHAVIRTA		
Rahoitustuotot ja -kulut	3 688,15	3 797,46
	3 688,15	3 797,46
TOIMINNAN JA INVESTOINTIEN RAHAVIRTA	3 688,15	3 797,46
RAHOITUKSEN RAHAVIRTA		
Antolainauksen muutokset		
Antolainasaamisten lisäys muille	-26 481 200,00	-96 383 678,00
Antolainasaamisten vähennys muille	5 368 984,10	3 333 934,77
	-21 112 215,90	-93 049 743,23
Oman pääoman muutokset	10 000 000,00	0,00
Muut maksuvalmiuden muutokset		
Yhdystilisaamisen muutos kunnalta	11 031 783,49	93 058 447,87
Saamisten muutos muilta	76 744,26	-12 502,10
	11 108 527,75	93 045 945,77
RAHOITUKSEN RAHAVIRTA	-3 688,15	-3 797,46

TASE	31.12.2019	31.12.2018
VASTAAVAA		
PYSYVÄT VASTAAVAT		
Sijoitukset		
Muut lainasaamiset	159 185 975,07	138 073 759,17
	159 185 975,07	138 073 759,17
VAIHTUVAT VASTAAVAT		
Saamiset		
Lyhytaikaiset saamiset		
Lainasaamiset	47 994,68	124 595,90
Saamiset kunnalta/kuntayhtymältä	33 544 078,06	44 575 861,55
Muut saamiset	15,68	167,48
Siirtosaamiset	53,05	44,29
	33 592 141,47	44 700 669,22
VASTAAVAA YHTEENSÄ	192 778 116,54	182 774 428,39
VASTATTAVAA		
OMA PÄÄOMA		
Muut omat rahastot		
Rahastopääoma 1.1.	182 774 428,39	182 770 630,93
Rahastopääoman lisäys/vähennys (-)	10 000 000,00	0,00
Tilikauden ylijäämä/alijäämä (-) ennen varauksia	3 688,15	3 797,46
	192 778 116,54	182 774 428,39
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	192 778 116,54	182 774 428,39

VAKUUTUSRAHASTO

TULOSLASKELMA	01.01.–31.12.2019	01.01.–31.12.2018
Liiketoiminnan muut kulut	-1 027 371,90	-576 573,38
LIIKKEYLIJÄÄMÄ/ ALIJÄÄMÄ (-)	-1 027 371,90	-576 573,38
Rahoitustuotot ja -kulut		
Muut rahoitustuotot	2 210 510,88	2 109 493,56
	2 210 510,88	2 109 493,56
Rahastojen lisäys (-) tai vähennys (+)	-1 183 138,98	-1 532 920,18
TILIKAUDEN YLIJÄÄMÄ/ALIJÄÄMÄ (-)	0,00	0,00

RAHOITUSLASKELMA	2019	2018
TOIMINNAN RAHAVIRTA		
Liikelylijäämä/ alijäämä (-)	-1 027 371,90	-576 573,38
Rahoitustuotot ja -kulut	2 210 510,88	2 109 493,56
Tulorahoituksen korjauserät	1 183 138,98	1 532 920,18
	1 183 138,98	1 532 920,18

TOIMINNAN JA INVESTOINTIEN RAHAVIRTA

RAHOITUKSEN RAHAVIRTA

Muut maksuvalmiuden muutokset	-2 059 730,88	-1 260 220,13
Yhdystilisaamisen muutos kunnalta	876 591,90	-272 700,05
Korottomien velkojen muutos kunnalta	-1 183 138,98	-1 532 920,18
RAHOITUKSEN RAHAVIRTA	-1 183 138,98	-1 532 920,18

TASE	31.12.2019	31.12.2018
VASTAAVAA		
VAIHTUVAT VASTAAVAT		
Saamiset		
Lyhytaikaiset saamiset		
Saamiset kunnalta/kuntayhtymältä	60 260 426,10	58 200 695,22
	60 260 426,10	58 200 695,22
VASTAAVAA YHTEENSÄ	60 260 426,10	58 200 695,22
VASTATTAVAA		
OMA PÄÄOMA		
Muut omat rahastot		
Rahastopääoma 1.1.	58 200 695,22	56 667 775,04
Tilikauden ylijäämä/alijäämä (-) ennen varauksia	1 183 138,98	1 532 920,18
	59 383 834,20	58 200 695,22
VIERAS PÄÄOMA		
Lyhytaikainen		
Korottomat velat kunnalta	876 591,90	0,00
	876 591,90	0,00
VIERAS PÄÄOMA YHTEENSÄ	876 591,90	0,00
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	60 260 426,10	58 200 695,22

INNOVAATORAHASTO

TUOSLASKELMA	01.01.–31.12.2019	01.01.–31.12.2018
Materiaalit ja palvelut		
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-24 051,63	-26 343,12
Palvelujen ostot	-505 882,70	-436 960,14
	-529 934,33	-463 303,26
Henkilöstökulut		
Palkat ja palkkiot	-338 870,99	-342 505,75
Henkilösivukulut		
Eläkekulut	-81 107,08	-74 575,90
Muut henkilösivukulut	-12 105,38	-12 470,94
	-432 083,45	-429 552,59
Liiketoiminnan muut kulut	-2 166 694,79	-1 655 724,29
Rahastojen lisäys (-) tai vähennys (+)	3 128 712,57	2 548 580,14
TILIKAUDEN YLIJÄÄMÄ/ALIJÄÄMÄ (-)	0,00	0,00

RAHOITUSLASKELMA	2019	2018
TOIMINNAN RAHAVIRTA		
Liikelyjäätä/ alijäämä (-)	-3 128 712,57	-2 548 580,14
	-3 128 712,57	-2 548 580,14
TOIMINNAN JA INVESTOINTIEN RAHAVIRTA	-3 128 712,57	-2 548 580,14
RAHOITUKSEN RAHAVIRTA		
Oman pääoman muutokset	20 000 000,00	10 000 000,00
Muut maksuvalmiuden muutokset		
Yhdystilisaamisen muutos kunnalta	-16 840 333,15	-7 491 403,69
Saamisten muutos muilta	-2 208,92	-11 250,27
Korottomien velkojen muutos kunnalta	-8 353,00	-24 998,04
Korottomien velkojen muutos muilta	-20 392,36	76 232,14
	-16 871 287,43	-7 451 419,86
RAHOITUKSEN RAHAVIRTA	3 128 712,57	2 548 580,14

TASE	31.12.2019	31.12.2018
VASTAAVAA		
VAIHTUVAT VASTAAVAT		
Saamiset		
Lyhytaikaiset saamiset		
Saamiset kunnalta/kuntayhtymältä	34 429 464,80	17 589 131,65
Muut saamiset	34 930,07	32 841,51
Siirtosaamiset	120,36	0,00
	34 464 515,23	17 621 973,16
VASTAAVAA YHTEENSÄ	34 464 515,23	17 621 973,16
VASTATTAVAA		
OMA PÄÄOMA		
Muut omat rahastot		
Rahastopääoma 1.1.	17 501 786,93	10 050 367,07
Rahastopääoman lisäys/vähennys (-)	20 000 000,00	10 000 000,00
Tilikauden ylijäämä/alijäämä (-) ennen varauksia	-3 128 712,57	-2 548 580,14
	34 373 074,36	17 501 786,93
VIERAS PÄÄOMA		
Lyhytaikainen		
Ostovelat	86 454,07	95 721,13
Korottomat velat kunnalta	0,00	8 353,00
Siirtovelat	4 986,80	16 112,10
	91 440,87	120 186,23
VIERAS PÄÄOMA YHTEENSÄ	91 440,87	120 186,23
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	34 464 515,23	17 621 973,16

OSALLISUUSRAHASTO

RAHOITUSLASKELMA	2019	2018
RAHOITUKSEN RAHAVIRTA		
Oman pääoman muutokset	0,00	40 000 000,00
Muut maksuvalmiuden muutokset		
Yhdystilisaamisen muutos kunnalta	0,00	-40 000 000,00
	0,00	-40 000 000,00
TASE	31.12.2019	31.12.2018
VASTAAVAA		
VAIHTUVAT VASTAAVAT		
Saamiset		
	40 000 000,00	40 000 000,00
VASTAAVAA YHTEENSÄ	40 000 000,00	40 000 000,00
VASTATTAVAA		
OMA PÄÄOMA		
Muut omat rahastot		
Rahastopääoma 11.	40 000 000,00	0,00
	40 000 000,00	40 000 000,00
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	40 000 000,00	40 000 000,00

5.3 Liikelaitosten ja rahastojen vaikutus kaupungin talouteen

Liikelaitokset ja rahastot kaupungin kirjanpidossa, talousarviossa ja tilinpäätöksessä.

Tuloslaskelma – yhdistely 1 000 €	Tuloslaskelmaosa			Eliminointi- ja oikaisukirjaukset			Kaupungin tuloslaskelma tilinpäätöksessä
	Toteutumis- vertailussa Kaupunki	Liikelaitokset	Rahastot	Kaupunki	Liikelaitokset	Rahastot	
Toimintatuotot							
Myyntituotot							
Ulkoiset	128 119	366 783		-156 946			337 956
Sisäiset	1 916	239 537		-1 916	-239 537		
Maksutuotot							
Ulkoiset	230 758	42					230 801
Sisäiset	7 235	558		-7 235	-558		
Tuet ja avustukset							
Ulkoiset	51 801	925					52 725
Sisäiset (kunnalta)		13			-13		
Muut toimintatuotot	981 596	26 112	17 016	-436 255	-4 775	-1	583 693
Valmistus omaan käyttöön	14 323	5 289		156 946			176 558
Toimintakulut							
Henkilöstökulut	-1 544 841	-218 874	-432	94	-94		-1 764 147
Palvelujen ostot							
Ulkoiset	-1 776 446	-188 250	-2 362				-1 967 058
Sisäiset	-226 518	-10 363	-111	226 518	10 363	111	
Aineet, tarvikkeet ja tavarat							
Ostot tilikauden aikana	-138 278	-77 197	-30	5 267	1 053		-209 185
Avustukset							
Ulkoiset	-315 949	-83	-1 945				-317 977
Sisäiset (liikelaitokselle)	-16 000			16 000			
Muut toimintakulut	-614 709	-44 233	-16 096	418 781	13 367	1 040	-241 851
Toimintakate	-3 216 993	100 259	-3 960	221 253	-220 193	1 150	-3 118 483
Verotulot	3 493 732						3 493 732
Valtionosuudet	232 776						232 776
Rahoitustuotot ja -kulut							
Korkotuotot							
Ulkoiset	75 614	3	2 190				77 807
Sisäiset	1 839			-1 839			
Muut rahoitustuotot							
Ulkoiset	72 381	33	98				72 512
Sisäiset	29 742		2 211	-29 742		-2 211	
Korkokulut							
Ulkoiset	-13 190	-3 395					-16 586
Sisäiset		-1 839			1 839		
Korvaus peruspääomasta		-29 742			29 742		
Muut rahoituskulut	-308	-19	-19				-346
Vuosikate	675 592	65 299	521	189 672	-189 611	-1 061	741 412
Poistot ja arvonalentumiset							
Suunnitelman mukaiset poistot	-315 569	-48 866					-364 436
Arvonalentumiset							
Satunnaiset kulut							
Tilikauden tulos	360 023	16 433	521	189 672	-188 611	-1 061	376 976

Liikelaitosten ja rahastojen vaikutus kaupungin talouteen

Liikelaitokset ja rahastot kaupungin kirjanpidossa, talousarviossa ja tilinpäätöksessä.

Rahoituslaskelma – yhdistely 1 000 €	Rahoituslaskelma			Eliminointi- ja oikaisukirjaukset			Kaupungin rahoitus- laskelma tilinpäätöksessä
	Osarahoitus- laskelma Kaupunki	Liikelaitokset	Rahastot	Kaupunki	Liikelaitokset	Rahastot	
Toiminnan rahavirta							
Tulorahoitus							
Vuosikate	675 592	65 299	521	189 672	-188 611	-1 061	741 412
Tulorahoituksen korjauserät	-189 907	-291					-190 198
Investointien rahavirta							
Investointimenot	-639 940	-140 442					-780 382
Rahoitusosuudet investointimenoihin	10 894	4 140					15 034
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	180 995	197					181 192
Toiminnan ja investointien rahavirta	37 634	-71 097	521	189 672	-188 611	-1 061	-32 942
Rahoituksen rahavirta							
Antolainauksen muutokset							
Antolainasaamisten lisäys	-143 386		-32 882	90 000			-86 268
Antolainasaamisten vähennys	74 043		7 835	-1 987			79 891
Lainakannan muutokset							
Pitkäaikaisten lainojen lisäys		90 000			-90 000		
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-73 456	-15 072			1 987		-86 541
Lyhytaikaisten lainojen muutos		-767			767		
Oman pääoman muutokset							
Peruspääoman muutos			33 619			-33 619	
Muut maksuvalmiuden muutokset							
Toimeksiantojen varojen ja pääomien muutokset	-30 172						-30 172
Vaihto-omaisuuden muutos	-5 208	1 347					-3 861
Saamisten muutos	-28 105	-28 120	-9 207	5 987	16 337	9 444	-33 664
Korottomien velkojen muutos	51 896	23 699	114	-9 363	-1 352	-811	64 183
Rahoituksen rahavirta	-154 388	71 087	-521	84 637	-72 261	-24 986	-96 432
Rahavarojen muutos	-116 754	-10		274 309	-260 872	-26 047	-129 374
Rahavarojen muutos							
Rahavarat 31.12.	1 112 004	41					1 112 045
Rahavarat 1.1.	1 241 368	51					1 241 418
	-129 364	-10					-129 374

Allekirjoitukset ja tilinpäätösmerkintä

6 Allekirjoitukset ja tilinpäätösmerkintä

Helsingissä maaliskuun 23. päivänä 2020
HELSINGIN KAUPUNGINHALLITUS

Kaisa Hernberg

Nasima Razmyar

Veronika Honkasalo

Daniel Sazonov

Terhi Koulumies

Tomi Sevander

Pia Pakarinen

Anni Sinnemäki

Mika Raatikainen

Sanna Vesikansa

Marcus Rantala

Anna Vuorjoki

Wille Rydman

Ozan Yanar

Jan Vapaavuori
Pormestari
Hallituksen puheenjohtaja

TILINPÄÄTÖSMERKINTÄ

Suoritetusta tilintarkastuksesta on tänään annettu kertomus.

Helsingissä huhtikuun . päivänä 2020

KPMG Oy Ab
Tilintarkastusyhteisö

Jorma Nurkkala
JHT, KHT

**Luettelo
kirjanpitokirjoista
ja tositelajeista
sekä niiden
säilytystavasta**

7 Luettelo kirjanpitokirjoista ja tositelajeista sekä niiden säilytystavasta

Luettelot kirjanpitokirjoista ja tositelajeista sekä niiden säilytystavoista sisältyvät Helsingin kaupungin tilinpäätöksen erittelyt -sidottuun kirjaan. Kirjaan sisältyvät myös liikelaitosten allekirjoitetut tilinpäätökset sekä sitovien toiminnan tavoitteiden toteumatietojen dokumentointikuvaukset.

Tilintarkastuskertomus 2019

8 Tilintarkastuskertomus 2019

TILINPÄÄTÖKSEN TUNNUSLUVUT	Konserni		Kaupunki	
	2019	2018	2019	2018
TULOSLASKELMAN TUNNUSLUVUT				
Toimintatuotot toimintakuluista, prosenttia	61,5	61,3	27,9	28,0
Vuosikate, miljoonaa euroa	1 377	1 358	741	752
Vuosikate, prosenttia poistoista	166,8	174,6	203,4	216,8
Vuosikate, euroa / asukas	2 108	2 096	1 135	1 160
RAHOITUSLASKELMAN TUNNUSLUVUT				
Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä viideltä vuodelta, miljoonaa euroa	-283,1	97,9	354,7	789,7
Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä viideltä vuodelta, miljoonaa euroa, ilman vuoden 2014 liikelaitosten yhtiöittämisten kirjanpidollisia vaikutuksia	354,7	410,3
Investointien tulorahoitus, prosenttia	62,8	79,5	96,9	122,6
Lainanhoitokate	3,1	3,3	7,4	6,3
Kassan riittävyys, päivää	62	69	77	91
TASEEN TUNNUSLUVUT				
Omavaraisuusaste, prosenttia	62,7	62,6	81,6	80,6
Suhteellinen velkaantuneisuus, prosenttia	88,6	87,4	43,8	45,8
Kertynyt ylijäämä (alijäämä), miljoonaa euroa	5 724	5 250	6 102	5 753
Kertynyt ylijäämä (alijäämä) euroa / asukas	8 761	8 101	9 339	8 877
Lainakanta 31.12., miljoonaa euroa	5 171	4 984	1 014	1 100
Lainat, euroa / asukas	7 914	7 691	1 551	1 698
Lainat ja vuokravastuut 31.12., miljoonaa euroa	5 769	5 663	1 250	1 394
Lainat ja vuokravastuut, euroa / asukas	8 830	8 739	1 914	2 151
Lainasaamiset 31.12., miljoonaa euroa	474	478	1 950	1 944
Konsernin lainasaamiset 31.12., euroa / asukas	726	738
Asukasmäärä 31.12.			653 400	648 042

Vertailuvuoden 2018 ennakkotietoon perustuva asukasmäärä on päivitetty vastaamaan lopullista asukasmäärää. Vastaava päivitys on tehty vuoden 2018 tunnuslukuihin.

TUNNUSLUKUJEN LASKENTAKAAVAT

Toimintatuotot prosenttia toimintakuluista = $100 \times \text{toimintatuotot} / (\text{toimintakulut} - \text{valmistus omaan käyttöön})$

Vuosikate prosenttia poistoista = $100 \times \text{vuosikate} / (\text{poistot} + \text{arvonalentumiset})$

Vuosikate euroa/asukas = $\text{Vuosikate} / \text{asukasmäärä } 31.12.$

Investointien tulorahoitus, prosenttia = $100 \times \text{vuosikate} / \text{investointien omahankintameno}$

Lainanhoitokate = $(\text{vuosikate} + \text{korkokulut}) / (\text{korkokulut} + \text{lainanlyhennykset})$

Kassan riittävyys (päivää) = $365 \times \text{Rahavarat } 31.12. / \text{kassasta maksut tilikaudella}$

Omavaraisuusaste, prosenttia =

$100 \times (\text{oma pääoma} + \text{poistoero} + \text{vapaaehtoiset varaukset}) / (\text{taseen vastattavien loppusumma} - \text{saadut ennakot})$

Suhteellinen velkaantuneisuus, prosenttia =

$100 \times (\text{vieras pääoma} - \text{saadut ennakot}) / (\text{toimintatuotot} + \text{verotuotot} + \text{valtionosuudet})$

Kertynyt ylijäämä (alijäämä) = edellisten tilikausien ylijäämä (alijäämä) + tilikauden ylijäämä (alijäämä)

Kertynyt ylijäämä (alijäämä), euroa/asukas =

$[\text{edellisten tilikausien ylijäämä (alijäämä)} + \text{tilikauden ylijäämä (alijäämä)}] / \text{Asukasmäärä } 31.12.$

Lainakanta 31.12. (miljoonaa euroa) = vieras pääoma - (saadut ennakot + ostovelat + siirtovelat + muut velat)

Lainat euroa/asukas = $\text{lainakanta } 31.12. / \text{asukasmäärä } 31.12.$

Lainat ja vuokravastuut 31.12. = $\text{Vieras pääoma} - (\text{saadut ennakot} + \text{ostovelat} + \text{siirtovelat} + \text{muut velat}) + \text{vuokravastuut}$

Lainat ja vuokravastuut 31.12. euroa/asukas = $\text{Lainat ja vuokravastuut} / \text{asukasmäärä } 31.12.$

Lainasaamiset 31.12. = sijoituksiin merkityt jvk-lainasaamiset ja muut lainasaamiset

Helsinki

**Helsingin kaupunki
Kaupunginkanslia**

Käyntiosoite
Pohjoisesplanadi 11–13
00170 Helsinki

Postiosoite
PL 20, 00099 Helsingin kaupunki

Puhelinvaihte (09) 310 1641
kaupunginkanslia@hel.fi
www.hel.fi/kaupunginkanslia

Helsingin kaupungin tilinpäätös 2019
www.hel.fi
www.hel.fi/tilinpaatos